

Samrådshandling

# Översiktsplan Gävle kommun år 2030

-med utblick mot år 2050



## **Översiktsplan för Gävle kommun år 2030 med utblick mot år 2050**

Författare: Gävle kommun

Omslagsfoto/-illustration: Annika Carlsson

Foto: Gävle kommun, Albin Bogren & Karl Bogren/BARINGO, där inte annat anges

Bilder, akvareller: Design Annika Carlsson, där inte annat anges

Illustrationer kartor: Gävle kommun, där inte annat anges

Tryckt av: Gävle Offset oktober/2015

Upplaga: 300 st

© Gävle kommun 2015. Citera gärna men ange källa.

# Välkommen till Gävle år 2030!

Gävle växer. Det är ett uttryck som hörs allt oftare. Men vad innebär det, och hur förhåller vi oss till det? Det ska Översiktsplan för Gävle kommun ge svar på.

Gävle bildar tillsammans med kommunerna Sandviken, Hofors, Ockelbo och Älvkarleby en region med gemensam arbetsmarknad, bostadsmarknad, utbildning, handel, kultur, friluftsliv och mycket mer. Gävleregionen har mer än 160 000 invånare och över 72 000 arbetstillfällen.

Regionen har ett gynnsamt läge nära den stora och kraftigt växande arbetsmarknadsregionen Stockholm. Från Gävle är restiden med tåg till Uppsala 45 min, till Arlanda en timme och till Stockholm 1:25. Det ger oss tillgång till Sveriges största arbetsmarknad och placerar Gävleregionen i en mycket attraktiv position. Vi har en infrastruktur med bland annat vägar, järnvägar, hamnar och bredband, som redan håller en mycket hög nivå och som skapar viktiga förutsättningar för att vi ska bli en del av den kraftiga tillväxt som sker i Stockholmsområdet. Vi vet också att denna tillväxt är svår att klara av i Stockholm, med stora utmaningar i infrastruktur och bostadsbyggande. Här finns det en given roll för Gävleregionen. Vi ska hjälpa Stockholm att växa!

Samtidigt som tillväxten innebär stora utmaningar och ibland kräver svåra beslut, är det viktigt att vi tar tillvara på våra lokala värden. Översiktsplanen är vårt viktigaste dokument kring användningen av mark och vatten. Med utgångspunkt i kommunens vision och kommunens miljöstrategiska program ligger den till grund för strategiska avvägningar när vi tar hållbara och kloka beslut kring kommunens utveckling. Vi tror också att samverkan med övriga kommuner och aktörer i regionen är en viktig framgångsfaktor.

Förutom att vara ett beslutsunderlag ska översiktsplanen också ge en tydlig bild av de ambitioner som finns kring utveckling och bevarande i hela kommunen. Den ska vara ett informativt dokument för kommunens medborgare, näringsliv och andra intressenter. Översiktsplanen finns därför i digitalt format för att kunna vi ska kunna uppdatera det löpande.

Nu ska översiktsplanen förankras. Jag hoppas att du som Gävlebo, företagare, föreningslivsengagerad, verksam i grannkommun eller på annat sätt är engagerad i Gävles framtid och utveckling, tar tillfället att ge dina förslag på förbättring. Ju bredare förankrad översiktsplanen är, desto tydligare blir den som underlag för de beslut som ska ta oss in i framtiden.

**Jörgen Edsvik**

*Kommunstyrelsens ordförande*

*Gävle kommun*

# Läsanvisning

## Översiktsplan för Gävle kommun 2030

Översiktsplan för Gävle kommun visar hur kommunen vill utvecklas, med långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning fram till år 2030, och med utblick mot 2050. Översiktsplanen består förutom av detta dokument även av en webbkarttjänst som redovisar ett omfattande kartunderlag med kopplade riktlinjer till karta.

Till översiktsplanen hör även en "Miljökonsekvensbeskrivning för översiktsplan för Gävle kommun". I arbetet med översiktsplanen har ett omfattande planeringsunderlag tagits fram: "Vindkraft i Gävle kommun", "Kulturmiljöprogram för norra, västra och södra kommundelarna" och ortsanalyser för Forsbacka, Hamrångebygden och Hedesunda. Planeringsunderlagen finns redovisade på översiktsplanens webbsida på [www.gavle.se/gavle2030](http://www.gavle.se/gavle2030).



### Inledning och sammanfattning

Här beskrivs vad en översiktsplan är och hur den tagits fram, samt hur medborgardialogen kommer att ske. I kapitlet finns även en sammanfattning av planen och en beskrivning av hur den förhåller sig till andra kommunala styrdokument, samt nationella och regionala miljökvalitesmål.



### Framtidsbild år 2030: mål, strategier och utmaningar

I kapitlet redovisas kommunens framtidsbild av Gävle 2030 med utblick mot år 2050. Framtidsbilden följs upp av "Mål och strategier" som anger inriktningar för hur kommunen ska driva en hållbar samhällsutveckling. I kapitlet finns en redovisning av de utmaningar som den fysiska planeringen står inför och ett regionalt perspektiv på planering av mark- och vattenanvändning.



### Allmänna intressen

Här beskrivs de allmänna intressena: byggd miljö, infrastruktur, natur- och kulturmiljöer, miljö- och riskfaktorer, riksintressen samt riktlinjer för mark- och vattenanvändning. Riktlinjerna är vägledande för den fortsatta planeringen och stödjer översiktsplanens mål och strategier. I webbkarttjänsten redovisas ett omfattande kartunderlag med kopplade riktlinjer till karta.



### Geografiska områdesfördjupningar

- "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen", visar på möjligheter för utveckling av landsbygden genom byggande av bostäder och verksamheter i strandnära lägen.
- "Kust och hav" redovisar förslag till utveckling av kust- och havsområdet.
- "Ortsfördjupningarna för Forsbacka, Hamrångebygden och Hedesunda" visar på möjligheter till utveckling av orterna.



### Konsekvensbeskrivning av översiktsplanens ställningstaganden

Översiktsplanens konsekvenser redovisas i:

- "Hållbarhetsbedömning", i vilken översiktsplanens ställningstaganden konsekvensbeskrivs utifrån ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbarhetsperspektiv.
- "Miljökonsekvensbeskrivning - sammanfattning." Se även rapport "Miljökonsekvensbeskrivning av Översiktsplan för Gävle kommun år 2030", Ramböll AB.



### Genomförande av översiktsplanen

Översiktsplanen innehåller en mängd olika ställningstaganden för en utveckling mot år 2030 med utblick mot 2050. I kapitlet redovisas hur översiktsplanen ska genomföras och följas upp.



# Innehållsförteckning

## INLEDNING OCH SAMMANFATTNING 2-8

Läsanvisning	4
Innehållsförteckning	5
Sammanfattning	6
Vad är en översiktsplan?	8

## FRAMTIDSBILD 2030, MÅL, STRATEGIER OCH UTMANINGAR 9-34

Framtidsbild 2030	10
Mål och strategier	12
Trender och utmaningar	18
Styrdokument	20
Befolkning	25
Regionalt perspektiv	28

## ALLMÄNNA INTRESSEN 37- 151

<b>Byggd miljö</b>	<b>36</b>
Var ska Gävle växa?!	37
Bostäder	50
Mötesplatser, samhälls- och kommersiell service	54
<b>Kulturmiljö</b>	<b>60</b>
Gävle i förändring	61
Värdefulla kulturmiljöer och byggnader	62
Kulturmiljöprogram	62
Kulturmiljöstrategi	66
<b>Natur och friluftsliv</b>	<b>70</b>
Natur och grönstruktur	71
Friluftsliv och rekreation	76
<b>Kommunikation och infrastruktur</b>	<b>82</b>
Hållbart transportsystem	83
Gångtrafik	84
Kollektivtrafik	86
Biltrafik	88
Godstrafik	89
Luftfart	92
Viktiga framtida infrastruktursatsningar	94
<b>Teknisk försörjning</b>	<b>102</b>
Energidistribution	103
Produktion av förnybar energi	106
Bredband	109
Återvinning och avfallshantering	110
Brandvattenförsörjning	111
Vatten- och avloppsförsörjning	111

<b>Naturresurser</b>	<b>116</b>
Vatten som naturresurs	117
Råvarutillgångar och areella näringar	121

<b>Klimatförändringar och klimatanpassning</b>	<b>128</b>
Klimatförändringar	129
Klimatanpassning	131

<b>Miljö- och riskfaktorer</b>	<b>134</b>
Buller	135
Farligt gods	137
Farliga verksamheter	138
Luftföroreningar	138
Radon	139
Erosion, ras och skred	140
Förorenad mark	141
Översvämning	142
Elektromagnetiska fält	144
Lågstrålade områden	144

<b>Riksintressen och miljö kvalitetsnormer</b>	<b>146</b>
--	------------

## GEOGRAFISKA FÖRDJUPNINGSSOMRÅDEN 153- 219

<b>Kust och hav</b>	<b>154</b>
Gällande planer	155
Delområden	160
<b>Landsbygdsutveckling i strandnära lägen</b>	<b>169</b>
<b>Ortsför djupningar för Forsbacka, Hamrådebygden och Hedesunda</b>	<b>180</b>
Hamrådebygden	181
Forsbacka	199
Hedesunda	209

## KONSEKVENSBESKRIVNING AV ÖVERSIKTSPLANEN 220- 225

<b>Hållbarhetsbedömning</b>	<b>221</b>
-----------------------------	------------

## GENOMFÖRANDE AV ÖVERSIKTSPLANEN 226- 233

<b>Genomförande av översiktsplanen</b>	<b>225</b>
--	------------

<b>Ordlista</b>	<b>230</b>
-----------------	------------

# Sammanfattning

Gävle växer och år 2030 har Gävle kommun 120 000 invånare. En fortsatt positiv befolkningsökning och samhällsutveckling innebär stora möjligheter och utmaningar för Gävle kommuns framtida utveckling. I översiktsplanen redovisar kommunen sin viljeinriktning för hur mark- och vattenanvändningen ska ledas i en hållbar riktning.

I ”Framtidsbild 2030” lyfts tre övergripande mål fram:

- Gävle kommun är en av Sveriges bästa miljökommuner där tillväxten leds i en hållbar riktning.
- Attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden.
- Gävle är en tillväxtmotor i regionen.

Målen är i sin tur nedbrutna till strategier och riktlinjer som är vägledande för den fortsatta planeringen av Gävle kommun.

## Hållbar utveckling

En hållbar tillväxt innebär att bebyggelseutvecklingen koncentreras till platser med kollektivtrafik. I översiktsplanen visas dessa lägen i den täta staden, vid stationslägen, regionala noder, i serviceorter och längs befintliga och tillkommande kollektivtrafikstråk. Bebyggelsen ska framförallt ske på redan utnyttjad mark. Genom att samla bebyggelse och befolkning skapas bättre förutsättningar för närhet till kommersiell och samhällsservice, samt möjlighet att värna värdefulla naturmiljöer. I översiktsplanen kan du läsa om kommunens satsningar på naturvård och friluftsliv, framför allt i tätortsnära naturområden, gröna korridorer och länkar.

En hållbar utveckling handlar också om att planera för ett föränderligt klimat med ökade vattennivåer och stigande temperaturer.

## Vilken roll har Gävle kommun i ett regionalt perspektiv?

Det regionala perspektivet är viktigt eftersom rörligheten hos invånarna ökar. Idag bor många i en kommun och arbetspendlar till grannkommunen eller till Stockholmsregionen. För att möta ett ökat flöde av både person- och godstransporter och samtidigt nå målet att vara regionens tillväxtmotor, är satsningar på en hållbar och tillförlitlig infrastruktur en viktig framgångsfaktor. Högskolans möjlighet att utvecklas i Gävle är betydelsefull för hela regionens näringsliv.

## Hur ska byggandet av större infrastrukturer för kommunikation ske?

I förslaget finns en ny dubbelspårig ostkustbana, nya regionalstågsstationer, utveckling av Gävle- och Norrunds hamn, regionalt cykelvägnät samt motorväghållplatser.

## Hur ska utvecklingen ske i kommunens mindre orter på landsbygden?

Forsbacka, Bergby, Hedesunda och Valbo är viktiga serviceorter i kommunen och möjliggör ett gott serviceutbud för den omgivande landsbygden. För att utveckla orterna föreslår vi nya attraktiva bostadstomter nära kollektivtrafik med utblick mot odlingslandskap eller vid vatten. Förbättrade kommunikationer föreslås bland annat genom ny regionalstågsstation i Hagsta, motorväghållplatser i Hagsta och Forsbacka, samt regionala cykelnät.

## Hur säkerställs teknisk försörjning i kommunen?

Teknisk försörjning måste planeras i god tid för att klara kommande kapacitetskrav och klimatförändringar. Större satsningar på vatten- och avloppssystemet föreslås ske i vald bebyggelseriktning. Översiktsplanen beskriver vårt förslag på hur vi ska skydda dagens och framtidens vattentäkter. Förnybara energikällor ska främjas och pekas ut flera områden som utredningsområden för vindkraft. Bredbandsutbyggnad är också en förutsättning för hållbar tillväxt.

## Hur ska Gävle kommun utveckla kusten?

Kusten ska utvecklas med fler havsnära bostäder och stärkta turistnoder. Tillgängligheten till kust och hav behöver öka. Vatten- och avloppslösningar behöver ordnas och kollektivtrafiken byggas ut. En inomskärsled för fritidsbåtar föreslås.

## I vilken riktning ska Gävle växa?

För att möta befolkningsökningen behövs 10 500 nya bostäder fram till år 2030. Nyproduktion kombineras med omflyttning i befintligt bostadsbestånd för att klara den stora ökningen och samtidigt behålla en diversifierad bostadskostnad. Den största bebyggelseutvecklingen (75 procent) föreslås ske i Gävle stad. Översiktsplanen beskriver två alternativ för hur bebyggelsen i kommunen ska fördelas. Valet av alternativ får konsekvenser för satsningar i infrastruktur och service med mera.

## Alternativ Nordligt stråk och serviceorter

Detta alternativ innebär att den största bebyggelseutvecklingen sker i Gävle stad. Från staden går två nordliga utbyggnadsstråk mot Forsby, Hille, och Åbyggeby samt mot Norrlandet. Detta alternativ bygger vidare på den bebyggelseutveckling som skett de senaste åren då mycket byggts och investerats i stråket mot Hille, Åbyggeby och Norrlandet.



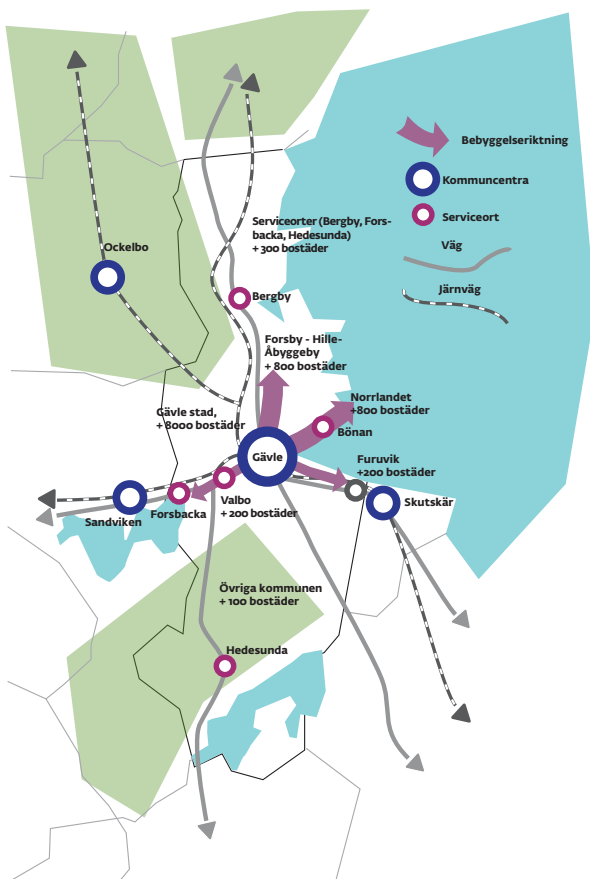
Gävle kommun - en tillväxtmotor i regionen.  
Bilden visar kommunen i ett regionalt perspektiv.

## Alternativ Öst-västligt stråk

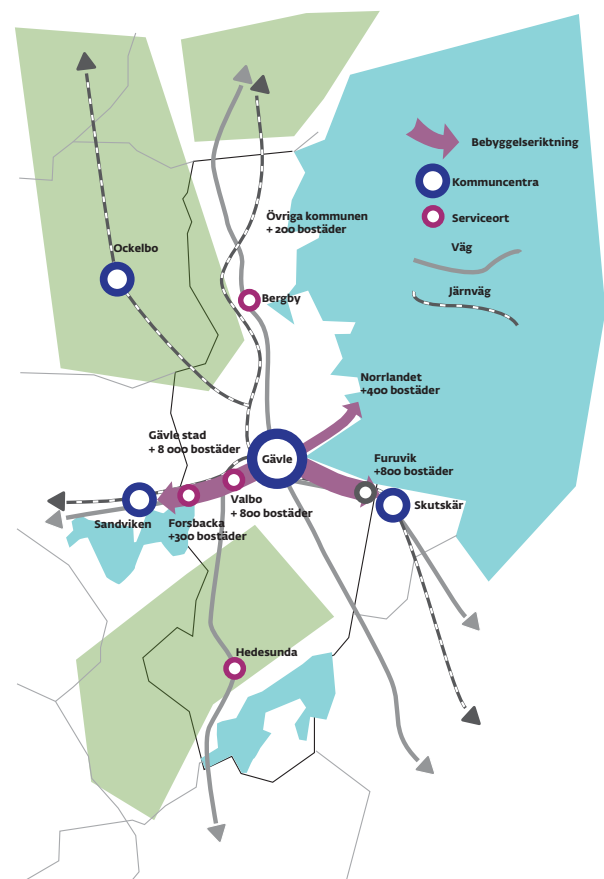
Alternativ två innebär att den största bebyggelseutvecklingen (cirka 75 procent), sker i Gävle stad. Från staden sker bebyggelseutvecklingen i öst-västlig riktning mot Valbo, Forsbacka och Furuviik. En naturlig utbyggnad av Bomhus i dess östra delar skapar en sammankoppling med Furuviik. Detta alternativ visar en bebyggelseutveckling som koncentreras kring stora infrastruktur- och kollektivtrafikstråk och kopplar ihop Gävle med arbetsmarknader utanför kommunen: Sandviken-Falun-Borlänge och Älvkarleby-Uppsala-Stockholm.

## Hur blir planen verklig?

För att lyckas med att förverkliga översiktsplanen krävs samverkan. Statliga myndigheter ansvarar för många infrastruktursatsningar, privata aktörer finansierar stora delar av bebyggelsen och många kommunala bolag och förvaltningar svarar för offentlig service. I planen beskrivs hur den ska genomföras och hur vi tillsammans ska möta framtiden.



Nordligt stråk och serviceorter



Öst-västligt stråk

# Vad är en översiktsplan?

## En strategisk översiktsplan

Översiktsplanen för Gävle kommun är ett strategiskt dokument som redovisar kommunens långsiktiga mål och strategier för mark- och vattenanvändningen.

### Översiktsplanen:

- ger vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas
- ger vägledning om hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras
- redovisar hur kommunen tillgodoser riksintressen och miljö kvalitetsnormer

En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan vägledande och används vid beslut om detaljplanering,

tillståndsprövningar enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken. Bygglov, förhandsbesked och strand-skyddsdispenser är några exempel. Översiktsplanen används även som beslutsunderlag för andra beslut kring mark- och vattenanvändningen i Gävle kommun.

Översiktsplanen måste vara aktuell för att fungera för vägledning och beslutsunderlag. Gävle kommun ska därför revidera planens aktualitet minst en gång varje mandatperiod.

Översiktsplanen innehåller tydliga konsekvensanalyser i enlighet med miljöbalken. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har tagits fram parallellt med översiktsplanehandlingen.

## Hur tas en översiktsplan fram?



### Planprocessens olika skeden

#### Planprocess

Översiktsplanen tas fram i en process som styrs av Plan- och bygglagen.

#### Programskedet

Ett program för översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige den 27 september 2010. Programmet ligger till grund för framtagande av översiktsplanen.

#### Samråd – här är vi nu!

Översiktsplanen skickas ut för samråd mellan den 19 oktober och 31 december 2015. Därefter sammanställs alla synpunkter i en samrådsredogörelse.

#### Granskning

Efter samrådet beslutas vilka revideringar som ska ske. När ett nytt bearbetat förslag finns tas beslut av kommunstyrelsen om att ställa ut planen för granskning. Översiktsplanen ställs ut för granskning under två månader.

#### Antagande

Alla synpunkter som kommit in under planprocessen sammanställs i ett utlåtande. Kommunfullmäktige beslutar om översiktsplanens antagande.

#### Medborgardialog

Översiktsplanen tas fram i en process som syftar till att skapa engagemang och diskussioner hos invånare, näringliv, regionala aktörer och myndigheter. Medborgardialog är viktig för kommunens beslutsfattare, eftersom den visar vad Gävleborna tycker i frågor som rör den fysiska miljön.

Det finns olika sätt att ta del av översiktsplanen under samråds- och granskningstiden. På översiktsplanens hemsida på [gavle.se](http://gavle.se) hittar du alla dokument. Där finns också information om tidpunkter för olika möten och status för arbetet. Lämna dina synpunkter skriftligen till Gävle kommun eller via hemsidan: [www.gavle.se/gavle2030](http://www.gavle.se/gavle2030).

# Framtidsbild 2030, mål, strategier och utmaningar



# Framtidsbild 2030

Gävle växer och målet är att Gävle kommun kommer att ha mer än 120 000 invånare år 2030. I utformningen av översiktsplanen har vi tagit höjd för en fortsatt positiv befolkningsutveckling i riktning mot 150 000 invånare år 2050. Nedan beskrivs en framtidsbild av kommunen med utgångspunkt i de tre övergripande målen i översiktsplanen.

## Gävle kommun - en av Sveriges bästa miljökommuner med hållbar tillväxt.

En av Sveriges bästa miljökommuner

Hushållning med naturresurser

Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer

Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter

År 2030 är Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner eftersom vi arbetat aktivt för hållbar tillväxt. Vi värnar och utvecklar kvaliteter och resurser som biologisk mångfald, värdefull natur och kulturmiljö, jordbruksmark, vatten och tillgång till tätortsnära grönska. I planering och byggande tar vi hänsyn och anpassar oss till klimatförändringarna.

Målet om en klimatneutral kommun år **Klimatneutralt Gävle kommun år 2050.** <sup>1</sup>

2050 ställer krav på en bebyggelseutveckling som främjar hållbara kommunikationsätt, ökad produktion av förnybar energi och att byggande i första hand sker på redan utnyttjad mark.

Vi skyddar vårt dricksvatten och säkrar framtida vattenförsörjning. Våra sjöar, vattendrag och kustvatten har genom flera åtgärder fått en minskad belastning och nått god kemisk och ekologisk status.

## Attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden

År 2030 finns en mångfald av attraktiva livsmiljöer för människor att besöka, leva och verka i, både i staden och på landsbygden. Bebyggelseutvecklingen har koncentrerats till platser med närhet till god kollektivtrafik och service i den täta staden, i stationsnära lägen, i serviceorter samt längs kollektivtrafikstråken. En stor del av bebyggelsen sker i staden och dess närområde. Ny bebyggelse sker även på landsbygden där kvaliteter som närhet till sjö och hav, utblickar över odlingslandskap, bruksmiljöer med mera, skapar stora attraktionsvärden.

Vi har trygga och tillgängliga boendemiljöer med närhet till bra skolor och tätortsnära grönska. Här finns möjlighet till ett aktivt liv och en stimulerande fritid med varierande aktiviteter och upplevelser inom kultur, idrott och friluftsliv. Våra olika landskapstyper med jordbruk- och skogsbygder, älv- och kustlandskap erbjuder variationsrika boendemiljöer och naturupplevelser. Gävlebornas delaktighet och inflytande över sin vardagsmiljö har skapat attraktiva livsmiljöer och stolta invånare. Staden och landsbygdens serviceorter har viktiga roller som noder för offentlig och kommersiell service samt som mötesplatser, dels för sina invånare och besökande, och dels för sin omvärld. För att få människor att bo kvar i sin hembygd eller i sin stadsdel erbjuder staden och serviceorterna varierade bostadsformer och goda kommunikationer.

**Mångfalden ger spännande upplevelser och frihet att välja hur vi vill leva.** <sup>2</sup>

Mångfald av attraktiva livsmiljöer

Socialt hållbara livsmiljöer

Övergripande riktning för bebyggelseutveckling

Ta tillvara platsers värde

Landsbygdsutveckling

## Gävle kommun - en tillväxtmotor i regionen

År 2030 har Gävle ett bra företagsklimat tack vare god kommunikation inom kommunen och mot omvärlden, variation i utbudet av mark, en tät och funktionsblandad stad samt inspirerande och kreativa miljöer för samverkan och utveckling. Högskolan är en viktig aktör som motor för innovation, forskning och högre utbildning i regionen. Genom ett förbättrat företagsklimat och goda utbildningsmöjligheter har arbetsförsörjningen och utbildningsnivån i kommunen ökat. Kompetensförsörjningen till företag har förbättrats och vi ser en ökad arbetspendling av kompetens både in och ut ur kommunen. Våra transporter och den digitala infrastrukturen klarar ett ökat flöde av människor, tjänster och varor. Arbetet med ny dubbelspårig Ostkustbana, nya regionalstågstationer, ett utbyggt centralstationsområde, regionala gång- och cykelstråk, stärkt väginfrastruktur, Tolvforsskogens logistikområde, expansionsmöjligheter för Gävle hamn och en god bredbands-täckning är exempel på aktiviteter som gör att vi står väl rustade för framtiden. Genom utveckling av infrastruktur och strategiska knutpunkter har kommunen stärkt sin roll som logistiknav.

Besöksnäringen har utvecklats genom ökad tillgänglighet till attraktiva besöksmål på land, i kustområden och till havs. Gävles närhet till stora arbetsmarknadsregioner, en växande befolkning, goda kommunikationer och förutsättningar för företagande är några framgångsfaktorer som gjort Gävle till en tillväxtmotor i regionen.

I Gävle kommun är folkhälsan god och jämnt fördelad. Alla känner sig delaktiga, engagerade och trygga i samhället. <sup>3</sup>

Hållbara, effektiva  
och tillförlitliga  
infrastrukturer och  
kommunikationer

En attraktiv plats för  
företagande

Strategisk markan-  
vändning

Gävle är en av Sveriges mest attraktiva platser för företag. <sup>4</sup>

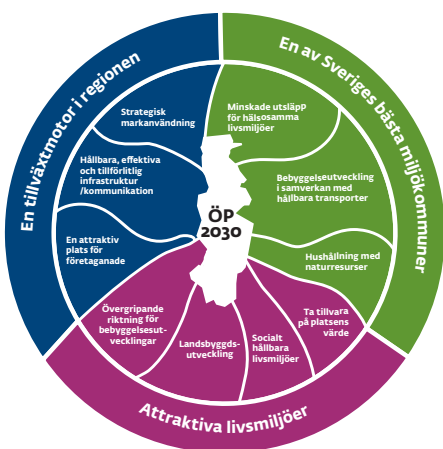
<sup>1</sup> Miljöstrategiskt program, 2013

<sup>2</sup> Vision 2025

<sup>3</sup> Folkhälsoprogrammet

<sup>4</sup> Näringslivspolitiska mål

# Mål och strategier



Översiktsplanens mål och strategier ska leda oss närmare vår framtidsbild om Gävle år 2030 med utblick mot 2050, samt vår övergripande "Vision 2025".

Översiktsplanen har tre övergripande mål och ett befolkningsmål:

- Gävle är en av Sveriges bästa miljökommuner med hållbar tillväxt.
- Kommunen har attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden.
- Gävle är en tillväxtmotor i regionen.
- Befolkningsmålet är 120 000 invånare år 2030.

Strategierna innehåller planeringsinriktningar och prioriteringar för fortsatt utveckling av Gävle kommun. Strategierna och målen ligger till grund för översiktsplanen. De ska kunna användas som styrdokument vid intressekonflikter. I varje delavsnitt i översiktsplanen redovisas vilka strategier som berörs.

Gävle är en av Sveriges bästa miljökommuner, med hållbar tillväxt

MÅL

## Strategier



### Hushållning med naturresurser

Vi ska värna och hushålla med jordens naturresurser och tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Naturresurser som jordbruksmark, värdefulla mark- och vattenområden, tätortsnära grönska, biologisk mångfald och vattnet ska värnas genom att:

- exploatering i första hand sker på redan ianspråktagen mark
- inrätta och upprätthålla reservat för värdefulla rekreations-, natur- och kulturmiljöer
- skydda dagens vattentäkter och potentiella framtida vattenresurser
- skydda större och opåverkade natur- och vattenområden till förmån för den biologiska mångfalden och det rörliga friluftslivet
- värna värdefull tätortsnära grönska och gröna kilar mellan bebyggelseområden och ut mot större sammanhängande naturområden

Gävle kommun ser tillgången på grönska i och kring våra tätbebyggda områden som en viktig förutsättning för god folkhälsa och biologisk mångfald. Värdefull park- och naturmark samt gröna kilar och grönområden som leder ut till större sammanhängande naturområden ska bevaras. Exploatering sker i första hand genom omvandling och förtätning av redan ianspråktagen mark. Kommunens riktlinjer om prioriteringsgrunder för exploatering ska följas i planering av ny bebyggelse.



### Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer

Vi ska arbeta för hälsosamma livsmiljöer med ren mark, rent vatten, frisk luft, samt rimliga buller- och vibrationsnivåer. Med god fysisk planering ska vi minska hälsostörande effekter, liksom påverkan på natur- och vattenmiljöer genom att lokalisera och omlokalisera störande verksamheter till områden som är mindre känsliga för påverkan. Miljökvalitetsnormer för vatten och luft är styrande i planeringen av ny bebyggelse. För att komma till rätta med tidigare miljöskulder saneras förorenad mark för att skapa attraktiva och rena mark- och vattenmiljöer.



Vi ska arbeta för att ny bebyggelse ska byggas med sunda och miljövänliga material. Vi ska arbeta för en låg energiförbrukning i uppvärmnings- och kylningssystem i ny bebyggelse och energieffektivisering i befintliga byggnader.

Ett klimatneutralt Gävle år 2050 ställer krav på minskad användning av fossila bränslen. Gävle kommun skapar därför förutsättningar för ökad förnybar energiproduktion som biogas, vindkraft, solenergi och kanske även i framtiden för vågkraft. Med förnybara energikällor som kompletterar varandra skapas ett mer robust energisystem som också är långsiktigt hållbart.

### Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter

Gävles utveckling innebär nya kommuninvånare som ger upphov till fler resor och transporter. Ny bebyggelse ska i första hand byggas där det finns möjlighet till god kollektivtrafikförsörjning och hållbara godstransporter, i enlighet med strategin för övergripande riktning för bebyggelseutvecklingen.



Vi måste ställa om vårt resande och i större grad välja hållbara transportsätt som gång, cykel, buss, tåg och sjöfart. I planeringen ska vi prioritera satsningar på hållbara transportslag så att dessa blir attraktivare för Gävleborna och näringslivet. Vi ska bygga ut och förbättra kommunikationsstråk där många människor vistas och bor. För att minska antalet resor behöver vi verka för en ökad användning av digital kommunikation.



Vi ska planera för hela resan med hållbara kommunikationssätt från dörr till dörr. Vi ska därför planera och samordna platser för smidiga byten mellan transportslagen, för både gods och människor, genom satsningar på logistikområden, pendlarparkeeringar, stations- och hållplatslägen.





## MÅL

## Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd

## Strategier

**Socialt hållbara livsmiljöer**

Vi ska sträva efter socialt hållbara livsmiljöer med goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar, där möjlighet ges till ett aktivt liv och en stimulerande fritid. Våra boendemiljöer ska vara trygga och tillgängliga, med platser och grönområden för lek, aktivitet och spontanidrott nära bostad och skola. Planeringen ska ske i dialog med Gävleborna, som ges möjlighet till delaktighet och inflytande över sin vardagsmiljö.

Vi ska värna om tillgången till tätortsnära grönska för att öka närhet och tillgänglighet till rekreationsområden och platser för återhämtning och vila.

Planering av ny bebyggelse ska ge möjlighet för människor med olika bakgrund och sociala förutsättningar att mötas och samverka med varandra i bostadsområdet, på mötesplatser och via olika sociala aktiviteter. Vi planerar en bebyggelsemiljö med varierade bostadsformer, funktionsblandning, ett utbud av kultur och evenemang och med platser där människor kan mötas.

Vi bygger och förnyar offentliga miljöer så att de är tillgängliga för alla och upplevs trygga och säkra.

**Övergripande riktning för bebyggelseutveckling**

Gävle kommun ska erbjuda en mångfald av attraktiva livsmiljöer till de som bor, verkar och besöker kommunen. Målet om en befolkning på 120 000 invånare år 2030 innebär ett ökat behov av ny bebyggelse av bostäder, arbetsplatser, skola, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrott och kommunikationer.

Bebyggelseutvecklingen ska ske på platser med närhet till god kollektivtrafik och service, såsom i den täta staden, stationsnära lägen, serviceorter, samt längs kollektivtrafikstråken. Den största delen av ny bebyggelse byggs i staden och i dess närområde. På landsbygden koncentreras ny bebyggelse till serviceorter, i strandnära lägen (LIS) samt i närhet till kollektivtrafikstråken.

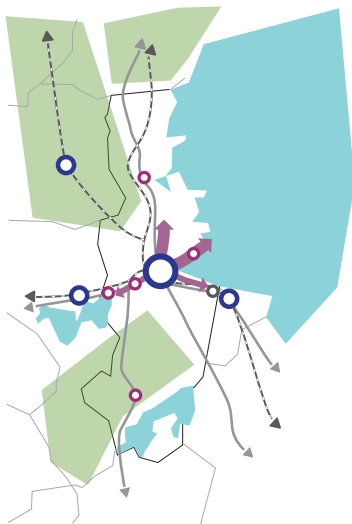
I vår stad och på landsbygden finns goda förutsättningar för en stor variation av livsmiljöer med många olika attraktionsvärden. Exempel på viktiga attraktionsvärden är närhet och tillgång till arbete, utbildning, service, hav och sjö, parker, odlingslandskap, mötesplatser, kultur, nöjen och goda kommunikationer.

**Utbyggnadsriktning**

Två alternativ till utbyggnadsriktning presenteras i översiktsplanens samrådshandling för dialog med Gävleborna. Efter samrådet tar vi fram ett alternativ och redovisar det i nästa skede.

För att klara en befolkningsökning på över 20 000 invånare fram till år 2030 behövs cirka 10 500 nya bostäder. I båda alternativen planeras den största bebyggelsen i staden och dess närområde. Vad som skiljer alternativen är åt vilket håll bebyggelseutvecklingen sker utanför staden.





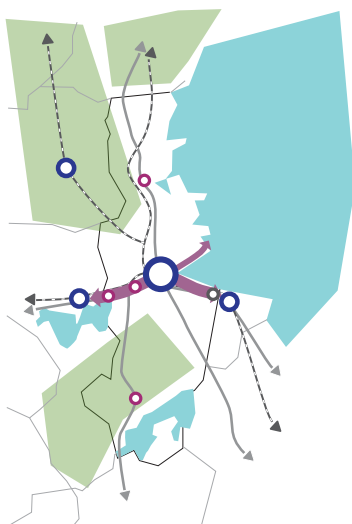
### Alternativ Nordligt stråk och serviceorter

Detta alternativ innebär att den största bebyggelseutvecklingen sker i Gävle stad med en tät och hållbar utbyggnad på cirka 8000 nya bostäder fram till år 2030, motsvarande cirka 75 procent av den totala bostadsbehovet. I staden och dess närområde sker bebyggelseutvecklingen genom förtätning, omvandling och komplettering i anslutning till befintliga bebyggelseområden.

Från staden går två nordliga utbyggnadsstråk mot Forsby, Hille och Åbyggeby samt mot Norrlandet. I respektive utbyggnadsstråk byggs cirka 800 bostäder fram till år 2030 i vardera stråk, vilket motsvarar cirka 15 procent av det totala bostadsbehovet. Stråken bedöms ha goda förutsättningar att skapa attraktiva boendemiljöer med närhet till natur, utblickar över odlingslandskap, å-, sjö- och hav. Orterna erbjuder även goda kommunikationer mot Gävle stad. En ökad befolkning i de nordliga stråken ställer krav på investeringar i infrastruktur, teknisk försörjning och kollektivtrafik, samt ställer krav på offentlig och kommersiell service.

I serviceorterna Forsbacka, Bergby och Hedesunda finns möjlighet att bygga totalt cirka 300 bostäder fram till år 2030.

I övrigt sker en bebyggelseutveckling i Valbo, Furuviik och omkringliggande landsbygd med cirka 500 bostäder fram till år 2030.



### Alternativ Öst-västligt stråk

Detta alternativ innebär att den största bebyggelseutvecklingen sker i Gävle stad med en tät och hållbar utbyggnad på cirka 8000 nya bostäder fram till år 2030. I staden och dess närområde sker bebyggelseutvecklingen genom förtätning, omvandling och komplettering i anslutning till befintliga bebyggelseområden. En naturlig utbyggnad av Bomhus i dess östra delar skapar en sammankoppling med Furuviik.

Från staden sker bebyggelseutvecklingen i öst-västlig riktning mot Valbo, Forsbacka och Furuviik. Där planeras cirka 800, 300, respektive 800 bostäder fram till år 2030. Stråken bedöms ha goda förutsättningar att skapa attraktiva boendemiljöer med god kommunikation till en större arbetsmarknadsregion i söder (Stockholm- Mälardalsregionen) och i väster mot Sandviken, Falun, Borlänge och Oslo. Valbo, Forsbacka och Furuviik erbjuder även andra attraktionsvärden som närhet till natur, utblickar över odlingslandskap, sjö- och hav. En ökad befolkning kräver investeringar i vatten- och avloppsförsörjning och för Forsbackas del förbättrad kollektivtrafik.

I övrigt sker en bebyggelseutveckling i Norrlandet, i serviceorterna Hedesunda och Bergby, samt i omkringliggande landsbygd med cirka 600 bostäder fram till år 2030.



### Ta vara på platsens värde

Vår stad, våra orter och byar har unika kvaliteter och karaktärer som är bundna till platsen. Det kan vara vackra natur- och kulturmiljöer, vattennära lägen vid kust och sjöar, utblickar över odlingslandskap, och andra kvaliteter som bidrar till platsens attraktionskraft. Platsens och ortens attraktionsvärden ska vara utgångspunkt i planering av ny bebyggelse och förnyelse av offentliga miljöer, och ses som en resurs och tillgång.



Landsbygdens värden skiljer sig från stadens. För att kunna erbjuda en mångfald av attraktiva bostäder behöver både stadens och landsbygdens attraktionsvärden tas tillvara.



### Landsbygdsutveckling

Gävle kommun ska erbjuda en mångfald av attraktiva livsmiljöer. För att uppnå detta ska vi skapa bättre förutsättningar för att leva, verka och besöka landsbygden. Våra orters och byars unika kvaliteter och karaktärer som exempelvis bruksmiljöer, skogs- och jordbruksbygder och fiskelägen kompletterar stadens utbud av livsmiljöer. Platsernas natur- och kulturmiljövärden ska värnas och användas som en resurs vid utveckling.



En hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden innebär en satsning på de större orterna Valbo, Forsbacka, Hedesunda och Bergby som serviceorter som med goda kommunikationer, ett gott serviceutbud och mötesplatser har betydelse både för ortens invånare och dess omgivning. Genom att stärka orternas kvaliteter och möjligheter att utvecklas skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en omgivande levande landsbygd.

Ny bebyggelse ska ske i attraktiva lägen i serviceorterna, i strandnära lägen och genom varsam komplettering av befintliga byar och bebyggelsegrupper i kollektivtrafiknära lägen. En utspridning av nya friliggande bebyggelsegrupper i lägen utan möjlighet till kollektivtrafikförsörjning ska undvikas. Enstaka ny bebyggelse på landsbygden kan dock vara möjlig.

Landsbygdens naturresurser som skogs- och jordbruksmark och vattendrag ska värnas. Dessa resurser skapar möjlighet till lokal arbetsförsörjning, lokal produktion av livsmedel, råvaror till industrin och attraktiva bostadsmiljöer. Här finns även områden för vattenkraft, framtida vindkraft och vattenförsörjning. Gävle kommun ska främja en ökad förädlingsverksamhet av skogs-, jordbruks- och fiskeråvaror.

Hållbara, effektiva och tillförlitliga kommunikation och infrastruktur är viktigt för Gävle kommuns utveckling, både för stad och landsbygd. Vi ska därför upprätthålla och utveckla tillgängligheten och trafiksäkerheten till våra serviceorter och omkringliggande landsbygd. Infrastruktursatsningar, såsom ombyggnad av riksväg 56, utbyggnad av bredband, nya motorvägshållplatser, pendlarparkeringar, regionala gång- och cykelstråk och en utveckling av regionala tågstationer är viktigt för en levande landsbygd.

För att kunna utveckla landsbygden längs kusten och ge möjlighet till ökat näringsliv och flera bostäder, krävs satsningar på en ökad tillgänglighet till kustområdet från land och hav. Det ska ske med förbättrad infrastruktur, kollektivtrafik och genom att värna och utveckla allmänhetens tillgänglighet till kuststränderna. Kusten och havet ska vara nåbart för flera.

## MÅL

### Gävle kommun - en tillväxtmotor i regionen

#### Strategier

##### Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur och kommunikation

Ett växande Gävle är helt beroende av väl fungerande, hållbar kommunikation inom kommunen och ut mot vår omvärld. Vi ska planera infrastruktur för transporter och digital kommunikation som kan möta ett ökat flöde av människor, tjänster och varor - en infrastruktur som skapar goda kommunikationsmöjligheter och smidiga, effektiva bytespunkter. För att rusta oss för framtiden planerar vi för en ny dubbel-spårig Ostkustbana, nya regionala tågstationer, ett utbyggt centralstationsområde, utbyggnad av bredband, nya regionala gång- och cykelstråk, Tolvforsskogens logistikområde, expansionsmöjligheter för Gävle hamn och stärkt väginfrastruktur.



Den tekniska infrastrukturen i form av vatten-, värme-, kyla- och energiförsörjning, återvinning och avfallshantering, är viktiga förutsättningar för människors vardag. En fungerande infrastruktur krävs också för att företag ska kunna driva sin verksamhet. Utbyggnaden av denna infrastruktur ska prioriteras i områden som ligger inom de övergripande riktningarna för bebyggelseutveckling i kommunen. Vi ska arbeta för en hållbar och robust infrastruktur inför ökade kapacitetsbehov och påverkan av framtida klimatförändringar.

### En attraktiv plats för företagande

Gävle kommun bidrar till goda förutsättningar för företagande inom många olika branscher och näringar. Detta gör vi genom att planera för goda kommunikationer, variation i utbudet av mark, en tät, attraktiv och funktionsblandad stad, samt inspirerande och kreativa miljöer och mötesplatser för samverkan och utveckling.



Högskolan är en viktig aktör som motor för innovation och högre utbildning och är en framgångsfaktor för kompetensförsörjning i regionen. Gävle kommun ska stödja och arbeta för att ge högskolan möjlighet att utvecklas och integreras i staden. En framgångsrik kompetensförsörjning är även beroende av att det finns en mångfald av attraktiva boendemiljöer som lockar kompetens till kommunen.

### Strategisk markanvändning

Gävle kommuns geografiska läge och den nodpunkt som Gävle utgör för olika typer av infrastruktur såsom järnväg, vägar och hamnar, skapar en stor utvecklingspotential för både näringsliv och bostadsmarknad.



I närområdet till infrastrukturens knutpunkter ska vi skapa strategiska markområden att förvalta och utveckla vidare. Dessa strategiska markområden är viktiga för kommunen, men även på regional och ibland nationell nivå för infrastruktur, näringsliv eller bostadsmarknad.

Vi stärker Gävles roll som logistiknav genom att möjliggöra för expansion och utveckling inom områden som Gävle hamn, Norrsundets hamn, Tolvforsskogen och Ersbo. Vi ser möjligheter att utveckla områden för arbetsplatser och bostäder i mer centrala lägen som vid Teknikparken, Gävle Västra och Gävle central, liksom verksamhets- och handelsområden som Valbo köpstad, Forsbacka norr om E16, samt Bo-Jepps i Hedesunda.

Vi tar hänsyn till näringslivets behov av flexibilitet, variation av mark och möjlighet till strukturomvandling i planeringen. För störande verksamheter kräver detta en långsiktig planering med skyddszoner som beaktar närliggande känslig bebyggelse. För tjänstesektorn handlar det om att skapa plats för lokaler som är integrerade i bebyggelsemiljöer, i kluster tillsammans med andra verksamheter eller på annat sätt i kreativa och inspirerande miljöer. En del företag kräver stark koppling till utbudet som erbjuds i centrala staden och kopplingen mot kommunikationer som Gävle centralstation. Platser för olika typer av företag ska beaktas i den fortsatta planeringen av stadens utveckling.

# Trender och utmaningar

Sverige står inför stora förändringar under 2000-talet. Boverket har sammanfattat fyra megatrender som presenteras nedan. Dessa trender medför både strukturella och fysiska förändringar i samhällsutvecklingen. Sammanfattningen nedan innehåller även trendspaningsföretaget Kairos Futures årliga "Whats-on lista", I kapitlet redovisas vilka trender och utmaningar vi ser i Gävle kommun under planperioden.

## Klimatförändringar - det blir varmare

Människans utsläpp av växthusgaser påverkar klimatet kraftigt med en uppskattad ökning av jordens medeltemperatur med upp till sex grader under 2000-talet. Som en effekt minskar istäckets varaktighet på Östersjön och i Västerhavet. Vattennivåerna i Östersjön förändras och nederbörden i västsverige tilltar med ökande risk för erosion längs vattendrag, sjöar och kuster, skred och ras samt översvämningar, vilket kan medföra att dricksvattenförsörjningen slås ut.

*Utmaningar i Gävle: Bidra till att minska utsläppen av växthusgaser, planera för att omhänderta stora mängder dagvatten, samt undvika byggnation i lägen som kan bli utsatta för översvämningar.*

## Globalisering och regionalisering - starka tillsammans

Ensam är inte stark. Handeln, som är nyckeln för fortsatt svensk tillväxt, kommer att ske mer och mer med tillväxtekonomier som Kina och Indien. Sveriges framtid är därför beroende av övriga världen. Gävle kommuns framtid beror till stor del på hur utvecklingen sker i hela vår region och i angränsande regioner. Människor blir mer mobila och arbetsmarknader växer med krav på snabbare kommunikation för bland annat arbetspendling.

*Utmaningar i Gävle: Att möta och främja tillväxt i hela regionen, att utveckla samarbeten mellan företag, utbildning och forskning. Att verka för investeringar för kommunikationer inom vår region, såväl statliga som kommunala och privata. Snabbare och bekvämare kommunikationer och fler hållplatslägen för kollektivtrafiken.*

## Urbanisering - städerna växer

År 2025 bor det drygt tio miljoner människor i Sverige - de flesta i våra tre storstadsregioner. År 2050 har inflyttningen till storstadsområdena lett till att innerstaden har blivit tätare, men också till att storstadsområdena innehåller flera städer med egna kärnor. En större andel av våra kommuninvånare bor i Gävle stad i framtiden, vilket får konsekvenser för staden men också för landsbygden.

*Utmaningar i Gävle: För att inte breda ut staden och öka transportarbetet behöver vi förtäta staden. Samtidigt behöver stadskärnans attraktivitet ökas så att den kan erbjuda bostadsmiljöer för alla. Vid förtätning av staden ska många intressen samordnas på en relativt liten yta; bebyggelsebehov, tätortsnära grönska, kulturmiljövården och bevarandet av en god livsmiljö är några exempel. Avfolkningen av landsbygden får konsekvenser för de mindre orterna i kommunen där servicenivån är beroende av befolkningens mängd. Investeringar krävs för en levande landsbygd.*

## Digitalisering och automatisering

Tillgång till bra internetuppkoppling är en självklarhet och kommunikation är en förutsättning för bibehållen och utvecklad välfärd för våra medborgare, både på landet och i staden. Utbyggnaden av fiber har hittills främst skett i tätorten där utbyggnaden är billigare och kan ske på kommersiell grund. Digitaliseringen medför krav på människors närhet och krav på tillförlitlig information utan väntetid. Vi befinner oss i en revolution inom automatisering och robotanvändning. Drönare och självkörande bilar är exempelvis redan verklighet.

*Utmaningar i Gävle: Att förse alla hushåll och företag i kommunen med bra internetuppkoppling. Detta är viktigt framför allt på landsbygden. Förväntningarna på kommunen att ge snabba och korrekta svar utan väntetid ökar från allmänheten. För mark- och vattenplaneringen, som är demokratiska processer, ställs nya krav på att nå ut i mediabruset. Kommun behöver dra nytta av informationsflöden, samla in och sammanställa fakta på ett tillförlitligt sätt. Kan vissa kommunala processer automatiseras i framtiden? Kan en dator exempelvis svara på frågan om jag får installera en kamin eller tillstånd för grävning?*

## Basnäringar och högteknologi

Basnäringarna är fortsatt viktiga för svensk exportsektor, men tillverkning och handel med högteknologiska varor kommer att vara stommen för den ekonomiska utvecklingen framöver. För att svenskt och europeiskt näringsliv ska vara fortsatt konkurrensförmåligt krävs fortsatta investeringar inom forskning och utveckling. Näringslivet i Gävle kommer även framöver att ha sin grund i de verksamheter som hittills präglat Gävle: skogs- och stålindustri, logistik och handel. Samtidigt växer nya marknader inom tjänstesektorn och besöksnäringen och blir allt viktigare.

*Utmaningar i Gävle: Att fortsätta att vara lyhörd för de förutsättningar som krävs för god tillväxt i de befintliga företagen och skapa förutsättningar för att vara ett starkt alternativ för nya företags val av etableringsort. Att bygga en funktionsblandad stad med kreativa miljöer som lockar till etableringar.*



### Shopping - på nätet och närproducerat

E-handeln växer. Hela världens utbud kan snart nå från din mobiltelefon, var du än befinner dig. Tidigare ökade den nationella e-handeln, men nu växer även den internationella. Prenumerationer ökar; fröer, matkassar, smink och mycket annat kan levereras hem med önskade intervaller. En trend inom livsmedelsindustrin är att efterfrågan på lokalt producerade ekologiska varor ökar.

*Utmaningar i Gävle: Att anpassa stadsstrukturen efter nya handelsmönster. Dagens handelsnoder behöver omvandlas för att i framtiden erbjuda andra upplevelsevärden och mötesplatser. Kan vi ta vara på trenden om lokalt producerade ekologiska varor genom att samordna inköp i regionen digitalt med möjlighet till prenumerationer och leveranser?*

### Behov av fler attraktiva och långsiktigt hållbara Bostäder

På många håll i landet, inte minst i Stockholmsområdet, råder bostadsbrist. Detta beror på urbaniseringen och på att människor lever längre, men också på att invandringen ökar på grund av ekonomisk oro och krig i världen. Fler bostäder behövs, men nyproducerade lägenheter är dyra att bo i och många kommuninvånare saknar den betalningsförmåga som krävs. Tidigare valde vi i större utsträckning att bosätta oss där jobben fanns. Idag väljer vi bostadsort där ett rikt liv erbjuds även på fritiden. Vi tenderar att lägga allt större vikt vid vår egen image, vilket också speglas i valet av boendemiljö. Bostadstillväxten styrs till stor del av den privata marknaden. Ungefär en tredjedel av nyproduktionen av kommunens bostäder sker i AB Gavlegårdarnas regi; i framtiden spås denna andel vara lägre. Ur ett hållbarhetsperspektiv är utvecklingen av nya uppvärmnings-sätt intressant. Solenergi spås vara framtidens vinnare när man löst lagringsproblemet och effektiviserat utvinningen.

*Utmaningar i Gävle: Attraktiva boendemiljöer med närhet till service och kommunikationer kommer att vara en viktig konkurrensfaktor för utvecklingen i förhållande till Stockholmsområdet. En stor utmaning är att i framtiden erbjuda bra bostäder till låg kostnad. En möjlighet är att genom nyproduktion av attraktiva bostäder skapa flyttkedjor som gör att bostäder till rätt prisnivå friställs för de olika målgrupperna. För att nå önskad hållbar utveckling och tillväxt i kommunen måste utbyggnadsområdena attrahera den privata marknaden. Utmaningen handlar till stor del om att hitta rätt lägen för bebyggelse samt att marknadsföra planreserven till potentiella byggherrar. En annan utmaning är att bygga i attraktiva lägen och samtidigt behålla befintliga kvaliteter, samt att ta höjd för hållbarhet både ekologiskt och estetiskt.*

### Arbetskraftsbrist och generationsväxling

Signaler om arbetskraftsbrist ljuder i regionen, samtidigt som Gävleregionen har en av rikets högsta arbetslöshetsnivåer. Särskilt besvärande är arbetslösheten

bland ungdomar och utrikesfödda. Inom de närmaste åren kommer många branscher att ha stora pensionsavgångar. Kommunkoncernen står också inför en generationsväxling. Vi ska då gå från en äldre generation med hög specialistkompetens, som ofta arbetat länge på samma arbetsplats till millenniegenerationen som har hög digital kompetens och som förväntas byta arbetsplats oftare.

*Utmaningar i Gävle: Samverkan mellan Högskolan och näringslivet blir en viktig framgångsfaktor för att svara upp mot den högteknologiska utvecklingen och för att klara generationsväxlingen. En stor möjlighet finns att nyttja den arbetskraft som invandringen medför.*

### Växtvärk för vatten och avlopp

Kommunen växer, bebyggelsen blir tätare och nya områden tas i anspråk. Verksamhetsområdet för kommunalt vatten- och avlopp utökas och kapaciteten behöver höjas i befintligt nät. Idag finns en investeringsplan för vattenförsörjning som rymmer en befolkningsutveckling i Gävle stad fram till 2030.

*Utmaningar i Gävle: I områden utanför staden står vi inför kapacitetsutmaningar. I Valbo, Furuvik, Forsbacka och Hamrångebygden finns stora begränsningar för fortsatt bebyggelseutveckling med anledning av kapacitetsbrister för vattenförsörjning. Duvbackens avloppsreningsverk är dimensionerat för 100 000 personer och närmar sig sin maxkapacitet.*

*En utbyggnad eller nybyggnad kommer krävas för att klara tillväxtmålet.*

### Välfärdssektorn är en förutsättning som kostar

Kommunen har en växande och åldrande befolkning. Det innebär ett större behov av omsorgs- och trygghetsboenden samt gruppboender. Befolkningsutvecklingen i åldersgrupperna 1–19 år, respektive 80 år och äldre blir extra betydelsefull då dessa grupper behöver investeringar i samhällsservice. Ett utbud av bra skolor och förskolor är viktiga faktorer för att skapa attraktiva boendemiljöer som lockar barnfamiljer att bo i kommunen. Det fria skolvalet och inflyttningen till kommunen gör planeringen av skollokaler mer komplicerad än tidigare.

*Utmaningar i Gävle: Att skapa nya boendeformer som tilltalar äldre människor, så att villor och småhus kan frigöras för andra åldersgrupper. Investeringar i välfärdssektorn, det vill säga skolor, förskolor, omsorgsboenden och gruppboenden innebär höga initiala kostnader men är en förutsättning för tillväxt.*



# Styrdokument

Översiktsplanen visar vilka möjligheter som finns för utveckling av mark- och vattenområden i Gävle kommun. Det finns många beslut, mål och visioner som påverkar planens inriktning och innehåll. I detta kapitel beskrivs dessa utgångspunkter. Kapitlet beskriver även hur översiktsplanens olika delar ger vägledning för beslut om mark- och vattenanvändning.

## Nationella och regionala miljökvalitetsmål

Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och tjugofyra etappmål. Gävle kommun har ett miljöstrategiskt program som styr och samordnar kommunens miljöarbete, för att säkerställa att vi uppnår nationella och regionala miljömål. I översiktsplanen finns många kopplingar till Gävle kommuns miljöstrategiska program. Till höger finns en tabell som visar hur strategierna i översiktsplanen bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen.

## Gävle kommuns styrdokument

Inom Gävle kommun finns det ett flertal styrdokument med mål och riktlinjer som påverkar mark- och vattenanvändningen i kommunen. Dessa mål och riktlinjer ligger till grund för översiktsplanen. I vissa fall kan dock motstridigheter och intressekonflikter förekomma mellan styrdokumentet. Översiktsplanen ger i de fallen riktlinjer för markanvändningen i den fortsatta planeringen. Vatten- och avloppsstrategin för Gävle kommun beskriver de mest prioriterade fokusområdena inom hela kommunkoncernen och säkerställer att vi även i fortsättningen arbetar fram en god planering för vatten och avlopp. En sådan plan är under framtagande och omsätter strategin till handlingsplan. Bebyggelsemålet och utbyggnadsriktningarna som visas i översiktsplanen ger nya förutsättningar för vatten- och avloppsplanen.

Bostadsförsörjningsprogrammet anger takt och bostadsmål för Gävle kommun. Målet i översiktsplanen är högre ställt än målet i bostadsförsörjningsprogrammet, men bostadsförsörjningsprogrammet revideras just för att stämma överens med översiktsplanen.

Ett av målen med det miljöstrategiska programmet är att minska antalet resor och transporter, vilket är svårt med tanke på den befolkningsutveckling som översiktsplanen tar höjd för. Fler människor ger fler resor. Däremot verkar översiktsplanen för att ökningen av resor främst ska ske med hållbara transporter och att tillväxten ska ske framför allt genom förtätning av staden. Även utvecklingen av landsbygden är svår att kombinera med målet om minskade transporter. Översiktsplanen tydliggör kopplingarna till de olika styrdokumentet i respektive kapitel.

## Översiktsplan för Gävle kommun

Översiktsplan för Gävle kommun är ett samlingsnamn för alla översiktsplaner som tillsammans ger vägledning för mark och vattenanvändningen i kommunen. Planen täcker hela kommunen och ersätter nuvarande översiktsplan från 1990 när den blir antagen. I takt med att kommunen förändras behöver översiktsplanen revideras och fördjupas. Den kan exempelvis behöva belysa större frågor som gäller hela kommunen utifrån ett visst tema. Då utformas ett så kallat tematiskt tillägg. Geografiskt fördjupad översiktsplan visar mark- och vattenanvändning inom ett avgränsat område. En tematiskt fördjupad översiktsplan görs för ett sakintresse för ett visst geografiskt område, ofta infrastruktursatsningar. Planeringsunderlag tas fram för att utreda olika sakintressen. Avvägningar mellan olika intressen görs i översiktsplanen.

## Program

### Kulturmiljöprogram

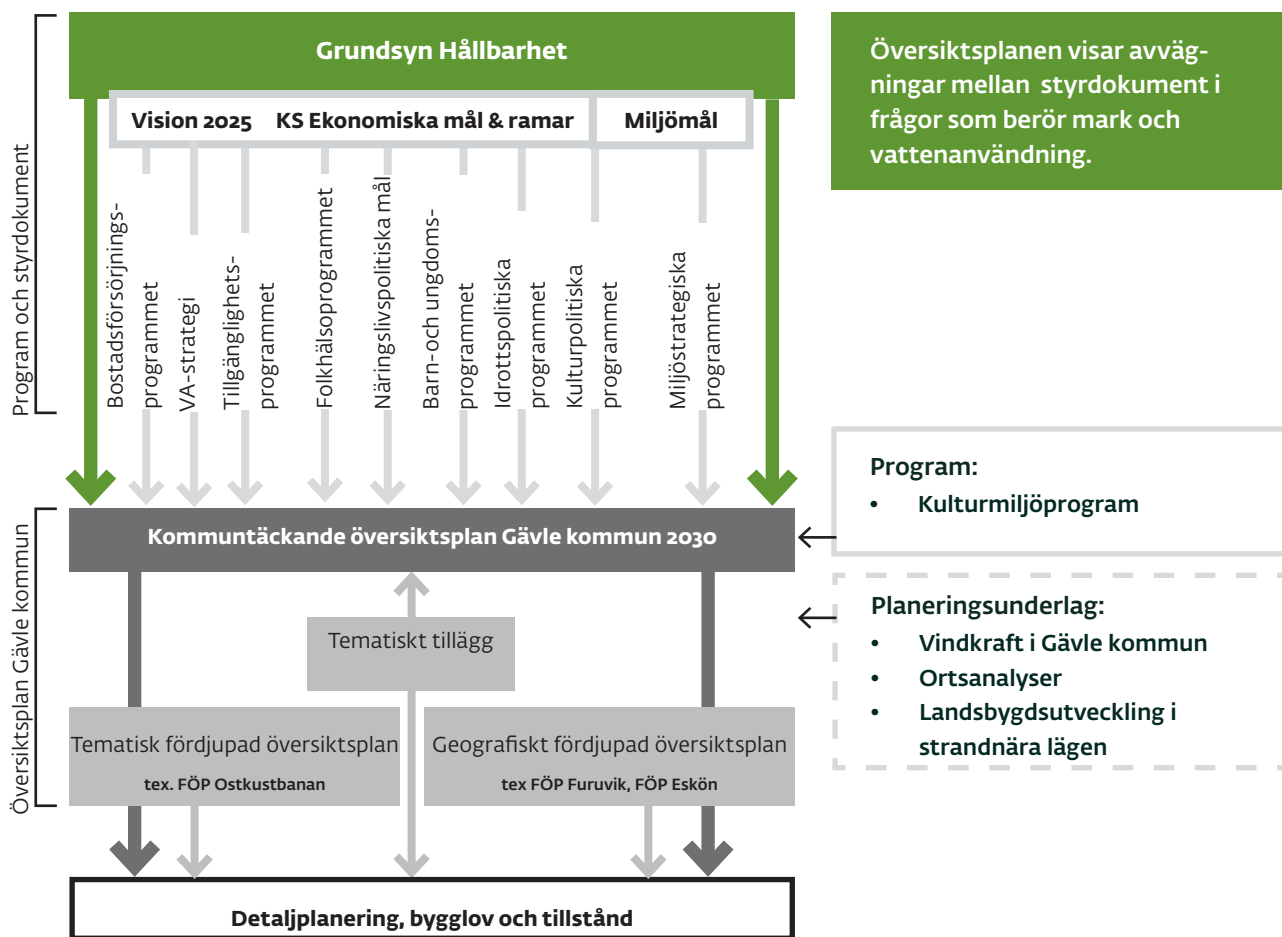
Ett kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna har arbetats fram parallellt med översiktsplanen. I kulturmiljöprogrammet finns en noggrann och detaljerad redovisning av sakintresset kulturmiljö. Kulturmiljöprogrammet är avvägt och samstämt med översiktsplanens intentioner.

## Planeringsunderlag

Vindkraft i Gävle kommun, ortsanalyser och landsbygdsutveckling i strandnära läge  
Gävle kommun har tagit fram ett planeringsunderlag för vindkraft i kommunen. Underlaget redovisar tekniska fakta och ger förslag till ställningstagande och rekommendationer för vindkraftsutbyggnad.

Ortsanalyser som visar befintliga samhällsstrukturer ligger som underlag till ortsfördjupningarna. Dessa utgör ett viktigt planeringsunderlag i tolkningen av orternas planförslag.

I planeringsunderlaget för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) redovisas motiven för utpekade LIS-områden samt avvägningar mot andra allmänna intressen.



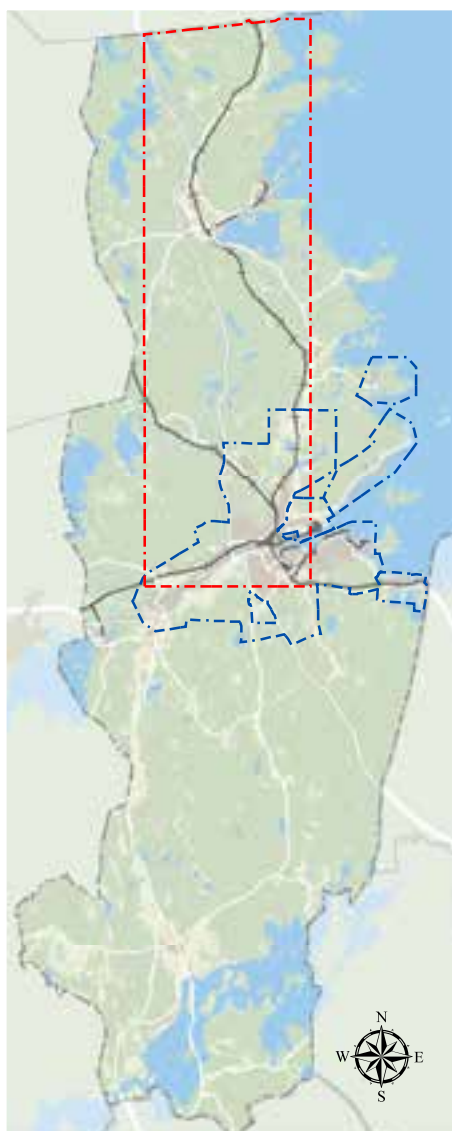
Bilden visar hur styrdokumenterna och översiktsplanen samverkar för att ge vägledning i beslut om mark- och vattenanvändning.

Mål	Strategi	Begränsad klimatpåverkan	Frisk luft	Bara naturlig försurning	Skyddande miljöözonskikt	Säker strålmiljö	Ingen övergödning	Levande sjöar och vattendrag	Grundvatten av god kvalitet	Hav i balans och levande skärgård	Myllrande våtmarker	Levande skogar	Ett rikt odlingslandskap	God bebyggd miljö	Ett rikt växt och djurliv
En av Sveriges bästa miljökommuner	Hushållning med naturresurser		X		X			X	X	X	X	X	X	X	X
	Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter	X	X		X			X						X	
Attraktiva livsmiljöer	Socialt hållbara livsmiljöer		X							X				X	X
	Övergripande riktlinjer för bebyggelseutveckling	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Ta tillvara platsens värde									X			X	X	X
En tillväxtmotor i regionen	Landsbygdsutveckling									X		X	X	X	X
	Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur/kommunikation	X	X		X	X	X		X					X	
	En attraktiv plats för företagande													X	
	Strategisk markanvändning	X	X							X	X	X	X	X	X

Tabellen visar hur översiktsplanens mål och strategier bidrar till att uppfylla de nationella och regionala miljömålen.

Undrar du vilken  
översiktsplan som gäller  
för ett visst område?

Se gränser i vår webbkarttjänst:  
[www.gavle.se/gavle2030](http://www.gavle.se/gavle2030)



### Fördjupade översiktsplaner

- - - Fördjupad översiktsplan, tematisk
- - - Fördjupade översiktsplaner

I kartan visas fördjupade översiktsplaner med geografisk omfattning som föreslås fortsätta gälla efter översiktsplanens antagande. Se tabell för vilka fördjupade översiktsplaner som föreslås revideras eller upphävas.

## Fördjupade översiktsplaner

I Gävle kommun finns ett stort antal fördjupade översiktsplaner, tematiska såväl som geografiska. Några av dessa upphävs när denna översiktsplan antas. Vissa är inte längre aktuella medan andra blir en del i översiktsplanen eller den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad.

I kartan och tabellen redovisar vi gällande fördjupade översiktsplaner och deras giltighet. När denna översiktsplan antas, kommer den att ersätta den gällande översiktsplanen för Gävle kommun som antogs 1990.

I tabellen visas med färg de fördjupade översiktsplaner som ska fortsätta att gälla.

Fördjupad översiktsplan	Antagen	Förslag till status/ giltighet
Dubbelspår Ostkustbanan	22 juni 2015	Fördjupad översiktsplan gäller
Norrlandet	26 mars 2012	Fördjupad översiktsplan gäller. Eventuellt behov av revidering utifrån val av utbyggnadsriktning
Eskön	26 okt 2009	Fördjupad översiktsplan gäller
Gävle stad	27 apr 2009	Fördjupad översiktsplan ska revideras
Furuvik	28 maj 2007	Fördjupad översiktsplan gäller. Eventuellt behov av revidering utifrån val av utbyggnadsriktning
Avan - Fredriksskans	29 nov 2004	Fördjupad översiktsplan ska revideras
Valbo Volym	29 mars 2004	Föreslås upphävas, ingår i översiktsplan för Gävle stad
Ersbo-Skogmur	27 jan 2003	Fördjupad översiktsplan gäller
Resecentrum	20 dec 1999	Föreslås upphävas, ingår i översiktsplan för Gävle stad
Kungsbäck	15 juni 1998	Föreslås upphävas, ingår i översiktsplan för Gävle stad
Väg 67 Hedesunda - Valbo	17 juli 1996	Föreslås upphävas, inaktuell
Gävle kustvatten	26 april 1993	Föreslås upphävas. Kust och hav ingår i översiktsplan för Gävle kommun
Alderholmen	29 april 1991	Föreslås upphävas, ingår i översiktsplan för Gävle stad
Gävle kommun (ÖP 90)	nov 1990	Ersätts med ny översiktsplan för Gävle kommun
Hedesunda centrum	26 nov 1990	Föreslås upphävas, inaktuell.

## Grundsyn hållbarhet

Hållbar utveckling definieras i Brundtlandsrapporten som en utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. I begreppet ingår de tre dimensionerna ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. En klassisk modell av hållbar utveckling visar tre cirklar som är sammanlänkade. Modellen visar att de tre dimensionerna hänger ihop, men inte tillräckligt tydligt *hur* de hänger ihop.

### De tre dimensionerna

**Social hållbarhet** handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där vi strävar efter att det goda livet uppfylls för alla. Exempel på social hållbarhet är ett fungerande socialt liv med service, välgjorda och vackra miljöer, mötesplatser och möjligheter för alla. Samhället är integrerat, tryggt, tillgängligt och jämställt, och alla erbjuds delaktighet och inflytande.

**Ekonomisk hållbarhet** handlar om att långsiktigt hushålla med mänskliga och materiella resurser. Exempel på ekonomisk hållbarhet är att det finns en arbetsmarknad med tillgång till kompetent arbetskraft och goda möjligheter till sysselsättning som ger ett väl fungerande näringsliv. En fungerande bostadsmarknad, med ett väl underhållet fastighetsbestånd, anläggningar och övriga miljöer är andra exempel.

**Ekologisk hållbarhet** handlar om att långsiktigt bevara vatten, jorden och ekosystemens produktionsförmåga och att minska påverkan på djur och natur, samt främja människors hälsa. Ekologisk hållbarhet är ett samhälle med slutna kretslopp och balans mellan processer som bygger upp och bryter ned, utan slöseri med naturresurser och energi och som bevarar den biologiska mångfalden och genetiska variationen.

I ett hållbart samhälle utsätts inte naturen för systematisk koncentrationsökning av ämnen från berggrunden, som exempelvis fossilt kol och tungmetaller eller ämnen från samhällets produktion som kväveoxider och hormonstörande ämnen.

### Så hänger de tre dimensionerna hänger ihop:

- Sociala dimensionen är målet om det goda livet för alla
- Ekonomiska dimensionen är ett medel för att uppnå det goda livet
- Ekologiska dimensionen är ramen för målet och medlen



Så här kan sambanden mellan de olika dimensionerna illustreras:

Social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet är starkt sammanbundna och är varandras förutsättning och stöd. En långsiktigt hållbar ekonomi förutsätter att välståndet fördelas rättvist och att det sker tillväxt. Social utveckling är därför både ett resultat av och en förutsättning för ekonomisk utveckling. Den ekologiska dimensionen handlar om att värna om ekosystemens tjänster och återhämtningsförmåga och är en förutsättning för en långsiktig social välfärd och ekonomisk utveckling.

### Så ska grundsynen användas

Grundsynen ska vara en utgångspunkt för allt vi gör som påverkar Gävle kommuns utveckling. Det innebär att Gävle kommun vid all planering och vid alla strategiska och politiska beslut ska ta hänsyn till alla tre dimensionerna av hållbarhet. Grundsynen för hur de tre dimensionerna hänger ihop ska vara vägledande. I Gävle kommunkoncern hittar vi samverkansformer inom organisationen som redan i planeringsfasen tar hänsyn till hur olika beslut kan påverka de tre hållbarhetsaspekterna och alla delar i organisationen. Det finns inga färdiga lösningar för hur vi når en hållbar utveckling. Kontinuerlig dialog och samverkan krävs för att hitta de bästa lösningarna i varje enskilt fall. Arbeta, helhetssyn och en vilja till ständig förbättring är tre viktiga aspekter om vi ska lyckas. Grundsyn hållbarhet utgör ett paraply över kommunens styrdokument.



# Gävle växer och år 2030 är vi 120 000 invånare



# Befolkning

## Befolkningsmål

Befolkningsmålet för år 2030 är 120 000 invånare. När vi tagit fram översiktsplanen har vi tagit höjd för en fortsatt positiv befolkningsutveckling i riktning mot 150 000 invånare år 2050.

Gävle kommun har de senaste årens haft en stegrande positiv befolkningstillväxt och det finns flera faktorer som talar för en fortsatt stark befolkningsutveckling, såsom:

- Gävles gynnsamma geografiska läge
- god tillgänglighet till en större arbetsmarknad
- ett utvecklat boendialternativ i attraktiva livsmiljöer

Gävles utbyte med Stockholm och Uppsala-regionen har utvecklats starkt de senaste 15 åren. Med förbättrade förutsättningar för arbetspendling och godstransporter bedöms utbytet att fortlöpande förstärkas. Expansionsmöjligheter i tillgängliga lägen tillsammans med en god kompetenstillgång är en stor potential för näringslivsutvecklingen. En annan faktor är att Stockholmsregionens utveckling hämmas av ett otillräckligt byggande, vilket påverkar utvecklingsförutsättningarna för angränsade lokala arbets- och bostadsmarknader i östra mellansverige.

Gävles betydelse för en hållbar utveckling av Stockholm - Mälardalsregionen blir alltmer tydlig både för regionens invånare och våra företag.

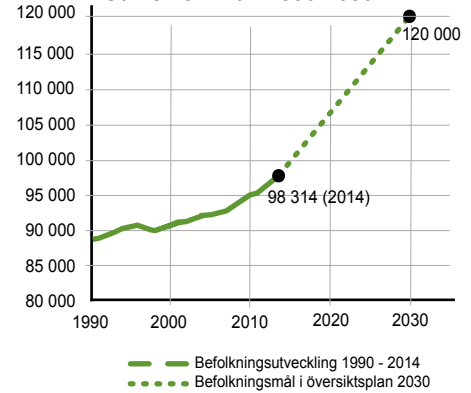
## Befolkningsutveckling

Gävle kommun hade 98 314 invånare i december 2014. Befolkningsökningen under 2014 var 1078 invånare, vilket var den största sedan 1975. Under 2015 fortsatte ökningen och i mars 2015 var befolkningen 98 524 invånare.

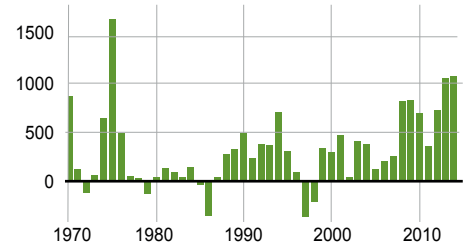
Befolkningsökningen har de senaste åren varit ett resultat av tre faktorer:

- Positivt födelsenetto - antalet gävlebor som föds är större än antalet gävlebor som avlider.
- Positivt inrikesflyttnetto - antalet människor som flyttar hit från övriga Sverige är större än antalet gävlebor som flyttar till en annan kommun.
- Positivt utrikesflyttnetto - antalet utrikesfödda människor som flyttar hit är större än antalet gävlebor som flyttar till ett annat land.

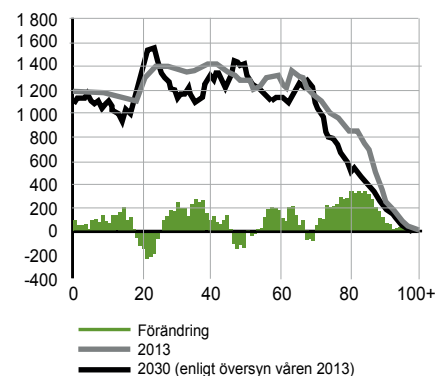
Befolkningsutveckling och mål  
Gävle kommun 1990-2030



Befolkningsökning i  
Gävle kommun 1970-2014

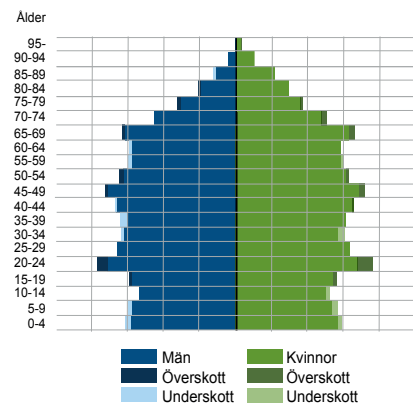


Åldersstrukturen i Gävle kommun  
år 2013 och 2030



Befolkningsstruktur

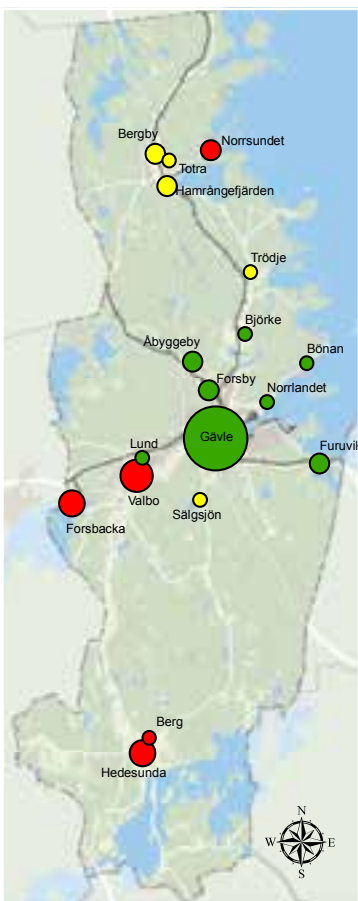
Gävle kommun jämfört med riket 2013 (procent)



Källa: SCB, Gävle kommun och Tillväxtanalys



Kartan ovan redovisar var det finns åretruntboenden i Gävle kommun.

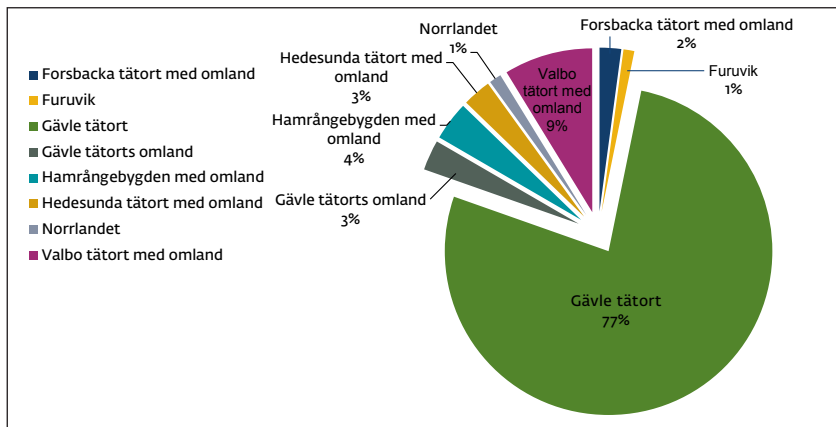


Kartan redovisar kommunens tätorter och dess utveckling mellan 1995 och 2010.

Var bor gävleborna?

Den största tätorten i kommunen är Gävle stad. Av kommunens cirka 98 500 invånare bor ungefär 79 000 i staden och dess närområde, vilket innebär hela 80 procent. I den näst största tätorten Valbo bor ungefär 9000 invånare.

I Gävle kommun finns 18 tätorter och 31 småorter. En tätort är en ort som har mer än 200 invånare. Orterna är ofta belägna i kustnära områden eller längs vattendrag. Större delen av befolkningen bor i någon av kommunens olika orter och en mindre del, cirka 4000 personer (fyra procent), bor på landsbygden.



Diagrammet redovisar hur Gävle kommuns befolkning är fördelad i de olika kommundelarna.

Kartan visar hur Gävles befolkning är spridd inom kommunen. De gröna, gula och röda markeringarna visar vilka delar av kommunen som har permanentboende. De röda och gula markeringarna visar befolkningstäta områden. Kartan visar tydligt på skillnaden i landsbygdsboende mellan norra och södra kommundelen. I norr är landsbygdens permanentbostäder samlade i större bebyggelsegrupper, ofta längs gamla E4:an, medan södra kommunen har en mer spridd bebyggelse knuten till gårdar och byar i ett småbrutet odlingslandskap.

Större sammanhängande områden utan permanentboende finns kring Viksjön, öster om Öjaren och nordost om Oslättfors.

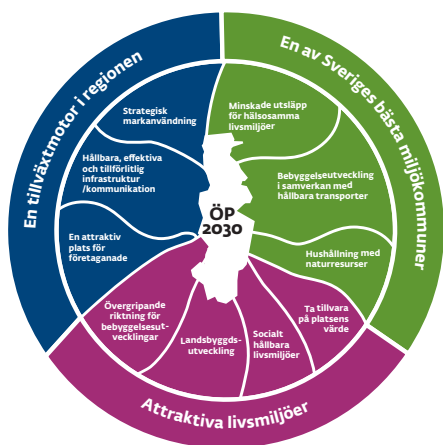








# Regionalt perspektiv



Avsnittet "Regionalt perspektiv" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Gävle en tillväxtmotor i regionen" samt strategierna:

- Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur och kommunikation
- En attraktiv plats för företagande
- Strategisk markanvändning

Översiktsplanen ska lyfta fram det regionala perspektivet i planeringen av mark- och vattenanvändning och visa vilken roll Gävle kommun har i regionen utifrån arbetsmarknad, näringsliv, kommunikation, teknisk infrastruktur, boende, turism, besöksnäring och utbildning. Nya plan- och bygglagen uttrycker tydliga förväntningar på ett bättre samspel mellan översiktsplaneringen och det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet.

Översiktsplanen ska sättas in i ett nationellt och regionalt sammanhang där kopplingarna till övergripande mål och program är tydliga.

## Gävle - en tillväxtmotor i regionen

Målet för det regionala perspektivet är "Gävle - en tillväxtmotor för regionen". I målet finns en övertygelse om att tillväxt i regionen är beroende av att det finns en kraftfull motor som kan driva denna utveckling. För att en motor ska fungera är det också viktigt att alla beståndsdelar i maskineriet fungerar tillsammans. De enskilt viktigaste tillväxtfaktorerna är kompetensutveckling, utbildning, tillgänglighet och kommunikationer. Genom att Gävle tar på sig rollen som motor i bidrar kommunen även till utvecklingen i övriga kommuner i regionen.

## Regionala styrkor

De styrkor vi listar här är de som vi anser vara viktigast för Gävleregionen. Dem ska vi satsa extra mycket på att framhålla och bygga vidare på i kommunernas planering:

- Närhet till Stockholmsområdet: Befolkningen i Stockholmsområdet utgör en stor marknad och Stockholm är ett stort besöksmål för oss. Om vi lyckas marknadsföra närheten till Gävle har vi stora möjligheter till regional utveckling på många områden. Det är också viktigt att bearbeta den mentala kartan, som inte alltid överensstämmer med den fysiska.
- Infrastruktur: Regionen har ett mycket gynnsamt geografiskt läge med god tillgång till infrastruktur både vad gäller väg, järnväg, hamn, flyg och bredband.
- Naturtillgångar och friluftsliv: Samtidigt som vårt område är lättillgängligt med goda kommunikationer, finns här stora naturområden med goda möjligheter till olika former av friluftsliv och naturupplevelser.
- Havs- och strandnära boende: Vi har nära till hav och sjö, vilket är attraktivt både för boende och för olika typer av fritidsaktivitet.
- Samverkan: Att bygga kluster och nätverk är viktigt för alla de områden som beskrivs ovan. Visitgävle, Gästrikerrådet, näringslivsorganisationer, högskolan med flera är viktiga aktörer som tillsammans kan skapa helhetslösningar och profilera regionen i olika sammanhang.
- Varumärkesarbete och den tillit och stabilitet som vi kan skapa med goda lokala strukturer är oerhört viktiga för utvecklingen i vår region.







Figur 1 Pendling i Gävleregionen år 2013.  
Källa: Gävle kommunledningskontor, tillväxtanalys.

## Arbetsmarknadsregionen

Arbetsmarknadsregionen (FA-regionen) Gävle består av kommunerna Ockelbo, Hofors, Sandviken, Ålvkarleby och Gävle. Denna funktionella region har tillsammans cirka 160 500 invånare (2014 enligt SCB) och cirka 72 000 arbetstillfällen (förvärvsarbetande dagbefolkning 2012 enligt SCB-RAMS).

Pendling mellan Sandviken och Gävle dominerar inom Gävleregionen, följt av pendlingsutbytet mellan Gävle och Ålvkarleby. Utanför FA-gränsen dominerar pendlingen till och från Uppsala och Stockholm, men även inpendlingen från Söderhamn och övriga länet.

Gävles befolkning växer snabbt och når snart 100 000 invånare. Ett större befolkningsunderlag innebär en större lokal marknad för företagen och gynnar utvecklingen av ett mer varierat näringsliv.

Befolkningstillväxten ger också ett ökat underlag för utbildning och forskning, vilket i sin tur är av avgörande betydelse för kommunens och regionens framtida konkurrenskraft. Kunskap och kompetens blir en allt viktigare tillväxtfaktor, både för den konkurrensutsatta industriproduktionen och den framväxande tjänstesektorn.

Gävles gynnsamma geografiska läge och utvecklade infrastruktur bidrar starkt till den positiva utvecklingen. Gävleregionens utbyte med Stockholm- och Uppsalaregionen ökar i allt snabbare takt. Inpendlingen till Stockholm-Uppsalas arbetsmarknadsregion från Gävleregionen uppgick till 3 600 pendlare år 2012, vilket är en ökning med drygt 50 procent sedan millennieskiftet. Därmed svarar Gävleregionen för den största relativa förändringen i inpendling till Stockholm- och Uppsalaregionen.

Stockholm- och Uppsalaregionen med angränsande regioner utgör en storstadsregion som i ett globalt perspektiv har mycket goda tillväxtpotentialer. Stockholm är navet i storstadsregionens utveckling, men har ett bostadsbyggande som inte motsvarar efterfrågan och behovet av nya bostäder. Samtidigt som storstadens utveckling hämmas av otillräckligt bostadsbyggande blir förutsättningarna för utveckling mer gynnsamma för angränsande arbetsmarknadsregioner i attraktiva och tillgängliga lägen.

Förmågan att möta en minskande sysselsättning inom tillverkningsindustrin är bland annat beroende av hur många branscher som finns representerade i regionen. Med ökad branschrepresentation eller branschbredd förbättras möjligheterna till effektiv matchning på den lokala arbetsmarknaden. Branschbredden i Gävleregionen uppgick 2012 till 486 branscher av 832 möjliga.

Vår FA-region är inte tillräcklig stor i sig själv, men kan genom god anslutning söderut uppnå den mångfald av branscher som skapar stor attraktivitet för nya verksamheter.

I omvandlingen från ett näringsliv som dominerats av tillverkningsin-

**Andel arbetsökande av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år i september 2014 (procent)**

	Totalt	Kvinnor	Män	Utrikesfödda	18-24år
Gävleregionen	11,5	11,3	11,6	37,0	24,0
Riket	7,8	7,4	8,2	20,7	15,2

Källa: Gävle kommunledningskontor och arbetsförmedlingen

dustri till en mer tjänstebaserad näringsstruktur blir styrkor och svagheter i arbetsmarknaden tydliga. Samtidigt som delar av näringslivet i FA-regionen har svårt att hitta rätt kompetens har Gävleregionen en av rikets högsta arbetslöshetsnivåer. Särskilt besvärande är arbetslösheten bland ungdomar och utrikesfödda.

Denna obalans ställer krav inom flera områden, framför allt infrastruktur som underlättar pendling och utbildning och som knyter an till arbetsmarknadens behov.

Många av de nya arbetstillfällena som skapas uppstår i nya branscher (exempelvis smart logistik och gröna näringar) och handlar ofta om innovation. Därför är det av stor vikt att skapa miljöer där mindre företag kan samverka och inspirera varandra. Vi ska därför jobba vidare med samarbetet mellan Sandbacka Park och Teknikparken. Överlag är samarbete och att skapa mötesplatser både inom FA-regionen och med angränsande FA-regioner viktiga utvecklingsområden. Etablering av sådana mötesplatser ska placeras i centrala lägen eftersom goda kommunikationer är en viktig förutsättning.

Samtidigt är det viktigt att utveckla traditionella branscher för att stärka deras konkurrenskraft. Utvecklingen leder ofta till att det blir färre arbetstillfällena, men den skapar samtidigt möjligheter för avknoppningar och nya företag i anslutning till de stora företagen, vilket också bidrar till tillväxt.

Inom de närmaste åren kommer många branscher att ha stora pensionsavgångar. Utbildningssystemet har därför en stor uppgift att lösa. Generationsväxlingen och invandringen skapar också nya möjligheter. Samverkan mellan högskolan och näringslivet blir en viktig framgångsfaktor för att matcha behov och utbud.

Under den kommande tioårsperioden förväntas 3000 högutbildade (förvärvsarbetande dagbefolkning i åldersgruppen 55+ år med minst 3-årig eftergymnasial utbildning. FA-Gävle 2012, Källa: SCB, RAMS) pensioneras i Gävleregionen, främst inom utbildnings- och vårdsektorerna.

### Kompetensförsörjning och utbildning

Högskolan i Gävle har för närvarande cirka 15 000 studenter. Söktrycket är stort och eftersom graden av högskoleutbildning i länet ligger lägre än riksgenomsnittet, har högskolan en mycket viktig regional uppgift. Utbildningstraditionen i vår region är lägre än i många andra delar av landet, och därför är en stark regional högskola av särskild stor vikt för att locka ungdomar att satsa på en högre utbildning.

Kompetensutveckling är viktig både för arbetssökande och bland anställda. Kompetensutveckling har positiva effekter för såväl de anställda som för företag och offentlig sektor. Inom exempelvis Landstinget finns brist på i princip alla yrkeskategorier med krav på eftergymnasial utbildning. När arbetsgivaren tar större ansvar för kompetensplanering och kompetensutveckling förbättras möjligheterna för verksamheternas utveckling.

Högskolan är med sin forskning en viktig aktör i kontakten med näringslivet och en motor för innovation i regionen. Högskolan är också tillsammans med företrädare för det lokala näringslivet viktiga ambassadörer när det gäller att marknadsföra regionens möjligheter.



Figur 2 Inpendling till Gävleregionen respektive Stockholmregionen år 2012 Källa: Gävle Kommunledningskontor / Tillväxtanalys



Figur 3 Branschbredd år 2012 Källa: Gävle Kommunledningskontor / Tillväxtanalys

Utbildningar som är viktiga för den lokala kompetensförsörjningen ska kunna bibehållas och utvecklas vid Högskolan i Gävle.

Utbildningsnivån i FA-region Gävle är generellt sett lägre än riket som helhet. Bland kvinnorna är andelen högutbildade högre än bland männen, vilket ligger i linje med resten av Sverige. Inom FA-regionen råder dock vissa skillnader. Exempelvis har Gävle kommun högre utbildningsnivå än de omkringliggande kommunerna. Den relativt låga utbildningsnivån kan förklaras med den långa traditionen av en stark basindustri och en omfattande offentlig sektor.

När industrins behov förändras ökar kraven på utbildad och mer kvalificerad arbetskraft. När nya jobb i kunskapsintensiva och expansiva branscher växer fram ökar behovet ännu mer av kvalificerad kompetens.

En viktig förutsättning för högre utbildning är också att grundskola och gymnasium håller en hög nivå. God samverkan mellan skolorna i regionen bidrar till att höja nivån generellt.

I vår strävan att höja regionens generella utbildningsnivå är det viktigt att också öka kompetensen inom branscher och yrken som inte kräver högskoleutbildning. En väl samordnad kompetensutveckling på alla nivåer är en avgörande framgångsfaktor för regionens utveckling.

### Infrastruktur

Närheten till Stockholmsområdet med sin stora tillväxt, är förmodligen Gävleregionens största tillgång. Infrastruktur är en förutsättning för att personer och gods kan transporteras mellan orter. God standard på infrastrukturen är därför en grundläggande framgångsfaktor. För personresor är restiden viktigare än avståndet. Restiden mellan Gävle och Arlanda är exempelvis kortare än för många som bor i de södra delarna av Stockholm och pendlar in till city.

Gävle har idag ett mycket centralt läge där två europavägar, tre stomjärnvägar och en av Sveriges största hamnar möts. Utvecklingen kring Gävle hamn ger goda möjligheter till företagsetableringar, inom bland annat logistikområdet tack vare möjligheterna till omlastning för väg, järnväg och sjöfart. Det finns också en allmän hamn i Skutskär, samt en industrihamn i Norrsundet med stor potential. Dessutom ligger Arlanda inom en timmes restid.

Infrastrukturen inom FA-regionen håller god standard. Söderut från Gävle finns sedan länge en sam-

manhängande motorväg, och snart finns även sammanhängande dubbelspår. Vägstandarden västerut längs E16 är god och även norrut längs E4, där standarden är förhållandevis god. Det som framför allt saknas är en bättre järnvägsförbindelse norrut längs kusten.

God kvalitet i kollektivtrafiken inklusive enkla lösningar för resenärerna, sammanhängande cykelvägnät som förbinder orter inom regionen, motorvägshållplatser, vattenförsörjning, vattenkvalitet, bredbandsutbyggnad och grön energi är ytterligare faktorer som är viktiga för att skapa en framgångsrik region.

### Bostadsförsörjning

Bostadsbyggandet är eftersatt på många håll i landet, inte minst i Stockholmsområdet. Brist på tillgänglig mark gör det svårt att bygga tillräckligt många bostäder, och redan idag ligger produktionen långt under behovet. Detta kan göra att fler människor söker sig mot Gävleregionen, vilket kan medföra att företag flyttar efter.

Vi har möjlighet att erbjuda olika typer av attraktiva boendemiljöer med närhet till god kommunikation i stationsnära lägen inom regionen. Vi måste säkerställa en hållbar samhällsutveckling, vilket innebär att bygga klimatsmart, utveckla förnybar energi och tillhandahålla hållbara transportlösningar. Dessa aspekter blir också viktiga konkurrensfaktorer för utvecklingen i förhållande till stockholmsområdet.





Attraktivt boendet är en viktig konkurrensfaktor där vi kan vinna framgång genom att erbjuda olika typer av boende, mindre enheter av bostäder som motverkar segregation, sjönära lägen, bra skolor, gott utbud av fritidsaktiviteter, varierat utbud av boende för äldre, studentboende, attraktiv stadskärna med mera.

För att åstadkomma detta är det viktigt att vi har ett brett engagemang inom regionen, att vi har lokalt förankrade entreprenörer och ett nära samarbete mellan de kommunala bostadsbolagen.

### Besöksnäring, kultur och fritid

Det finns ett brett utbud av verksamheter inom besöksnäring, kultur och fritid i regionen. Samordning, marknadsföring och viljan att stödja lokala entreprenörer är de största utmaningarna, såväl för turism, konferenser, konserter, kulturarrangemang, föreningsliv och friluftsliv. Vi måste se värdet i att samarbeta och vara goda ambassadörer för varandra, och därigenom bidra till att påverka den mentala bilden av vår region.

För regionens befolkning utgör Gävle ett intressant besöksmål både för handel (Gävle centrum och Valbo) och för kulturutbudet. För de flesta invånarna i länet är Gävle den närmaste urbana miljön, med ett bredare utbud än bostadsorten. Därför utgör även Gävle centrum en viktig funktion för hela länet.

### Turism

Besökare gör allt mer efterforskningar om sitt resmål online och handlar på nätet. Det gör att regionen måste vara duktig på att informera om sitt utbud och sälja bokningar via webben på olika språk. Webbplatsen [visitgavle.se](http://visitgavle.se) ger möjlighet för alla att bli bokningsbara via webben och presentera sig på flera språk. Det finns en stor utvecklingspotential i att presentera hela Gävle-regionen under samma paraply.

Det kan också finnas specifika utvecklingsbehov, exempelvis att samordna och paketera resor inom regionen (X-trafik), göra kusten tillgänglig från land och hav (delta i kustutvecklingsprojekt), utveckla områden kring Dalälven och Färnebofjärden, samarbeta med Hälsingland (Hälsingegårdarna), göra riktade erbjudanden mot specifika grupper (bland annat tyskar och holländare), erbjuda husbilsparkeringar och gästhamnar med mera.

Närheten till Arlanda och Stockholmsområdet innebär att vi är lättillgängliga för besökare.

### Konferenser

Konferensanläggningar av hög kvalitet i olika storlekar är viktiga för tillväxten. I övrigt liknar behoven de som gäller för turism, till exempel att deltagarna vill ha ett mervärde i form av aktiviteter eller upplevelser. Teknik och själva arrangemanget kring konferensen är

självlärt viktigt, men miljön har också stor fokus. En viktig funktion för denna utveckling är Gävle Convention Bureau som idag omfattar Gävle och Sandviken.

### Konserter och evenemang

Möjlighet till stora och små musikevenemang skapar intresse både för turister och för de som är intresserade av Gävleregionen som bostadsort. Det finns ett stort antal arenor som erbjuder många möjligheter. Kommunen kan även erbjuda och marknadsföra en kombination av aktiviteter under samma helg, exempelvis en kombination av idrott och kultur, för att locka turister.

### Kultur

Gävle har som mål i det kulturpolitiska programmet att vara en av landets mest uppskattade kultur- och konstkommuner. Kommunens roll är att skapa förutsättningar och mötesplatser, samt att bidra till samordning och marknadsföring.

### Föreningsliv

Föreningslivet är under strukturförändring. Det är idag svårare att locka unga till föreningar, men de ingår däremot i andra grupper. Att locka unga till föreningar kan ske genom personliga möten, men också genom att bjuda in till digitala möten, eller mer tillfälliga grupper.

### Friluftsliv

Utevistelse och upplevelser i naturen gör gott för både kropp och själ, vilket gör det allt viktigare att bevara och utveckla friluftslivets förutsättningar. Möjlighet till ett rikt friluftsliv är idag något som människor uppskattar och kan därför ha betydelse för inflyttning och närings-etableringar till en region eller kommun. Aktiviteter inom rekreation, naturturism och rörligt friluftsliv är dessutom en stor, viktig och växande näringsgren. Därför är det angeläget att redan i planeringsskedet tydligt markera var och hur regionen avser att erbjuda attraktiva och lättillgängliga områden för friluftsliv och rekreation så att regionens invånare och besökare får möjlighet att uppleva naturen, motionera och må bra.

## RIKTLINJER FÖR GÄVLE - EN TILLVÄXTMOTOR I REGIONEN

### Övergripande ställningstagande

Gävle kommun ska samverka med närliggande kommuner, samt regionala och nationella aktörer för att stärka kommunen och regionen avseende logistik, transporter, kommunikation, kollektivtrafik, kompetensförsörjning, bostadsförsörjning, utbildning, handel, turism, friluftsliv, sjukvård, vattenfrågor med mera.

### Arbete, utbildning och handel

Gävle kommun ska:

- samverka för en positiv utveckling av Gävleregionen som arbetsmarknadsregion med ökad branschbredd
- fortsätta utveckla Gävle stad som regioncentrum
- skapa goda förutsättningar för Gävle centrum och Valbo köpcentrum som regionala handelsplatser
- ge förutsättningar för regionsjukhuset att utvecklas
- ge förutsättningar för högskolan och högskoleanknuten verksamhet att utvecklas
- samverka kring kompetensförsörjning, där även grundskola och gymnasieskola håller hög kvalitet
- samverka för samordning och marknadsföring av besöksnäring, konferensverksamhet, kulturevenemang och friluftsliv
- arbeta för utveckling av Jungfrukusten och andra kustnära mötesplatser, såsom Älvkarleby, Tierp, Östhammar, Söderhamn och Hudiksvall

### Infrastruktur och kommunikationer

Gävle kommun ska:

- samverka med statliga myndigheter och andra kommuner kring åtgärder i järnvägsinfrastrukturen, för att öka kapacitet och utveckling av befintliga och nya tågstationer
- verka för utbyggnad av dubbelspår på Ostkustbanan mellan Sundsvall och Gävle
- fortsätta samverka kring förbättrad infrastruktur till omkringliggande regioner och städer kring Ostkustbanan, Bergslagsbanan, Bottniska korridoren, E16, E4 och Råta Linjen (riksväg 56)
- samverka för en god kvalitet och utveckling av kollektivtrafik, regionala cykelstråk och regionala bytespunkter mellan olika trafikslag
- utveckla Gävle hamns potential både för regionen och Stockholmsområdet, samt skapa förutsättningar för logistikverksamhet som bygger på Gävles gynnsamma geografiska läge
- samarbeta i regionen kring teknisk försörjning och infrastrukturfrågor, vad gäller vatten, avlopp, energi och avfallsfrågor

### Bostäder och friluftsliv

Gävle kommun ska:

- samverka kring en regional bostadsförsörjning och samarbeten mellan kommunala bostadsbolag
- samverka för att erbjuda regionens invånare och besökare attraktiva och lättillgängliga områden för friluftsliv och rekreation med höga upplevelsevärden

### Vatten och miljö

Gävle kommun ska:

- samverka med Sandvikens kommun för att Storsjöns vatten ska hålla god kvalitet
- samarbeta på vattendistriktsnivå för att uppnå vattenkvalitetskrav som följer av EU:s vattendirektiv
- samarbeta i regionen för att trygga den framtida dricksvattenförsörjningen



# Allmänna intressen

# Byggd miljö

BYGGD MILJÖ



# Var ska Gävle växa?

Målet om en befolkning på 120 000 invånare år 2030 innebär ett ökat behov av bebyggelse för bostäder, arbetsplatser, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrott och kommunikationer. Översiktsplanen visar två förslag till hur bebyggelseutvecklingen ska ske inom Gävle kommun med avseende på utbyggnadsriktning. Planen innehåller även bland annat riktlinjer för lokalisering av bebyggelse och vikten av att ta tillvara och stärka platsers attraktionskraft.

## Övergripande riktning för bebyggelseutveckling

### 10 500 bostäder fram till år 2030

I Gävle kommun ska en mångfald av attraktiva livsmiljöer kunna erbjudas den som besöker, verkar eller bor i kommunen. Målet om en befolkning på 120 000 invånare år 2030 innebär ett ökat behov av bebyggelse för bostäder, arbetsplatser, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrott och kommunikationer. För att klara en befolkningsökning på över 20 000 invånare till år 2030 behöver ungefär 10 500 bostäder byggas. Nya bostäder kan skapas genom nyproduktion eller genom omvandling av annan befintlig bebyggelse till permanentbostäder.

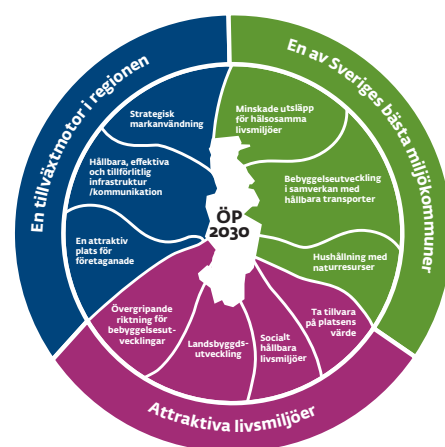
### Hållbar bebyggelseutveckling

En hållbar tillväxt och bebyggelseutveckling innebär att bebyggelsen i allt högre grad måste koncentreras till platser med närhet till god kollektivtrafik, såsom i den täta staden, vid stationslägen, i serviceorter och längs kollektivtrafikstråk. Genom att samla bebyggelse och befolkning skapas bättre förutsättningar för närhet till kommersiell och offentligt service, som i sin tur ger stadsbebyggelse, livskraftiga orter och en levande landsbygd.

En hållbar bebyggelseutveckling handlar också om att hushålla med naturresurser, värna om värdefulla natur- och kulturmiljövärden och om en anpassning till ett föränderligt klimat. I första hand ska bebyggelseutveckling och exploatering ske på redan ianspråktagen mark, genom förtätning eller med kompletterande bebyggelse. Genom att bygga intill befintlig bebyggelse kan befintliga resurser och redan gjorda investeringar nyttjas effektivare vad gäller exempelvis infrastrukturer, service och kollektivtrafik.

I staden och i orterna ska tillgången till tätortsnära grönska i form av parker och värdefulla naturområden behållas och utvecklas. Om byggnation i parker och värdefulla naturområden inte går att undvika ska detta kompenseras på annat sätt.

Lokalisering och utformning av nya byggnader och anläggningar ska anpassas för de konsekvenser som ett förändrat klimat skapar, som exempelvis stigande vattennivåer, skyfall och ökade medeltemperaturer.



Avsnittet "Byggd miljö" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och "Gävle en tillväxtmotor i regionen" och särskilt strategierna:

- Socialt hållbara livsmiljöer
- Övergripande riktning för bebyggelseutveckling
- Ta tillvara platsens värde
- Landsbyggsutveckling
- Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter

### Var ska Gävle växa?

Två alternativ till riktning för bebyggelseutvecklingen presenteras i översiktsplanens samrådshandling för dialog med Gävleborna. Efter samrådet tar vi fram ett alternativ som redovisas i nästa skede. Vad som skiljer alternativen är riktningen av bebyggelseutvecklingen utanför staden.

Vilken riktning tycker du är det attraktivaste stråket för kommunens utveckling? Nordligt stråk och serviceorter eller öst-västligt stråk?



## Attraktiva livsmiljöer

En viktig förutsättning för utveckling av Gävle enligt översiktsplanens mål är att kommunen ska erbjuda attraktiva livsmiljöer som lockar människor att bo, arbeta och besöka. En mångfald av olika livsmiljöer ska eftersträvas både i staden och på landsbygden. De olika attraktionsvärden som finns i utbyggnadsriktningen och lokalt på befintliga platser ska vara utgångspunkten för planeringen. De utgör stora resurser och är en tillgång i skapandet av attraktiva livsmiljöer.

Exempel på attraktionsvärden är tillgång och närhet till arbete, utbildning, service, hav och sjö, parker, odlingslandskap, mötesplatser, kultur, nöjen och goda kommunikationer. Många av attraktionsvärdena bygger på närhet i form av korta avstånd eller korta restider.

## Strategisk markanvändning

En strategisk markanvändning handlar om att identifiera attraktiviteten hos platser och ta vara på dess värde. Den framtida markanvändningen i strategiska områden ska gynna platsen och generera ett mervärde för orten, kommunen och regionen.

Översiktsplanen ger planeringsinriktningar för tre olika typer av strategiska lägen:

- Regionala noder i infrastrukturen
- Stationsnära lägen
- Turistnoder

### Regionala noder i infrastrukturen

Gävle kommuns geografiska läge vid kusten och de nodpunkter som Gävle utgör för olika typer av infrastruktur, såsom järnväg, vägar och hamnar, skapar stor utvecklingspotential för näringsliv, besöksnäring och bostadsmarknad. Kring infrastrukturens nodpunkter skapas strategiska markområden att utveckla och förvalta. Ny bebyggelse i de strategiska områden ska prövas gentemot områdets regionala betydelse och framtida utvecklingspotential.

Befintliga och planerade strategiska områden vid regionala noder:

- Gävle hamn
- Norrsundets hamn
- Ersbo
- Tolvforsskogen
- E16- E4:an (Teknikparken, Västra Kungsbäck, Gustavsbro)
- E16- riksväg 56 (Valbo köpcentrum)

Gävle hamn, Norrsundets hamn, Ersbo och

## Tolvforsskogen

Gävles roll som logistiknav stärks när möjlighet skapas för expansion och utveckling inom områden som Gävle hamn, Norrsundets hamn och Ersbo. Ostkustbanans planerade nya sträckning skapar ytterligare en nod att utveckla till ett nytt logistik- och verksamhetsområde i Tolvforsskogen. Hamnarna och andra logistikområden är helt beroende av att flera infrastrukturer knyts samman effektivt och att en hög framkomlighet finns i transportsystemen. Möjlighet för expansion över längre tidsperspektiv är andra viktiga faktorer. Områdenas behov av infrastruktur och expansionsmöjligheter ska värnas.

### E4 - E16

Två stora eurpoavägar korsar kommunen i nordsydlig och östvästlig riktning, med stora flöden av person- och godstransporter. Europavägarnas korsningspunkt skapar attraktivitet och tillgänglighet för områden i stadens västra stadsdelar. Nodpunktens närhet till regionsjukhus, högskola och regionaltågstation Gävle västra skapar strategiska områden att utveckla vidare för arbetsplatser och bostäder vid Teknikparken, Gustavsbro, Gävle Västra och Västra Kungsbäck.

### E16 - riksväg 56

I korsningspunkten för E16 och riksväg 56 ligger det regionala handelsområdet Valbo köpcentrum. I en fördjupad översiktsplan för staden anges expansionsmöjligheter för området söder om E16.

## Stationsnära lägen

Gävle kommuns stationsnära lägen och utveckling av dem är en viktig del i en hållbar bebyggelseutveckling. Utvecklingen följer strategin "Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter". I det stationsnära läget föreslås ett effektivt nyttjande av marken med högre täthet och blandad bebyggelse. Genom att bygga tätare kring stationerna skapas möjlighet för fler människor att få tillgång till god kollektivtrafik och större arbetsmarknad. Tätare bebyggelse kring stationslägena minskar även behovet av att använda mark för exploatering i stationsorternas och stadens utkanter.

Befintliga och planerade stationsnära lägen i Gävle:

- Gävle central
- Ny regional tågstation vid Gävle Västra
- Furuвик regionaltågstation
- Ny regionaltågstation i Hagsta, Hamrådebygden

Läs vidare om utveckling av stationsnära lägen i "Bebyggelseutveckling i staden" och "Bebyggelseutveckling på landsbygden".

## Turistnoder

I Gävle kommun finns ett antal turistnoder som har stor betydelse för kommunens varumärke. För att utveckla besöksnäringen vid turistnoderna krävs att satsningar samordnas och samlas vid noderna. Befintliga och planerade turistnoder i Gävle:

- Furuvik
- Axmar bruk
- Limön
- Engeltofta
- Engesberg
- Ön (Hedesunda)
- Eskön
- Utvalnäs
- Säljemar-Iggön
- Norrsundet





## Bebyggelseriktning Nordligt stråk och serviceorter

Bebyggelseriktningen "Nordligt stråk och serviceorter" innebär att utvecklingen till största del är koncentrerad till Gävle stad, serviceorterna Bergby, Forsbacka, Hedesunda och Valbo, samt i två nordliga utbyggnadsstråk från staden mot Forsby, Hille och Åbyggeby samt mot Norrlandet.

I bebyggelseriktningen finns goda förutsättningar att skapa attraktiva boendemiljöer med närhet till god kommunikation, natur och utblick över odlingslandskap, sjö- och hav.

### Gävle stad

Den största bebyggelseutvecklingen sker i Gävle stad med en tät och hållbar utbyggnad på cirka 8000 nya bostäder fram till år 2030, motsvarande ungefär 75 procent av det totala bostadsbyggandet. I staden och dess närområde sker bebyggelseutvecklingen genom förtätning, omvandling och komplettering i anslutning till befintliga områden. I och i anknäytning till staden ligger strategiska utvecklingsområden kring de regionala noderna E4-E16, Tolvforssskogen och Gävle hamn, samt stationsnära lägen vid Gävle central och Gävle västra.

### Nordligt stråk

#### Forsby, Hille och Åbyggeby

De två nordliga utbyggnadsstråken utgår från Gävle stad. Förslaget innebär att Hille och Åbyggeby bebyggs med cirka 800 bostäder fram till år 2030. I stråket finns attraktionsvärden som närhet till natur, utblickar över odlingslandskap, samt vackra och upplevelserika rekreatiomsområden i skog och längs Testeboån och Hillesjön. Ny bebyggelse kräver förstärkning i utbud av service och infrastruktur som gång- och cykelvägar och ny vägdragnings mellan Åbyggeby och Hille. Stråket bedöms kunna ges god kollektivtrafikförsörjning till Gävle stad. Ny bebyggelse ska med varsamhet infogas i befintliga bebyggelsestrukturer för att bevara den lantliga karaktären. Ett större utbyggnadsområde med högre täthet i föreslås ligga mellan Åbyggeby och Hille i enlighet med gällande fördjupade översiktsplan för Gävle stad 2025.

#### Norrlandet

Förslaget innebär att cirka 800 bostäder byggs i Norrlandet fram till år 2030. Ny bebyggelse föreslås ske på mark som pekats ut i den fördjupade översiktsplanen för Norrlandet och i nya områden norr om Bönavägen. Områdets attraktionsvärden i form av närhet till havet, strövområden samt kulturhistoriska värden ska beaktas i planering av ny bebyggelse. Ökad befolkning ställer krav på ytterligare investeringar i infrastruktur, mer

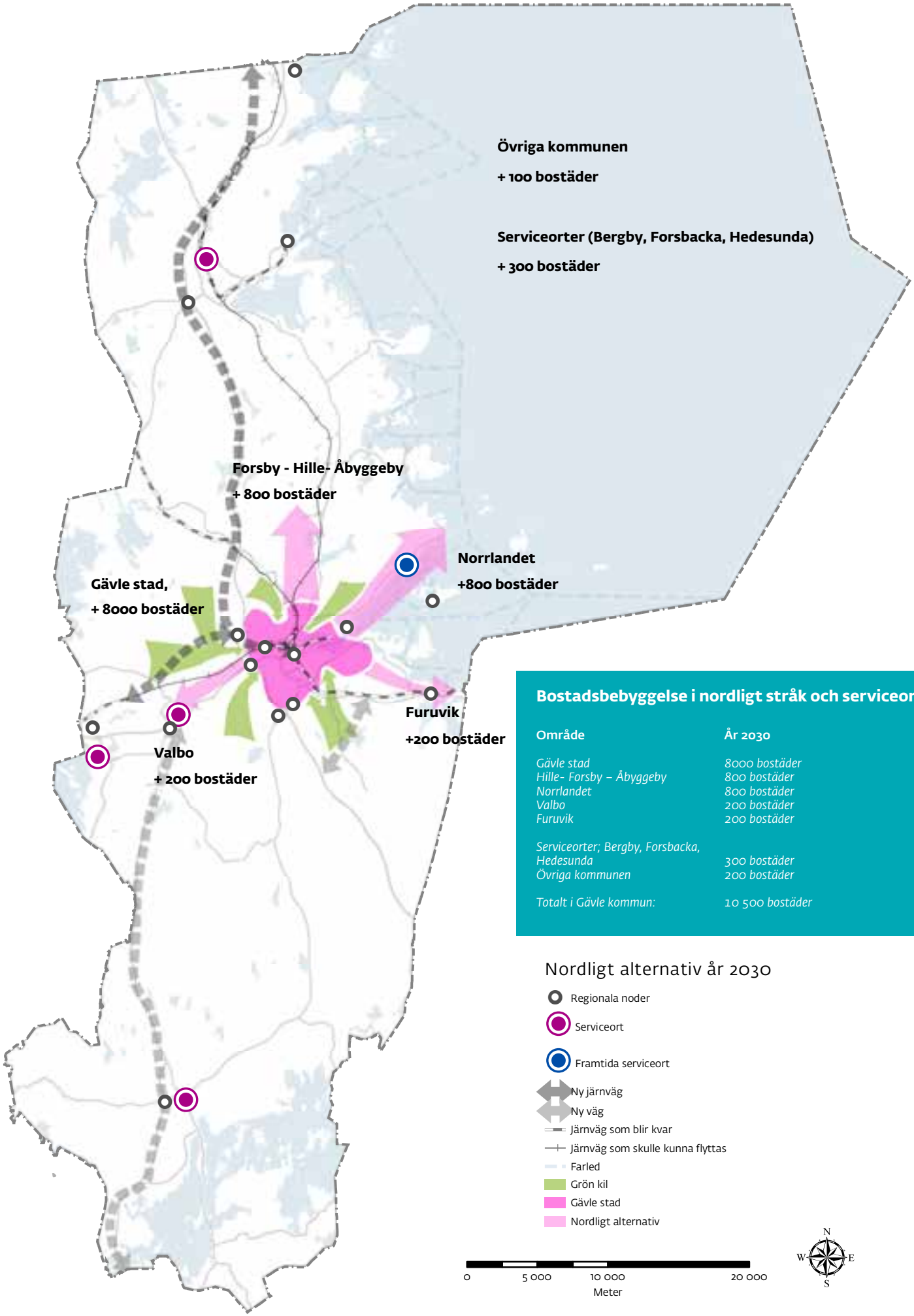
offentlig och kommersiell service samt god kollektivtrafikförsörjning. På sikt behöver en ny servicenod skapas i Norrlandet. Bönan/ Engesberg föreslås vara framtidens serviceort i Norrlandet. Alternativet innehåller en betydligt större andel bostäder än gällande fördjupad översiktsplan och en revidering krävs.

### Serviceorterna Bergby, Forsbacka, Hedesunda och Valbo

I serviceorterna Forsbacka, Bergby och Hedesunda möjliggörs en utbyggnad av totalt cirka 300 bostäder fram till år 2030. I Valbo föreslås en utbyggnad med ungefär 200 bostäder under samma tid. Ny bostadsbebyggelse möjliggörs i attraktiva lägen i serviceorterna, strandnära lägen (LIS-områden) och genom varsam komplettering av befintliga byar och bebyggelsegrupper i kollektivtrafknära lägen. Ett ökat antal boende i orterna skapar ett större underlag för både offentlig service och handel. I avsnittet "Ortsfördjupningar för Forsbacka, Bergby och Hedesunda" och "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen" finns förslag på utredningsområden för ny bostadsbebyggelse och nya verksamhetsområden.

### Övriga kommunen

I övriga kommunen sker bebyggelseutveckling i Furuviik och omkringliggande landsbygd med cirka 400 bostäder fram till år 2030. Utbyggnaden föreslås ske inom områden utpekade för bostadsändamål i gällande fördjupade översiktsplan för Gävle stad 2025 och fördjupad översiktsplan för Furuviik. Antalet bostäder är lägre än vad som föreslås i de fördjupade översiktsplanerna.

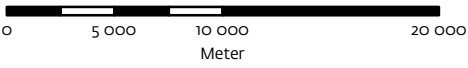


**Bostadsbebyggelse i nordligt stråk och serviceorter**

Område	År 2030
Gävle stad	8000 bostäder
Hille- Forsby – Åbyggeby	800 bostäder
Norrlandet	800 bostäder
Valbo	200 bostäder
Furuvik	200 bostäder
Serviceorter; Bergby, Forsbacka, Hedesunda	300 bostäder
Övriga kommunen	200 bostäder
<b>Totalt i Gävle kommun:</b>	<b>10 500 bostäder</b>

**Nordligt alternativ år 2030**

- Regionala noder
- Serviceort
- Framtida serviceort
- ➡ Ny järnväg
- ➡ Ny väg
- Järnväg som blir kvar
- Järnväg som skulle kunna flyttas
- Farled
- Grön kil
- Gävle stad
- Nordligt alternativ



## Bebyggelseriktning Öst-västligt stråk

Bebyggelseriktningen "Öst-västligt stråk" innebär att byggandet till största del koncentreras till Gävle stad och till ett öst- västligt stråk längs de större kommunikationslederna E16 och Ostkustbanan med orterna Valbo, Forsbacka och Furuviik.

Bebyggelseriktningen ger en tät, hållbar utveckling av staden och en utveckling utanför staden i de riktningar där möjlighet finns för en stark regional tillväxt.

### Gävle stad

Gävle stad föreslås ges en tät och hållbar utbyggnad med cirka 8000 nya bostäder fram till år 2030. I staden och dess närområde sker utvecklingen genom förtätning, omvandling och komplettering av befintliga bebyggelseområden. En naturlig utbyggnad av Bomhus i dess östra delar skapar en sammankoppling med Furuviik. I och i anknytning till staden ligger strategiska utvecklingsområden kring de regionala moderna E4-E16, Tolvforsskogen och Gävle hamn samt stationsnära lägen vid Gävle central och Gävle västra.

### Öst- västligt stråk

Från staden sker bebyggelseutvecklingen i öst- västlig riktning mot Valbo, Forsbacka och Furuviik. Stråken bedöms ha goda förutsättningar att skapa attraktiva boendemiljöer med god kommunikation till de större arbetsmarknadsregionerna: Stockholm och Mälardalsregionen i söder och Sandviken, Falun, Borlänge (Oslo) i väster. Ortorna Valbo, Forsbacka och Furuviik erbjuder även andra attraktionsvärden som närhet till service, natur, utblickar över odlingslandskap samt sjö- och havsnära boendemiljöer. Utbyggnad i öst- västligt stråk kräver investeringar i offentlig service, infrastruktur och teknisk försörjning.

### Valbo

I Valbo planeras cirka 800 bostäder fram till år 2030. Bebyggelsen sker främst genom komplettering av befintlig bebyggelse nära odlingslandskap, samt genom förtätning och omvandling av centrala delar längs kollektivtrafikstråket. En ökad befolkning i Valbo kräver investeringar i vatten och avlopp. Utbyggnaden föreslås ske inom områden utpekade för bostadsändamål i gällande fördjupade översiktsplan för Gävle stad 2025.

### Forsbacka

I Forsbacka planeras cirka 300 bostäder fram till år 2030. I Forsbacka skapas möjlighet för attraktiva vattennära boenden vid Storsjön och Gavleån, vackra omgivningar kring bruket, närhet till rekreation i skog och vid vatten är stora attraktionsvärden för orten. En ökad befolkning kräver förbättrad kollektivtrafikförsörjning och investeringar i vatten och

avlopp. Utvecklingen bidrar till ökat serviceunderlag i Forsbacka. I avsnittet "Ortsfördjupning Forsbacka" finns förslag på utredningsområden för ny bostadsbebyggelse i attraktiva lägen.

### Furuviik

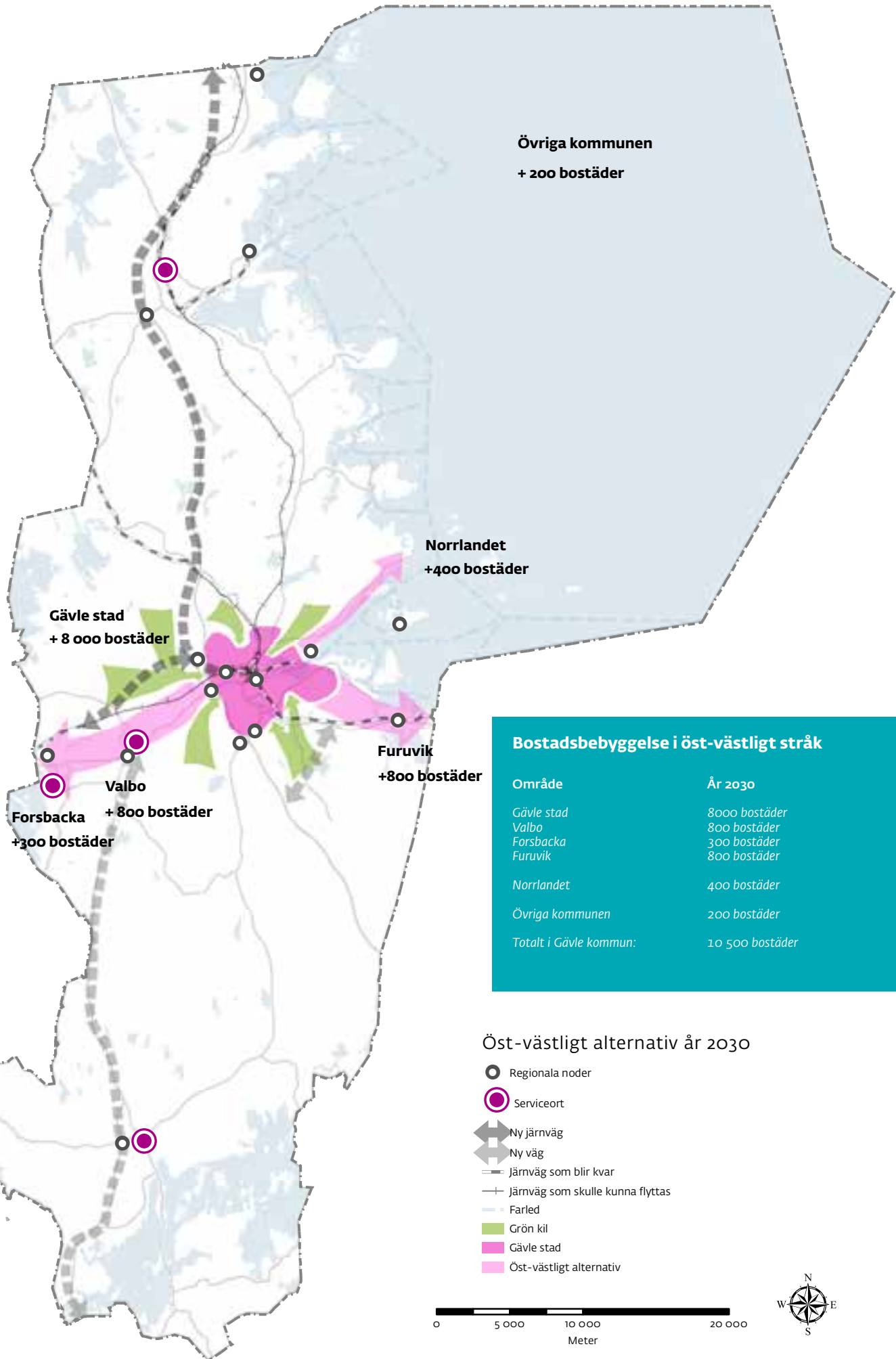
I Furuviik finns möjlighet till ny bebyggelse av 800 nya bostäder fram till år 2030. Här kan goda boendemiljöer skapas med närhet till hav och sjö, rekreation i skog och vid vatten, samt god kommunikation med buss och tåg. Bebyggelsen sker främst som nya områden i anslutning till befintlig bebyggelse. Stora besöksmål prioriteras och området kring regionalstågstationen får tätare bebyggelse av bostäder, service och arbetsplatser. En sammankoppling mot staden genom Bomhus möjliggörs i ett långsiktigt perspektiv. Utvecklingen bidrar till ökat serviceunderlag i Furuviik. Alternativet innehåller betydligt större andel bostäder än gällande fördjupad översiktsplan och därför krävs en revidering av den.

### Norrlandet

På Norrlandet sker en bebyggelseutveckling med 400 bostäder fram till år 2030 i enlighet med gällande fördjupad översiktsplan för Norrlandet. Nya bebyggelsegrupper planeras främst längs Bönavägens norra sida.

### Övriga kommunen

I övriga kommunen sker en bebyggelseutveckling i serviceorterna Hedesunda och Bergby samt i den omkringliggande landsbygden med cirka 200 bostäder fram till år 2030. I avsnitten "Ortsfördjupningar för Bergby och Hedesunda" och "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen" föreslås utredningsområden för ny bostadsbebyggelse i attraktiva lägen.

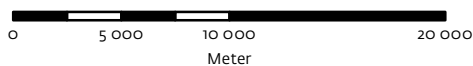


**Bostadsbebyggelse i öst-västligt stråk**

Område	År 2030
Gävle stad	8000 bostäder
Valbo	800 bostäder
Forsbacka	300 bostäder
Furuviik	800 bostäder
Norrlandet	400 bostäder
Övriga kommunen	200 bostäder
<b>Totalt i Gävle kommun:</b>	<b>10 500 bostäder</b>

**Öst-västligt alternativ år 2030**

- Regionala noder
- Serviceort
- ➡ Ny järnväg
- ➡ Ny väg
- Järnväg som blir kvar
- Järnväg som skulle kunna flyttas
- Farled
- Grön kil
- Gävle stad
- Öst-västligt alternativ





## Bebyggelseutveckling i staden

### Fördjupad översiktsplan för Gävle stad 2025

För Gävle stad gäller fördjupad översiktsplan för Gävle stad 2025.

Befolkningsmålet om 120 000 invånare innebär en betydligt högre och snabbare befolkningstillväxt i staden. En översyn av den fördjupade översiktsplanen krävs för att svara på var och hur staden ska växa.

### Gävle stad och den tätortsnära landsbygden

Gävle stad fortsätter att utvecklas i riktning mot en tät och hållbar stad. Största delen av kommunens bebyggelseutveckling fram till år 2030 kommer att ske i staden och dess närområde med cirka 8000 nya bostäder.

I den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad 2025 anges fyra utbyggnadsriktningar för ny bebyggelse i staden:

- centrumnära staden
- vattennära lägen
- kollektivtrafikstråken
- tätortsnära landsbygden

Utöver dessa anges två nya inriktningar för bebyggelseutvecklingen i staden och dess närområde:

- strategiska markområden i regionala noder
- stationsnära lägen

Befolkningsmålet om 120 000 invånare i Gävle kommun år 2030 ställer nya krav på planering av stadens mark- och vattenanvändning. Befolkningsmålet är en avsevärd ökning jämfört med befolkningsmålet i den fördjupade översiktsplanen om 104 000 invånare 2025. En översyn av den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad måste ta höjd för en högre befolkningsökning i staden med behov av bland annat fler bostäder, offentlig service, arbetsplatser och kommersiell service. Planeringsinriktningar för de strategiska markområden vid stationsnära lägen och regionala noder ska arbetas in i den fördjupade översiktsplanen.

### Den tätortsnära landsbygden

Förslaget innebär att en mindre del av bebyggelsen ska ske i den tätortsnära landsbygden, det vill säga Valbo, Hille-Björke, Åbyggeby med flera.

Valbo är Gävle kommuns näst största tätort med cirka 9000 invånare. Valbo har goda möjligheter för att skapa attraktiva livsmiljöer med god kollektivtrafikförsörjning. Valbo ligger vid E16 och har ett strategisk läge utifrån ett regionalt tillväxtperspektiv med stärkta samband mot väster (Sandviken, Gävleborg och Dalarna).

Gävle stad omgärdas även av flera mindre tätorter och tätortsnära landsbygd med bland annat Järvsta by i sydost och Forsby, Åbyggeby och Hille-Björke i norr.

Två två alternativa byggnadsriktningar med olika utveckling föreslås för den tätortsnära landsbygden. I alternativet öst-västligt stråk föreslås en utbyggnad av Valbo, i enlighet med den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad. I alternativet nordligt stråk och serviceorter föreslås en utbyggnad av Åbyggeby och Hille, vilket innebär att strategiska områden i den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad tas i anspråk för ny bostadsbebyggelse. Se vidare under "Övergripande riktningar för bebyggelseutveckling".

## Stationsnära lägen i staden

Gävle central och Gävle västra

Gävle central tillsammans med föreslagen ny regionalstågstation vid Gävle västra utgör två attraktiva noder för utveckling av näringsliv, bostadsmarknad och besöksmål i centrala Gävle.

Området kring Gävle central och Gävle Västra har stor utvecklingspotential och ska därför utnyttjas optimalt för att dra fördel av stationslägena. Ny bebyggelse ges en betydande täthet och koncentration inom 600 meter från stationen, med arbetsplatser, servicefunktioner och stora målpunkter. Högre täthet med bland annat bostäder, arbetsplatser och servicefunktioner byggs i en zon om 1000 meter.

## Bebyggelseutveckling i serviceort och landsbygd

### Attraktiva livsmiljöer på landsbygden

Hållbar utveckling i Gävle kommun bygger på ett samspel mellan stad och land. För att vi ska ha en attraktiv stad krävs en levande landsbygd där människor, företag och verksamheter trivs. Därför ska vi ge förutsättning för invånarna att leva ett gott liv oavsett kön, ålder och fas i livet.

En attraktiv livsmiljö på landsbygden innehåller gott boende och möjligheter till ett rikt liv i form av arbete, studier, fritidssysselsättning och andra upplevelser. Goda kommunikationer samt fysisk och digital infrastruktur är viktiga förutsättningar för boende och arbete. Såväl samhällsservice som kommersiell service är viktiga ingredienser, liksom säkra och väl fungerande lösningar för vatten, avlopp och elförsörjning.

Översiktsplanen möjliggör för attraktivt boende i orter utanför staden och på landsbygden. Ortens och byars unika kvaliteter och karaktärer som bruksmiljöer, vattennära lägen och jordbruksbygder gör att Gävle kan erbjuda en mångfald av olika miljöer att bo och vara verksam i inom kommunen.

### Hållbar bebyggelseutveckling

En hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden innebär att ny bebyggelse i första hand ska tillkomma i serviceorter eller genom varsam komplettering av bymiljöer, utmed kollektivtrafikstråk, i stationsnära lägen eller som bebyggelse i strandnära lägen (LISområden), se vidare under avsnitt "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen". En utspridning av nya bebyggelsegrupper i lägen utan

närhet till kollektivtrafik ska undvikas för att minska transporter, skydda odlingslandskap och naturvärden. Enstaka ny bebyggelse kan dock var möjlig.

Lokalisering av ny bebyggelse och nya vägdragningar ska ta stor hänsyn till landskapsbild och områdets natur- och kulturmiljövärden. I "Övergripande riktning för bebyggelseutveckling" presenteras två alternativ till ny bostadsbyggnad på landsbygden och i serviceorterna.

### Lokalt medborgarinflytande

Planeringsprocessen på landsbygden bygger på lokalt inflytande och engagemang i olika medborgardialoger. Olika lokala intresseorganisationer och företagareföreningar ska få goda möjligheter att medverka i och påverka utvecklingen.

### Serviceorter

En hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden innebär en satsning på serviceorter på landsbygden. Serviceorterna har med goda kommunikationer, gott serviceutbud och mötesplatser stor betydelse, inte bara för ortens invånare utan även för ett större område. Genom att stärka kvaliteten på orterna och ge dem möjlighet att utvecklas skapas förutsättningar för livskraftiga orter, med en levande landsbygd omkring dem.

Översiktsplanen föreslår följande fyra tätorter som serviceorter: Valbo, Forsbacka, Bergby och Hedesunda. Dessa orter fungerar idag som centralorter och nav för sin bygd, där stora delar av offentlig och kommersiell service är kopplade till orterna. Det serviceutbud som finns i respektive ort är av stor betydelse för själva orten, men också för ett stort område utanför.

Bönan-Engesberg föreslås som framtida serviceort om utbyggnadsriktningen sker enligt alternativ "Nordligt stråk och serviceorter". Området kring Bönan-Engesberg ligger centralt placerat på Norrlandet och skulle kunna utgöra en servicenod för området vad gäller offentlig och kommersiell service. I "Fördjupad översiktsplan för Norrlandet" föreslås ett område för skola i Bönan.

Alla serviceorter förutom Bergby har de senaste 15 åren haft en vikande befolkningsutveckling. För att främja en positiv utveckling av orterna lyfter översiktsplanen fram förslag till förändringar i den fysiska miljön. Syftet med förslagen är att stärka deras kvalitet, åtgärda eller minska orternas brister samt skapa nytt eller bibehålla ett befolkningsunderlag för service. En viktig förutsättning för en levande landsbygd är tillgång till skola och barnomsorg, möjlighet till lokal sysselsättning och god kommunikation för arbets- och studiependling.

Översiktsplanen föreslår att större delen av ny bebyggelse på landsbygden ska ske i eller serviceorternas närområde. Förutom ny bostadsbebyggelse

**Serviceort**

Som **serviceort** definieras en ort som har god samhälls- och kommersiell service och som kommunen bedömer utvecklingsbar inför framtiden. Ortens serviceutbud vänder sig till ortens egna invånare och bygden runt om. Orten har eller kan ges god kollektivtrafikförsörjning.

**Kommersiell service** betyder att det finns tillgång till handel och tjänster som inte är offentligt finansierade, exempelvis bank, butiker, livsmedelshandel, spel, apotek, restaurang, café och drivmedel.

**Samhällsservice** betyder att det finns någon form av offentligt finansierad service såsom skola, vårdcentral, bibliotek, tandvård, turistinformation, kommuninformation, hemtjänst och kollektivtrafik.

**Riktlinjer för ny bostadsbebyggelse i serviceorter och på landsbygd**

Ny bebyggelse i serviceorter ska vara:

- Komplettering eller förtätning inom befintlig bebyggelsestruktur med närhet till kollektivtrafik.

Ny bebyggelse på landsbygden ska vara:

- komplettering eller förtätning inom befintlig bebyggelse i orter med närhet till kollektivtrafik
- stationsnära lägen
- varsam komplettering av bymiljöer med närhet till kollektivtrafik
- LIS- områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) med närhet till kollektivtrafik

föreslås att tätorterna utvecklas med bland annat tätortsnära grönska, nya gång- och cykelvägar, god infrastruktur i form av vägar och elektronisk (digital) kommunikation, utveckling av verksamhetsområden.

Serviceorternas utveckling beskrivs vidare under avsnittet ”Ortsfördjupningar” och för Valbo i den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad 2025.

**Stationsnära lägen på landsbygden**

Gävle kommuns stationsnära lägen på landsbygden har stor potential för utveckling av hållbar och attraktiva orter. Ett effektivt nyttjande av marken med högre täthet och blandad bebyggelse kring stationerna ger möjlighet för fler människor att få tillgång till kollektivtrafik, vilket ökar användandet och ger tillgång till en större arbetsmarknad.

**Regionaltågstationer**

Furuvik är idag den enda ort utanför staden i kommunen som har en regionaltågstation vid Ostkustbanan. Stationen trafikeras av Upptåget. Stationen är en styrka för orten och ger möjlighet att arbetspendla med tåg till Gävle (10 minuter) och Uppsala (cirka en timma). För att ta vara på stationsläget och främja ett ökat kollektivtrafikresande föreslås att ny bebyggelse koncentreras med en högre täthet inom 600 meter från stationen. Inom denna zon ska i första hand bostäder, icke störande verksamheter, service samt större besöksmål prioriteras. Furuviks utveckling beskrivs vidare i den fördjupade översiktsplanen för Furuvik. Fördjupningen redogör för ortens utveckling med cirka 350 nya bostäder.

En ny regionaltågsstation föreslås i Hagsta utanför Bergby. Regionaltågsstationen skulle innebära ökad möjlighet att pendla med kollektivtrafik för människor i Hamrångebygden. En station skulle även göra pendling med kollektivtrafik i norrgående riktning mot Söderhamn och Hudiksvall möjlig. Ett nytt verksamhetsområde föreslås nordväst om stationen.

**Fritidshusbebyggelse och omvandlingsområden**

I Gävle kommun finns cirka 5000 fritidshus (SCB 2010). Stora delar av fritidsbebyggelsen ligger i anslutning till kusten, Storsjön, Dalälven och mindre sjöar och vattendrag. Cirka 22 procent (SCB 2010) av fritidshusen är belägna i ett av Gävle kommuns nio fritidshusområden: Hari, Fagervik, Säljemar, Eskön, Utnora, Harkskär-Pålvik-Stora udden, Oxharen (Limön), Limö fiskeläge, Furuvik (södra delen) samt Östnäs. I dessa fritidshusområden finns totalt cirka 900 fritidshus.

I kommunens norra och södra delar finns flera befintliga detaljplaner som möjliggör ett 100-tal nya bostads- och fritidshustomter, exempelvis vid kusten (Småmuren/ Säljemar och Trödjefjärden), Hamrångefjärden (Lindön) och Dalälven (Gamle). För de flesta större fritidshusområden gäller detaljplaner med begränsade bygggrätter.

Gävle kommun är positiv till att nya områden med fritidshus tillkommer. Vid detaljplaneläggning av nya bostadstomter eller förändrade bygggrätter för fritidshus ställs samma krav, oavsett om området ska användas för fritidshus eller permanentboende.

Däremot skiljer sig Boverkets byggregler mellan fritidshus och permanentboende vad gäller bland annat tillgänglighet och energikrav.

Avsnittet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen" visar flera nya områden för bebyggelse i strandnära lägen. Ett flertal av dessa områden är lämpliga att utveckla för fritidshus.

Omvandling av fritidsboende till permanentboende  
Omvandlingen från fritidsboende till permanentboende har ökat kraftigt inom Gävle kommun de senaste tio åren. Antalet fritidshusområden har sedan år 2000 minskat från sexton till nio. Det beror dels på att flera fritidshusområden växt samman och dels att omvandling skett till permanentboende.

Denna omvandling till permanentboende ställer helt nya krav på vatten- och avloppslösningar, infrastruktur och samhällsservice som skolskjuts och hemtjänst. Karaktären på byggnader och omgivande miljöer förändras dessutom då små enkla fritidshus rivs eller byggs om till större hus med ökad standard.

Gävle kommun har ingen principiell invändning mot omvandling av den befintliga fritidsbebyggelsen om kraven på lämpliga vatten- och avloppslösningar, närhet till kollektivtrafik och god standard på vägar kan lösas. I en omvandlingsprocess ska även den förändrade karaktären hos bebyggelsen vägas in i bedömningen.

### Utbyggnad av kommunalt vatten- och avlopp

Tillsyn av enskilda avlopp visar att många fastigheter har bristfälliga avlopp och att många ligger inom skyddszonen för grundvattentäkt. Kommunstyrelsen antog i oktober 2014 en utbyggnadsplan för kommunalt vatten och avlopp för åren 2015- 2020. Planen visar vilka områden som uppfyller paragraf sex i "Lagen om allmänna vattentjänster" och som därmed har behov av allmän vattenförsörjning. Där beskrivs även prioriteringsordningen för utbyggnaderna.

### Lov- och tillståndsgivning inom och utom sammanhållen bebyggelse

Kraven för lov- och tillståndsgivning skiljer sig i plan- och bygglagen, beroende på om platsen för byggnation ligger inom eller utanför sammanhållen bebyggelse. Definitionen av sammanhållen bebyggelse är: Sammanhållen bebyggelse är bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark. (9 kap 7§ PBL).

Förändringar av större omfattning inom sammanhållen bebyggelse kan kräva att områdesbestämmelser eller en detaljplan upprättas. För mindre åtgärder krävs i de flesta fall prövning av förhandsbesked med efterföljande bygglovsprövning. Utanför detaljplanlagt område och sammanhållen bebyggelse är kravet på bygglov lägre för vissa åtgärder.

### Ändrad bygglovsplikt utanför sammanhållen bebyggelse

I Gävle kommun får följande uppföras utan bygglov utanför sammanhållen bebyggelse:

- En mindre tillbyggnad, som normalt får utgöra en ökning av byggnadsytan med 25 procent av huvudbyggnadens byggnadsyta, dock högst 50 m<sup>2</sup>.
- En komplementbyggnad som normalt får omfatta 25 procent av huvudbyggnadens byggnadsyta, dock högst 50 m<sup>2</sup>. Byggnaden skall

### Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp på landsbygden

2016 Rörberg  
2018 Forsby, Hamrångefjärden  
2019 Sälgsjön  
2020 Heliga Landet  
2022 Åbyggeby

Prioriterade omvandlingsområden för utredning:

2016 Axmar  
2016 Furuviik  
2017 Sikvik och Hakudden

Ur "Utbyggnadsplan kommunalt vatten och avlopp 2015-2020", Gävle kommun, kommunstyrelsen oktober 2014.



vara placerad i huvudbyggnadens omedelbara närhet.

- Tillbyggnad och/eller komplementbyggnad får inte dominera över huvudbyggnaden vare sig i storlek eller framtoning.

## Mark och naturresurser ska användas hållbart

För att använda mark och naturresurser på ett hållbart sätt krävs att vi hushåller med marken och använder den till det den är mest lämpad för. Det övergripande målet i "Miljöstrategiskt program" är: "Mark och naturresurser ska användas hållbart" och delmålet "Mark ska återanvändas i större utsträckning för att minska bebyggelsen negativa utspridningseffekter". Med bäring på programmets mål uttrycker översiktsplanen riktlinjer för vilken mark som bedöms lämpligast att exploatera.

Prioriteringsgrunder för exploatering:

- I första hand används mark som redan varit eller är ianspråktagen.
- I andra hand exploateras icke tidigare ianspråktagen mark, så som minde värdefull park- och naturmark.
- Undantagsvis ianspråkta brukningsvärd jordbruksmark eller värdefull park- eller naturmark.

Brukningvärd jordbruksmark får endast användas för bebyggelse eller anläggning om det krävs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och bebyggelsen eller anläggningen inte kan ges en annan tillfredställande placering. Med tillfredställande placering menas att den är tekniskt och funktionellt lämplig, samt ekonomiskt rimlig. I de fall då avvägningen faller ut till exploateringsintressets fördel ska byggnader och anläggningar placeras och utformas så att jordbrukets intressen skadas så lite som möjligt.

En lokaliseringsstudie med konsekvensanalys ska tas fram om exploatering föreslås på brukningvärd jordbruksmark eller värdefull park- eller naturmark, där minst två alternativa områden utreds parallellt. I de fall värdefull park- eller naturmark exploateras ska kompensationsåtgärder genomföras enligt framtagna riktlinjer.

Definition av brukningvärd jordbruksmark och värdefaktorer för jordbruket finns under rubriken "Jordbruksmark" i kapitlet "Naturresurser".

Att bevara odlingsmark skapar förutsättningar för lokal livsmedelsproduktion. Dessutom är odlingslandskapet en resurs för andra ekosystemtjänster i ett hållbart samhälle.

### Ianspråktagen mark

är mark som är eller har varit bebyggd, eller som består av hårda ytor, exempelvis parkeringar och upplagsytor.

**Skyddad natur** är mark som skyddas genom föreskrifter och lagstiftning, till exempel naturvårdsområden, naturreservat och Natura 2000-områden.

**Värdefull, ej skyddad naturmark** är mark som inte är skyddad enligt miljöbalken, men som bedöms ha ett högt värde utifrån naturtyper, förekomst av arter, eller att de utgör viktiga gröna korridorer som skapar samband mellan olika grön- eller vattenområden.

**Jordbruksmark** är åker-, betes- och hagmark.

**Väsentliga samhällsintressen** är en utveckling av bebyggelse för bostäder, verksamheter, samt kommersiell och offentlig service i områden som följer de övergripande bebyggelseriktningarna och som komplettering inom eller intill serviceorterna.

## Klimatanpassad lokalisering och utformning

Ett förändrat klimat kräver anpassning av hur mark- och vattenområden används och bebyggs. Klimatförändringar som höjda medeltemperaturer, stigande havsnivåer, ökat utflöde i älvar och vattendrag, ökade risker för ras, skred och erosion, kräver ett nytt förhållningssätt för hur utformning och placering ska ske av byggnader, anläggningar och infrastruktur. Planeringen av ny bebyggelse ska också ta hänsyn till en ökad frekvens av extrema väderhändelser som värmeböljor och skyfall.

Utformning av nya bebyggelseområden ska ta hänsyn till översvämningsrisker, möjliggöra iordningställandet av god dagvattenhantering samt skapa ett gott skydd av nuvarande och framtida vattentäkter.

Riktlinjer för byggnation i områden som riskerar att drabbas av översvämning, ras, skred eller erosion finns i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer".

I kapitlet "Naturresurser" kan du läsa mer om vilka riktlinjer som finns för skydd från påverkan av exploatering och åtgärder av Gävle kommuns nuvarande och framtida dricksvattentäkter.

# Bostäder

I Gävle kommun finns 49 289 lägenheter (Källa: SCB).

Bostadsbeståndet består av 23,1 procent bostadsrätter, 43,6 procent hyresrätter och 33,3 procent äganderätter (Källa: SCB). Gavlegårdarna äger cirka 70 procent av hyresrätterna vilket motsvarar 15 300 lägenheter.

Under 2013 färdigställdes 244 lägenheter genom nybyggnation. (Källa: Kommunledningskontoret/ Samhällsbyggnad Gävle)

Gävle kommun ska erbjuda attraktiva livsmiljöer både i staden och på landsbygden. I kommunen ska det finnas ett varierat bostadsutbud med olika bostadsformer och miljöer som möter olika människors behov och efterfrågan av bostäder. En fungerande bostadsmarknad är en viktig framgångsfaktor för att nå målet "Gävle, en tillväxtmotor i regionen". Översiktsplanen ger en beredskap för en befolkning på 120 000 invånare och 10 500 nya bostäder fram till år 2030.

## Bostadsförsörjning

Gävle kommun antog ett inriktningsprogram för bostadsförsörjning 2013 som redovisar hur kommunen planerar att långsiktigt hålla en god bostadsförsörjning.

I programmet används planeringsbefolkningsmängden 104 000 invånare år 2025 som underlag, samt den fördjupade översiktsplanen som räknar med 8000 nya bostäder fram till år 2025. En revidering av programmet pågår eftersom befolkningsökningen visar sig vara större än tidigare prognoser.

Bostadsförsörjningsprogrammets övergripande mål är att:

- alla invånare ska erbjudas en god bostad till rimlig kostnad i en god boendemiljö med bra boendeservice
- utbudet av bostäder ska vara attraktivt och stimulera till inflyttning i kommunen
- utveckling av boende och bostadsområden ska präglas av social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet såväl vid nybyggnad som vid insatser i befintliga bostadsområden

Enligt bostadsförsörjningsprogrammet innebär detta att kommunen årligen ska planera för 600 nya bostäder och producera 300 nya bostäder, varav av minst 100 hyresbostäder.

Målsättningar enligt programmet:

- Det ska ständigt finnas antagna detaljplaner för byggande av minst 600 nya bostäder av varierad typ i olika delar av kommunen.
- Det ska ständigt finnas byggklar mark för minst 600 bostäder av varierad typ i olika delar av kommunen.
- Kommunen ska arbeta aktivt med strategiska markförvärv och arbeta långsiktigt och målinriktad med sin markupplåtelse.
- Nya bostäder ska i första hand planeras nära centrum, kollektivtrafik och på redan utnyttjad mark.
- Vi ska erbjuda attraktiva bostäder och boendemiljöer.
- Vi ska blanda upplåtelseformer och tillföra nytt i befintliga områden.
- Vi ska ta ett brett ansvar för äldres boende och arbeta proaktivt när det gäller bostäder för äldre.

## Hur bygger vi bostäder idag?

Det har byggts alldeles för lite bostäder de senaste åren i Gävle kommun. Att få igång bostadsbyggandet är en av de närmaste årens största utmaningar. Bostadsutmaningen är inte enbart en fråga för

Gävle kommun utan återfinns i flera kommuner med närhet till expansiva regioner.

### Attraktiva livsmiljöer för boende

I Gävle kommun ska det finnas en mångfald av attraktiva platser att leva i oavsett om man söker stadens liv och rörelse, grönskan i villaområdet eller lugnet på landsbygden. För att vara en attraktiv plats att leva på är livet mellan bostäderna lika viktigt som bostäderna i sig. Vad som är attraktivt för den enskilde är subjektivt men vissa faktorer är generella, såsom möjlighet till sysselsättning, utbildning, närhet till familj och vänner, naturmiljö, kulturutbud och service.<sup>1</sup> I planeringen av nya bostadsområden ska natur- och kulturmiljövärden ses som en resurs som ger området karaktär och kvalitet samt en egen identitet. Det som byggs måste också gå något tillbaka till platsen genom att förstärka kvaliteten och tillföra nya värden och funktioner till området och miljön.

#### Attraktiva platser med hög efterfrågan

Vilka är Gävle kommuns mest attraktiva platser för bostäder? En analys av förfrågningar på mark för småhus (förhandsbesked) visar att områdena kring Valbo, Björke-Åbyggeby-Hille har störst efterfrågan. Flest bygglov för småhus ansöktes i områdena Lindbacka, Furuvik, Norrlandet (kring Bönan) och Järvsta under åren 1986-2013. Gemensamma faktorer hos dessa områden är närhet till rekreationsområden (skogsmark), vattenkontakt och utblick över odlingslandskap. Alla områden ligger nära staden med sitt goda utbud av arbetstillfällen, kommunikationer, service, kultur och nöjen.

#### Variation av bostadsformer

Gävle kommun ska erbjuda bra bostäder för alla. I alla orter och stadsdelar ska en blandning av olika former av boende eftersträvas, med avseende på bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer. En sådan mångfald skapar möjlighet att bo på orten eller stadsdelen under alla livets skeden och skapar förutsättningar för möten mellan människor i olika åldrar och med olika bakgrunder. När nya bostäder byggs bör de komplettera befintligt bostadsutbud vad gäller bostadstyp, storlek och upplåtelseform.

Gavlegårdarna äger majoriteten av kommunens hyresrätter. Målet i bostadsförsörjningsprogrammet är att Gavlegårdarna ska uppföra 100 hyresrätter per år.

#### Boendemiljöer

Gävle kommun ska kunna erbjuda goda, tillgängliga och trygga boendemiljöer i stadsmiljön, i tätorterna och på landsbygden. En omsorgsfullt utformad

<sup>1</sup> "Varför är vissa platser mer attraktiva för boende än andra? – en forskningsöversikt om de faktorer som skapar boendeattraktivitet", Tillväxtanalys, PM 2014:13.

bebyggelse- och utemiljö skapar goda förutsättningar för en trygg och trivsamt boendemiljö för både barn och vuxna. Nya bostadsområden och bostäder ska planeras så att de är tillgängliga för människor med olika funktionsnedsättningar.

Boendemiljöerna ska innehålla bullerskyddade bostadsgårdar och utemiljöer, samt närhet till mötesplatser, lekplatser och kollektivtrafik. Utformningen av boendemiljön styr till stor del hur människor rör sig och träffas. Det är viktigt att skapa både privata, halvoffentliga och offentliga platser i och kring boendemiljön. Genomgående entréer, variation i utemiljöer, byggnaders och kvarters utformning och strukturer är exempel på olika sätt att med fysisk planering skapa förutsättningar för olika sociala mötesplatser.

Den fysiska miljön har betydelse för folkhälsan.

I en trygg och säker miljö kan skador och olyckor förebyggas. Dessutom ges förutsättningar för uteliv och fysisk aktivitet. En trygg miljö har därför ett starkt samband med den psykiska hälsan.

#### Närhet till park, rekreation och odling

Bostadsområden ska placeras med närhet till parker, natur-, aktivitets- och idrottsområden eller andra mötesplatser. Avstånd från bostad till närmaste park eller naturområde ska inte överstiga 300 meter. Den tätortsnära naturen ska värnas i planeringen. I anknytning till nya bostadsområden ska en god variation av spontanidrottsytor finnas för olika åldrar, kön och intressen.







Storgatan, Forsbacka.

Intresset för odling i bostadsområden har ökat under de senaste åren. Möjligheter att kunna odla i eller intill bostadsområden både på mark och på tak bör därför utvecklas.

Mötesplatserna som skapas i gemensamma parker, naturområden, lekplatser eller odlingsområden har ett stort värde som mötesplats för människor i olika åldrar, från olika bostadsområden och stadsdelar.

### Tillgängliga bostäder

Gävle har som i Sverige generellt en åldrande befolkning. Åldersgruppen 80 år och äldre kommer att öka markant efter år 2020. En allt äldre befolkning ställer ökade krav på bostäders tillgänglighet och kommunens möjlighet att erbjuda särskilda boendeformer, samt bidrag för anpassningar av befintligt boende. Gävle kommun beviljade under 2013 bostadsanpassningsbidrag för cika 2,7 miljoner kronor.

En åldrande befolkning kräver arbete i många riktningar:

- Öka tillgängligheten i befintligt bostadsbestånd.
- Öka tillgängligheten i utemiljön mellan bostäder och servicepunkter.
- Inventering av lägenhetsbestånd utifrån tillgänglighet. Säkra ett visst antal tillgänglighetsanpassade lägenheter i kommunens serviceorter.
- Verka för ökad rörlighet på den lokala bostadsmarknaden.
- God mark- och planberedskap samt flexibla detaljplaner som möjliggör ändrade markanvändningar.

### Trygghetsbostäder och seniorbostäder

Trygghetsbostäder eller seniorbostäder är lägenheter avsedda för äldre personer och som bedrivs av privata aktörer, kooperativ eller i bostadsrättsform. För att få plats i en trygghetsbostad krävs inget biståndsbeslut från kommunen. Ett exempel på trygghetsboende är Gavlegårdarnas Tickselbo som rymmer ett 60-tal lägenheter i anslutning till Sättra centrum. Gävle kommun vill verka för en utbyggnad av flera trygghetsbostäder både i staden och i anknytning till serviceorterna på landsbygden.

### Särskilda boenden

Särskilda boenden är ett samlingsbegrepp för de boendeformer som beviljas äldre och personer med funktionsnedsättning. Särskilda boenden får inte ligga för nära varandra och ska så långt det är möjligt smälta in i det ordinarie bostadsbeståndet för att undvika att bostäderna får en institutionell prägel (SOSFS 2002:9). Planeringen av särskilda boenden i Gävle kommun följs upp årligen i "Omvårdnad Gävles boendepaner för särskilt boende".

### Vård- och omsorgsboenden

Äldre personer med stora vård- och omsorgsbehov kan efter ansökan hos kommunen beviljas särskilt boende i form av vård- och omsorgsboende. I början av 2015 fanns 14 vård- och omsorgsboenden med cirka 950 lägenheter i kommunens bestånd. Därutöver planerar tre privata aktörer att bygga egna vård- och omsorgsboenden om sammanlagt cirka 190 lägenheter fram till 2018. Kommunen kan utifrån nuvarande förutsättningar komma att ta del av de privata aktörernas lägenheter genom att köpa enstaka platser i enlighet med genomförd ramavtalsupphandling. De privata aktörernas utbyggnad i kombination med kommunens egen utbyggnad förväntas ge ett överskott på vård- och omsorgsboenden mellan 2016 och 2020.

Kommunens behov av lägenheter i vård- och omsorgsboenden är för 2015 uppskattat till 1 025 lägenheter och behovet förväntas öka med cirka 300 lägenheter fram till 2025. Det framtida behovet av vård- och omsorgsboenden styrs av många olika faktorer. Medicinsk och teknisk utveckling, förändringar i äldres hälsa, hur kommunen arbetar med att tillgänglighets-anpassa det ordinarie bostadsbeståndet och hur de verkar för utbyggnad av senior- och trygghetsbostäder är några exempel.

### Boende för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättningar som har stor inverkan på den dagliga livsföringen kan efter ansökan hos kommunen beviljas en särskild boendeform. I Gävle kommun finns fyra olika sådana boendeformer för vuxna och en för barn och unga. Under 2015 omfattade dessa boendeformer i kommunens

bestånd sammanlagt 37 olika boenden med totalt 281 lägenheter. Därutöver har en aktör byggt två egna boenden för målgruppen och under 2016 förväntas ytterligare en aktör ha byggt klart ytterligare ett boende för samma målgrupp.

För närvarande avsätts investeringsmedel för en utbyggnadstakt om två boenden per år för personer med funktionsnedsättning.

### Funktionsblandning – blanda bostäder och verksamheter

Att blanda bostäder, arbetsplatser och service skapar förutsättning för städer och orter som är trygga, rika på upplevelser och möten, och där det är nära till mycket. Förutsättningarna för närhet är större i blandade städer och orter där olika målpunkter finns sida vid sida i stället för åtskilda. Blandningen av olika funktioner skapar möjlighet till möten mellan människor och ger tryggare miljöer.

Vid all planering ska en mångfald av olika funktioner eftersträvas. För att åstadkomma en önskad blandning ska mark och byggnader i möjligaste mån planeras för en flexibel användning. Möjligheterna att öka mångfalden kan också tas tillvara genom att verksamheter som inte innebär risk för störning, exempelvis tjänsteföretag, tillåts i områden som idag huvudsakligen är bostadsområden.

# Mötesplatser, samhälls- och kommersiell service

## Platser där människor kan mötas

Tillgång till mötesplatser med god tillgänglighet behövs både i staden och på landsbygden. Dessa är en viktig del av en god social livsmiljö.

Mötesplatserna ska finnas där människor rör sig och därigenom skapa möjlighet för att människor med olika kön, åldrar och bakgrunder kan träffas. Mötesplatsen ska skapa utrymme både för spontana och planerade möten såväl på bostadsgården som i kvarteret och på allmänna platser.

Platser för möten ska skapas i olika miljöer, såsom parker, torg, bostadsgårdar, vid kommersiell service och samhällsservice, samt i naturområden. En mötesplats kan vara inrymd i byggnader eller finnas utomhus.

Större evenemangsplatser, idrottsområden och anläggningar är viktiga mötesplatser även ur ett regionalt perspektiv.

### Mötesplatser i den offentliga miljön

Offentliga miljöer och mötesplatser ska vara attraktiva och inbjudande, ha god tillgänglighet, vara trygga, hela och rena.

Stadsdelar och bostadsområden med inbjudande och upplevelserika offentliga miljöer ger högre trivsel och stolthet, samt bidrar till välmående. Miljöerna kan skapas både i stor och liten skala - alltifrån stora torg och konstnärligt utsmyckade gångtunnlar till små platser som stimulerar till kreativitet och lek. Mötesplatserna ska vara flexibla eftersom behoven kan ändras över tid.

I orterna och stadsdelarna finns offentliga lokaler som skolor, fritidsgårdar och bibliotek som används för ett specifikt ändamål endast under en del av dygnet. Lokalerna är en stor resurs som mötesplatser och kan med ökat samarbete samnyttjas för flera ändamål.

Tillgång och kvalitet i de offentliga mötesplatserna i tätorterna och stadsdelarna ser olika ut. Behovet av mötesplatser ska tillgodoses i planeringen av nya och befintliga områden.

## Samhällsservice och kommersiell service

### Gävle stad

I Gävle centrum och centralt i stadsdelarna finns ett stort utbud av samhällsservice, olika mötesplatser och idrottsområden samlade. Den kommersiella servicen (dagligvaruhandel) finns främst i centrum, vid trafikknutpunkter, centralt i stadsdelarna samt i externa köpcentrum i Valbo, Hemlingby och Fjällbacken. Detaljhandel och sällanköpshandel finns främst i centrum och i de externa köpcentrumen.

I centrumplanen för Gävle centrum finns förslag på utveckling av stadskärnas mötesplatser, handel och tillgänglighet.

### Serviceorter

Kommunens serviceorter Valbo, Forsbacka, Bergby och Hedesunda har idag ett serviceutbud med stor betydelse både för orten och närmiljön. Exempel är skola, förskola, bibliotek, dagligvaruhandel, vårdcentral och kollektivtrafik.

Furuviik saknar ett bredare serviceutbud idag. Översiktsplanen föreslår en utveckling av Furuviik som boendeort eftersom behovet av både offentlig och kommersiell service kommer att öka i framtiden. I den fördjupade översiktsplanen för Furuviik finns mark utpekad för utbyggnad av skola och förskola.





För att skapa god tillgänglighet till service och främja ett hållbart resande ska service, dagligvaruhandel, stora lokala målpunkter och andra samhällsfunktioner ges en central placering med närhet till kollektivtrafik och större bostadsområden.

## Skolor

### Förskola

I Gävle kommun finns cirka 90 förskolor och ett 60-tal familjedaghem, varav fyra förskoleavdelningar med specialinriktning för barn med ett omfattande behov av särskilt stöd. Ungefär 93 procent av barnen mellan ett och fem år behöver idag en förskoleplats. Det är brist på förskoleplatser i stora delar av staden, främst i centrala lägen men även i Sättra, Brynäs, Nynäs, Bomhus och Sörby. En utbyggnad av förskoleplatser pågår och i "Utblicken - Gävle kommuns investeringsplan" finns medel för att riva gamla förskolor och bygga nya under åren 2018-2021.

Det är svårt att få fram tomtmark till utbyggnad av förskolor. I planeringen av utbyggnad av större bostadsområden krävs därför en tidig samverkan med skola, omsorg och omvårdnad. Det skulle göra det möjligt för Utbildning Gävle att påbörja sin planering i ett tidigt skede och ta ställning till behov av ombyggnation eller nyproduktion av skolor och förskolor.

### Skola

I Gävle kommun finns det 38 grundskolor fördelade på kommunala och fristående skolor. 2011 fanns det ungefär 9 900 elever i grundskolan. Av dem går cirka 20 procent i en fristående skola.

Under 2014 beslutade Gävle kommun att göra förändringar i skolstrukturen. De största förändringarna kommer att genomföras under hösten 2015 och påverkar de högre årskurserna. Då öppnar nya Vallbacksskolan, 7-9, medan Brynässkolan och Milboskolan stänger. De kommunala skolornas utbildningsplatser ska tillsammans med de fristående skolorna ge plats åt kommunens elever.

Under perioden 2012-2025 kommer en elevökning att ske. År 2016 beräknas det finnas cirka 11 250 elever i grundskolan. Elevökningen till år 2025 fördelar sig ganska jämt mellan stadierna men ser olika ut i rektorsområdena. Det är stor brist på elevplatser i vissa stadsdelar, främst Sättra och Andersberg.

Grundskolan har en stor tillströmning av nyanlända elever från olika krisområden i världen. Det kommer cirka 50 barn och elever per månad till Gävle, vilket sammanlagt blir 500-600 elever varje år.

Det fria skolvalet gör det svårt att beräkna hur eleverna

kommer att fördela sig på nya och befintliga skolor. Elevökningen under de närmaste åren kan innebära att någon eller några skolor behöver utökas. Svårigheterna med att göra långsiktiga prognoser över elevströmmar i kombination med det ökade trycket på skolorna gör att det krävs större flexibilitet i planeringen för att underlätta för snabba omställningar.

### Utemiljöer vid skola och förskola

En tätare bebyggelse innebär nya utmaningar i utformning av skolbyggnader och skapande av goda utemiljöer i en tätare stadsmiljö. I staden finns redan idag exempel på förskolebyggnader i två våningar med gott resultat. Nyetableringar av förskola och grundskola ska i första hand ske i anslutning till natur, parker eller områden för lek och idrott. Utemiljöer ska utformas så att de inte exponeras för höga bullernivåer.

Gävle kommun följer Boverkets allmänna råd om friyta för lek och utevistelse (2015:1) i utformningen av utemiljöer för skolverksamhet. De allmänna råden belyser vilka kvaliteter som bör känneteckna barns och ungas utemiljö vid skola, förskola och fritidshem, samt placering av friytor.

Friytan ska vara varierad och rymlig, men också anpassad och placerad så att den ger möjlighet att bedriva ändamålsenlig verksamhet utifrån elevernas ålder. Tillgång till friytan ska vara utan hinder och bör därmed ligga i direkt anslutning till byggnaden.

Rimlig storlek på friytan är ungefär 40 kvadratmeter per barn i förskolan och 30 kvadratmeter per barn i grundskolan.<sup>2</sup>

### Gymnasieskola

I Gävle kommun studerar cirka 3 400 ungdomar på gymnasiet. Ungdomar från Älvkarleby och Ockelbo har också möjlighet att söka utbildningsplats på gymnasium i Gävle kommun.

I kommunen finns tre kommunala och fem fristående gymnasieskolor. Kommunens gymnasieskolor är attraktiva; cirka 90 procent av eleverna söker till den kommunala gymnasieskolan. Gävle kommun planerar inte att bygga någon ny kommunal gymnasieskola fram till år 2030.

### Högskolan – eftergymnasiala utbildningar

Högskolan är en viktig aktör som motor för innovation, forskning och högre utbildning i regionen. Högskolan har sina lokaler i Kungsbäck. Där går cirka 15 000 studenter. Högskolan erbjuder fler än 50 utbildningsprogram och påbyggnadsutbildningar, samt

<sup>2</sup> Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolan och förskolans utemiljö. Boverket 2015:8



cirka 1 000 kurser inom humaniora, samhälls- och naturvetenskap samt teknik. Akademiska hus och Högskolan i Gävle tar för närvarande fram en ny "Campusplan för Högskolan i Gävle 2030" Planen beskriver en önskad målbild med bland annat tydliga kopplingar till närområdet och staden, attraktiva mötesplatser inom campus, tydlig annonsering av högskolan och dess verksamhet bland mycket annat. Gävle kommun verkar för att ge högskolan och högskoleanknuten verksamhet möjlighet att utvecklas.

### **Kommunala verksamheter, lokalresursplaner och markförsörjning**

Behovet av kommunal verksamhet (skola, förskola, gruppboenden och äldreomsorg) förändras kontinuerligt i en kommun i tillväxt, både i orterna och i stadsdelarna. Kommunledningskontoret har påbörjat ett arbete med att ta fram förvaltningsspecifika lokalresursplaner för att kartlägga och planera verksamheternas framtida lokalbehov.

För att ge bättre samordning och helhetsperspektiv över kommunala verksamheters framtida markbehov behövs en markförsörjningsplan som är kopplad till förvaltningarnas lokalresursplaner och kommande investeringsbehov. En sådan plan skulle ge ett bra underlag för kommande fördjupade översiktsplaner och detaljplanering.

I framtida fördjupade översiktsplaner ska mark för kommunal verksamhet reserveras. Begreppet kommunal verksamhet ska om möjligt omfatta skola, förskola, bibliotek och vård- och omsorgsboenden. Syftet är att ge en mer flexibel användning av marken över tid än om marken är reserveras för ett specifikt syfte, exempelvis en skola.

## **Verksamheter**

Näringslivet är en viktig motor för utvecklingen i Gävle kommun. Gävles närhet till stora arbetsmarknadsregioner, en växande befolkning, goda kommunikationer och goda förutsättningar för företagande är några framgångsfaktorer som gör Gävle till en tillväxtmotor i regionen. I Gävle kommun finns idag ca 5 000 företag registrerade.

Gävle kommuns "Näringslivspolitiska mål och näringslivsprogram 2014-2016" beskriver flera mål och behov av åtgärder med stark koppling till den fysiska planeringen. Dessa överensstämmer med översiktsplanens strategier "Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur" och "En attraktiv plats för företagande". För att nå de näringslivspolitiska målen krävs satsningar på goda kommunikationer inom kommunen och mot omvärlden, variation i utbudet av mark, en tät och funktionsblandad stad samt inspirerande och kreativa mötesplatser för samverkan och utveckling.

Kompetensförsörjning är en annan viktig framgångsfaktor. Högskolan är en viktig aktör som motor för innovation, forskning och högre utbildning i regionen. Gävle kommun verkar för högskolans möjligheter att utvecklas och integreras i staden. En framgångsrik kompetensförsörjning är även beroende av tillgången till mångfald av attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden.

#### **Läs vidare ...**

Näringslivsprogram 2014- 2016  
Kulturpolitiska programmet.

## Strategisk markanvändning - verksamheter

I översiktsplanen pekas markområden ut kring regionala infrastrukturnoder som har stor potential för utveckling av näringslivet. Se vidare under avsnittet "Regionala noder".

## Markberedskap – byggklara tomter

Markberedskap för utveckling av näringslivet behöver innehålla en bred variation i utbudet av mark för att kunna tillgodose näringslivets olika behov och intressen. En markberedskap behöver också inrymma möjligheter för omlokaliseringar av företag och byggklara tomter för att tillgodose behov av snabba etableringar. Gävle kommun har som mål att ha en planberedskap om cirka 60 hektar för verksamhetsområden.

## Markberedskap för verksamheter och företag

Kommunalägd mark, planlagd för verksamheter, till försäljning	
Ersbo	162 400 kvm
Forsbacka	50 000 kvm
Gävle bro	51 000 kvm
Hamrånge	24 000 kvm
Hedesunda	16 000 kvm
Hemlingby köpcentrum, etapp 2	2000 kvm
Hemlingby köpcentrum, etapp 3	48 000 kvm
Källö	22 000 kvm
S. Fredriksskans	51 000 kvm
Teknikparken	81 000 kvm
Västra Kungsbäck	175 000 kvm
Pågående planering av verksamhetsområden	
Ersbo syd	200 000 kvm

## Kulturverksamheter

Ett rikt kulturliv gör en ort attraktiv och lockar nya invånare. Det kulturella målet för Gävle kommun är att vara en av landets mest uppskattade kultur- och konstkommuner. Ett grundläggande mål med Gävle kommuns kulturpolitiska program är att göra kulturverksamheten än mer synlig och skapa ökad delaktighet bland medborgare, både som utövare och åskådare. För att lyckas med det måste den offentliga miljön vara en tillgänglig och inbjudande arena för olika kulturevenemang, aktiviteter, och upplevelser i staden och i närorterna.

## RIKTLINJER FÖR BEFOLKNING OCH BYGGD MILJÖ

**Övergripande riktning för bebyggelseutveckling**

- Lokalisering av större utbyggnadsområden ska ske enligt övergripande utbyggnadsriktning för bebyggelseutveckling i Gävle kommun.

**Bebyggelseutveckling i staden och dess närområde**

- Lokalisering av ny bostadsbebyggelse och icke störande verksamheter ska ske:
  - som komplettering till och förtätning inom befintlig bebyggelse i stationsnära lägen
  - längs kollektivtrafikstråk
- Gävle hamns utvecklingsmöjligheter ska utredas vidare genom en revidering av den fördjupade översiktsplanen för Avan-Fredriksskans.
- Ny markanvändning och byggnation inom strategiska markområden vid de regionala noderna ska prövas gentemot områdets regionala betydelse och framtida utvecklingspotential.
- Ny bebyggelse i stationsnära lägen, vid Gävle central, Gävle västra och inom staden ska ges en betydande täthet och koncentration inom en zon om 600 meter från stationsläget. Inom zonen ska i första hand arbetsplatser, servicefunktioner och större målpunkter prioriteras. Inom en zon om en kilometer från stationsläget ska hög täthet och koncentration i bebyggelsen eftersträvas.

**Bebyggelseutveckling i serviceort**

- Valbo, Forsbacka, Hedesunda och Bergby föreslås fungera som serviceorter. Beroende av val av utbyggnadsriktning föreslås Bönan-Engesberg som framtida serviceort.
- Ny bebyggelse ska ske i anslutning till eller genom förtätning av befintlig bebyggelsestruktur med närhet till kollektivtrafik.

**Bebyggelseutveckling i landsbygd**

- Ny bostadsbebyggelse och icke störande verksamheter ska ske:
  - Som komplettering till eller förtätning inom befintlig bebyggelse i orter med närhet till kollektivtrafik
  - Vid stationsnära lägen (järnväg)
  - Som varsam komplettering av bymiljöer med närhet till kollektivtrafik
  - I LIS- områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) med närhet till kollektivtrafik
  - Ny bebyggelse i stationsnära lägen vid regionala

- Nya utredningsområden för bostäder och verksamheter föreslås i Hedesunda, Forsbacka, Bergby och Norrsundet. Se avsnitt "Ortsfördjupningar".
- Nya bebyggelseområden för bostäder och verksamheter föreslås i strandnära lägen. Se avsnitt "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen".
- I orter och byar som inte redovisas som utredningsområden i översiktsplanen ska pågående markanvändning fortgå med utrymme för viss utbyggnad i enlighet med riktlinjer kring lokalisering, prioriteringsgrunder för exploatering, miljö- och riskfaktorer samt kulturmiljöprogrammet. Nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas. Enstaka ny bebyggelse kan dock var möjlig.
- Komplementbyggnader utanför sammanhållen bebyggelse får uppföras utan bygglov om ytan är maximalt 25 procent av huvudbyggnadens byggnadsarea.
- Gävle kommun är positiv till nya områden för fritidshusbebyggelse om kraven på lämplig vatten- och avloppslösning, närhet till kollektivtrafik och god standard på vägar kan tillgodoses.
- Gävle kommun är positiv till omvandling av befintlig fritidsbebyggelse om kraven på lämplig vatten- och avloppslösning, närhet till kollektivtrafik, god standard på vägar med mera kan tillgodoses.

**Prioriteringsgrunder för exploatering**

Prioriteringsgrunder för exploatering ska följas i exploatering och planering:

- I första hand används mark som redan varit eller är ianspråktagen.
- I andra hand exploateras icke tidigare ianspråktagen mark, så som minde värdefull park- och naturmark.
- Undantagsvis ianspråkta bruksvärda jordbruksmark eller värdefull park- eller naturmark.
- Riktlinjer ska tas fram med rutin för framtagande av lokaliseringsstudie och dess innehåll.
- Riktlinjer för kompensationsåtgärder för ianspråktagande av värdefulla park- och naturområden ska tas fram.

## Bostäder

- Gävle kommun ska kontinuerligt arbeta för att ha en god planberedskap som möjliggör byggande av 10 500 nya bostäder fram till år 2030.
- Gävle kommun ska erbjuda goda, tillgängliga och trygga boendemiljöer både i stadsmiljö, tätorter och på landsbygden.
- I planeringen av nya bostadsområden ska natur- och kulturmiljövärden ses som en resurs och vara utgångspunkt för utvecklande av områdets eller ortens identitet.
- Mångfald av olika funktioner ska alltid eftersträvas i planering av byggd miljö. För att lyckas ska mark och byggnader i möjligaste mån planeras för flexibel användning.
- I alla orter och stadsdelar eftersträvas en blandning av olika former av boende. När nya bostäder byggs bör de komplettera befintligt bostadsutbud avseende bostadstyp, storlek och upplåtelseform.
- Bostadsområden ska placeras med närhet till park, natur, aktivitets- och idrottsområden och andra mötesplatser. Avstånd från bostad till närmaste park eller naturområde och mötesplats eller lekplats bör vara högst 300 meter. I nära anslutning till nya bostadsområden ska en god variation av aktivitets- och spontanidrottsytor finnas för olika åldrar, kön och intressen.
- Gävle kommun verkar för en fortsatt utbyggnad av trygghetsbostäder både i tätorterna, på landsbygden och i staden.

## Samhällsservice, kommersiell service och mötesplatser

### Samhällsservice

- I planeringen av nya större bostadsområden ska en tidig samverkan ske med skola, omsorg, omvårdnad, samt aktörer inom teknisk försörjning och infrastruktur. Tillgång till lediga platser inom förskola och skola ska beaktas liksom möjligheten att vid behov hitta mark till nya förskolor och skolor.
- Trygga och säkra gång- och cykelvägar ska finnas mellan olika målpunkter som skola, bostäder och service.
- Utbildningsverksamhet, som högskola, gymnasium, grundskola och förskola ska vara belägna i närhet till kollektivtrafik med god tillgänglighet för gång och cykel.
- Nya förskolor och skolor ska utformas och placeras så att utemiljöerna inte exponeras för höga bullernivåer.
- Skolor och förskolor ska inte lokaliseras i industri- och verksamhetsområden.
- Nyetablering av förskola och grundskola ska i första hand placeras i anslutning till natur, park eller område för lek och idrott.
- Vård- och omsorgsboenden ska planeras nära park- eller naturområden.
- En markförsörjningsplan ska tas fram som

komplement till förvaltningarnas lokalresursplaner.

- Kommersiell service
- Riktlinjerna i "Handelspolicy för Gävle kommun, 2003" ska följas.
- Service, dagligvaruhandel och andra stora målpunkter ska placeras centralt i serviceorterna med närhet till kollektivtrafik.
- Nyetablering av extern- och volymhandel ska i första hand placeras i Valbo, Södra Hemlingby och i andra redan befintliga etableringar.

## Mötesplatser

- Vid planering av nya och befintliga bostadsområden ska behov av mötesplatser tillgodos.

## Verksamheter, stora arbetsplatser och industri

- Större arbetsplatsområden ska planeras i lägen som kan ges god kollektivtrafikförsörjning.
- Verksamhetsområden ska där det är möjligt ha en flexibel fysisk planering.
- Utforma miljöer där företag och andra verksamheter har möjlighet att växa och utvecklas
- Regionsjukhuset och högskolan ska ges god lokal och regional kollektivtrafikförsörjning.
- Störande eller transportintensiva verksamheter bör i möjligaste mån lokaliseras till Ersbo, Gävle hamn, Norrsundets hamn och till ett nytt logistikområde i Tolvforsksögen.
- Gävle kommun är positiv till områden som ger möjlighet till lokal produktion av förnybar energi, som exempelvis vindkraft och biogasproduktion.

## Kultur, rekreation, idrott och besöksnäring

- Områden eller platser för kulturverksamhet ska planeras i centrala lägen i stadsdelar och orter.
- Större kultur-, evenemangs- och idrottsanläggningar ska planeras i lägen med god kollektivtrafikförsörjning och tillgänglighet för gång och cykel.
- Idrottsanläggningar ska i i första hand anläggas i anslutning till bebyggelse för att underlätta för gående och cyklister att ta sig till platsen längs tillgängliga och trygga gång- och cykelvägar.



# Kulturmiljö



# Kulturmiljö

Gävle är en attraktiv kommun med flera typer av bebyggelsemiljöer och en tydlig identitet. Ett gott omhändertagande av våra kulturmiljöer bidrar till att öka attraktiviteten.

Att värna kulturvärdena innebär att vi bevarar olika slags byggnader och miljöer där vår historia genom tiderna går att avläsa; där Gävle kommuns historia med en blandning av människor och dess boendemiljöer samt olika verksamheter och näringar återspeglas. Miljöerna och byggnaderna kan återanvändas, vilket bidrar till vårt arbete med hållbarhet och hushållning.

## Gävle i förändring

I Gävle kommun finns fornlämningar från tidigare generationer, framför allt i våra jordbruksbygder och inom Gävle stads äldsta delar, men även i områden som idag inte är bebyggda.

Gävle har olika bebyggelse typer i staden, på landet, i de mindre tätorterna, vid kusten och insjöarna. Det som utmärker Gävle är byggnader knutna till industri- och järnbrukssamhällen, sommarvillorna och fiskelägena, samt stadsbebyggelsen i Gävle. Staden kännetecknas av bebyggelse som är uppförd i kvarter som ett rutnät med park- och esplanadstråk och byggnader knutna till hamn och sjöfart, samt alla byggnader som hör till Gävles funktion som residenstad för Gävleborgs län.

I Gävle kommun kan man se två utvecklingar. Den ena är att allt fler människor bor i staden med omnejd. En av orsakerna till det är de förändringar av näringar som sker, vilket innebär att arbetstillfällen försvinner på mindre orter. Industrier läggs ned och jordbruks- och fiskenäringen har sedan länge minskat kraftigt. Det innebär också att byggnader och miljöer står utan användning och behöver få ny verksamhet för att kunna finnas kvar. Många av dessa byggnader och miljöer har också höga kvaliteter kopplade till friluftsliv, natur och turism. Samtidigt innebär utvecklingen ett ökat tryck i populära områden. Den andra utvecklingen är motsatt och innebär en förstärkning av mindre orter i och med omvandlingen av fritidshus och sommarvillor till permanentbostäder.

Utvecklingen har inneburit och kommer att ge förändringar på landskapet. Framför allt växer betes- och odlingsmark igen på slätter, dalgångar och skogsmark. Jord- och skogsbruket har också skapat en speciell flora och fauna. I södra delen av kommunen har Dalälvsområdet givit specifika möjligheter för strandängsbeten. Längs havsstränderna och på öarna har det kombinerade fiskejordbruket skapat gästvallar och ett småbrutet odlings- och beteslandskap. I de stora byarna i Valbo, Hedesunda, Hille och Hamrånge har stora sammanhängande öppna landskap skapats. Men det är inte enbart jordbrukslandskapet som har vuxit igen, utan även industrilandskapet - parker, trädgårdar och verksamhetsytor. Utvecklingen är också den motsatta exempelvis på Norrlandet där skogsområden som bäddat in de gamla sommarvillorna i stor utsträckning tagits ned då marken har bebyggts.



Avsnittet "Kommunikation och infrastruktur" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och strategierna:

- Ta tillvara platsens värde
- Landsbygdsutveckling

Utvecklingen påverkar användningen av mark och vattenområden, byggnader och miljöer. Ofta behöver förändringarna lämplighetsprövas i detaljplaner, förhandsbesked, bygglov eller anmälan, vilket ställer krav på ett bra kunskapsunderlag.

Kunskapsunderlaget består i Gävle kommun av kulturmiljöstrategi, Kulturmiljöprogram, byggnadsinventeringar och riksintressebeskrivningar.

### Värdefulla kulturmiljöer och byggnader

Värdefulla kulturmiljöer och byggnader skyddas på olika sätt, både på nationell och lokal nivå.

- Länsstyrelsen eller kommunen kan besluta om att ett område ska skyddas och förvaltas som **kulturresevat**. En skötselplan beskriver målen för bevarandearbetet samt vilka åtgärder som måste genomföras för att målen skall nås.
- En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde kan förklaras som **byggnadsminne** av Länsstyrelsen. Bestämmelserna får även tillämpas på park, trädgård eller annan anläggning av kulturhistoriskt värde.
- Områden för **riksintresse för kulturmiljövård** är så värdefulla att de har betydelse i ett nationellt perspektiv. Dessa områden är beslutade av riksantikvarieämbetet. Värdena ska beskrivas i översiktsplan och beaktas i detaljplan.
- På lokal nivå är kulturmiljöområdena redovisade i de fördjupade översiktsplanerna och i **kulturmiljöprogrammen**. Dessa är antagna av kommunfullmäktige.
- Värdefulla byggnader identifieras och beskrivs i bland annat **byggnadsinventeringar** och andra utredningar för att sedan hanteras i detaljplaner och områdesbestämmelser eller vid prövning av förhandsbesked, bygglov och anmälan. Samhällsbyggnad Gävle ska revidera och komplettera byggnadsinventeringarna för att få ett heltäckande planeringsunderlag.

### Kulturmiljöprogram

Gävle kommun har i de fördjupade översiktsplanerna för Gävle stad, Norrlandet och Eskön redovisat kulturmiljön på samma, enhetliga sätt. Kulturmiljöprogrammen har antagits av kommunfullmäktige i samband med antagande av översiktsplanerna. Redovisningssättet används nu också i översiktsplanen för Gävle kommun. Tillsammans med detta dokument färdigställs kulturmiljöprogrammet för resterande delar av kommunen. Dokumenten behandlar områden, inte enstaka fastigheter. Kulturmiljöprogrammet är ett sektorsunderlag för ett samhällsintresse som är avvägt och samstämt med översiktsplanerna. I kulturmiljöprogrammet redovisas områden för kulturhistorisk bebyggelse och karaktärsområden.

Kulturmiljöprogrammet behandlar behovet av skydd av kulturvärden i utpekade områden och innehållet i nya detaljplaner. Programmet beskriver vilka värden som finns i området och hur området kan utvecklas. Ställningstagandena fungerar sedan som underlag vid beslut om förhandsbesked och hantering av bygglov och anmälan.

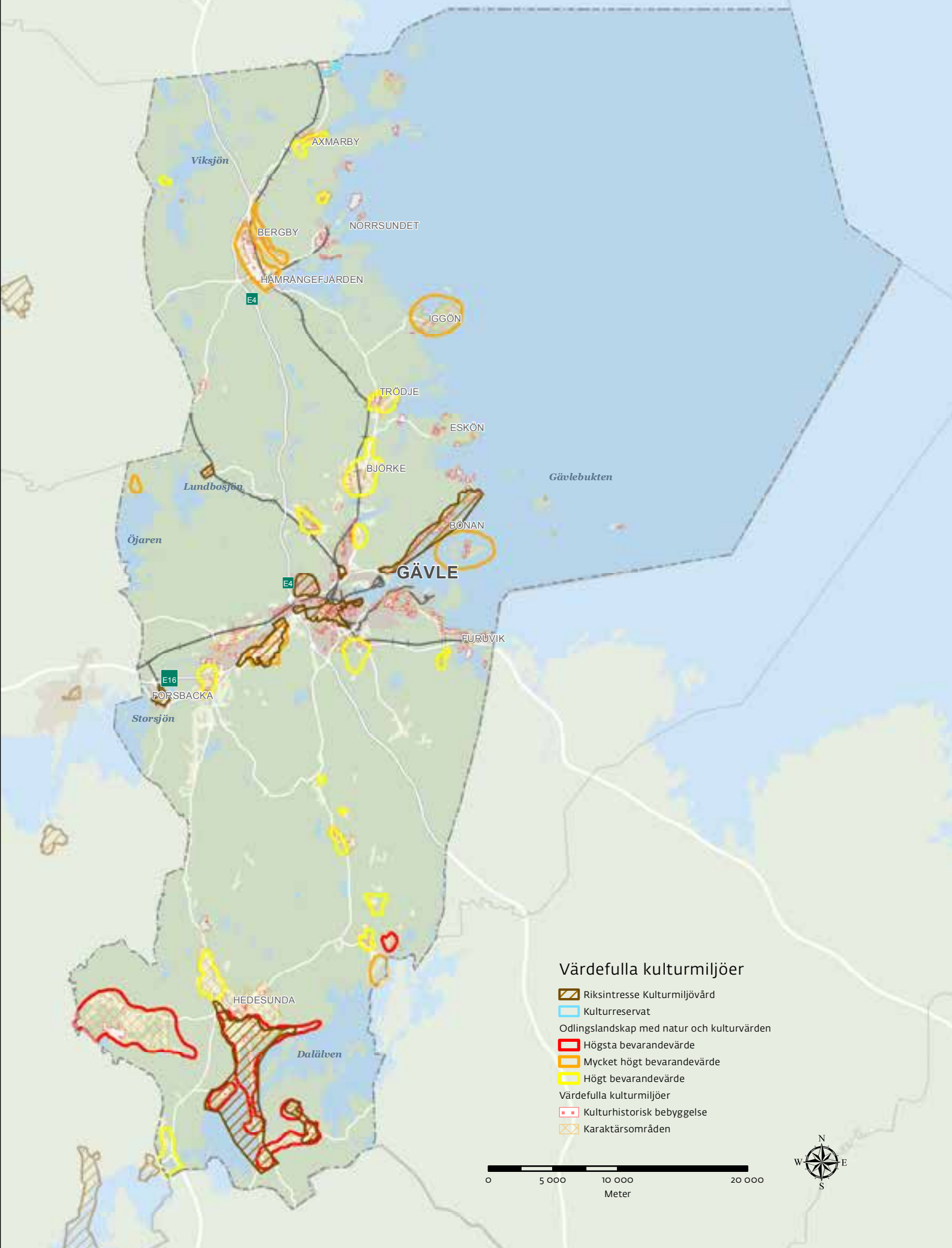
### Riktlinjer i kulturmiljöprogrammet och fördjupad översiktsplan för Gävle Stad 2025

- Ställningstagandena i den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad gäller som ett nytt avvägt kulturmiljöprogram.
- Gävle kommun är positiv till förändrade gränser av befintliga riksintressen för kulturmiljö.
- Områden utpekade som kulturhistorisk bebyggelse och karaktärsområden ska så långt som möjligt skyddas och värnas enligt stadsdelskapitlen.
- Gävle kommun prioriterar avgränsningar för karaktärsområden i stället för länsstyrelsens utpekade odlingslandskap med natur- och kulturvärden.
- Parker med särskilda kulturvärden ska bevaras och skyddas.








### Riktlinjer i kulturmiljöprogrammet och den fördjupade översiktsplanen för Norrlandet

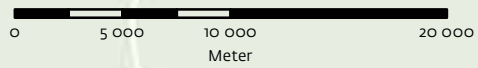
- Fastigheter inom områden med kulturhistorisk bebyggelse ska inte delas, med vissa undantag.
- Vid planläggning ska eftersträvas att övriga fastigheter inom riksintresseområdet och inom karaktärsområden ska ha en viss storlek.
- Äldre kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska inte rivas.
- I detaljplaneskedet utreds om fritidshus kan bevaras.
- Hela Norrlandet ska planläggas med nya detaljplaner för att bevara kulturmiljön och säkerställa riksintresset.
- Värdefullt kulturlandskap ska inte bebyggas. Marken ska hävdas och hållas öppna.





Värdefulla kulturmiljöer

-  Riksintresse Kulturmiljövård
-  Kulturresevat
- Odlingslandskap med natur och kulturvärden
-  Högsta bevarandevärde
-  Mycket högt bevarandevärde
-  Högt bevarandevärde
- Värdefulla kulturmiljöer
-  Kulturhistorisk bebyggelse
-  Karaktärsområden







### Kulturhistorisk bebyggelse

Kulturhistorisk bebyggelse är Gävle kommuns egen bedömning av koncentrerad bebyggelse i exempelvis en by, ett stadskvarter, ett brukssamhälle eller ett fiskeläge. Inom ett bebyggelseområde finns värden som är särskilt betydelsefulla att bevara och skydda och dessa beskrivs med värdebeskrivningar i respektive stadsdel. Ytterligare information finns i kulturmiljöprogrammet. Gävle kommun är positiv till förändring och utveckling så länge förändringen anpassas till kulturvärdena och att kulturmiljöns särdrag kan skyddas och bevaras. För att ge ett långsiktigt juridiskt skydd inom plan- och bygglagen krävs att detaljplaner, alternativt områdesbestämmelser med anpassade bestämmelser arbetas fram. En prioritering har gjorts som visar var ett sådant juridiskt skydd är mest angeläget.

#### Riktlinjer i kulturmiljöprogrammet och fördjupad översiktsplan för Eskön

- Kulturhistorisk bebyggelse och karaktärsområden ska så långt som möjligt skyddas och värnas.
- Kulturlandskap skyddas från bebyggelse.
- Hänsyn måste tas till de i dagsläget okända lämningar efter äldre tiders bruk och näringar vid framtida bebyggelse.

### Karaktärsområden

Karaktärsområden är Gävle kommuns egen bedömning av strukturer med tydliga historiska spår. Ofta är det relationen mellan bebyggda och obebyggda områden som tillsammans med vägnätet visar på en särskild typ av struktur. Det kan vara en by med omgivande odlingsmark, en stadsdel från en viss tidsepok, stadskvarter med park eller industrimark i relation till vattenområden och liknande. Gävle kommun vill skydda och bevara karaktärsområden. De flesta karaktärsområden är jordbruksbygder där en fortsatt jordbruksnäring med odling och djurbete är en förutsättning för ett bevarande. Förändring och utveckling inom karaktärsområdena kan ske med utgångspunkt från pågående markanvändning om den anpassas till områdets kulturvärden. För att ge ett långsiktigt juridiskt skydd inom plan- och bygglagen krävs att detaljplaner, alternativt områdesbestämmelser med anpassade bestämmelser, arbetas fram.



En prioritering har gjorts som visar var ett sådant juridiskt skydd är mest angeläget.

Gävle kommun vill samordna karaktärsområden med länsstyrelsens utpekade ”odlingslandskap med natur- och kulturvärden” där de sammanfaller och föreslår preciserade avgränsningar enligt nedan. Denna samordning har också skett i den fördjupade översiktsplanen för staden.

- Axmar - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Axmar*.
- Häckelsängsbodarna - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Häckelsängs fäbodarna*.
- Iggön - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Iggön*.
- Centrala Hamrångebygden - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Bergby*.
- Trödje - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Trödje*.
- Öar i Gävlebukten - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Limön, Römaren, Lövgrund, Eggegrund med flera*.
- Mackmyra - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Överhärde*.
- Grinduga - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Grinduga*.
- Verkebro med Kessmansbo samt Hästbo och Grååsen - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Kessmansbo*.
- Hedesundabygden - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Norra Brunn och centrala Hedesundabygden*.

- Vannersjöbygden - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Vannersjö*.
- Ålbo - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Ålbo*.
- Utomälven, Hade, Sevallbo och Dalkarlsbo - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Sevallbo-Dalkarlsbo och Ön*.
- Kågbo - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Kågbo*.
- Lövåsen - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Lövåsen*.

## Kulturmiljöstrategi

Kommunstyrelsen antog kulturmiljöstrategin 2008 och den behandlar prioritering av skydd utifrån kulturmiljöprogram och fördjupade översiktsplaner. Huvudsyftet med strategin är att tydliggöra vilka områden som är prioriterade för nya detaljplaner och områdesbestämmelser som värnar och skyddar kulturvärden. Gällande kulturmiljöstrategi är inte kommuntäckande och är framtaget med anledning av programmet för Gävle kommuns lokala miljömål som gällde mellan åren 2005 -2013 samt de fördjupade översiktsplanerna.

Strategin säger:

Kulturmiljöprogrammen för Gävle kommun som beslutades av kommunfullmäktige under 1980- och 1990-talen ska revideras då ny kommuntäckande översiktsplan tas fram.

Strategin säger:

Inom de geografiska områdena för de fördjupade översiktsplanerna för Norrlandet och Gävle Stad ska nya detaljplaner prioriteras för:

- Norrlandet
- Villastaden
- Strömsbro
- Södra Valboslätten

Kulturmiljöstrategin ska revideras så att den omfattar hela Gävle kommun. Det behövs även ett styrdokument med tydligare koppling och uppföljning av de nationella kvalitetsmålen för kulturmiljö. Tidigare har detta hanterats i programmet för de lokala miljömålen men sedan 2013 saknas det.

## Detaljplaner och områdesbestämmelser

Kulturvärden i och på byggnader, anläggningar och mark skyddas juridiskt genom bestämmelser i detaljplaner och områdesbestämmelser. Plan- och bygglagens generella bestämmelser om varsamhet och förvanskning har preciserats i dessa dokument för att ge ett tydligare stöd. Kulturmiljöprogrammen och kulturmiljöstrategin pekar på behovet av att skydda värdefulla kulturmiljöer genom att ta fram nya detaljplaner och områdesbestämmelser.

Planerna och områdesbestämmelserna behandlar exempelvis bevarande och förändring, samt vård och underhåll av byggnader och anläggningar, placering och storlek av nya byggnader, fasad- och takmaterial samt färgsättning på byggnader och nivåer för bygglovsplikt.

## Indikatorer och uppföljning av kulturmiljöarbetet

### Miljömålen och kulturmiljön

Inom framför allt området "God bebyggd miljö", som är ett av de 16 delmålen, finns följande precisering för kulturvärden i bebyggd miljö: Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer, samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Indikatorer för att uppnå målet är:

- Tillgång till antikvarisk kompetens.
- Tillgång på kulturmiljöunderlag.
- Skydd av värdefulla byggnader i detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Rivningsförbud i detaljplaner och områdesbestämmelser.

Även inom de två delmålen "Ett rikt odlingslandskap" samt "Levande skogar" finns indikatorer som berör kulturvärden. Gävle kommun har sedan 2013 ingen egen uppföljning kring miljömålen avseende kulturmiljön och dess värden. Utifrån de nationellt ställda indikatorerna kan kommunens insats dock beskrivas på följande sätt. Antikvarisk kompetens finns inom Samhällsbyggnad Gävle. Tillgång på underlag som beskriver kulturhistoriska områden är god, medan underlag som redovisar enskilda objekt är bristfällig och föråldrad. Bestämmelser som värnar kulturvärdena införs generellt i detaljplaner och områdesbestämmelser där så är motiverat i detaljplaner och områdesbestämmelser. Vi har en kunskapslucka när det gäller antalet byggnader som är i behov av skydd och rivningsförbud och därför är dessa indikatorer svåra att använda inom kommunen för att



mäta den insats som görs. Få detaljplaner och områdesbestämmelser upprättas också, som enbart har till syfte att skydda kulturvärden.

### Kulturmiljöstrategi, kulturmiljöprogram och detaljplaner

Kulturmiljöprogram för kommunen är framtaget i och med färdigställande av denna översiktsplan. Detaljplan för Strömsbro har utarbetats enligt kulturmiljöstrategin, medan detaljplaner för Norrlandet är under framtagande. Detaljplaner och områdesbestämmelser ska också tas fram för Villastaden och Södra Valboslätten. För övrigt hanteras kulturmiljöerna och dess värden om de berörs av externfinansierade detaljplaneuppdrag.

### Fiske, jordbruk och Lis-områden

I de kulturmiljöområden som har sin uppkomst av fiske- och jordbruk är det av betydelse att verksamheterna kan fortgå. En aktiv näring innebär en fortsatt hävd av mark och användning av byggnader. Det är viktigt för de värden som skapar ett kulturmiljöområde att näringen i dessa områden ges förutsättningar att vara kvar.

Några av de utpekade LIS-områdena: Axmar bruk, Axmar, Forsbacka bruk, Fäbod sjön, Kågbo, Ålbo, Ön och Södra Sundet, ligger inom eller i anslutning till kulturmiljöer. Riktlinjerna för de föreslagna LIS-områdena har skrivits med beaktande av kulturmiljön och i den fortsatta hanteringen ska noggrannare analyser och avvägningar ske.

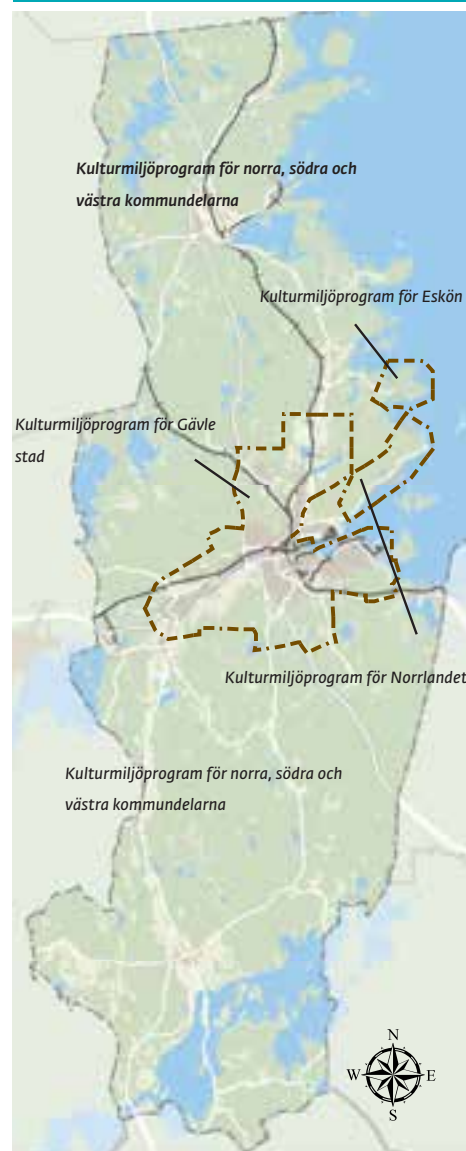
### Attefallshus i kulturhistorisk miljö

Sedan den nya plan- och bygglagen infördes 2011 har också förtydligande och förändringar skett i lagstiftningen. Sammantaget ställs högre krav på kunskap och konsekvensbelysning om vilka miljöer och byggnader som är värdefulla och vad som händer vid förändringar. En sådan förändring är tillämpningen av Attefallsreglerna för en- och tvåfamiljsbostäder.

Reglerna innebär att tex attefallshus får utföras oavsett vad detaljplanen anger om till exempel hur stor area som får bebyggas på varje tomt, men det som uppförs måste anpassas till omgivningen. Byggnadsnämnden kan i detaljplanen bestämma att åtgärden kräver bygglov om den utförs i en värdefull miljö. Bygglov krävs också om åtgärden ska utföras på byggnader eller i bebyggelseområden som är särskilt värdefulla.

Attefallsreglerna gäller inte på särskilt värdefulla byggnader (som bland annat återfinns i kommunens byggnadsinventeringar) och i områden som bland annat markeras i kulturmiljöprogrammet som kulturhistorisk bebyggelse eller karaktärsområden, oavsett om de är skyddade i detaljplan, områdesbestämmelser eller inte alls. Eftersom det inte finns en heltäckande byggnadsinventering av en- och tvåfamiljsfastigheter behöver Samhällsbyggnadsnämnden göra en prövning i varje enskilt ärende om reglerna är tillämpliga. För att veta om en byggnad är värdefull behövs byggnadsinventeringar eller foton så att Samhällsbyggnad Gävle kan göra en bedömning. Därefter kan de ta ställning till om ytterligare utredningar krävs.

## Kulturmiljöstrategin för Gävle kommun ska revideras



Kulturmiljöprogram i Gävle kommun



## RIKTLINJER FÖR KULTURMILJÖ

- Gävle kommun vill verka för att stärka och vårda unika kulturmiljöer. Det ska ske genom att identifiera, värdera och tillvarata kulturmiljöer.
- Då kulturmiljöprogrammen är avvägda och samstämda med översiktsplanen ska de revideras vid en översyn av översiktsplanen.
- De ställningstaganden som redovisas för de fördjupade översiktsplanerna för Gävle stad, Norrlandet och Eskön gäller även för översiktsplanen för Gävle kommun.
- Vid detaljplaneläggning ska kulturvärden inom utpekade kulturmiljöer och riksintresseområden i översiktsplaner och kulturmiljöprogram hanteras enligt tidigare beslutade ställningstaganden.
- Vid detaljplaneläggning ska kulturvärden inom utpekade kulturmiljöer och riksintresseområden hanteras enligt översiktsplanen och kulturmiljöprogrammen för norra, södra och västra kommundelarna.
- Kulturmiljöstrategin ska revideras.



KULTURMILJÖ



# Natur och friluftsliv

NATUR OCH FRILUFTSLIV



# Natur och grönstruktur

I framtidens Gävle blir tillgången till attraktiva natur- och rekreationsområden allt viktigare i takt med att kommunen växer och förtätas. Grönområden är en resurs i samhällsplaneringen och att värna och utveckla dessa är en viktig del i arbetet för ett hållbart och attraktivt Gävle. En framgångsfaktor ligger i att kommunen blir bättre på att se och framhäva att natur- och rekreationsområden har många olika värden och funktioner. Vi ska arbeta med ett helhetsperspektiv där vi väger in de gröna miljöernas betydelse för biologisk mångfald, folkhälsa, livskvalitet, regional utveckling och samhällsekonomi.

Genom att skydda och utveckla värdefulla natur- och rekreationsområden stärks kommunens attraktionskraft som bostadsort, etableringsort och turistmål. Samtidigt kan vi tackla två stora samhällsproblem: utarmningen av den biologiska mångfalden och ökat stillasittande.

Allt fler människor bor i städer och tätorter. Fortsatt urbanisering är en tydlig trend i samhället. Den natur som finns i och i närheten av tätbebyggda områden blir därför allt viktigare för kommunen att slå vakt om för rekreation, natur- och kulturupplevelser.

## Naturen i Gävle kommun

Gävle kommun karaktäriseras av ett barrskogsdominerat landskap, rikt på myrar och med en flack terräng där utblickarna över landskapet är få. De viktigaste avbrotten i det till synes enahanda skogslandskapet är de stora rullstensåsarna som löper i nord-sydlig riktning genom kommunen.

Kommunen präglas också av en kraftig landhöjning som i kombination med den flacka terrängen skapat tydliga växtzoner längs kuststränderna. Här hittar man några av de bästa och mest bevarandevärda exemplen längs hela den svenska ostkusten på utvecklingsserier där man kan se hur floran successivt förändras vid den gradvisa övergången från Östersjöns brackvatten till helt avsnörda sjöar med näringsfattigt sötvatten.

I kommunens sydöstra del är markens kalkhalt, genom den senaste inlandsisens inverkan, osedvanligt hög, vilket skapat en kärlväxt- (bland annat orkidéer) och svampflora med få motsvarigheter i landet.

Den biologiska norrlandsgränsen, Limes Norrlandicus, är en klimatologisk gränsszon som går genom kommunen i trakten av Dalälven, som skapat särskilt artrika miljöer med stort inslag av både sydliga och nordliga arter.



Avsnittet "Natur- och friluftsliv" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner" och "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" samt strategierna:

- Hushållning med naturresurser
- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Ta tillvara platsens värde
- Övergripande riktning för bebyggelseutveckling
- Landsbygdsutveckling



## Naturvård med människan i fokus

Gävle kommun ska bli bättre på att framhäva de gröna miljöernas betydelse och på att hitta goda argument för att satsa på skydd och utveckling av grönområden, inte minst ekonomiska.

Att förbättra möjligheterna till rekreation och naturvistelser kan medföra stora samhällsekonomiska vinster och besparingar. Grönområden har stor betydelse för en hälsosam livsstil och aktiv fritid. Forskning visar på tydliga samband mellan tillgång till attraktiva natur- och grönområden och psykisk och fysisk hälsa. Ur ekonomisk synvinkel innebär därför satsningar på grönområden och rekreation stora långsiktiga vinster för samhället genom att kostnaderna för sjukvården minskar.

Trender visar att närhet till attraktiva grön- och naturområden blir allt viktigare argument vid val av bostads- och etableringsort. Att många människor värdesätter de gröna miljöerna högt avspeglar sig bland annat i högre priser på bostäder som ligger nära attraktiva grönområden. Satsningar på höga upplevelsevärden i tätorternas grön- och naturområden är därmed ett sätt att stärka kommunens attraktionskraft och locka till sig kvalificerad arbetskraft.

Naturvård kan bidra både till regional utveckling och landsbygdsutveckling genom att gynna det småskaliga näringslivet. Sysselsättning kan skapas för exempelvis naturvårdskonsulter, entreprenörer och djurhållare inom områden som naturinventering, guidning och praktisk naturvårdsskötsel. Naturbaserade fritidsaktiviteter har också en ekonomisk dimension genom sin betydelse för naturturism. Idag är turism kopplad till naturupplevelser en snabbt växande näringsgren i Sverige.

Urbanisering är en tydlig trend i samhället och allt fler människor bor i städer och tätorter. Den natur som finns i och i närheten av tätbebyggda områden blir därför allt viktigare att slå vakt om för rekreation och natur- och kulturupplevelser.

För vardaglig rekreation och motion är den tätortsnära grönskan särskilt viktig. Mer än hälften av alla skogsbesök sker i tätortsnära skog. En skånsk studie visar i beräkningar av rekreationsvärdet av tätortsnära skogar att de sociala värdena av skogen är mellan tre och tretton gånger högre än virkesvärdet.

De naturgivna förutsättningarna för rekreation och naturvistelser är mycket goda i Gävle kommun, tack vare närheten till havet och flera stora vattendrag, samt en riklig tillgång till skogsmark. Kommunens fritidsvaneundersökningar visar också att utflykter och naturaktiviteter i form av strövande i skog och mark tillhör en av de populäraste fritidssysselsättningarna. Gävleborna uppger att de gärna skulle vilja ägna mer tid

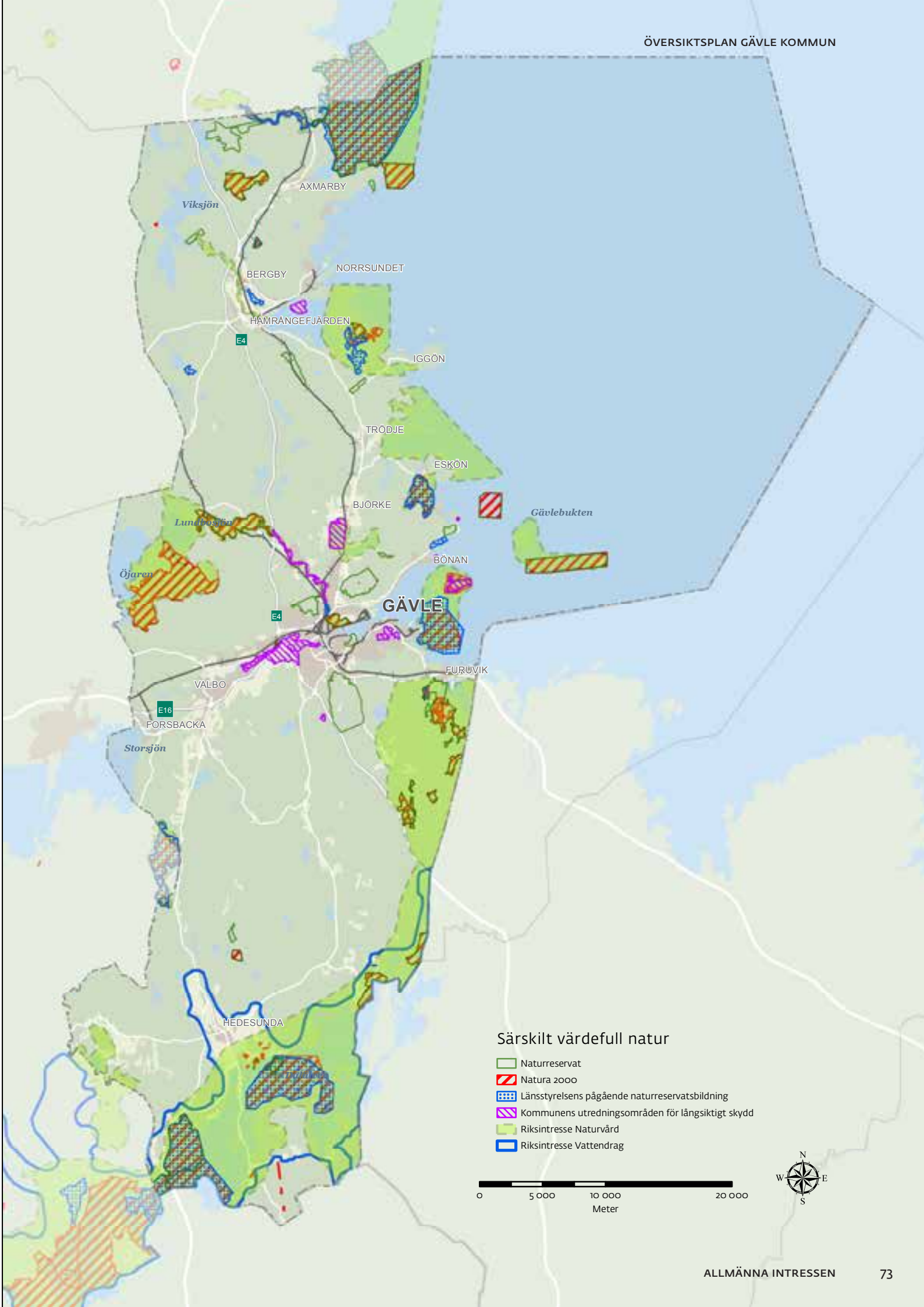
i skog och mark. Potentialen för att utveckla naturbaserade upplevelsevärden och naturturism i Gävle kommun är därför mycket stor, men hittills ganska dåligt utnyttjad. Med relativt enkla insatser i kommunens grönområden borde det vara möjligt att öka den fysiska aktiviteten hos befolkningen i stort.

## Skydd av värdefulla områden

Förlusten av biologisk mångfald är ett av våra allvarligaste miljöproblem. Att hejda den är en av vår tids stora ödesfrågor. I Sverige och i Gävle kommun har den biologiska mångfalden minskat dramatiskt under de senaste 150 åren. Våtmarker har dikats ut och det moderna skogs- och jordbruket har helt förändrat landskapets karaktär. I Gävle kommun finns bara spillror kvar av de artrika miljöer som var en naturlig del av landskapet på 1800-talet. Lite förenklat kan man säga att ungefär 90 procent av de gamla skogarna, våtmarkerna och artrika ängarna har försvunnit. Det krävs därför en kraftsamling för att vända utvecklingen.

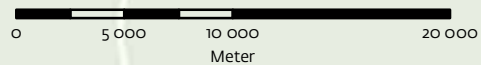
I Sverige är vi långt ifrån att nå det nationella målet att minst 20 procent av land- och sötvattensarealen ska vara skyddad år 2020. Knappt 14 procent av arealen är idag formellt skyddad, varav ungefär nio procent som naturreservat. I Gävle är cirka sex procent av kommunens totala areal skyddad som naturreservat. När det gäller kommunens eget markinnehav i den tätortsnära naturen kring Gävle stad och övriga tätorter ser situationen ljusare ut. Minst 20 procent av den kommunägda skogsmarken kommer att ha skyddats som naturreservat år 2020 enligt de program och strategier för naturskydd som Kommunfullmäktige antagit. Flera av kommunens mest värdefulla naturområden har fått ett formellt och långsiktigt skydd som naturreservat. Naturreservat inrättas av antingen länsstyrelsen eller kommunen. Gävle kommun arbetar aktivt och långsiktigt med att bilda naturreservat med fokus på tätortsnära natur.

År 2010 antog världens länder en strategisk plan inom FN:s konvention om biologisk mångfald vid ett möte i Nagoya. Syftet var att bromsa utarmningen av ekosystemen. Nagoyaavtalet innehåller ett globalt mål om att skydda 17 procent av land- och sötvattensarealen till år 2020, vilket enligt forskningen är den omfattning som minst krävs för att långsiktigt trygga den biologiska mångfalden.



Särskilt värdefull natur

- Naturreservat
- Natura 2000
- Länsstyrelsens pågående naturreservatsbildning
- Kommunens utredningsområden för långsiktigt skydd
- Riksintresse Naturvård
- Riksintresse Vattendrag



## Grönstruktur i tätort

Grönstruktur är den samlande benämningen på det gröna nätverk av parker, trädgårdar, naturområden, vattendrag, sjöar och hav som finns i och runt Gävle stad och kommunens övriga tätorter. Grönstrukturen fyller viktiga sociala, ekologiska och kulturella funktioner. Vi människor rör oss gärna i grönområden och får därigenom möjlighet till lek och motion, kan hålla oss friska, följa årstiderna, se vackra miljöer, syssla med odling och mötas. Forskningsrön visar att parker och naturområden har stor betydelse för invånarnas hälsa och livskvalitet. Vistelser i grönområden kan bland annat fungera avstressande, höja koncentrationsförmågan, hjälpa människor att hantera kriser och påskynda tillfrisknandet från vissa sjukdomar.

Tätortens gröna miljöer bidrar också till att skapa ett bättre lokalklimat genom att exempelvis rena luften från trafikens avgaser, dämpa buller och vind, ge svalka under heta sommar dagar, rena dagvatten och utjämna vattenflöden vid kraftiga regn. Detta kommer att bli allt mer värdefullt i takt med den pågående klimatförändringen med bland annat risk för ökad nederbörd och fler extrema regn.

Avgörande för grönstrukturens användbarhet och värde är storleken på grönområdena, innehållet och avståndet mellan grönområden och bebyggelse. Närheten till grönska är viktig och är en av de faktorer som har störst betydelse för besöksfrekvensen i ett område. Ingen boende i kommunen bör därför ha längre än 300 meter till ett grönområde.

Grönstrukturen har många olika karaktärer. De gröna kilarna som leder naturen in i staden är värdefulla för att människor, växter och djur ska kunna spridas och förflytta sig mellan staden och omgivande landskap. Strövområden är stora sammanhängande naturområden som med spårssystem är viktiga för motion och naturkontakt. Parker utgör mer eller mindre anlagda områden som kan indelas i olika karaktärer beroende på storlek, avstånd till bostaden och innehåll. Många av stadens parker och naturområden har även stora kulturhistoriska värden och visar spår av gävlebornas historia.

För att grönstrukturen ska fungera behöver den i så stor utsträckning som möjligt ha strukturen av ett sammanhängande nätverk. Befintliga grönområden ska därför, när det är möjligt, bindas samman av gröna korridorer.

När staden växer och förtätas blir den natur som finns i och i närheten av tätbebyggda områden allt viktigare att slå vakt om. För att skapa ytterligare kvaliteter bör befintliga grönområden ses över och rustas beroende på vilka behov som finns i de olika stadsdelarna. Detta är särskilt viktigt i anslutning till kommunens mindre tätorter eftersom de ofta saknar god tillgång till gröna

offentliga ytor och mötesplatser.

Behovet av attraktiva och funktionella grönmiljöer bör integreras i alla delar av den fysiska planeringen. Inom nybyggnadsprojekt finns stora möjligheter att ställa krav på exploatören vad gäller tillgången på bostadsnära grönska. Alla nya projekt i kommunen bör ha som utgångspunkt att skapa attraktiva livsmiljöer, där tillgången på grönska är en viktig beståndsdel.

## Förslag

För att nå målet att hejda förlusten av biologisk mångfald på lokal nivå krävs ett utökad skydd som förhindrar att ytterligare områden med höga naturvärden går förlorade. Dessutom krävs restaurering och nyskapande av miljöer som har potential att få tillbaka höga naturvärden.

Den fortsatta urbaniseringen i samhället ökar betydelsen av den tätortsnära naturen. Kommunen bör därför fortsätta att fokusera merparten av områdesskyddet och naturvårdsarbetet i anslutning till tätorterna, för att skapa attraktiva boendemiljöer och långsiktigt bidra till förbättrad livskvalitet och folkhälsa.

Gävle kommun bör fullfölja delmålet i sitt miljöstrategiska program från 2013 om skydd av ytterligare 1000 hektar värdefulla natur- och rekreationsområden till år 2020. Detta kan ske dels genom att skydda ytterligare områden som pekats ut i kommunens styrdokument "Strategi för bildande av naturreservat" och dels genom att identifiera och avgränsa nya värdefulla tätortsnära naturområden för eventuellt långsiktigt skydd i Gävle stad och de mindre tätorterna, Forsbacka, Furuviik, Bergby, Norrsundet, Hamrångefjärden, Hedesunda, Säljemar eller Axmar.

Gävle kommun ska ta fram en grönstrukturplan som anger riktlinjer för hur en sammanhängande struktur av grönområden i staden och tätorterna ska bevaras och utvecklas för både människor och biologisk mångfald. Grönstrukturplanen blir ett mycket viktigt underlag till den nya översiktsplanen för kommunen och arbetet har därför hög prioritet.

Det finns ett stort behov av att ta fram policys och skötselplaner för samtliga parker och grönytor, lekplatser, spontanidrottsytor, fotbollsplaner och motions-slingor. I flera av kommunens tätorter finns ett underskott på offentliga ytor, vilket måste beaktas i det fortsatta planarbetet och om möjligt åtgärdas.







# Friluftsliv och rekreation

## Nationella och/ eller regionala mål och riktlinjer

Vid sidan av de 16 nationella miljökvalitetsmålen som främst berör naturvård, men även i någon mån friluftslivet, finns numera även tio nationella mål för friluftslivet. Rik tillgång till natur, individers intresse och ideella organisationers engagemang är viktiga aspekter för människors möjlighet till friluftsliv. Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitik som regeringen beslutade om i december 2012. Friluftslivsmålen är ett stöd för dess aktörer. Det övergripande målet för friluftslivspolitik är att med bland annat allemansrätten som grund stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv.

Friluftslivsmålen:

- Tillgänglig natur för alla.
- Starkt engagemang och samverkan.
- Allemansrätten.
- Tillgång till natur för friluftsliv.
- Attraktiv tätortsnära natur.
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling.
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet.
- Ett rikt friluftsliv i skolan.
- Friluftsliv för god folkhälsa.
- God kunskap om friluftslivet.

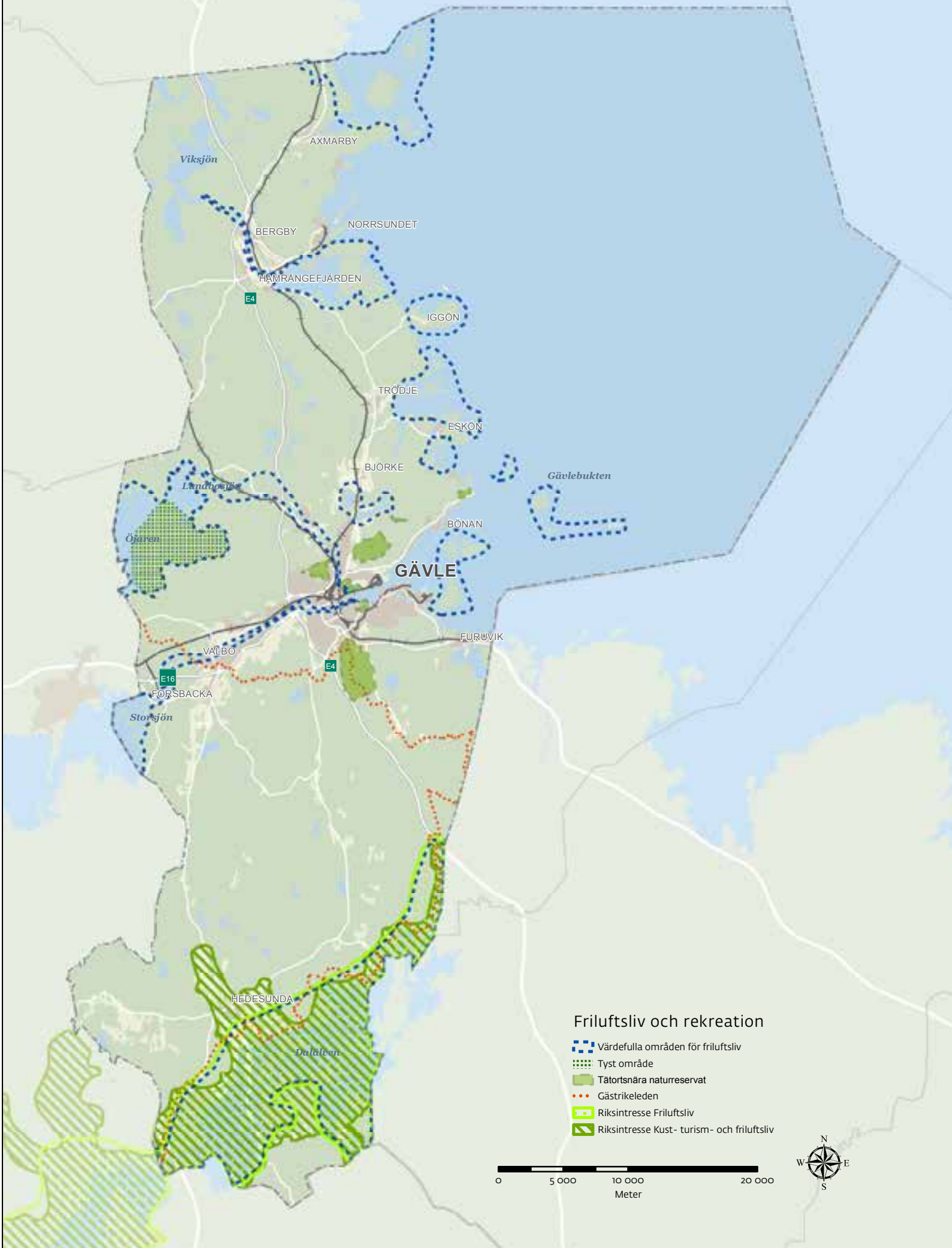
Friluftsliv och rekreation betyder mycket för hur vi mår. Utevistelse och upplevelser i naturen gör gott för både kropp och själ vilket gör det allt viktigare att bevara och utveckla friluftslivets förutsättningar. Möjlighet till ett rikt friluftsliv är idag något som människor uppskattar och har därför betydelse för inflyttning och näringsetableringar till en region eller kommun. Fritid, naturturism och friluftsliv är dessutom en stor, viktig och växande näringsgren. Därför är det angeläget att redan i planeringsskedet tydligt markera var och hur kommunen avser att erbjuda attraktiva och lättillgängliga områden för friluftsliv och rekreation så att kommunens invånare får möjlighet att uppleva naturen, motionera och må bra.

Allas rätt till ett meningsfullt och rikt friluftsliv borde vara en självklarhet, men undersökningar visar att många människor sällan eller aldrig tar sig ut i naturen. Stillasittande livsstilar och osunda matvanor gör att ohälsa och övervikt kryper ner i åldrarna samtidigt som urbaniseringen gör att allt fler tappar närheten och det naturliga förhållandet till natur och utevistelse. På samma gång har den tätortsnära naturen ofta svårt att hävda sig då tätorterna växer och grönytor splittras.

Områden, ytor och resurser som avsätts för att ge förutsättningar för friluftsliv och rekreation ska inte ses som en belastning vid planering och beslut, utan som en möjlighet, styrka och viktig konkurrensfördel.

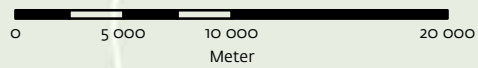
## Behov av ytor för friluftsliv och rekreation

Idrottsanläggningar och ytor för spontan och organiserad idrott, likväl som möjligheten till friluftsliv och rekreation är viktiga för befolkningens välbefinnande. En stor andel av fritidsutövandet bygger på ett eget engagemang och kräver inga eller få anläggningar eller andra typer av arrangemang. Däremot krävs ytor där man kan utöva friluftsliv och rekreation. Därför är det viktigt att bevara och skapa natur- och grönområden i och omkring tätorter. Det finns också friluftsliv som kräver en viss infrastruktur i form av skidspår, skidbackar med liftsystem, spår och leder, båtleder och hamnar, offentliga badplatser, rastplatser och annat. När det handlar om sport som exempelvis fotboll, ishockey, tennis, ridsport, är utövandet tydligare kopplat till behovet av en anläggning. Denna infrastruktur behöver byggas och i olika omfattning förvaltas och underhållas. I kommunens tätorter finns flera möjligheter till friluftsliv och rekreation även om möjligheterna till organiserade idrotter till viss del begränsas av att större idrottsanläggningar saknas.



Friluftsliv och rekreation

- ▬▬▬ Värdefulla områden för friluftsliv
- ▬▬▬▬ Tyst område
- ▬▬▬▬ Tätortsnära naturreservat
- ▬▬▬▬ Gästrikeleden
- ▬▬▬▬ Riksintresse Friluftsliv
- ▬▬▬▬ Riksintresse Kust- turism- och friluftsliv







Å-draget 2011, Albin Bogren

## Områden med höga värden för rekreation och friluftsliv

Gävle kommun har flera vackra natur- och rekreationsområden. Nedan har vi listat områden med särskilt höga upplevelsevärden, som är viktiga för medborgarnas friluftaktiviteter och för satsningar på naturturism.

### Dalälvsområdet

Dalälvsområdet utgör riksintresse för både friluftsliv och naturvård. Ett flertal av områdets mest värdefulla delar har fått ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat och Natura 2000-områden. Dalälven ger möjlighet till friluftsliv, fiske och vattennära rekreation, medan skogsområdena på Hedesundaåsen är viktiga rekreationsområden.

### Testeboån-Lundbosjön-Öjaren

Området är ett mycket populärt utflyktsområde med höga friluftslivsvärden både sommar och vinter. Testeboån binder ihop området och bildar en mycket uppskattad paddlingsled på sommaren och skridskoled på vintern. Här finns även fina möjligheter till bad och fiske.

### Kuststräckan utmed havet, i synnerhet: Limön, Orarna, Vitgrund, Lövggrund, Eggegrund och Axmararkipelagen

För att göra kusten tillgänglig och erbjuda friluftsliv behövs möjligheter och utveckling av bland annat natur- och gästhamnar, småbåtsleder inom skärgården och ökad infrastruktur för turbåtar. Även bad, vandring och cykling längs kusten är av intresse.

För att öka attraktiviteten i kustområdet behöver tillgängligheten öka, både från land och vatten. Kommunen ska se över möjligheterna att lätt kunna ta sig till de områden som pekas ut som viktiga för rekreation och friluftsliv.

### Harkskärsfjärden

Fjärden är ett av Gävle kommuns mest oexploaterade kustavsnitt och hyser stora värden för friluftsliv och naturvård. Fjärden är örik och relativt grund. Området passar mycket bra för naturupplevelser och vattenaktiviteter, exempelvis paddling.

### Hilleviksfjärden

Hilleviksfjärden har stort värde för friluftsliv och naturvård. Fjärden är relativt grund och vidsträckt med många små öar, block och stenar. Området passar bra för exempelvis fågelskådning och vattenaktiviteter,



såsom paddling. De öar som finns i området bör i största möjliga mån fredas från nyetableringar av bebyggelse. Enstaka anordningar som gynnar friluftslivet kan dock övervägas, exempelvis allmänt tillgängliga bastubyggnader, vindskydd eller grillplatser..

### Gavleån – Storsjön

Vattenkontakten vid Storsjön och dess utlopp i Gavleån är viktiga för friluftslivet. Storsjön erbjuder bra fiske och på vintrarna plogas en bana för skridskoåkarna upp. Hela Storsjön är ett populärt rekreationsområde där det vintertid finns utrymme och möjlighet till flertalet vintersporter såsom långfärdsskridskor, skoter och skidor. På sommaren finns möjlighet att bada, åka båt, paddla kajak och mycket mer. Sjön är välbesökt av boende i närområdet, från Gävle och från omkringliggande större orter. Närmare vattnet öppnar sig skogen på flera ställen och bildar vackra platser med tydliga siktlinjer och vackra utblickar.

Gavleån har höga natur- och rekreationsvärden liksom höga landskapsbildsvärden. Stora delar av åns stränder i Forsbacka, Valbo och Gävle är privatiserade genom bebyggelse och därför inte tillgängliga för allmänheten. Det finns ett fåtal öppningar ned till vattnet där allmänheten är välkommen, ofta i form av iordningställda badplatser eller enklare friluftsanordningar. För att skapa en levande stad med liv och rörelse, är bland annat Å-rummet ett viktigt utvecklingsområde. För att göra Gävles ytterområden och orter mer attraktiva behövs fler säkra och utbyggda gång- och cykelstråk samt förbättrad kollektivtrafik. Fler kultur och fritidsverksamheter bidrar till att fler vill verka och bo i området.

### Iggön

Iggön är en av de största öarna längs gävlekusten. Ön är småkuperad och till största delen barrskogsbevuxen med inslag av mindre hållmarker. Längs den hårt exponerade stranden mot öster hittar man breda vegetationsfria zoner med flera klapperstensfält. Kring Iggö by finns välbevarade rester av ett ålderdomligt jordbrukslandskap med en intressant flora. Iggöns botaniska värden är mycket höga. Betydelsen för friluftslivet är stort under hela året, bl a som en välbesökt lokal för fågelskådning där flyttande och rastande fåglar kan studeras från öns östra kust. Det är viktigt att tillgängligheten till öns stränder inte försämras. Ingen ytterligare fritidsbebyggelse bör tillkomma. Den kustnära skogen och klapperstensfälten bör undantas från avverkningar.

### Mårdängsjön – Hillesjön

Två grunda, näringsrika fågelsjöar, där Mårdängsjön räknas till en av länets förnämsta. Landskapsbilden kring de båda sjöarna är mycket tilltalande. Ett öppet jordbrukslandskap söder om sjöarna inramas av Gavleåsen med Hille kyrka och gammal bebyggelse i

väster och barrskog i öster. Oppalabygden norr om Mårdängsjön är ett flackt odlingslandskap med ålderdomlig och kulturhistoriskt värdefull gårdsbebyggelse och bymiljö. Mårdängsjön och Hillesjön är på grund av närheten till Gävle av stor betydelse för friluftslivet. Vid Mårdängsjön finns goda möjligheter till fågelskådning. Från sjöns norra sida kan man ta sig till fots via träspänger till ett anlagt fågeltorn vid sjöns norra strand. Vid den östra stranden finns en utsiktsplats intill vägen mot Björke. Runt Hillesjön kan man ta sig till fots längs promenadstigar av enklare standard. Här finns också iordningställda grillplatser och vindskydd.

### De tätortsnära naturreservaten

Dessa är särskilt viktiga för medborgarnas vardagskontakt med naturen, för motion, rekreation och social samvaro.



## Övrig grönstruktur i tätorterna

Med en tätare stad blir gröna områden allt viktigare. De hyser stora kvaliteter som områden för medborgarnas vardagskontakt med naturen, motion, rekreation och sociala samvaro. I serviceorterna finns exempelvis Hedesundaåsen och åsen i Bergby som fyller just denna funktion.

Det finns ett behov av och en stor samhällsnytta med att skapa utrymme för mötesplatser i olika former i urbana parker, bostadsområden, på landsbygden och i naturområden, både i byggnader och utomhus. Utformningen av mötesplatserna påverkar människor, ur både social aspekt och miljöaspekt. Mer information om mötesplatser finns under kapitlet "Bebyggd miljö".

## Tysta områden

Ett tyst område är skyddat från buller och är opåverkat av infrastruktur, bostäder och verksamheter. I Gävle kommun föreslås ett tyst område i anslutning till Öjaren. Området hyser höga friluftslivs- och rekreativskvaliteter samtidigt som det har höga naturvärden.

För att identifiera potentiella tysta områden har kommunen genomfört en bullerkartläggning. Läs mer i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer".

## Friluftsliv för alla

En viktig fråga angående det framtida utövandet av fritidsaktiviteter är hur bra man i framtiden kommer att vara på att spontant idka friluftsliv. Kommer man att behöva stöd och guidning i en annan form och eller annan utsträckning framöver? Vilken typ av friluftsliv ägnar vi oss åt i framtiden? Kommunen behöver se till att större områden skyddas och får utvecklas för rekreation och friluftsliv. Idag saknas tydliga underlag, program och styrdokument för friluftsliv, men frågorna finns ofta med som en viktig del i många av de dokument, styrdokument, strategier och program som tagits fram under senare år.

Viktiga områden för friluftslivet sammanfaller med riksintressen för friluftsliv, naturvård och kulturmiljövården. Skyddade områden som nationalparker, naturreservat och kulturresevat är även de viktiga för friluftslivet. Större vatten- och landområden vid kusten, Dalälven, Gavleån samt området som omfattar Testeboån, Lundbosjön och Öjaren är viktiga områden, liksom vandringsleder, exempelvis Gästrikeleden. Förutom dessa särskilt värdefulla områden är kommunen rik på mer ordinära land- och vattenområden där det rörliga friluftslivet med stöd av allemansrätten ger tillgång till stora ytor för promenader, cykling, bär- och svampplockning, vattensport och mycket annat.

Vid sidan av de större land- och vattenområdena i kommunen, måste även områdena närmast tätorterna erbjuda ett rikt utbud av lättillgänglig natur för alla smakinriktningar för att invånarna ska kunna idka ett rikt friluftsliv. Eftersom intresset för idrott och friluftsliv ökar, behöver satsningar på befintlig idrottsverksamhet möjliggöras tillsammans med nya sportanläggningar. Detta gäller förutom Gävle stad även de större orterna Hedesunda, Forsbacka, Valbo och Hamrångebygden.

Gävle kommuns vision enligt det idrottspolitiska programmet är att kommunens invånare, oberoende av kön, etniskt ursprung, nationalitet, psykiska och fysiska förutsättningar samt ekonomi, ska kunna idrotta på lika villkor.

Gävle kommun främjar kustnära turism och friluftsliv längs kusten. Kultur- och naturmiljöer är viktiga resurser och bidrar till att erbjuda en vacker boendemiljö och möjligheter till rekreation. Naturen har stor ekologisk, social och kulturhistorisk betydelse. Människor möts och rör sig ofta i grönområden vilket ger motion och hälsa, de kan följa årstiderna och uppleva vackra miljöer. Gävle kommun vill värna om det rörliga friluftslivet både på land och vatten. Gävle kommun värnar om strandskyddet för att förhindra en överexploatering av stränderna, för att bevara allmänhetens tillgång till stränderna och vattnet, för friluftslivet och för den biologiska mångfalden.

För att ta vara på potentialen för friluftsliv och rekreativfrågor i kommunen behöver vi ta fram ett styrdokument för friluftslivsfrågor. Arbetet med att ta fram ett program för spontanidrottsytor fortsätter.



## RIKTLINJER FÖR NATUR OCH FRILUFTSLIV

### Natur och grönstruktur

- Alla kommunens riksintresseområden för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar naturmiljön.
- Kommunens riksintresseområde för friluftsliv vid Nedre Dalälven ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar friluftslivets värden. I övriga utpekade områden av betydelse för friluftslivet ska stor hänsyn tas till friluftslivets värden.
- I alla kommunens naturreservat ska natur- och rekreationsvärdena bevaras och utvecklas.
- I alla kommunens Natura 2000-områden ska naturvärdena bevaras och utvecklas.
- Kommunens arbete med naturvård, områdes-skydd och friluftsliv bör fokuseras till tätortsnära natur som har goda förutsättningar att användas av många människor och där samhällsnyttan därför är stor.
- Särskilt värdefulla naturmiljöer ska ha ett långsiktigt formellt skydd och skötas så att naturvärdena utvecklas. Övriga värdefulla grönområden som är utpekade ska så långt det är möjligt bevaras och utvecklas så att dess värden består.
- Kommunens tätorter ska ha god tillgång till parker och natur av god kvalitet i en sammanhängande grönstruktur.
- Stadens och tätorternas gröna kilar och tillhörande gröna förbindelselänkar värnas och utvecklas med fokus på tillgänglighet för allmänheten och ekologisk funktion.
- Gävles strövområden bevaras och utvecklas med fokus att vara samlingsplatser i stadsdelarna och tätorterna.
- Allmänhetens tillgång till stränder ska värnas och förbättras. Rekreativstråk anläggs utmed åar, sjöar och hav där så är möjligt och lämpligt.
- I allt planarbete ska stor hänsyn tas till grönområden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden. Natur och grönska ska beaktas vid varje exploatering för att värna och tillföra gröna värden.

### Friluftsliv och rekreation

- Områden, ytor och resurser som avsätts för att ge förutsättning för friluftsliv och rekreation är en möjlighet, styrka och viktig konkurrensfördel.
- Gävle kommun ska arbeta för att förbättra förutsättningarna för upplevelsebaserad turism, exempelvis paddling, ridning, fiske, dykning, sälsafari, mat och hantverk.
- Gävle kommun ska främja kustnära turism och friluftsliv längs kusten.
- Gävle kommuns idrottsanläggningar ska kunna utnyttas av både skolan och idrottsrörelsen.
- Ytor för spontanidrott ska identifieras och värnas.





# Kommunikation och infrastruktur

# Kommunikation och infrastruktur

Ett växande Gävle är helt beroende av väl fungerande och hållbara kommunikationer inom kommunen och ut mot omvärlden. Gävle kommun ska planera en infrastruktur för transporter och kommunikationer som kan möta ett ökat flöde av människor, tjänster och varor. Samtidigt ställer klimatförändringarna krav på att transportsystemet minskar sin påverkan. Infrastrukturen ska skapa goda kommunikationsmöjligheter, hög trafiksäkerhet samt smidiga och effektiva bytespunkter.

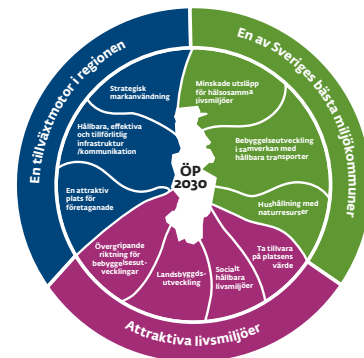
För att rusta kommunen för framtiden arbetar Gävle kommun för en ny dubbelspårig Ostkustbana, nya regionalstågsstationer, ett utbyggt centralstationsområde, nya regionala gång- och cykelstråk, utveckling av Tolvforsskogens logistikområde, expansionsmöjligheter för Gävle hamn och stärkt väginfrastruktur.

## Hållbart transportsystem

Transportsystemet är en av flera komponenter som stödjer och bidrar till utvecklingen av attraktiva städer och samhällen. Ett hållbart transportsystem tillfredsställer dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för kommande generationer att tillfredsställa sina behov.

I det långsiktigt hållbara samhället är drivmedlet miljöanpassat, tryggheten och trafiksäkerheten hög, luftkvaliteten god, bullernivåer låga och transportsystemet tillgängligt för alla. Det räcker inte med bättre teknik och energieffektivisering för att uppnå det långsiktigt hållbara samhället, utan det krävs också ett förändrat beteende där fler människor väljer att gå, cykla, åka kollektivt och samåka, samt en genomtänkt samhällsplanering. Det finns även möjlighet att minska antalet resor med hjälp av utbyggt bredband eftersom fler kan jobba hemifrån. Läs mer i kapitlet "Teknisk försörjning".

Det miljöstrategiska programmet, som antogs 2013, syftar till att göra Gävle till en av landets bästa miljökommuner. Gävle kommun vill skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem där två tredjedelar av alla resor sker till fots, med cykel och kollektivtrafik år 2030. Målet är ambitiöst men fullt möjligt om resurser tilldelas för att prioritera hållbara resor. Bebyggelseplaneringen är en väldigt viktig komponent för att uppnå ett hållbart transportsystem. Bebyggelseutvecklingen behöver ske i samverkan med infrastrukturplaneringen, där det finns möjlighet för en god kollektivtrafikförsörjning och hållbara godstransporter. Det ideala vore om redan utnyttjad mark kan användas för nytillkommen bebyggelse och att stadens förtäta. En hög boendetäthet och närhet till offentlig och kommersiell service skapar goda förutsättningar för kollektivtrafik och möjligheter att gå och cykla.



Avsnittet "Byggd miljö" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och "Gävle en tillväxtmotor i regionen" och särskilt strategierna:

- Socialt hållbara livsmiljöer
- Övergripande riktning för bebyggelseutveckling
- Ta tillvara platsens värde
- Landsbyggsutveckling
- Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter

### Mål för hållbara transporter

Minska antalet resor och transporter, öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel och miljöanpassa resor och transporter.

Mål ur Miljöstrategiskt program, 2013.

### Prioritering mellan trafikslag

Där huvudnäten för olika trafikslag hamnar i konflikt med varandra ska följande prioritering göras:

1. Gång och cykel.
2. Kollektivtrafik.
3. Biltrafik.

Mål ur "Trafikstrategi Gävle kommun" från 2008.



### Grunden för kommunens trafikplanering utgörs av:

- **Trafikstrategin**  
Kommunalt styrdokument som utgör en sammanhållande strategi för hur trafiken behöver utvecklas för att kunna uppnå ett hållbart och attraktivt samhälle.
- **Miljöstrategiska programmet**  
Kommunalt program som ska styra och samordna kommunens arbete med miljöfrågor.
- **Fyrstegsprincipen**  
Trafikverkets arbetsstrategi: Tänk om, styr om, bygg om, bygg nytt.
- **Parkeringspolicy och norm**  
Riktlinjer för hur parkering ska hanteras i kommunen.
- **Tillgänglighetsprogram**  
Inriktningsprogram för Gävle kommuns tillgänglighetsarbete.
- **Regionalt**  
trafikförsörjningsprogram  
Mål för den regionala kollektivtrafiken.
- **Cykelplan**  
Underlag för översiktlig och detaljerad cykelplanering.

Hållbart resande handlar inte om förmaningar, förbud eller regleringar. Istället är det ett arbete som ska inspirera, uppmuntra och fokusera på de områden där det finns möjligheter att välja alternativ till bilen. Vägnät, spårssystem, sjöfart och flyg behöver kunna utnyttjas mer effektivt, och mer gods behöver kunna fraktas med tåg och fartyg - såväl fraktfartyg som färjor. Trafikslagen måste kunna samverka effektivare än idag. För att utveckla en attraktiv och hållbar stad och kommun måste Gävle kommun ta ett helhetsperspektiv där många parter är involverade. Det är viktigt att trafikplaneringen sker i samklang med nationella, regionala och lokala strategier och mål, samt i riktning mot översiktsplanens mål och strategier.

Transportsystemet ska kunna erbjuda tillgång till de funktioner som individen behöver för att klara sitt dagliga liv, oavsett ålder, kön eller funktionsnedsättning. Tillgänglighet är något som gynnar alla. Det räcker inte med att målpunkterna är tillgängliga; transportsystemet måste även vara tillgängligt för alla kommuninvånare. Ungefär tio procent av befolkningen har någon form av permanent funktionsnedsättning, så tillgänglighetsanpassningar är avgörande om den gruppen ska kunna förflytta sig i den offentliga miljön. Åtgärderna underlättar dessutom för alla människor att enklare kunna röra sig och vistas på allmänna platser. Den allt större ökningen av äldre människor (se kapitlet "Befolkning") ställer också högre krav på utformning och tillgänglighet. Med utgångspunkt i befintliga riktlinjer ska Gävle kommun ta fram föreskrifter, samla gjorda erfarenheter och ta fram en teknisk handbok med Gävlestandard för tillgänglighetsanpassning år 2016.

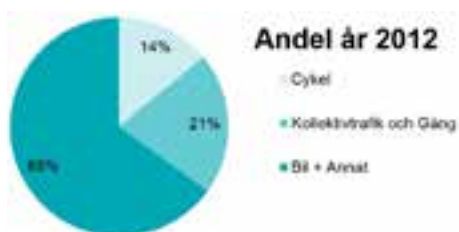
## Gångtrafik

Promenader är ett bra sätt att spara miljön, pengar, förbättra hälsan, trafiksäkerheten och tillgängligheten. Gävle kommuns målsättning är att andelen som går och åker kollektivt ska öka från 21 procent år 2012 till 33 procent år 2030.

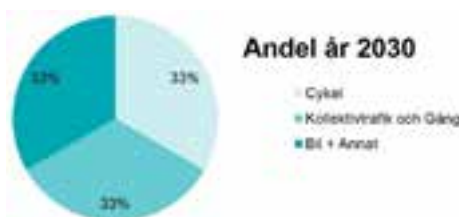
Att röra sig till fots ska vara ett naturligt sätt att ta sig fram för kortare sträckor i Gävle kommun. Ambitionen är att skapa gångstråk med god tillgänglighet, kvalitet, hög trafiksäkerhet och trygghet. Särskild vikt läggs vid god kvalitet på gångvägnät där barn och ungdomar rör sig mot skola och andra målpunkter.

Hur bostäder och verksamheter är lokaliserade, gatunätet, kvartersstrukturen och möjligheten att röra sig i den bebyggda miljön är grundläggande förutsättningar för hur gångtrafiken fungerar i tätorterna. Separeringsgrad mellan fotgängare och cyklister, markbeläggningens jämnhet, vinterväghållningsstandard, omgivande miljö, belysning och gångpassagerarnas utformning är exempel på faktorer som påverkar transportkvaliteten och säkerheten för gående. I planering av nya bebyggelseområden eller förändring av markanvändning i befintliga områden ska alltid övervägas hur gångvägnätet påverkas och vilka åtgärder som krävs.

Trafikstrategin anger en genhetskvote som indikator för att mäta hur väl sammanhängande och gent gångvägnätet mellan ny bostadsbebyggelse och viktiga målpunkter är. Genhetsknoten beräknas genom att dividera den faktiska sträckan med fågelvägens längd. Genhetsknoten



Andel av det totala antalet transporter för olika färdmedel 2012.



Mål för andel av det totala antalet transporter för olika färdmedel 2030.





får vara maximalt 1,5 i tätbebyggda områden för att nå målsättningen om ett attraktivt gångvägnät. En ny gångplan ska tas fram för att klargöra hur prioritering av åtgärder ska ske för att skapa ett heltäckande, attraktivt och gent gångvägnät. Gångplanens syfte är att främja ett ökat gående inom kommunens gränser.

## Cykeltrafik

Att cykla är ett bra sätt att värna om miljön, spara pengar, förbättra hälsan, samt öka tillgängligheten. Gävle kommuns målsättning är att andelen som cyklar ska öka från 14 procent år 2012 till 33 procent år 2030.

Gävle har bra förutsättningar för cykling med drygt 20 mil cykelvägar. I Gävle kommun ska det finnas ett heltäckande, bekvämt, sammanhängande och gent cykelnät som ska möjliggöra att cykla korta och längre sträckor. Närmare 45 procent av alla resor är kortare än fyra kilometer. Ungefär en fjärdedel av gävleborna använder cykeln som transportmedel vid sådana korta resor, vilket kan jämföras med bil, där andelen är 50 procent. Med tanke på den stora andelen korta resor finns stor potential att byta färdmedel från bil till cykel om cykelvägnätet upplevs attraktivt.

Det är viktigt att infrastrukturen byggs upp så att cykeln som färdmedel kan användas fullt ut. Det räcker inte med att det finns sammanhängande och säkra cykelvägar; det måste också finnas väderskyddade parkeringsplatser, cykelvägvisning, belysning, jämn markbeläggning och god vinterväghållningsstandard för att göra cyklandet attraktivt året om. I planering av nya bebyggelseområden eller förändring av markanvändning i befintliga områden ska alltid påverkan på cykelvägnätet övervägas, samt vilka åtgärder som krävs.

I "Cykelplan Gävle" från 2010 pekas många åtgärder ut för att förbättra cykelvägnätet och skapa goda cykel förbindelser till bostäder, arbetsplatser, skolor, kommersiell och offentlig service, fritidsanläggningar och kollektivtrafik. Många av de föreslagna åtgärderna kommer att genomföras inom de närmaste åren, vilket gör att det kommer finnas behov av att ta fram en ny cykelplan. Det regionala cykelnätet behöver också kompletteras med saknade länkar. Brister i detaljutformningen behöver också åtgärdas. I översiktsplanen föreslås ett genomgående regionalt cykelvägnät i öst- västlig riktning mellan Sandviken, Gävle och Skutskär för att skapa möjligheter att cykla till närliggande arbetsmarknader och rekreationsområden. Införande av cykelfartsgator och cykelfält på gator med hastighetsbegränsning 30 kilometer i timmen är åtgärder som Gävle kommun kommer att utreda vidare. Det är också viktigt att skapa parkeringsmöjligheter för cyklister vid viktiga målpunkter och bytespunkter för kollektivtrafiken för att ytterligare underlätta kombinerade resor med cykel och kollektivtrafik.

För att uppnå trafikstrategins mål ska cykelfrågorna lyftas fram i planeringen. Trafikstrategin anger två indikatorer för att mäta kvaliteten på cykelvägnätet: genhetsknot och restidskvot. Genhetsknoten ska vara högst 1,5 i tätbebyggda områden och restidskvoten under 1,5 mellan större bostadsområden och viktiga målpunkter i tätorten.



## Kollektivtrafik

Om fler väljer att åka kollektivt minskar påverkan på miljö och klimat. En väl fungerande kollektivtrafik utgör en motor för utveckling och tillväxt genom att många kan ta sig till och från arbete, utbildning, nöje, handel och besöksaktiviteter. Järnvägstrafiken har i jämförelse med andra transportslag högre trafiksäkerhet och lägre miljöpåverkan. Det beror i princip på att järnvägstrafiken är mycket energieffektiv och att den huvudsakligen drivs med el som producerats utan utsläpp. Gävle kommuns målsättning är att andelen som går och åker kollektivt ska öka från 21 procent år 2012 till 33 procent 2030.

Gävle kommuns befolkningstillväxt och målet om ökat andel resor med kollektivtrafik ställer krav på ett ständigt arbete med att göra kollektivtrafiken mer attraktiv och konkurrenskraftig. Det är viktigt att den framtida bebyggelsen är väl försörd av kollektivtrafik. Målsättningen är att utveckla kollektivtrafiken mellan tätorter och viktiga målpunkter genom regelbunden, snabb och rak linjesträckning.

Region Gävleborg är regional kollektivtrafikmyndighet i Gävleborgs län och ansvarar för den regionala kollektivtrafiken. Visionen för det regionala trafikförsörjningsprogrammet i Gävleborgs län är att det ska finnas goda utsikter för ett livskraftigt Gävleborg, där kollektivtrafiken är en självklar del av resandet i ett hållbart samhälle. Regionen väljer att satsa på och prioritera regional kollektivtrafik i starka pendlingsstråk, områden där kollektivtrafiken kan vara ett förstahandsval och stråk som bidrar till en funktionell arbetsmarknad. Starka pendlingsstråk är stråk med trafik under alla veckans dagar. Med en utbyggd kapacitet på järnvägen och satsningar på framkomlighet i städer finns goda möjligheter att kollektivtrafikens konkurrensfördelar ökar, vilket leder till ett ökat resande. Kollektivtrafikens tillgänglighet behöver även utvecklas så att personer med olika funktionsnedsättningar kan använda den.

Den ökade arbetspendlingen inom samt till och från Gävle kommun kräver att de olika transportsystemen samarbetar och ger effektiva pendlingsmöjligheter i båda riktningarna. Översiktsplanen föreslår att mark ska reserveras för strategiska bytespunkter med god kapacitet och framkomlighet. Ett kontinuerligt samarbete mellan kommuner, regionala myndigheter, Trafikverket, och de olika aktörerna inom kollektivtrafiken är av stor betydelse för en positiv utveckling av arbetsmarknadsregionen. Effektiva bytespunkter, ökad kapacitet och minskade restider i transportsystemet är viktiga förutsättningar för kollektivtrafiken. Restiden är en av de faktorer som påverkar valet av färdmedel. Det är därför av stor betydelse att restiden med tåg och buss är acceptabel och konkurrenskraftig i förhållandet till resor med bil.

Restidskvoten bör inte överskrida 1,5 för kollektivtrafik i förhållande till bil i tätbebyggda områden. I planering av nya bebyggelseområden eller förändring av markanvändning i befintliga områden behöver alltid övervägas hur kollektivtrafiken påverkas och vilka åtgärder som krävs. Lokalisering av viktiga målpunkter som skolor, vård, handel och annan service ska ske i närhet till kollektivtrafikstråk.

Pendlarparkeringar lyfts ofta fram som ett medel för att öka det kollektiva resandet och förbättra standarden. När avståndet till en hållplats är mer än 500 meter, är parkeringsplatser för bil och cykel, så kallade pendlarparkeringar, en viktig faktor. Det gäller även för människor som bor utanför de starka kollektivtrafikstråken. Dessa parkeringar gör det möjligt att lösa första delen av resan med andra färdmedel för att sedan kunna fortsätta resan med kollektivtrafik.

Pendlarparkeringar bör också samordnas med idéer kring hyr- och låncykelsystem samt samåkning, för att underlätta färdmedelsbyten ytterligare. I Gävle saknas hänvisade ytor för pendlarparkering i dagsläget. Vissa platser används i praktiken för pendlarparkering, men arbetet med att iordningsställa ytor och underlätta färdmedelsbyte behöver förbättras. En pendlarparkeringsplan tas för närvarande fram och översiktsplanen pekar ut platser där mark för pendlarparkering behöver utredas vidare. När möjligheterna att pendla blir bättre blir det också enklare för företag att rekrytera arbetskraft, att utveckla regionen och uppnå positiva miljöeffekter.

### Busstrafik

Busstrafiken i Gävle kommun omfattas av stadsbusstrafik, landsbygdstrafik och den regionala busstrafiken mellan kommunerna i Gävleborgs län och angränsande län. Stadsbusstrafiken består av stomlinjer med hög turtäthet och lokallinjer med medelhög turtäthet. Turtätheten har stor påverkan på linjens attraktivitet. I tätorten Gävle är boendetätheten i snitt 17 invånare per hektar. Längs linje 2, som har flest antal resor, finns i snitt 40 invånare per hektar inom 400 meters radie för dagbefolkningen och 37 invånare per hektar för nattbefolkningen. Längs linje 1, som är den näst största linjen, finns i snitt 70 invånare per hektar för dagbefolkningen och 44 invånare per hektar för nattbefolkningen. Även om linje 1 har högre befolkningstäthet så sker färre resor med den än med linje 2. Trafikverket och Sveriges Kommuner och Landsting tog fram ett täthetsmått år 2014/2015 som skulle kunna användas i de olika planeringsskedena. Detta täthetsmått visar att nattbefolkningen behöver vara minst 35 invånare per hektar för att trafik med tio minuters mellanrum ska vara möjligt.

### Tågtrafik

Sverige har som ambition att skapa ett fossilfritt transportsystem innan 2050. Järnvägssystemet i Sverige är nästan helt fossilfritt och erbjuder ett effektivt alternativ till andra fossilberoende transportmedel såsom bil, buss, lastbil och flyg. Anslutande järnvägsnät till Gävle är sträckorna Sundsvall – Gävle, Ockelbo – Gävle, Falun – Gävle och Uppsala – Gävle. Utöver en besvärande situation på grund av kapacitetsbrist genom Gävle Centralstation har kapaciteten nått på järnvägsnätet *Bergslagsbanan*, *Ostkustbanan* och *Norra Stambanan*, vilket gör att det blir en intressekonflikt mellan person- och godstrafik på järnvägen. Ett tydligt exempel är den enkelspåriga Ostkustbanan på sträckan Gävle-Sundsvall som kommer att ha stora kapacitetsproblem fram till år 2025. Redan idag finns kapacitetsbrister som gör att restiden förlängs och utveckling av tågtrafiken begränsas eller inte kan genomföras.

Godsflödesanalysen som genomförs 2014/2015 visar förhoppningsvis på möjligheter att flytta över viss del av godstågstrafiken till sjöfart och på så sätt avlasta järnvägsnätet och öka kapaciteten för persontågstrafik. Om kapaciteten ökar på banorna kan restiderna sänkas, säkerheten och turtätheten öka och nya trafikupplägg skapas. Det skulle göra att örutsättningarna för arbetspendling förbättras avsevärt. Läs mer i avsnittet "Godstrafik".



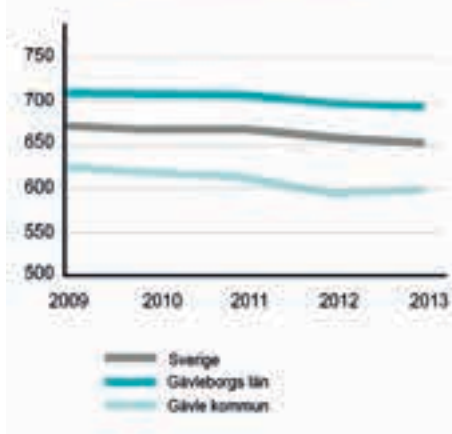
### Parkeringsmål för en attraktiv och tillgänglig stad:

- Parkering ska bidra till en effektiv markanvändning.
- Parkering ska bidra till god tillgänglighet till centrum, i första hand för besökare.
- Parkeringar i Gävle ska upplevas som välskötta och trygga.

### Parkeringsmål för ett hållbart transportsystem:

- Parkering ska främja resandet till fots, med cykel och kollektivtrafik.
- Parkering ska användas som verktyg för att minska biltrafik.
- Parkering ska medverka till att de skadliga utsläppen från biltrafiken minskar.
- Parkering ska medverka till att godstrafiken i den centrala staden minskar.

Körsträcka per invånare



Körsträcka i mil per person och år. Jämförelse mellan Sverige, Gävleborgs län och Gävle kommun år 2009-2013. Källa: RUS

## Biltrafik

Trafiknätets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela kommunen. Gävle kommuns mål är att andelen som åker bil ska minska från 64 procent år 2012 till 33 procent 2030.

Gävle kommun har goda kommunikationsmöjligheter till andra städer. De viktigaste vägarna är E4, E16, riksväg 56 och riksväg 76. Kommunen ska verka för ett konkurrenskraftigt Gävle och underlätta vardagslivet för de som bor i och besöker staden. Transportsystemet ska utformas så att medborgarna och näringslivet med lätthet kan nå det utbud och de aktiviteter i samhället som de har behov av eller önskar. Ambitionen är att fler av de korta resorna ska göras till fots eller med cykel och att kollektivtrafiken vara det mest attraktiva valet för de lite längre resorna. För en del av befolkningen kommer bilen att fortsätta vara det enda realistiska alternativet. Kommunen verkar för att öka andelen miljöanpassade bilar.

## Parkering

Parkering är ett viktigt medel för att styra utvecklingen i den riktning som anges i kommunens trafikstrategi. Parkeringsavgifter och parkeringstillgång är bra styrmedel för att reglera trafik och trängsel i städer och för att få människor att välja andra färdmedel än bilen, samtidigt som det krävs tillräckligt med bilplatser i rätt lägen för att skapa attraktiva och tillgängliga miljöer. En ny parkeringspolicy och norm togs fram år 2014 i ett samarbete mellan Gävle kommun, centrumsamverkan, företrädare för handeln och fastighetsägare. Syftet var att styra Gävle i den riktning som anges i flera av kommunens strategier och mål. Pendlarparkeringar lyfts ofta fram som ett medel för att öka det kollektiva resandet och förbättra standarden. I Gävle saknas hänvisade ytor för pendlarparkering i dagsläget. Läs mer i avsnittet "Kollektivtrafik".

## Miljöbilar

För att minska transportsektorns klimatpåverkan måste fordonen bli mer energieffektiva och andelen fordon som drivs med förnybara bränslen öka. För att det ska lyckas krävs dels att fordonen kan drivas med fossilfri energi och dels att det finns tillräcklig tillgång till det fossilfria alternativet. För att nå målen i det miljöstrategiska programmet måste andelen miljöbilar och antalet laddningsstationer och tankställen som erbjuder förnybara bränslen öka. De viktigaste laddningsplatserna för elfordon bedöms vara långsamladdare i hemmiljö för privatbilar och på arbetsplatserna för bilar i företag och organisationer. För att elbilsutvecklingen ska ta fart krävs även en väl utbyggd publik laddningsinfrastruktur med såväl snabbaddare, semisnabbaddare och långsamladdare. Utbudet av laddningsstationer i regionen är begränsat och det vore välkommet om såväl offentliga som privata aktörer tog aktiv del i ett kommunalt och regionalt utbyggnadsprogram för laddningsinfrastruktur.

Gävle kommun ska ta fram en övergripande strategisk energiplan som anger planeringsriktningarna för stadens energiärenden och ger en översiktlig bild av nuläget och framtida behov. Det är förutsättningar för att vi ska få en energieffektiv och fossilfri stad. Dessutom samarbetar Trafikverket, Vinnova och Energimyndigheten i ett projekt (Elvägar) där två leverantörer (Rosersbergs Framåtskridandes AB och Region Gävleborg) får testa varsin lösning för elvägar i verklig miljö.



Försöken beräknas vara avslutade 2018 och syftar till att ge kunskap om hur elvägar fungerar och om tekniken kan användas i framtiden.

## Godstrafik

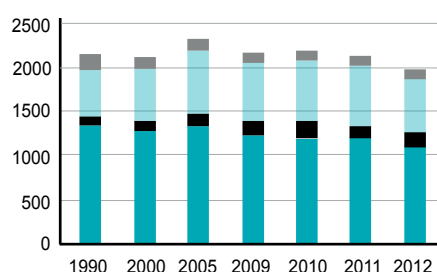
Väl fungerande godstransporter på väg, järnväg och med sjöfart är en förutsättning för att ett samhälle och dess handel ska fungera och är helt avgörande för en stads funktion.

I takt med att godsvolymer ökar och export- och importandelarna stiger, får transporterna en allt viktigare roll för näringslivet. En tredjedel av det gods som transporteras på väg inom Gävleborgs län har sin destination utanför länet, vilket är en indikation på att länet är viktigt för genomfartstrafik.

Järnvägstransporterna genom Gävleborg är omfattande och Gävle är en viktig knutpunkt i det svenska järnvägsnätet. Bergslagsbanan, Ostkustbanan och norra stambanan knyts samman i Gävle. Genom att den nord-sydliga axeln med stråken E4/Ostkustbanan och norra stambanan/ riksväg 83 möter det öst-västliga stråket med E16/Bergslagsbanan uppstår ett logistiknav i länet och därmed finns förutsättningar för trafiklösningar som öppnar för affärs- och transportmöjligheter. Gävle hamn har därför en oerhört stor betydelse. Sveriges långa kust med bra vattenvägar i anslutning till Gävle innebär att Gävle hamn har möjlighet att ta emot många fartyg. Att frakta gods till sjöss är både effektivt och bättre för miljön än många andra transportmedel.

Gävle ska utvecklas som logistiknav. Den potential som finns i Gävleområdet med bland annat tillkommande logistiktor, närheten till Arlanda och Stockholm och att Gävle hamn är ostkustens största containerhamn är oerhört värdefulla förutsättningar för fortsatt tillväxt och utveckling. Att utveckla axeln Finland (Helsingfors)- Sverige - Norge (Oslo) innebär också en intressant möjlighet att förena de tre nordiska länderna.

CO2-ekv per person i Gävle



Utsläpp från transporter i koldioxidekvivalenter per person i Gävle, år 1990-2012.

Källa: RUS

Flera områden har potential för godstransporter inom kommunens gränser. Ersbo och Sörby Urfjäll är exempel på områden för företag med omlastning från lastbil till lastbil. Gävle hamn är området för omlastning mellan väg, järnväg och sjöfart och Tolvfors är området för omlastning från lastbil till lastbil med stor potential för omlastning mellan väg och järnväg.

### Väg och järnväg

Gävle kommuns önskemål är att andelen gods-transporter på järnväg ska öka. För att uppnå det krävs en överflyttning från lastbil till järnväg. Satsningar på järnvägsinfrastruktur är en förutsättning för att den regionala tågtrafiken ska kunna utvecklas. Det är också en förutsättning för att Gävle ska kunna bli en regional tillväxtmotor. Ökade godstransporter på järnväg ställer krav på stora områden för omlastning. Mark för detta ska reserveras. En bättre samordning av gods-transporter i tätorterna måste ske, eftersom utrymmet är begränsat och transporterna miljöbelastande.

Det övergripande målet för godstransporter är att skapa ett effektivt och hållbart transportsystem för de godstransporter som genereras i eller passerar kommunen. En viktig pusselbit för att nå målet är att det finns vägar och järnvägar med tillräcklig kapacitet, god tillgänglighet till hamnar och godsterminaler.

### Sjöfart

Sjöfartsverket ansvarar för den största farleden längs kusten. Gävle hamn ansvarar för två farleder, Holmuddsrännan från Böna fyr till Fredriksskans och Korsnäs. Gävle kommun ansvarar för ett antal farleder från Axmar i norr till Furuvik i söder.

Den stora farleden är av riksintresse. Sjöfartsverket och Gävle hamn utförde farledsarbeten i inseglingen till Gävle 2014. De genomförda åtgärderna innebar omläggning, breddning och fördjupning av inseglingsleden från Holmudden fram till kajen samt reviderad utmärkning i den yttre delen av inseglingsleden. Syftet med åtgärderna var i första hand att höja säkerheten i farleden och att förkorta väntetiderna vid kaj och ute till havs. Projektet finansierades dels av Gävle kommun och dels av Trafikverket inom ramen för nationella planen för transportsystemet 2010-2021.

Det finns flera fördelar med att kunna ta emot stora fartyg. Transportkostnaderna minskar för regionens industri, vilket ökar dess konkurrenskraft, samtidigt som miljön gynnas eftersom fartygets bränsleförbrukning per transporterat ton minskar radikalt med färre fartyg som har större kapacitet.

### Godsflödesanalys

Gävle kommun ska vara klimatneutral år 2050 samtidigt som kommunen är en tillväxtmotor i regionen. Godstransporter blir allt viktigare för tillväxt och regional utveckling. Det gäller att det finns rätt infrastruktur för effektiv hantering av det gods som länet och kommunen genererar men även för det gods som ska färdas genom vår region. Staten har bland annat pekat ut nationella godsstråk och noder i den senaste nationella infrastrukturplanen. Tyvärr saknas uppgifter om regionala godsflöden till stor del. För att veta vilka åtgärder som krävs och klargöra förutsättningarna för utveckling av länet behövs både en analys av nuläget avseende godstransporter och en prognos för hur framtiden kommer att utvecklas.

Gävle kommun har tagit fram en godsflödesanalys som inbegriper ett lokalt, regionalt och internationellt perspektiv, vilket ger förutsättningar för att satsa på Gävle som logistiknav. Utredningen ska resultera i en kartläggning av de viktigaste godsströmmarna i länet idag och en bedömning av förändringar framöver, samt vilken infrastruktur som finns och kommer att krävas i framtiden. Utredningen omfattar hela länet samt Älvkarleby kommun och omfattar alla trafikslag. Allt gods som har start och mål i länet och kommunen ska behandlas, liksom det gods som passerar genom länet och kommunen. Detta kan underlätta planeringen och ska fungera som underlag till godstransportplanen.

Läs mer om farleder i kapitel "Kust och Hav".





### Gävle hamn

Gävle hamn är länets största hamn och prioriterad nationellt. Den är av riksintresse och föreslogs dessutom till rikshamn 2007. Hamnen har ett bra geografiskt läge med kort inseglingsrännna och stort upptagningsområde. För järnvägstransporter är det möjligt att transportera ankommande och avgående gods via Ostkustbanan, norra stambanan och Bergslagsbanan. Elektrifiering av järnvägsspår och anslutningsspår till hamnen skulle medföra en betydande effektivisering i form av kortare transporttider, eftersom tågen kan angöra hamnen direkt oavsett vilken riktning de kommer från. För lastbilstransporterna är Hamnleden, E4, E16 och riksväg 56 vitala stråk inom kommungränsen. Det är viktigt att möjliggöra för industri och lagerverksamheter att etablera sig i hamnnära områden i anslutning till det område som är avgränsat som hamn. Hamnen ska vara ett modernt intermodalt logistikcentrum där sjöfart, järnväg och vägtransporter möts. De flesta transporter från Gävle hamn passerar vattentäkten på järnväg eller väg. Dricksvattentäkten i Gävle är en strategisk viktig naturresurs som idag hotas av transportsystemet. Gävle kommun ska säkerställa att vattentäkten säkras på kort och lång sikt.

Gävle hamn är det självklara navet för import och export på ostkusten. Hamnen hanterar alla sorters gods i bulkform, petroleum, oljeprodukter, containers eller projektlast. Härifrån skeppas Sveriges största exportprodukter av trä och stål ut i världen, och hit kommer en stor del av de råvaror och produkter som industrin i Mälardalen och Mellansverige behöver. Endast 10-15 procent av godset har start- och målpunkt i Gävle kommun, vilket gör Gävle hamn till en mycket viktig regional hamn.

Med sitt strategiska läge strax norr om stor-Stockholmsområdet och i direkt anslutning till Sveriges hetaste industriregioner, är Gävle hamn en naturlig knutpunkt. Ett bra exempel är importen av flygbränsle till Arlanda. Från Gävle hamn går bränslet vidare med daglig järnvägspendel. Gävle hamn som under 2007 blev utpekad som en av Sveriges viktigaste hamnar växer och ökar dessutom avseende omsättning och kapacitet. Till hamnområdet hör Fredriksskans på norra sida om farleden och Granudden på den södra sidan. En stor del av exportvarorna går ut i containers via containerterminalen och en annan stor del är pappersprodukter från Korsnäs, via Granudden.

Gävle hamns expansion fortsätter och ställningen som ostkustens logistiknav förstärks ytterligare. Dessutom ska Stockholm lägga ned några hamnar, vilket kan innebära en betydande ökning av verksamheten i Gävle hamn, vilket bör utredas.

Med de befintliga utvecklingsområdena och de som byggs anses det finnas tillräckligt mycket kajplats för att tillgodose behovet på lång sikt. Det kommer dock att finnas behov av ytterligare ytor i kajnära läge. De som finns är idag upptagna av magasin och mindre verksamheter som har hamnrelaterad verksamhet, men som inte behöver ligga nära kajen. För att frigöra utrymme nära kajerna behövs mark längre inåt land, men som ändå ligger i anslutning till hamnen. Snödeponin som ligger i anslutning till Gävle hamn kan behöva flyttas på grund av att hamnen behöver området för att öka sin kapacitet. Ersbo kan vara en möjlig alternativ lokalisering av snötippen.

### **Norrsundet hamn**

Norrsundet hamn skulle kunna innebära ökad sysselsättning och utveckling av orten. Här finns redan ett befintligt verksamhetsområde, infrastruktur i form av väg och järnväg, samt möjlighet för stora fartyg att lägga till. Här finns goda möjligheter att transportera material via sjötransport och järnväg istället för på lastbil, vilket också bedöms medverka till en hållbar utveckling. Däremot kan det bli störningar för närboende beroende på vilken verksamhet som etableras.

## **Luftfart**

Gävle flygplats ligger cirka två mil sydväst om Gävle och cirka två mil öster om Sandviken. Flygplatsen är en trafikflygplats som ägs och drivs av Gävle kommun. Idag används den huvudsakligen för foto-, ambulans- och taxifyg, ad hoc-charter, privatflyg och skolflyg. Dessutom är den hemmaflygplats för två flygklubbar. Det totala antalet starter är cirka 4000 per år.

Inom flygplatsens influensområde är den maximala höjden för nya byggnader begränsad. Influensområdet är viktigt för att ge möjlighet till olika inflygningar beroende på väderförhållanden. Därför är det viktigt att större byggnader, vindkraftverk och master inte placeras i sådana lägen som kan störa flygtrafiken. Flygets bullerutbredning måste beaktas vid byggnation i närheten av flygplatsen.

Uppförande av högre byggnader kan komma att påverka luftfarten varför en lokaliseringsbedömning ska göras av Luftfartsverket.







Infrastruktursatsning år 2030, med utblick mot år 2050

Åtgärder efter planerat genomförande

- År 2030
- År 2050
- Regionala tågstationer
- P Utredningsomr. pendlarparkering
- Järnväg
- Väg
- Regionala cykelstråk



**VIKTIGA FRAMTIDA INFRASTRUKTURSATSNINGAR FÖR ÅR 2030 MED UTBLICK MOT 2050**

**KOLLEKTIVTRAFIK**

1. Gustavsbro
2. Gävlebro
3. Centrala Gävle
4. Busshållplats Gävle Central
5. Forsbacka motorvägbusshållplats

**JÄRNVÄG**

6. Gävle centralstation
7. Ostkustbanan Gävle–Sundsvall, dubbelspår
8. Ny regional tågsstation Gävle Västra
9. Ny regional tågstation i Hagsta, Hamrångebygden
10. Bergslagsbanan
11. Bergslagsbanan - ny sträckning

**VÄGAR**

12. Milbostigen
13. Förlängning av Upplandsleden
14. Förbifart Hemlingby
15. Mackmyra trafikplats
16. Riksväg 56 - Hedesunda–Valbo–Gävle

**LOGISTIKOMRÅDEN**

17. Tolvfors logistikområde
18. Utveckling av Gävle hamn–Fredriksskans-Granudden

**CYKEL**

19. Regionalt cykelvägnät, Sandviken - Gävle - Skutskär

## Viktiga infrastruktursatsningar fram till år 2030 med utblick mot 2050

### Viktiga infrastruktursatsningar för kollektivtrafiken

#### 1. och 2. Gustavsbro - Gävlebro

Det finns ett behov av ökad framkomlighet för kollektivtrafiken mellan Gävle Centralstation och Gustavsbro/Gävlebro, samt av en bytespunkt för nationell, regional och lokal busstrafik med pendelparkering. I nuläget har expressbussarna dåliga förbindelser in till centrum, vilket minskar kollektivtrafikens resandeunderlag. Bättre stråk för regional busstrafik in till Gävle central och västerut/norrut genom staden är viktigt. Gävle kommun samarbetar med Trafikverket och Region Gävleborg för att genomföra en åtgärdsvalsstudie och utreda möjligheterna under 2014-2016.

#### 3. Centrala Gävle – centrumhållplatsen Rådhuset – Gävle centralstation

Effektiva och samlade bytespunkter är viktiga för en attraktiv kollektivtrafik. Sambandet mellan stadsbussarnas centrumhållplats Rådhuset och regionala bytespunkten vid Gävle centralstation behöver förbättras. Idag är det en brist på kapacitet under stora delar av dygnet vid hållplats Rådhuset. Tillgänglighet, tydlighet och säkerhet vid Rådhuset, som fungerar som bytesplats för stadsbussarna, måste öka. Även om gångavståndet mellan stadsbuss vid Rådhuset och järnvägstrafiken är mindre än 300 meter saknas bra information (vägvisningar, skyltar, kartor) vilket förlänger och försvårar resan för resenärerna. Om informationen förbättras kommer kopplingen mellan tåg och buss att uppfattas som mera attraktiv och därmed minskar det mentala avståndet.

#### 4. Hållplats Gävle Central

Det krävs en förbättrad busshållplats vid Gävle central för den lokala och regionala busstrafiken och en tydligare koppling mellan centralstationen och Rådhuset. Trafikverket genomför en åtgärdsvalsstudie för noden Gävle som omfattar Gävle västra, Gävle central och spårområdet. Studien kommer att ge kommunen ett bra underlag för fortsatt planering.

#### 5. Forsbacka motorväghållplats

Norr om Forsbacka, på E16, går buss nummer 41 mellan Sandviken och Gävle, men i dagsläget finns ingen busshållplats nära Forsbacka. Verksamhetsområdet i Forsbacka bygger vidare med pågående markanvändning med mycket god tillgång till infrastruktur. Satsningen medverkar till inriktningsmålet om funktionsblandning och strategiskt markutnyttjande. Den har stor potential för ökat resande med kollektivtrafik som en effekt av effektiva kopplingar mellan motorväghållplatserna och Forsbacka, framförallt för



pendling österut. Kommunen kommer att utreda behov och effekter av att anlägga motorvägshållplatser i anslutning till E16 i Forsbacka. Mark bör reserveras för sådana motorvägshållplatser.

## Viktiga infrastruktursatsningar för järnväg

### 6. Gävle centralstation

Gävle central är strategiskt viktigt för Gävle stad i framtiden. Fördubblat antal resande inom kort tid ställer krav på genomgripande utveckling av hela stationsområdet. Kapacitetsproblemen på spåren vid stationen är stora, vilket måste lösas så att hantering av längre tåg kan ske. De fyra spår som finns idag räcker inte längre. Gävle centralstation måste utökas med fler spår, servicefunktioner och anslutning till busstrafik, pendlarparkeringar och kongresscenter. Signalställverket behöver bytas ut. Två nya plattformslägen skapas med kryssväxel i spåren som tillfälligt kan förbättra situationen på stationen. Behov finns av ett genomgående godsspår som ansluter till godsbangården. Önskemålet är att skapa ett flexiblere och säkrare system genom att i större utsträckning kunna fjärrstyra fler växlar vid Gävle godsbangård, Gävle persongård samt vid centralstationen.

Med anledning av ökade godsvolymer är det en tidsfråga innan godsbangården är för liten. Godstrafiken förutspås fördubblas inom kort. Det finns stor potential att öka effektiviteten på godsbangården om den moderniseras till dagens krav på logistiklösningar. En ökning av antal resande innebär å andra sidan en stor kapacitetsbrist på personbangården och på depåerna för underhåll av järnvägsfordon. Det är därför nödvändigt med en omfattande upprustning av personbangård och depåer. Depåverksamheterna behöver samordnas, expanderas och effektiviseras för att kunna hantera ny fordonsteknik och nya system.

Genom en åtgärdsvalsstudie skulle Gävle kommun och Trafikverket kunna besluta om det definitiva stationsläget för Gävle central, anpassa tidplanen för hur förändringarna skall genomföras och i vilken ordning.

### 7. Ostkustbanan

Ostkustbanan har länge varit tungt belastad. Därför behöver befintlig spårläggning optimeras i väntan på andra åtgärder. Gävle kommun, Trafikverket och grannkommunerna arbetar fram möjliga förbättringsåtgärder och eventuellt alternativa sträckningar.

Ostkustbanan mellan Gävle och Sundsvall är enkelspårig med tät trafik och stora kapacitetsbrister. Sedan 2000 har tågtrafiken ökat med 80 procent på sträckan Gävle-Sundsvall. Järnvägen har stor betydelse för gods- och persontrafik längs Norrlandskusten. Såväl

person- som godstrafiken fortsätter att öka och efterfrågan visar att 90-100 tåg förväntas trafikera sträckan varje dygn år 2020 jämfört med dagens 50-60 tåg. En förstudie har gjorts för dubbelspårutbyggnad mellan Gävle och Sundsvall, en av Sveriges mest belastade järnvägssträckor. Ett dubbelspår finns inte finansierat i den nationella transportplanen och därför behövs andra lösningar för att optimera den befintliga spåranläggningen.

Ostkustbanan har en viktig funktion att fylla eftersom den förbinder södra norrlands kustland med Stockholm och järnvägssystemet i de södra delarna av landet. I den första sträckningen från Gävle Central till Axmartavlan finns de största komplikationerna inom kommunen. Kommunen har under 2015 antagit en fördjupad översiktsplan över nytt dubbelspår längs Ostkustbanan. Kommunen tillsammans med Trafikverket har utrett alternativa spårkorridorer för sträckan Gävle Central till norra kommungränsen. Kommunen förespråkar i den antagna planen en spårdragning väster om E4 fram till Bergby och vidare i ny sträckning väster om befintlig järnväg efter Bergby. Västra alternativet har möjlighet till två regionala tågstationer, söder om Sättra (Gävle västra) och i Hagsta.

Ostkustbanan mellan Uppsala och Gävle är en mycket viktig länk i järnvägsnätet. Genom utbyggnad av dubbelspår möjliggörs en utökad regional och interregional persontrafik. Under de senaste tio åren har stora investeringar gjorts i bland annat utbyggnad av dubbelspår. Angränsande delar söder om Skutskär och norr om Furuvik har byggts om till dubbelspår. Utbyggnad av sträckan Skutskär-Furuvik pågår.

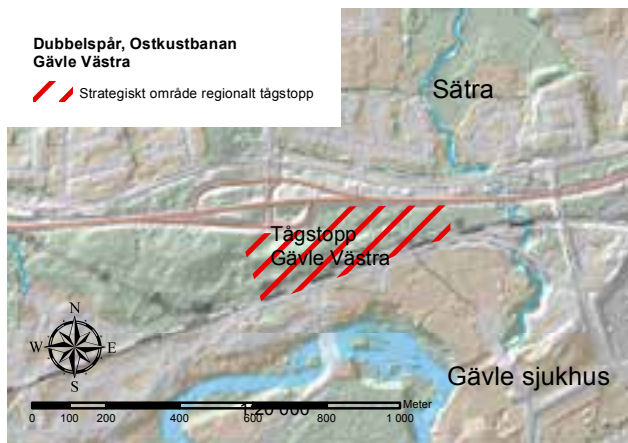
### 8. Ny regionaltågsstation Gävle Västra

Gävle kommun, Region Gävleborg och Kollektivtrafikmyndigheten har framfört önskemål om en ny hållplats, Gävle västra, i anslutning till Gävle sjukhus. Detta kräver att mark tas i anspråk för spår, pendlarparkering och busshållplatser. En ny regional tågstation ökar möjligheterna att arbetspendla till och från Gävle, främst till närliggande arbetsplatser som sjukhuset, Gavlehov och Teknikparken. Dessutom skulle den kunna ge möjlighet till utpendling från exempelvis bostadsområdena Lexe och Sättra, som ligger i närheten av hållplatsen. Gävle Kommun genomför i samverkan med Trafikverket och Kollektivtrafikmyndigheten en utredning om Gävle västra, som ska vara klar 2016.

### 9. Ny regionaltågsstation i Hagsta, Hamrångefjärden

Gävle kommun gör stora ansträngningar för att skapa förutsättningar för utveckling av såväl person- som godstrafik. Samtidigt är det angeläget att bygga fler regionala tågstationer för att skapa möjlighet till ytterligare arbetspendling och regional utveckling. Ett tågstopp i Hamrångebygden ger möjlighet till nya pendlingsmönster för boende i området, inte minst i





Strategiskt område för en regional tågstation, Gävle västra, utpekad i fördjupad översiktsplan för dubbelspår på Ostkustbanan som antogs av Kommunfullmäktige den 22 juni 2015.

nordlig riktning och koppling mot Gävle central och vidare mot Stockholmsregionen. Detta förbättrar förutsättningarna för företagsamhet och nyetableringar.

#### 10. Bergslagsbanan

Bergslagsbanan har stor betydelse för godstransporter och för utvecklingen i Gävle hamn. Dessutom finns planer på att utöka persontrafiken på Bergslagsbanan i Gävle/Dala-Bergslagen-Närke. En fortsättning av den utvecklingen skulle stärka den regionala tillväxten. Nuvarande kapacitetsbrister gör det dock omöjligt med en fortsatt utveckling av gods- och persontrafiken. Nya mötesspår Gävle – Storvik behöver byggas. Dessutom behöver nya utredningar genomföras för ytterligare kapacitetshöjande åtgärder såsom förläggning av befintliga mötesstationer, nya mötesstationer och partiella dubbelspår.

#### 11. Bergslagsbanan - Ny sträckning

Tack vare den planerade nya sträckningen av Ostkustbanan väster om Gävle, blir en ny anslutning för Bergslagsbanan möjlig där järnvägen går utanför bebyggelsen. Detta skulle minska störningseffekterna för många människor och minska antalet plankorsningar. Reservat för framtida sträckning av Bergslagsbanan behöver utredas vidare. Åtgärden tillhör perspektivet utblick år 2050.

### Viktiga infrastruktursatsningar för väg

#### 12. Milbostigen

Ny väg mellan Norra Åbyggeby och Hille för att möjliggöra ny bostadsbebyggelse.

Utdrag ur plankartan i fördjupad översiktsplan för dubbelspår Ostkustbanan, antagen av Kommunfullmäktige 22 juni 2015. Läs mer om planen på kommunens hemsida.





Utredningsalternativ för riksväg 56 mellan Hedesda, Valbo och Gävle

### 13. Förlängning Upplandsleden

Förlängning av Upplandsleden ut till Furuviiksvägen för att möjliggöra framtida bostadsbebyggelse i Bomhus - Vårvik.

### 14. Förbifart Hemlingby

Framtida sträckning av ny förbifart som förbinder riksväg 76 och E4:an utanför Gävle stad behöver utredas vidare. Åtgärden tillhör perspektivet utblick år 2050.

15. Mackmyra trafikplats - Valbo handelsområde Riksväg 56 och E16 finns utpekade i det nationella stamvägnätet. Riksväg 56 ingår i "Räta linjen" medan E16 har fått status som Europaväg och förbinder Oslo och Gävle. Valbo är knutpunkt för dessa två mycket viktiga vägar, som dels utgör transportvägar inom Gävleborgs län och dels är viktiga för industri, handel och turistnäring. Valbo är ett etablerat handelscentra som under åren utvecklats till det största i Gävleborgs län. Det fortsätter dessutom att expandera. I och med ökade exploateringar i de södra delarna av Valbo antas trafikmängden öka så att kapaciteten och trafiksäkerheten på det befintliga vägnätet blir otillräcklig. Nya lösningar bör därför utredas. En framtida lösning för riksväg 56 kommer att påverka Mackmyra trafikplats.

16. Riksväg 56 - Hedesda-Valbo-Gävle Trafikverket planerar att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten på riksväg 56 mellan Hedesda och Valbo. Syftet är att underlätta transporter mellan södra och norra Sverige genom att en del trafik går på riksväg 56 i stället för på det högt belastade vägnätet längs E4 genom Stockholmsregionen.

Riksdagen har beslutat att riksväg 56 ska vara en del av det nationella stamvägnätet. Vägen är en smal tvåfältsväg med en bredd på 6-6,5 meter vid Valsjön till Överhärde och åtta meter mellan Överhärde och Mackmyra trafikplats. Vägen har en stor andel tung trafik, vilket leder till problem med framkomlighet och trafiksäkerhet. Bärigheten är god, men vägen saknar mötesseparering. Flera fastigheter har utfart direkt mot vägen. Dessutom förekommer anslutningar till åkrar och skogsbilvägar. Någon gång- och cykelbana skild från biltrafiken finns inte.

En lokaliseringstudie för riksväg 56 pågår där sju alternativ studeras: Väster Rörberg, Sofiedal, Sälgsjön, Håstbo, Åsen, Salabanen och Öster Valsjön. Ombyggnation eller nybyggnation av riksväg 56 kan innebära ett stort markanspråk inom kommunen beroende på vilket alternativ Trafikverket väljer att utreda vidare. Kommunen förordar alternativ fem med ny trafikplats med anslutning till E16 vid Valbo sportcentrum.

## Viktiga infrastruktursatsningar för logistikområden

### 17. Tolvfors logistikområde

Tolvfors är ett viktigt utvecklingsområde för Gävle kommun. Området ligger väster om E4 vid Hamnleden, nära korsningen med E16 och Bergslagsbanan och planeras bli en större logistikpark. Planeringen av en ny dragning av Ostkustbanan fortskrider, och dubbelspår norrut till Tolvfors skulle skapa ett effektivt logistikcenter med järnvägs-anslut-

ning och närhet till E4. Ett problem idag är att logistikfunktionerna är utspridda i hela staden vilket innebär att många godstransporter sker genom Gävles centrala delar. Stora markområden finns tillgängliga väster om E4 och kan kompensera för en framtida avveckling av Näringen.

#### 18. Utveckling av Gävle hamn

##### Utveckling av Hamnen – Granudden

Utveckling av Gävle hamn i Granudden leder till ökad trafik, som i sin tur leder till krav på nya vägar. Ett alternativ skulle vara en förlängning av Upplandsleden ut till Furuviiksvägen, vilket skulle minska genomfarts-trafiken på delar av Furuviiksvägen. Utredning om läge och konsekvenser av vägen på övriga trafiknätet krävs. Ett annat alternativ är en helt ny väg som kopplar samman E4 och Korsnäs. Utredning saknas men kommunen ska utreda konsekvenserna.

##### Utveckling av Hamnen - infartsleder

Idag finns en huvudinfart till Fredriksskans samt ytterligare en infart, den så kallade Bergrumsvägen, som främst används till arbetsrelaterad trafik i anknäring till hamnens drift. Inom något år kommer båda infarterna att behövas, varmed Bergrumsvägen breddas.

##### Godstrafik i centrum

För att komma till och från hamnen måste lastbilarna ta sig igenom staden. Det upplevs som ett problem. Framkomligheten längs bland annat Fältskärsleden är begränsad under rusningstrafik och godstransporter är inte önskvärda på sikt. Godstrafik med lastbil genom centrala staden behöver minska. Godstrafik ska i så stor utsträckning som möjligt ske på E4 och riksvägarna. Gävle kommun verkar för en framtida dubbelspårsutbyggnad av järnvägen samt för lokalisering av ny transportintensiv verksamhet i goda trafiklägen.

##### Ny spåranslutning – Gävle hamn

Järnvägstrafiken till Gävle hamn är vital för hamnens utveckling. Järnvägsplanen omfattar utformningen av en ny spåranslutning mellan Gävle godsbangård och befintlig järnväg till Gävle hamn (Fredriksskansbanan). Järnvägsplanen omfattar också en elektrifiering av Fredriksskansbanan. Genom att bygga ett nytt anslutningsspår och elektrifiera det befintliga hamnspåret möjliggörs långsiktigt hållbara och kostnadseffektiva direkttransporter till Gävle hamn. Alla godståg kommer att kunna köra direkt till och från hamnen oavsett varifrån de kommer. Växling och byte från ellok till diesellok på godsbangården behövs inte längre. Detta innebär lägre transportkostnader och minskad miljöbelastning.

Direktanslutningen medför även att det frigörs kapacitet på Gävle godsbangård och vid det så kallade

spårkrysset söder om godsbangården. Ökad kapacitet innebär att fler tåg får plats på spåren. Den nya anslutningen till Gävle hamn ska enligt förstudien klara 16 tåg per dygn till och från syd/väst och cirka åtta tåg per dygn till och från norr. (Gävle hamns prognos för 2015). Spårkrysset är en getingmidja på Gävle godsbangård där många spår går genom samma punkt. Snabbare genomfart på bangården medför även ökad kapacitet på Ostkustbanan och Bergslagsbanan som idag är hårt belastade. Projektet sker i samarbete med Trafikverket och Region Gävleborg.

## Viktiga infrastruktursatsningar för cykel

#### 19. Regionalt cykelvägnät, Sandviken - Gävle-Skutskär

Ett genomgående regionalt cykelvägnät föreslås i öst- västlig riktning mellan Sandviken, Gävle och Skutskär. Cykelstråket använder sig till största del av befintliga gång- och cykelvägnät men behöver kompletteras i vissa länkar, exempelvis Forsbacka- Sandviken och Forsbacka- Valbo. Stråket skulle öka möjligheten att cykla till närliggande arbetsmarknader och rekreationsområden över kommungränserna. Stråket förbättrar även möjligheten att lokalt ta sig fram som gående och cyklist mellan lokala målpunkter.



## RIKTLINJER FÖR KOMMUNIKATION OCH INFRASTRUKTUR

### Hållbart transportsystem

- Det miljöstrategiska programmets mål är vägledande vid planering av ny infrastruktur, bebyggelse, industrier och verksamheter samt vid åtgärder i befintlig infrastruktur.
- Trafikstrategins mål är vägledande för Gävle kommuns trafikplanering.
- Tillgänglighetsprogrammets mål är vägledande vid planering av ny infrastruktur och åtgärder i befintlig infrastruktur.
- En teknisk handbok (Gävlestandard) för tillgänglighetsanpassning ska tas fram och följas.

### Gångtrafik

- Genhetsknoten bör inte vara mer än 1,5 i tätbebyggda områden.
- En gångplan för Gävle kommun ska tas fram som vägledning för prioritering av åtgärder i gångnätet.

### Cykeltrafik

- Genhetsknoten bör inte vara mer än 1,5 i tätbebyggda områden.
- Restidskvoten bör vara under 1,5 mellan större bostadsområden och viktiga målpunkter i tätorter.
- Utbyggnad av cykelvägnätet ska ske enligt Gävles cykelplan från 2010 samt de kompletterande cykellänkar som föreslås i översiktsplanen.
- En ny cykelplan ska tas fram.
- Parkeringspolicyn med parkeringstal för cykel ska följas.

### Kollektivtrafik

- Mark reserveras för utveckling av Gävle central.
- Mark ska reserveras för regionala tågstationer i Hagsta och Gävle västra.
- Restidskvoten bör inte överskrida 1,5 för kollektivtrafiken i förhållande till bilen i tätbebyggda områden.
- Nyetableringar av stora bostadsområden, skolor, vård, handel och annan service ska kunna nås med busstrafik.
- Pendlarparkeringsplan ska tas fram

- Mark ska reserveras för utveckling av pendlarparkeringar
- Kopplingen mellan expressbusstrafik, tåg och stadsbusstrafik ska förstärkas

### Biltrafik

- Parkeringsnorm och policy ska följas
- Mark ska reserveras för förlängning av Upplandsleden
- Mark ska reserveras för Milbostigen.
- Framkomligheten på de primära utryckningsvägarna ska säkras.

### Godstrafik

- Mark ska reserveras för utveckling av Gävle hamn, Ersbo och Tolvfors.
- Godstransportplan ska tas fram.
- Program för Tolvfors utveckling ska tas fram.
- Mark ska reserveras för nytt läge av riksväg 56.
- Godstransportandelen via järnväg ska öka.
- Mark behöver reserveras för kapacitetshöjande åtgärder på Bergslagsbanan.
- Mark ska reserveras för framtida järnvägsdragning av Bergslagsbanan norr om Valbo.
- Mark reserveras för Ostkustbanan.
- Gävle kommun ska verka för utbyggnad av dubbelspår på Ostkustbanan mellan Sundsvall och Gävle.
- Mark reserveras för entré Hamnleden.
- Mark reserveras för Granuddens utveckling.
- Farleden/inseglingsleden till Gävle hamn värnas.
- En översyn av gällande fördjupad översiktsplan för Gävle hamn, Avan-Fredriksskans ska ske.

### Luftfart

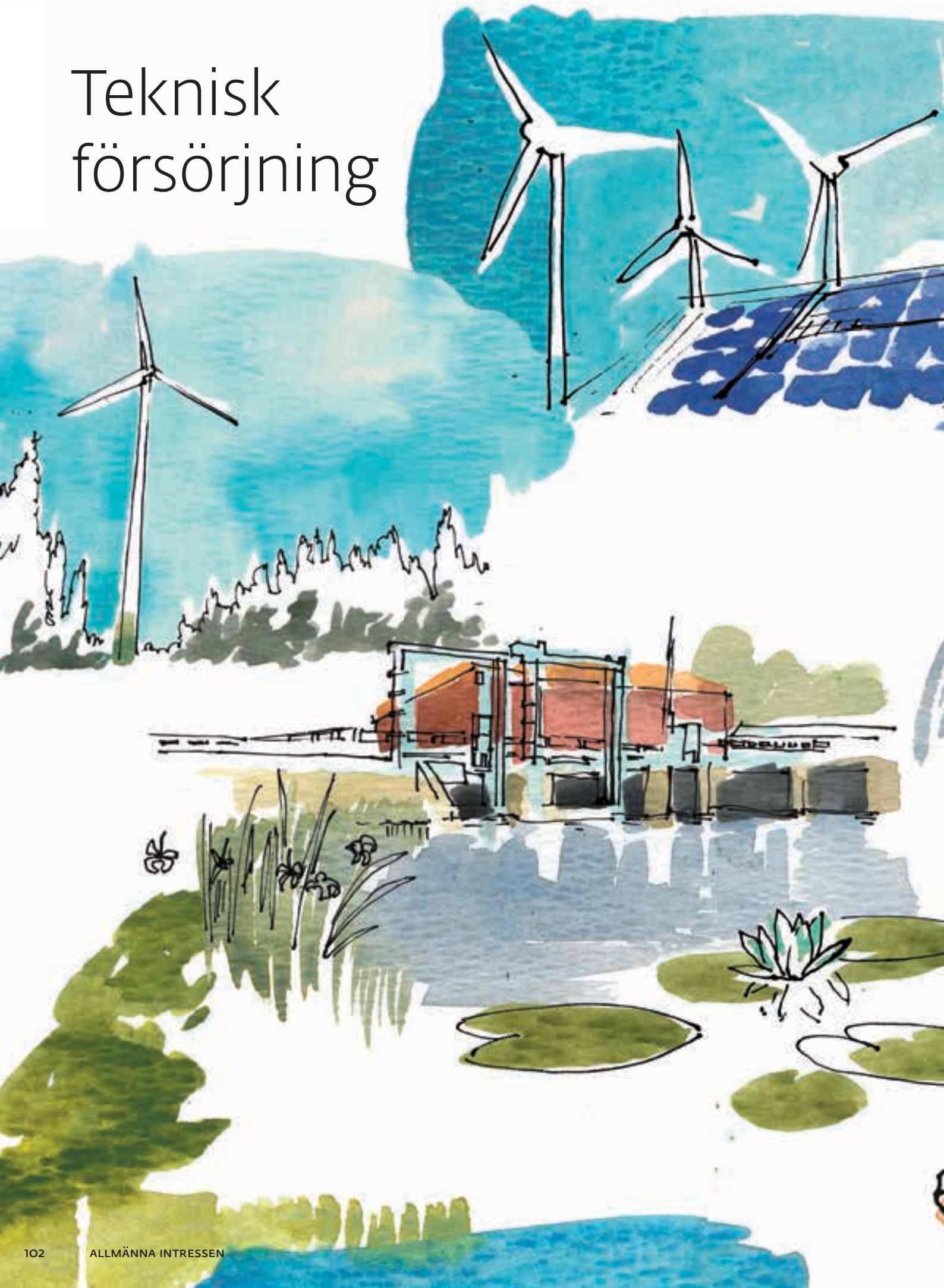
- Vid byggnation av större byggnader, vindkraft och master ska hänsyn tas till flygets influensområde.
- Vid byggnation i närheten av flygplatsen ska flygets bullerutbredning beaktas.



KOMMUNIKATION



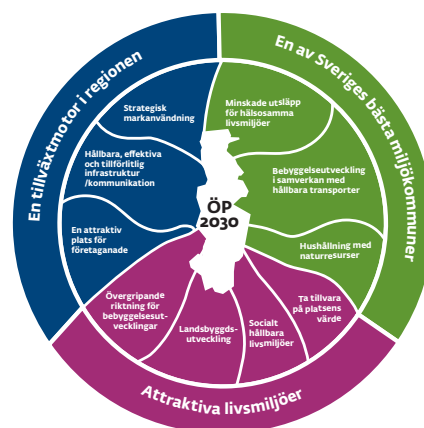
# Teknisk försörjning





# Teknisk försörjning

För att skapa en attraktiv stad måste den grundläggande servicen fungera. Då behövs en robust teknisk infrastruktur som kan erbjuda både allmänheten och näringslivet förutsättningar att verka och utvecklas. Den tekniska försörjningen måste planeras i god tid för att klara kommande kapacitetskrav och klimatförändringar. En hållbar utbyggnad innebär även att satsa på miljövänliga energikällor och infrastruktur för att kunna minska behovet av resor, exempelvis med bredband. Större satsningar ska ske i linje med översiktsplanens övergripande bebyggelseriktning och planarbetet måste ske i god tid innan en etablering ska finnas på plats.



## Energidistribution

### Elnät

Elnätet inom Gävle är starkt och ger möjligheter till fortsatt utbyggnad och utveckling av bygden. Ledningsnätet är cirka 2 800 kilometer, varav fyra femtedelar är nedgrävd kabel, vilket minskar risken för avbrott och ger god driftsäkerhet.

Elnätet inom Gävle tätort, Forsbacka och Hedesunda ägs av Gävle Energi och är anslutet via sex fördelningsstationer, varav fyra är anslutna till Vattenfalls regionnätledning på 70 kV, en till Ellevio ABs regionnätledning på 130 kV och en till Vattenfalls regionnätledning på 20 kV. I övriga kommunen finns fördelningsstationer i Hamrånge inom Ellevio ABs nät medan östra delen inom Furuvik ansluter till Vattenfalls nät. Rakt genom kommunen i nord-sydlig riktning leds två stamnätledningsgator på 400 kV.

Inom Gävle kommun finns sex olika elnätsägare: Gävle Energi, Ellevio AB, Vattenfall, Sandviken Energi, Årsunda Kraft, Österfärnebo El. Deras koncessionsområden för elnät är distribuerade enligt kartan på nästa sida.

Kraftledningar skapar elektromagnetisk strålning, vilket kan påverka människors hälsa, se figuren till höger. Därför ska kraftledningar placeras så att strålningpåverkan på människan minimeras. Läs vidare i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer".

### Kända brister i elnätet

Till Furuvik finns idag en begränsad reservkapacitet där elnätet i perioder blir ansträngt. I framtiden diskuteras en samordnad förstärkning till området.

Spänningskvaliteten i Forsbacka är periodvis bristfällig på grund av flimmerstörningar från regionnätet som ursprungligen kommer från Sandvik AB. För att få bukt med problemet pågår ett samarbete med Vattenfall som är regionnätsägaren.

Ledningar		
400 kW	200 A	
220 kW	500 A	
130 kW	350 A	
70 kW		350 A
40 kW		350 A
20 kW		

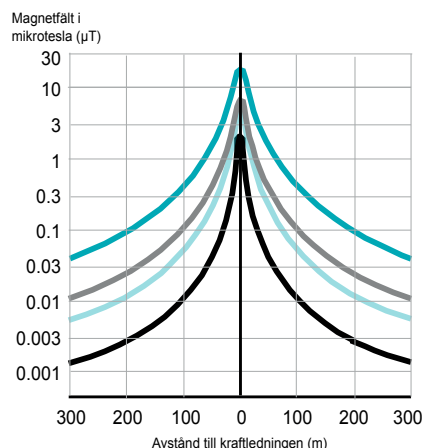
Strålningnivåer ( $\mu\text{T}$ ) i förhållande till avstånd för olika kraftledningar.

Avsnittet "Teknisk försörjning" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och "Gävle en tillväxtmotor i regionen" och särskilt strategierna:

- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Övergripande riktning för bebyggelseutveckling
- Hållbara, effektiva och tillförlitliga infrastrukturer och kommunikationer

### Utbyggnad av stamnätet

Under kommande år står det svenska stamnätet inför en period av mycket omfattande utbyggnad, motsvarande en sammantagen investeringsvolym på 55-60 miljarder kronor. Förstärkningarna behövs för att ansluta ny förnybar elproduktion, säkra försörjningen (inklusive reinvesteringar) och fördjupa marknadsintegrationen med omvärlden (Svenska Kraftnät, 2013).





## Naturgas och biogas

Naturgas är ett icke förnyelsebart fossilt bränsle, som dock är betydligt renare och mindre skadlig för miljön än andra fossila bränslen som kol och olja. Gasen, vars huvudbeståndsdel är metan, utvinns från naturgasfält och transporteras i gasledningar från utvinningsplatserna till användningsplatsen, alternativt som flytande naturgas (Liquefied natural gas, LNG) som oftast transporteras med båt. Användningsområden för naturgas är bland annat uppvärmning av bostäder, kraftproduktion och industriell verksamhet.

Biogas är ett förnyelsebart bränsle som bildas när organiskt material bryts ned av mikroorganismer i en syrefri miljö. Gasen består av metan och koldioxid. Som fordonsbränsle är både biogas och naturgas mer miljövänligt än bensin och diesel - även E85. Däremot sker ett visst läckage vid produktionen av biogas. Enligt statens energiutredning är biogas det mest miljövänliga fordonsbränslet som finns kommersiellt tillgängligt i dagsläget.

Gävle Energi har i uppdrag att finna möjligheter och realisera lokal och regional produktion av biogas för fordon. Detta arbete ska ske i samverkan med både offentliga och privata aktörer i regionen.

Utbyggnaden av gasinfrastruktur är inne i en utvecklingsfas inom Gävle kommun. Det finns för närvarande en tankstation för fordonsgas på Sörby Urfjäll, men däremot inget utbyggt gasnät. På Duvbackens reningsverk finns lokal produktion av biogas där rågas uppgraderas till fordonsgaskvalitet. Flera projekt är på gång och ett flertal investeringar planeras, se faktarutan på nästa sida.

## Gasreservat

Det finns ett utpekade gasreservat i Gävle kommun som pekar ut tidigare tänkt ledningsgata mellan Karskär och väster ut mot Sandviken, vilket du kan se på kartan. Gasreservatet anses inte vara aktuellt och bör därför utgå. En utredning pågår för ny regional gasledning.

## Fjärrvärme

Gävle Energi har ett fjärrvärmenät som är väl utbyggt och som idag finns över hela Gävle stad.

Förstärkningar och energieffektiviseringar som utförs hos kunder gör att produktionen och fjärrvärmenätet är väl förberett för nyanslutningar och förtätningar inom befintlig infrastruktur.

Uppvärmningen av fjärrvärmeverket sker i egen regi via Gävle Energis helägda dotterbolag Gävle Kraftvärme, via det 50 procentägda Bomhus Energi samt via BillerudKorsnäs. Produktionen består av en mix av biobaserad kraftvärme, restvärme, rökgaskondensering och fossil olja som spets och reserv.

Gävle Energi arbetar aktivt med Gävle kommuns exploateringsplaner för att i ett tidigt skede kunna påverka och möjliggöra för fjärrvärmeanslutningar.

Gävle Energi äger bolaget Bionär tillsammans med Ockelbo och Älvkarleby kommuner. Bionär levererar värme och varmvatten till drygt 550 företags- och privatkunder och har idag fyra mindre fjärrvärmenät inom Gävle kommun samt ett antal mindre produktionsanläggningar som förser specifika objekt med miljömässigt hållbara värmelösningar. I Gävle kommun driver Bionär fjärrvärmenätet i Norrsundet, Bergby, Hedesunda och Forsbacka.

### Regionalt fjärrvärmenät

Gävle Energi jobbar aktivt med grannkommunerna för att ge förutsättningar att bygga ett regionalt fjärrvärmenät. Vid en sådan utveckling finns möjlighet att en större del restvärme kan användas i och ytterligare förbättra regionens miljövärden. Dessutom finns då möjlighet att ansluta nya kunder och områden längs den nya ledningsdragningen.

Ett intressant utvecklingsområde är lokal matproduktion, som skulle kunna leverera lågtempererad värme till växthus, fiskodlingar med mera. En sådan etablering skulle vara möjlig utefter nya ledningar i ett regionalt fjärrvärmenät.

### Fjärrkyla

I dagsläget har de flesta byggnader i centrala Gävle egen lokal kylproduktion baserad på mindre eldrivna kompressorkylmaskiner. Gävle Energis mål med fjärrkylan är att förse Gävle stads fastigheter med en miljömässigt hållbar kyllosning. Produktionssystemet baseras på kylmaskiner samt frikyla från Gavleån.

Ökade temperaturer och ökad risk för värmeböljor i och med kommande klimatförändringar gör det troligt att behovet av kylning ökar i framtiden.

## Planerade satsningar på Gästrike Ekogas AB:

### 2014-2016

- Biogasproduktion från hushållsavfall lokaliserad vid befintlig komposteringsanläggning
- Backup-system med flytande metan (LBG alternativt LNG) lokaliserad på Utmarksvägen.
- Publik tankstation nummer 2 (samlokalisering med laddningsstation för elbilar).
- Distributionssystem för biogas (gasflak).
- Andra privata aktörer har även visat intresse för investeringar inom gas. För närvarande pågår utredning kring gasledning från Gävle till Hofors för anslutning till stora gasförbrukare. Anläggningen ska kopplas till antingen Fredrikskans eller Karskär.
- Framtagande av detaljplan för LNG-terminal i Fredrikskans.

Fjärrvärme är en energiform med hög resurseffektivitet och låg miljöbelastning. År 2013 var andelen förnybart i bränslemixen i Gävle 99,2 procent med målet 100 procent 2016. Primärenergifaktorn är så pass låg som 0,03 (olja har faktorn 1,11).

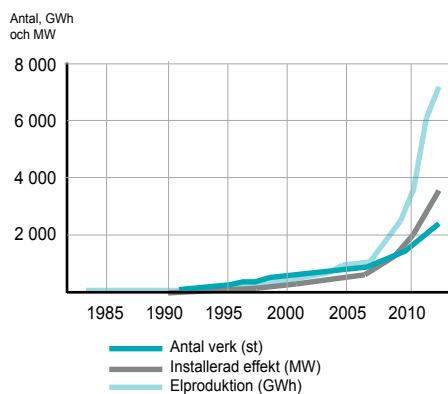


Fjärrvärmenätets utbredning i Gävle Stad (ungefärlig utbredning).



## Produktion av förnybar energi

Intresset för förnyelsebara energikällor har ökat de senaste åren tack vare att kunskapen om klimatförändringarna har ökat och ställts i fokus. EU:s mål är att andelen förnybar energi ska uppgå till 20 procent innan 2020. Minst tolv procent av den totala energin bör enligt dessa mål komma från vindkraft.



Utvecklingen i Sverige över producerad energi från vindkraft under perioden 1982-2012.

### Vindkraft

Vindkraft är den förnyelsebara energikälla som ökar mest i världen och är viktig för att minska koldioxidutsläppen.

Vindkraften fortsätter att öka i Sverige och elproduktionen har ökat från 3,5 TWh 2010 till 9,9 TWh 2013.

Riksdagens mål för den svenska vindkraftsutbyggnaden är att det ska vara möjligt att producera 30 TWh vindkraft per år 2020, varav 20 TWh vindkraft på land och 10 TWh till havs (i vattenområden).

Vid utgången av 2014 fanns 3048 vindkraftverk i Sverige. De producerade sammanlagt 11,5 TWh med en installerad effekt av 5425 MW.

Vindkraftens andel av den totala nettoproduktionen av el var cirka åtta procent 2014. I Gävleborgs län fanns 84 vindkraftverk i slutet av 2012, med en installerad effekt på 205,2 MW och som producerade 173 GWh.

Vindkraftsutbyggnaden har ännu inte tagit fart i Gävle kommun och vi har inga större vindkraftverk. Det finns dock flera områden med goda vindförhållanden och därmed god potential.

### Utredningsområden för vindkraft

I översiktsplanen pekats tretton områden ut som utredningsområden för vindkraft. Syftet är att skapa en helhetsbild över kommunens potentiella vindkraftsområden och få ett väl avvägt underlag inför kommande mer detaljerade lämplighetsprövningar. Utpekade vindkraftsområden har genomgått en enklare prövning och kommunen anser att det är motiverat och lämpligt med fortsatt prövning för medelstora eller stora vindkraftsanläggningar. Frågor kring exploateringsgrad, byggnadshöjd, placering och störningseffekter med mera avgörs i en mer detaljerad utredning av området.

Områden utpekade som utredningsområden för vindkraft i översiktsplanen ska lämna företräde för andra viktiga samhällsintressen, men utgör en restriktion mot etableringar av enskilda intressen som påtagligt motverkar möjligheten att nyttja området för vindkraft. För fördjupning kring vindkraften i Gävle kommun hänvisar översiktsplanen till det planeringsunderlag som tagits fram i "Vindkraft i Gävle kommun".

### Områden av riksintresse för vindkraft

I Gävle kommun finns två områden av riksintresse för vindkraft: Storgrundet och Finngrundet. Båda dessa områden ligger till havs och endast delvis inom kommunens geografiska område. Gävle kommun ställer sig positiv till havsbaserad vindkraft inom dessa två riksintresseområden under förutsättning att andra intressen såsom farleder och viktiga naturvärden inte påtagligt skadas.

I planeringsunderlaget "Vindkraft i Gävle kommun" finns flera riktlinjer för vindkraft. Där kan du läsa mer.

Storgrundet  
(604)

Knaperåsen-Hälltjärn  
(166)

Finngrundet  
(605)

Viksjön

AXMARBY

UVK11

BERGBY

NORRSUNDET

UVK12

HÄMRÄNGEFJÄRDEN

E4

UVK10

IGGÖN

UVK09

TRÖDJE

UVK08

ESKÖN

Lundbosjön

BJÖRKE

UVK07

Gävlebukten

BÖNAN

Öjaren

GÄVLE

E4

(608)

VALBO

FURUVIK

Storsjön

FÖRSBACKÅ

(189)

UVK05

UVK06

UVK04

UVK03

UVK02


UVK01


HEDESUNDA

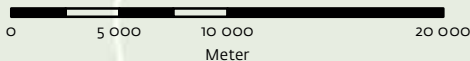
Dalälven

(191)

### Vindkraft

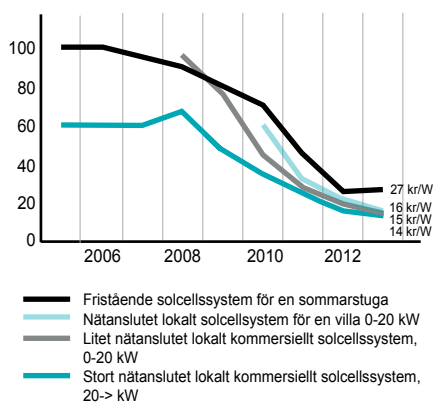
 Riksintresse vindkraft

 Utredningsområden för vindkraft



### Prisutveckling för solcellssystem i Sverige

Typiska medelpriser för nyckelfärdiga solcellssystem (exklusive moms) inrapporterade av svenska installationsföretag



Källa: IEA-PVPS

## Solenergi

Solcellstekniken står inför ett kommersiellt genombrott i Sverige och världen. Investeringskostnaden för tekniken har under senare år kraftigt minskat. Kostnaden i kombination med att tekniken är mycket tillförlitlig har gjort att antalet installationer ökat väsentligt i världen. Tyskland var tidigt ute med statliga subventioner för att skapa en marknad i landet. Tyskland har klart flest installationer i världen och är idag världsledande, även om de flesta solcellsmoduler tillverkas i Kina.

### Solceller i planeringen

Solceller kan bidra till att skapa energismartare byggnader. För att solceller ska bli en mer självklar del vid byggnation bör det finnas med tidigt i planeringen och stärkas med stöd av detaljplanen. För att solcellerna ska bli en given byggdel bör de finnas med redan vid exempelvis avvägningar om färg- och materialval.

Solceller är känsliga för skugga varför planering av växtlighet har stor betydelse för solcellsanläggningarnas produktion.

Växtlighet är av stor vikt för både trivsel och miljö. Lövträd kan exempelvis ge ett minskat behov av kylning sommartid. Målet bör vara att förena grönska och solceller. Solceller bör i största möjliga mån placeras på eller vara integrerade i taket. Byggnadernas orientering samt taklutning är också av betydelse för möjligheten att producera solel. Om solcellerna integreras i klimatskalet kan värmen som alstras användas till att förvärma tilluft. Likaså kan solcellerna användas som solavskärmning samtidigt som el produceras. Lokal elproduktion minskar dessutom de överföringsförluster som sker när energi transporteras genom elnätet för användning på annan plats.

## Vattenkraft

Idag står vattenkraften för cirka 45 procent av den totala elproduktionen i Sverige och en stor del av den tillgängliga reglerkapaciteten, vilket gör vattenkraften till den enskilt största förnybara energikällan i Sverige.

Inom Gävle kommun finns vattenkraft i Gavleån, Testeboån och Hamrångeån. Den största produktionen sker i Gavleån med åtta vattenkraftverk, varav sju ägs och drivs av Gävle Energis dotterbolag Gävle Kraftvärme. Ett drivs av en privat aktör men fallrätten ägs av Gävle kommun. Ett normalår producerar Gävle Kraftvärmes anläggningar ungefär 56 GWh el.

Länsstyrelsen och Gävle Kraftvärme har tillsammans gjort en omfattande utredning om Gavleån för att fastställa ramarna för hur vattenkraftproduktion och det biologiska livet ska kunna samverka. En rapport är under framtagande. Arbetet pågår även för att skapa förutsättningar att bygga ett nytt kraftverk i Forsbacka. Miljö tillstånd för byggande, erhöles hösten 2013.

I Testeboån finns i dag två vattenkraftverk som ägs av en privat aktör. Gävle Kraftvärme drev Forsby Vattenkraftverk, som nu är rivet, fram till maj 2004.

I Hamrångeån finns tre vattenkraftverk ägda av privata aktörer.



## Äldre vattendomar

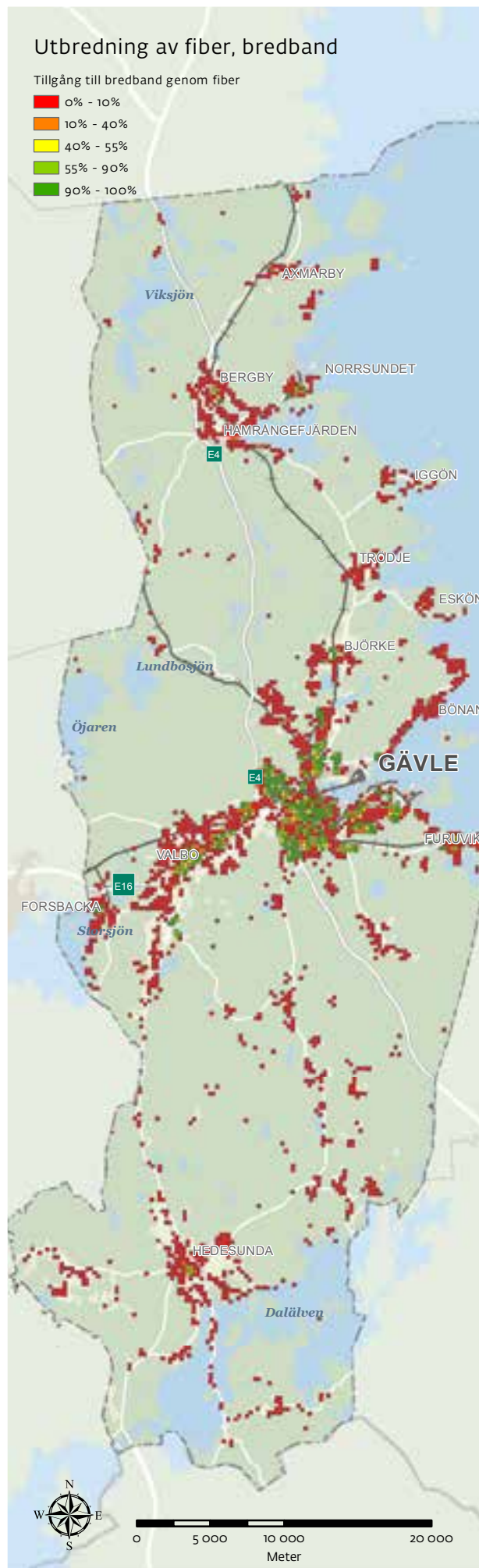
De flesta av kommunens vattenkraftverk har vattendomar från slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. Vattendomarna beslutades under en tid då mängden energi som kunde tas från kraftverken var viktigare än den biologiska mångfalden i vattendragen. Det har inneburit att det lägsta tillåtna flödet är alltför litet för de organismer som lever i området strax nedströms själva dammen. I förslaget till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt för 2015-2021, betonas vikten av att nya vattendomar tas fram för befintliga kraftverksdammar då dessa utgör vandringshinder för värdefulla och hotade arter, till exempel ål.

## Bredband

Få saker i modern tid har påverkat Sverige och världen så mycket som bredband och IT. Tillgång till bredband är idag en förutsättning för hållbar tillväxt, sysselsättning, företagande, effektiv förvaltning och inte minst för att förenkla vardagen för medborgare och företag.

Om Gävle ska kunna behålla och attrahera nya företag och invånare måste vi kunna erbjuda god tillgång till snabbt, tillgängligt och robust bredband. Detta är en förutsättning för att kunna leva, bo och verka i kommunen.

Enligt Post- och telestyrelsens (PTS) bredbandskartläggning från 2013 har 64 procent av kommunens hushåll och 60 procent av företagen tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. Utbyggnaden har hittills skett främst i tätorterna där utbyggnaden är billigare och kan ske på kommersiell grund. Den stora utmaningen blir att nå resten av hushållen och företagen i kommunen, inte minst på landsbygden. Regeringen har i sin rapport "Bredbandsstrategi för Sverige", den så kallade digitala agendan, slagit fast målet att 90 procent av alla svenska hushåll och företag ska ha tillgång till bredband med en kapacitet om minst 100 Mbit/s år 2020. Länsstyrelsen Gävleborg och Region Gävleborg har i sin regionala bredbandsstrategi slagit fast att målet för länet ska vara ännu högre. För att främja företagande och sysselsättning är målet för Gävleborg att hela 95 procent av företagen och 90 procent av hushållen ska ha tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s år 2020. Samma mål gäller i Gävle kommuns bredbandsstrategi.



**Bredbandsstrategi 2020**

Kommunfullmäktige antog den 29 september 2014 "Bredbandsstrategi för Gävle kommun 2014-2020".

**Mål enligt bredbandsstrategin:**

År 2020 har 95 procent av företagen tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.

År 2020 har 90 procent av hushållen tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.

EU-direktivet om avfallshierarkin är styrande för all avfallshantering. För att bättre skydda miljön ska medlemsstaterna vidta åtgärder för hantering av avfall enligt följande hierarki som ska tillämpas i prioriteringsordning:

- Förebygga uppkomst av avfall
- Återanvändning
- Materialåtervinning
- Energiåtervinning
- Deponering

Kommunalförbundet Gästrike återvinnare har det kommunala ansvaret för all insamling och behandling av hushållsavfall i Gävle kommun.

Renhållningsordningen är det övergripande styrdokumentet för avfallshantering i Gävle kommun.

**Bredbandsstruktur i Gävle kommun**

I Gävle kommun är samtliga tätorter anslutna till fibernätet. Någon form av utbyggnad har skett i alla tätorter utom tre: Berg (Hedesunda), Lund och Totra. Dessa tre orter är anslutna till ADSL.

Av Gävles småorter har ungefär hälften anslutits till fibernätet.

Av PTS bredbandskartläggning framgår att samtliga bostäder och företag i kommunen har 1 Mbit/s av så kallad "funktionell tillgång till internet". Det framgår också att alla har tillgång till mobilt bredband via 3G, samt att 97 procent har tillgång till 4G. Tillgången till internet via fiber är mindre med 61 procent täckning i tätorterna och tio procent på landsbygden. I fiberstatistiken ingår endast de som är fysiskt ihopkopplade med fibernätet.

**Återvinning och avfallshantering**

Avfallshanteringen i samhället är i huvudsak en mobil verksamhet med stora krav på fungerande logistik. Det viktiga i den fysiska samhällsplaneringen är framförallt att vägar, vändzoner och hämtningsställen uppfyller kraven på en säker och rationell hämtning. Å andra sidan tillkommer krav från hushållen på hög tillgänglighet och god service. Med bra planering och dialog i planprocesserna kan dessa två kravsidor dock tillgodoses på ett bra sätt.

**Återvinningsverksamhet i kommunen**

Gästrike Återvinnarens verksamhet är koncentrerad till Utmarksvägen 14 och 16 där ledning, administration, åkeriverksamhet, verkstäder, lager och den största återvinningscentralen är lokaliserade. Övriga tre återvinningscentraler i Gävle kommun är lokaliserade i Hamrånge, Forsbacka och Hedesunda.

All hämtning av hushållsavfall sker i egen regi och körs till Margretehills avfallsanläggning i Forsbacka. Restavfallet lastas om av Gästrike Avfallshantering för vidare transport till olika förbränningsanläggningar. Matavfallet behandlas på Mullbacka komposteringsanläggning som ägs av Ekogas AB.

I direkt anslutning till komposteringsanläggningen finns mark avsatt för möjlig expansion av verksamheten med biogasanläggning och omlastning av material i egen regi.

Det finns 55 återvinningsstationer i kommunen som Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI) ansvarar för.

**Framtida återvinningsverksamhet**

Gästrike Återvinnare planerar för etablering av en biologisk behandlingsanläggning för utvinning av biogas av matavfall intill nuvarande komposteringsanläggning i Forsbacka. Det är tänkbart att framtida omlastningshantering etableras i Forsbacka i egen regi. Den utökning av permanent bostadsbebyggelse som sker norr om Gävle kan ställa högre krav på möjlighet att lämna grovavfall och farligt avfall i de norra kommundelarna. Lokalisering av ytterligare en återvinningscentral i Gävles norra delar kan förväntas därför bli aktuell.

Vid eventuell exploatering av Tolvforsskogen vid trafikplats Gävle norr för industri och logistik kan det vara en lämplig plats för etablering av ytterligare en kommunal återvinningscentral för att möta den framtida befolkningsutvecklingen och öka tillgängligheten till en återvinningscentral för Gävles norra delar.

Viktigt att beakta i framtida bebyggelseplanering:

- I centrala lägen är det ont om ytor för källsortering av avfall och trångt för hämtningsfordon. Bostadsbebyggelse bör därför planeras med gemensamma hämtställen för att även undvika frekvent tung trafik inne i bostadsområdet.
- Standard på vägar och vändzoner kan vara bristfällig i äldre förtätade villaområden och fritidsområden.
- Avsatta ytor för gemensamma hämtställen och återvinningsstationer saknas ofta.
- Större andel permanentboende i befintliga fritidsområden kräver högre standard på vägar och vändzoner för att motsvara kraven för regelbunden trafik med tunga hämtningsfordon.

## Brandvattenförsörjning

Brandvattenförsörjning har i många år varit kopplad till dricksvattenledningar i form av brandposter. När dricksvattenledningssystem började införas i tätorter installerades även brandposter för att kunna utnyttja ledningarnas vatten till brandbekämpning. Då hade räddningstjänsten mindre tillgång till pumpar, och fordon med tankar existerade inte. Detta medförde att brandposter placerades tätt och gav en överdimensionering av dricksvattenledningarna för att få ett tillräckligt högt vattenflöde så att vattnet skulle kunna nå branden. På senare tid har släckmetoder ändrats och tankbilar införts, så istället för att använda brandposter direkt till släckningsarbetet har användningen övergått till att fylla tank- och släckbilar från speciella brandposter eller från andra vattentag.

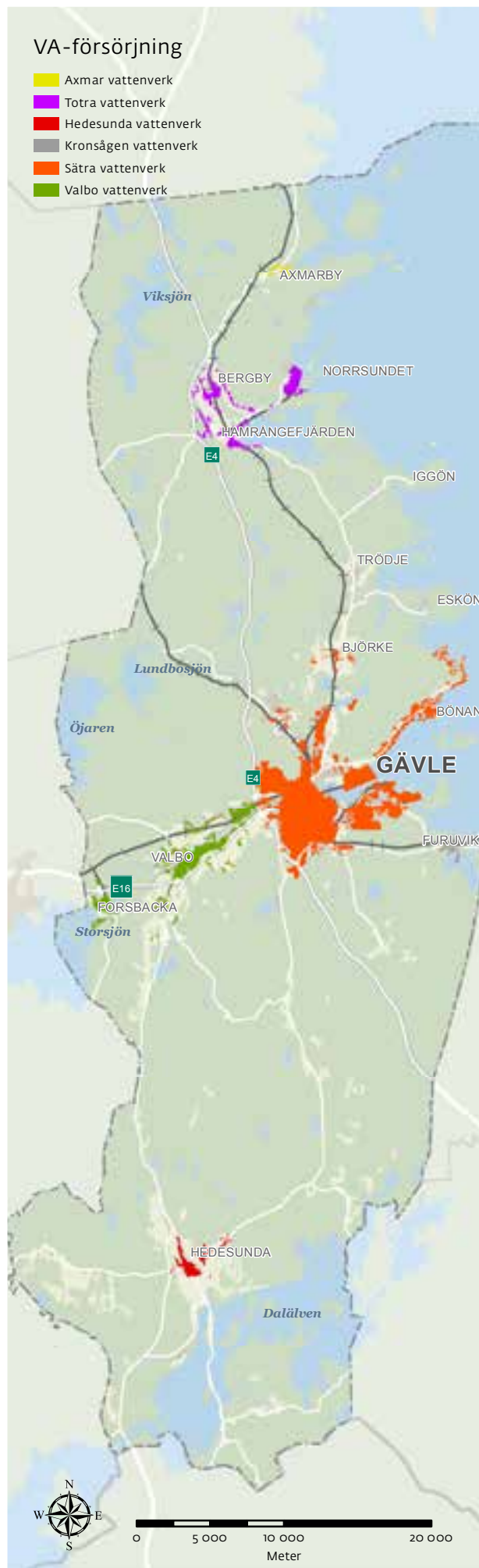
För att möjliggöra en säker och effektiv räddningsinsats i framtiden behöver tillgång på brandvatten beaktas tydligare i kommunens fysiska planering. Byggnader och verksamheter kan placeras på mer eller mindre lämpliga platser med hänsyn till tillgången på brandvatten. Följande frågeställningar bör tas i beaktande:

- Har räddningstjänsten rätt förutsättningar för att göra en räddningsinsats i planerade områden?
- Hur säkerställs att rätt förutsättningar lämnas till ansvariga fastighetsägare och verksamhetsutövare?
- Finns det alternativa lösningar till brandvattenförsörjning?

## Vatten- och avloppsförsörjning

Med vatten- och avloppsförsörjning avses produktion och distribution av dricksvatten samt rening och avledande av avloppsvatten. Med avloppsvatten avses både spillvatten och dagvatten. För att uppnå hållbara vatten- och avloppssystem krävs kretsloppsanpassade lösningar.

Beroende på var i kommunen bebyggelseutvecklingen sker påverkas vatten och avloppsnätet olika. Den infra-





### Vatten- och avloppsstrategin (VA)

VA-strategin utgör, tillsammans med VA-översikten, grunden för en VA-plan i Gävle kommun. Strategin omfattar de vattentjänster som nämns i lagen om allmänna vattentjänster.

I VA-planen omsätts de vägval och prioriteringar som beslutats i strategin till handlings- och åtgärdsplaner. Läs mer i VA-strategin.

### Dagvattenhantering i VA-strategin

- I planer för förändrad markanvändning och exploatering ska avledning av dagvatten minimeras.
- För att behålla vattnets naturliga kretslopp ska lokalt omhändertagande av dagvatten eftersträvas, särskilt vid avledning till slutna system, för att minska risken för översvämning.
- Vid större exploateringar där flera aktörer är involverade är det av stor vikt att det lokala omhändertagandet av dagvattnet sker samordnat och utifrån ett helhetsperspektiv.
- I områden där vatten förekommer naturligt, i lågpunkter, våtmarker och sankmarker, ska marken, om möjligt, nyttjas för dagvattenändamål och inte bebyggas.
- Förorenat dagvatten ska renas så nära källan som möjligt och volymen dagvatten som leds bort i ledningar ska minimeras.

struktur för vatten och avlopp, tillsammans med de naturresurser som finns, avgör tillgången på vatten i olika delar av kommunen. Det är oftast stora, kostsamma och tidskrävande processer att bygga ut vatten- och avloppssystemet, vilket betyder att byggnads- och investeringsplaneringen måste ske i god tid för att klara en snabbt ökande befolkning.

I befintlig investeringsplan för vatten och avlopp finns utrymme för en befolkningsutveckling i staden enligt översiktsplanens mål fram till 2030. I och med de nya befolkningsmålen och bebyggelseriktningarna behöver investeringsplanen för vatten och avlopp revideras och ta höjd för kommunens tillväxt i hela kommunen. En anpassning behöver göras avseende översiktsplanens utpekade bebyggelseriktningar, framför allt i områden som har begränsningar i systemet för nyexploatering redan idag, såsom Valbo, Furuviik, Forsbacka och Hamrångebygden. För tillfället pågår utredningar för att stärka dricksvattenförsörjningen i kommunen. Provbörningar sker i Gävle-Valboåsens norra delar och möjlighet till gemensam vattenproduktion med Älvkarleby kommun utreds.

### Vatten- och avloppsstrategi

Kommunfullmäktige beslutade den 26 maj 2014 att anta Gävle kommuns vatten- och avloppsstrategi. Strategin beskriver de fokusområden som anses vara de mest prioriterade inom hela kommunkoncernen för att i fortsättningen kunna arbeta fram en god planering för vatten och avlopp. Denna ska i sin tur skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara lösningar, möjliggöra minskad miljöpåverkan och underlätta samhällsutvecklingen. En plan är under framtagande och innehåller de åtgärder som krävs för att uppnå målen i vatten- och avloppsstrategin.

### Verksamhetsområden

Gävle kommuns vatten- och avloppssystem är väl utbyggt. Drygt 90 procent av invånarna är anslutna till det kommunala nätet. Stor samverkan sker i regionen genom det gemensamma driftbolaget Gästrike Vatten som utvecklar och driftar vatten- och avloppssystemet på uppdrag av Gävle Vatten. Verksamhetsområdena för vatten, spillvatten och dagvatten finns i:

- Forsbacka
- Furuviik
- Gävle
- Hamrångebygden (Axmar och Norrsundet)
- Hedesunda
- Valbo

Furuviiksområdet försörjs med vatten- och avloppstjänster från Älvkarleby kommun.

Förutom verksamhetsområdena finns även ett antal så kallade försörjningsområden. Det är avtalslösningar där fastighetsägarna är anslutna till det allmänna spill- och/ eller dricksvattennätet via inkopplingspunkter, men ledningssystemet ägs och förvaltas av fastighetsägarna själva.

Utanför ovan nämnda områden finns inget kommunalt vatten och avlopp. Där är vatten- och avloppslösningarna många och varierande.

### Vatten- och avloppsverk

I kommunen finns sex vattenverk varav ett inte används idag: Axmarby, Totra, Hedesunda, Överhärde (ej i drift), Valbo och Sättra. Samtliga vattenverk förutom Hedesunda ser ett ökat behov av vattenkapacitet. Sättra vattenverk är det överlägset största med drygt 74 500 anslutna.

Det försörjer Gävle-Hille-Björke, och kommer även att försörja Norrlandet.

På Norrlandet pågår en utbyggnad av VA-nätet sedan 2014 och under 2016-2017 kommer 850 bostäder att anslutas. Utbyggnaden tar även höjd för cirka 400 nya bostäder. Totalt i kommunen planeras en ökning med över 10 000 bostäder fram till 2030. Med planerade investeringar bedöms Sättra vattenverk klara det kommande behovet fram till 2030.

Från Valbo vattenverk, som försörjer Hagaström, Valbo och Forsbacka, är den tillgängliga kapaciteten redan begränsad. Omfattande utredningar har påbörjats för att ta fram kort- och långsiktiga åtgärder för att öka kapaciteten från såväl Valbo som Sättra vattenverk för att möta kommande behov. Både alternativa och kompletterande vattentäkter utreds.

Investeringar behöver göras på vattenverket i Totra (Bergby) då nuvarande kapacitet endast bedöms räcka till de idag utpekade omvandlingsområden för kommunalt vatten och avlopp.

I Axmar finns för närvarande ingen kapacitet för nyanslutningar och en utredning krävs, men innan projektet startat inväntas besked om kommunens bedömda behov av vatten och avlopp i omkringliggande områden.

I Furuviik finns redan idag problem med begränsningar i ledningsnätet och vattenkapacitet från vattenverket. Idag bedöms endast ett fåtal bostäder kunna byggas innan investeringar gjorts.

Gävle kommun har fyra avloppsreningsverk: Axmarby, Norrsundet, Hedesunda och Duvbacken. Duvbackens avloppsreningsverk, som är det största, har biologisk rening och bidrar till biogasproduktionen i kommunen. Duvbacken försörjer Gävle, Forsbacka, Valbo och Hille. Duvbacken är dimensionerat för 120 000 personekvivalenter (pe). Det nuvarande tillståndet ligger dock på 100 000 pe och under hösten 2015 söks därför nytt tillstånd för 120 000 pe. En utbyggnad eller nybyggnad kommer krävas för att på sikt klara den ökande befolkningen och de nya reningskraven, exempelvis för läkemedel.

Vid val av vatten- och avloppslösningar, i ny och befintlig bebyggelse, ska reningsteknik krävas som ej påverkar statusen för omkringliggande vattenförekomster negativt.

### Gemensamhetsanläggningar och enskilda avlopp

Det finns idag cirka 6 500 enskilda avlopp i kommunen. Sedan 2005 har ett inventeringsarbete av de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen pågått. Erfarenheten från denna inventering visar att man i områden som bedöms ha hög skyddsnivå räknar med att 70 procent av de enskilda avloppen inte uppnår en godtagbar rening.

I kommunen finns även sju större enskilda gemensamhetsanläggningar för avlopp som överstiger 25 personekvivalenter. Dessas sköts ofta gemensamt av de boende som är anslutna till anläggningen. De gemensamhetsanläggningar som finns i kommunen fungerar väl och det finns idag inga planer på att införliva dessa i något verksamhetsområde.

Kommunstyrelsen antog i oktober 2014 en utbyggnadsplan för kommunalt vatten och avlopp för 2015- 2022. Planen visar de områden som uppfyller 6§ Lagen om allmänna vattentjänster och som därmed har ett behov av allmän försörjning av vatten och avlopp, samt i vilken prioriteringsordning utbyggnaden ska ske.

## Utbyggnadsplan för vatten och avlopp

Gävle kommun arbetar med att ansluta områden med mindre lämpliga VA-anläggningar till det kommunala VA-nätet. Det är kommunens skyldighet enligt 6§ LAV. Kommunen har tagit fram en prioriteringslista och för närvarande finns följande områden beslutade i utbyggnadsplanen för 2016-2022: Hamrånge, Rörberg, Heliga Landet, Åbyggeby, Forsby, Sälgsjön. Se även webbkartjänst.

## Dagvatten

Vi står inför stora utmaningar inom dagvattenområdet. Det är nödvändigt att vid planering och exploatering ta höjd för klimatförändringar, och genom effektiva åtgärder minska risken för översvämning och skador för att skapa en hållbar utveckling. Det innebär att dagvattenhanteringen i befintlig stadsmiljö behöver utvecklas, både vad gäller bortledning och rening. Lågpunkter i kombination med en stor andel hårdgjord yta kan innebära stora problem för fastigheter och byggnader om inte dagvattnet kan ledas undan.

Gävle kommuns gällande dagvattenpolicy antogs av kommunfullmäktige 2004. Här framgår bland annat klassificering av recipienter samt arbetsgång för dagvattenhantering i olika planskeden.

### Vatten och avloppsstrategin framhäver bland annat:

- Kommunen prioriterar utbyggnad av kommunal VA-försörjning genom översiktsplaner och detaljplaner. Kompletteringar av befintlig försörjning ska först och främst ske i centrumnära, kollektivtrafknära och vattennära lägen.
- I planer för förändrad markanvändning och exploatering ska avledning av dagvatten minimeras.
- I områden där vatten förekommer naturligt, i lågpunkter, våtmarker och sankmarker, ska marken, om möjligt, nyttjas för dagvattenändamål och inte bebyggas.
- Vid planering och åtgärdande av VA-lösningar ska hänsyn tas till effekter av ett förändrat klimat.
- Vid val av VA-lösningar i ny och befintlig bebyggelse ska reningsteknik som förbättrar statusen för omkringliggande vattenförekomster krävas.
- Inom områden med värdefulla vattenförekomster ska kommunen vara restriktiv till ny exploatering om den kan antas ha en negativ påverkan på befintliga och framtida vattentäkter.
- Dagvatten ska i första hand omhändertas, fördröjas och/eller renas inom den enskilda fastigheten.
- Föroreningar i dagvatten, som kan försvåra möjligheten att uppnå god status enligt Vattendirektivet, ska renas innan det når recipienten.
- Förorenat dagvatten ska renas så nära källan som möjligt och volymen dagvatten som leds bort i ledningarna ska minimeras.

**Läs mer i Gävle kommuns vatten- och avloppsstrategi.**



## RIKTLINJER FÖR TEKNISK FÖRSÖRJNING

### ENERGISYSTEM

#### El-nät

- Åtgärder på ledningsnätet ska främja ett driftsäkert nät inom Gävle kommun.
- För att minska sårbarheten vid olyckor och extrema väder ska Gävle kommun arbeta för att ledningsdragningar ska ske med marklagd kabel istället för luftburen ledning där så är lämpligt.
- Elektriska anläggningar ska förläggas så att exponering för magnetfält begränsas. Nyetablering av bostäder, skolor och förskolor ska undvikas där elektromagnetiska fält från kraftledningar och andra elinstallationer överstiger 0,4 µT.

#### Naturgas och biogas

- Gävle kommun är positiv till en fortsatt utveckling av infrastruktur för biogas.
- Korridoren för naturgas mellan Gävle och Sandviken som pekats ut i översiktsplanen för Gävle kommun 1990 tas bort.

#### Fjärrvärme, fjärrkyla

- Åtgärder på ledningsnätet ska främja ett driftsäkert nät för fjärrvärme och fjärrkyla inom Gävle kommun.
- Gävle kommun ska arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrvärme, fjärrkyla eller andra miljövänliga alternativ.

### FÖRNYBAR ENERGI

#### Vindkraft

- Områden utpekade som utredningsområden för vindkraft ska lämna företräde för andra viktiga samhällsintressen, men utgör en restriktion mot etableringar av enskilda intressen som påtagligt motverkar möjligheten att nyttja området för vindkraft.
- Etablering av stora och medelstora vindkraftetableringar ska i första hand göras inom områden som utpekats som riksintresse för vindkraft eller inom kommunalt utredningsområde för vindkraft.
- Etablering av vindkraftverk ska ske så att inte natur- eller kulturmiljövärden påtagligt skadas.
- Etableringar av vindkraftverk bör prioriteras i områden som redan är bullriga, till exempel utmed större vägar eller järnvägar.
- Gävle kommun förordar grupper av större vindkraftverk framför enstaka större kraftverk.
- Samordning mellan berörda kommuner ska ske när en etablering av vindkraft aktualiseras nära kommungränsen.
- Vid planering av stora och medelstora vindkraftsetableringar ska i efterföljande prövning finnas villkor om hur vindkraftverken ska nedmonteras och marken återställas.
- Etablering i känsliga stadsmiljöer, med höga kultur- eller naturvärden, ska undvikas.
- Lämpligheten vid etablering av gårdsverk eller miniverk bedöms utifrån varje enskild plats.

#### Solenergi

- Solenergipotentialen i Gävle kommun bör utredas för att öka medvetenheten hos företag och kommuninvånare och därmed användandet av solpaneler.
- Vid nybyggnation ska möjligheten att utvinna solenergi beaktas. Utformning och placering av byggnader bör gynna en framtida utvinning av solenergi.

#### Vattenkraft

- Vattenkraftens negativa påverkan på miljön ska minimeras vid effektivisering eller utbyggnad av vattenkraftverk.
- Gävle kommun anser att påverkan på kultur- och naturmiljö ska väga tungt i avvägningar kring etablering av vattenkraftverk.

#### BREDBAND

- Gävle kommun är positiv till en utbyggnad av bredband om minst 100Mbit/s till landsbygd och stad.
- Vid nybyggnation ska bredband genom fiber anslutas eller om möjligt förberedas.

#### ÅTERVINNING OCH AVFALLSHANTERING

- Hushållen i Gävle kommun ska ha god tillgänglighet till källsortering av hushållsavfall, återvinningsmaterial och förpackningar.
- Hushållen i Gävle kommun ska ha goda möjligheter att lämna grovavfall och farligt avfall på ett miljöriktigt sätt.
- Infrastrukturen ska möjliggöra ett trafiksäkert och arbetsmiljösäkert sätt för hämtning och transport av hushållens avfall.
- Ny återvinningscentral i norra delen av staden utreds vidare.

#### BRANDVATTENFÖRSÖRJNING

- Utformning av brandvattenlösning ska utredas tidigt i planprocessen. Räddningstjänsten ska beredas så tidigt det är möjligt.

#### VATTEN- OCH AVLOPPSFÖRSÖRJNING

- Riktlinjer i VA-strategin ska följas.
- En VA-plan som pekar ut åtgärder för att uppnå målen i VA-strategin ska tas fram.
- Utredning om utbyggnad av befintliga kommunala vatten- och avloppsverk ska genomföras och mark för ändamålet reserveras.
- Utbyggnad av tekniska försörjningssystem ska i första hand ske i översiktsplanens övergripande riktningar för bebyggelseutveckling.

# Naturresurser

Allmänna intressen



# Naturresurser

Naturresurser kan delas in i de som är förnyelsebara (exempelvis vind, sol och skog), samt icke förnyelsebara (exempelvis olja, kol och mineraler). Oavsett så måste vi ta väl hand om dessa och förvalta dem väl så att de räcker till framtida generationer. Översiktsplanen hanterar framförallt vatten och areella näringar som, täkter, jordbruk, skog och fiske.

## Vatten som naturresurs

### Vattendirektivet

Inom EU-samarbetet antog alla länder år 2000 det så kallade Ramdirektivet för vatten. Direktivet syftar till ett långsiktigt och hållbart nyttjande av våra vattenresurser och har sin grund i en insikt om att Europas invånare måste vårda sina vattenresurser bättre om inte framtida generationer ska få sänkt levnadsstandard. Vidare finns en insikt om att vatten är gränslöst och att vi måste samarbeta över nationsgränser och andra administrativa gränser om vi ska kunna försäkra oss om god tillgång på bra vatten.

I Sverige har direktivet implementerats bland annat genom att fem så kallade vattenmyndigheter har grundats. Gävle tillhör Bottenhavets vattendistrikt, vars vattenmyndighet är en del av Länsstyrelsen i Väster-norrland.

### Havsmiljödirektivet

Just nu tas ett åtgärdsprogram för havsmiljön för Nordsjön och Östersjön fram enligt havsmiljöförordningen, vilket är det svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. EU har slagit fast att den marina miljön i Europa är ett värdefullt arv som måste skyddas och bevaras. Målet är att alla EU:s havsområden ska ha nått en god miljöstatus senast 2020. Havsmiljödirektivet införlivades i svensk lagstiftning med havsmiljöförordningen hösten 2010.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön ska ange vilka åtgärder som krävs för att miljö kvalitetsnormerna för havet ska kunna följas så att god havsmiljö kan uppnås.

### Miljö kvalitetsnormer och status

Vattenmyndigheten har beslutat om miljö kvalitetsnormer för samtliga yt- och grundvattenförekomster i distriktet. Inom vattenförvaltningen används miljö kvalitetsnormer för att ange krav på vattnets kvalitet, vilka uttrycks som mått på vattnets yt- eller grundvattenstatus.

Exploatering eller annan åtgärd får ej medföra att vattenförekomstens status försämrans.

### Vattenförekomster

En vattenförekomst är ett homogent vattenområde, exempelvis en sjö, en sträcka i en å eller en älv. En vattenförekomst kan både vara ytvatten och grundvatten. I Gävle kommun finns totalt 219 vattenförekomster. I webbkarttjänsten redovisas statusklassningar och riskbedömningar för varje vattenförekomst. I kartan på nästa uppslag redovisas statusklass-



Avsnittet "Naturresurser" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner" och "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och strategierna:

- Hushållning med naturresurser
- Övergripande riktning för bebyggelseutveckling

### Vattenskyddsföreskrifter

Vattentäkterna skyddas genom vattenskyddsområden som regleras av vattenskyddsföreskrifter. Dessa fastställs av Länsstyrelsen. I Gävle kommun skyddas följande områden av vattenskyddsföreskrifter:

- \* Gävle-Valboåsen
- \* Lössenåsen-Hamrångefjärden
- \* Hedesundaåsen

Läs vidare här: <http://www.gavle.se/Bygga-bo-miljo/Vatten-och-avlopp/Vattenskyddsomraden/>

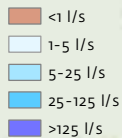
### VISS

VattenInformationssystem Sverige (VISS) är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. VISS förvaltas idag av Länsstyrelsen i Kalmar.

I VISS finns klassningar och kartor över alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten, se [www.viss.lansstyrelsen.se](http://www.viss.lansstyrelsen.se).



## Grundvattenmagasin



ningar för ekologisk status. Löptexten redovisar riskbedömningarna ur Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

## Grundvattenförekomster

I kommunen finns 16 kända grundvattenförekomster av varierad storlek, två av dessa i sedimentärt-, respektive urberg. Grundvattenförekomsterna återfinns i jordlagret, framför allt i form av sand- och grusförekomster som motsvarar de långsträckta åsar som normalt nyttjas för råvattenuttag. Tillgången på vatten i grundvattenförekomsterna enligt SGU finns redovisade i kartan på föregående sida.

Elva av förekomsterna ingår i vattenmyndighetens arbete med vattenförvaltningen. Av dessa grundvattenförekomster bedöms idag preliminärt att sex av elva riskerar att god kemisk status inte uppnås 2021, medan två av elva förekomster, Gävle-Valboåsen och Axmar, bedöms riskera att god kvantitativ status ej uppnås 2021.

## Ytvattenförekomster

Av kommunens 154 ytvattenförekomster, som ingår i Vattenmyndighetens arbete med vattenförvaltning, riskerar majoriteten preliminärt att inte uppnå god ekologisk status 2021 enligt Vattenmyndighetens bedömning 2015. Vad gäller god kemisk status riskerar samtliga ytvattenförekomster att inte uppnå god status eller potential 2021.

## Havet som vattenförekomst

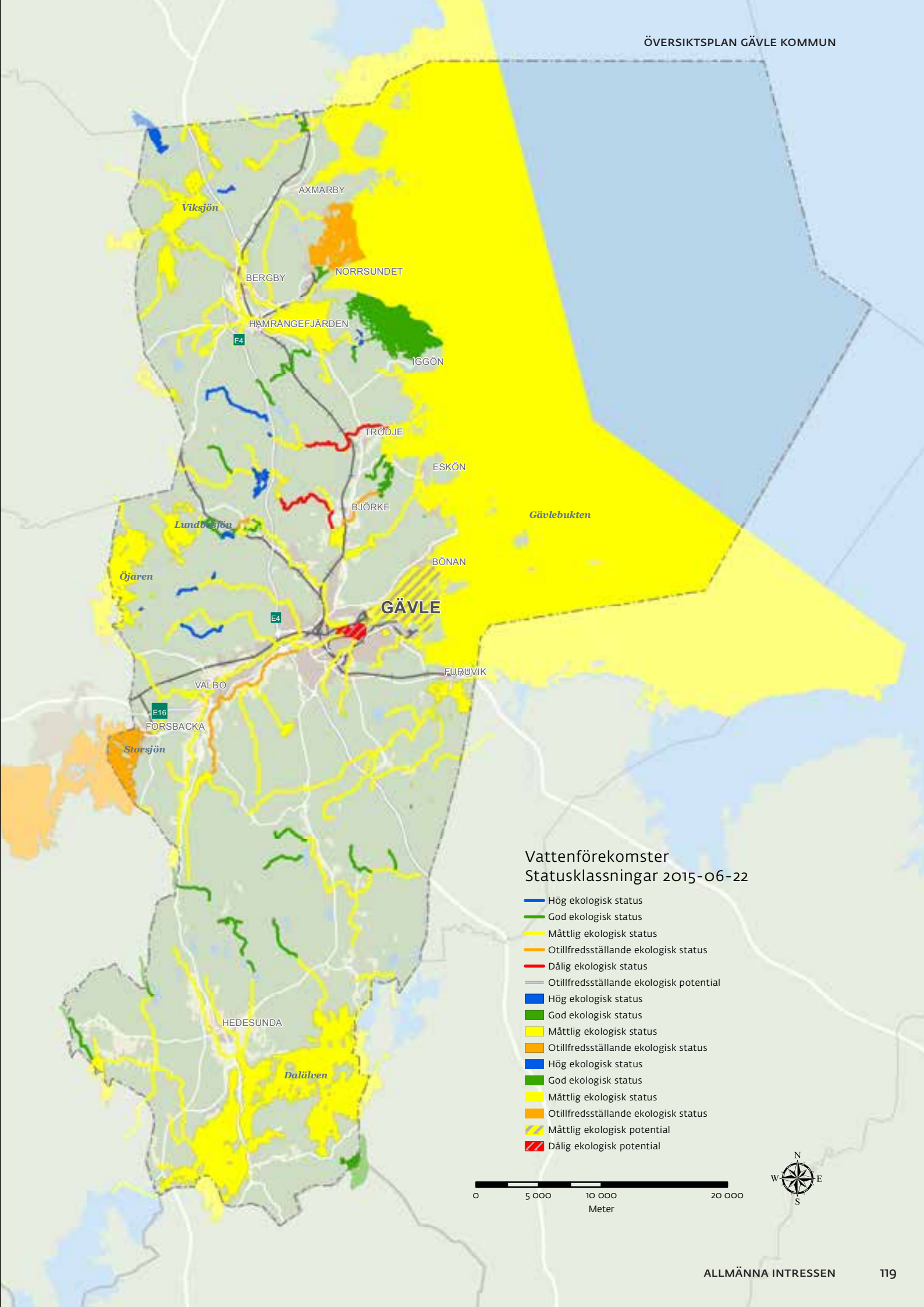
Havet utanför Gävle kommun är uppdelad i flera vattenförekomster för bedömning av kvalitetstatus. Vattenmyndigheten har preliminärt bedömt risken att inte uppnå god ekologisk och kemisk status. Av dessa bedömningar framgår att samtliga havsvattenförekomster utom Hamnskär riskerar att inte uppnå god ekologisk status 2021. Samtliga havsvattenförekomster riskerar att inte uppnå god kemisk status 2021.

## Vattentäkter

Idag nyttjas Gävle-Valboåsen i flera delar, Lössenåsen och en mindre grusavlagring i Axmarby, som vattentäkter för den kommunala vattenförsörjningen.

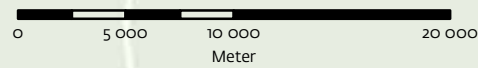
För närvarande nyttjas grundvatten med naturlig tillrinning av ytvatten (inducering) för samtliga vattentäkter utom Hedesunda och Axmar där grundvattenmagasinet inte har ytvattentillrinning. Till och med 80-talet utgjorde Testeboån ytvattentäkt med beredning i Sättraverket i Gävle. Sättraverket är idag ombyggt och sålunda inte rustat för att nyttjas till beredning av ytvatten.

För att skapa en robust vattenförsörjning behöver vattensystemet byggas ut med kompletterande vattentäkter. Flera vattentäkter ökar kapaciteten men kan också fungera som reserv för varandra.



Vattenförekomster  
Statusklassningar 2015-06-22

- Hög ekologisk status
- God ekologisk status
- Måttlig ekologisk status
- Otillfredsställande ekologisk status
- Dålig ekologisk status
- Otillfredsställande ekologisk potential
- Hög ekologisk status
- God ekologisk status
- Måttlig ekologisk status
- Otillfredsställande ekologisk status
- Hög ekologisk status
- God ekologisk status
- Måttlig ekologisk status
- Otillfredsställande ekologisk status
- Måttlig ekologisk potential
- Dålig ekologisk potential







## Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområden och vattenskyddsföreskrifter finns för samtliga vattentäkter utom för Axmarby. De befintliga vattenskyddsområdena och skyddsföreskrifterna för Gävle-Valboåsen ses över och ska revideras.

Vattenskyddsföreskrifterna omfattar ytan för själva vattenskyddsområdet, men det finns idag inget skydd som reglerar åtgärder utanför skyddsområdet. Det finns inte heller något skydd av potentiella framtida vattentäkter idag. Behov finns att skydda såväl nuvarande som kommande vattentäkter från skadliga verksamheter även utanför skyddsområdet inom det så kallade tillrinningsområdet. Översiktsplanens ambition är att skydda kommunens vattenförsörjning, och därför behöver även vattentäckernas influensområden beaktas vid anläggning av verksamheter som kan skada vattentäckerna.

## Potentiella vattenresurser

I Gävle kommun finns för närvarande ingen reservvattentäkt, och i takt med att Gävle växer ökar behovet av vatten, främst kring Gävle stad. Arbeta pågår med att utreda hur Gävle i framtiden ska kunna försörja Gävleborna med vatten. Troligen behöver Gävle-Valboåsen kompletteras med nya vattenkällor.

Omfattande utredningar pågår för att hitta kompletterande vattentäkter som underlag för en långsiktig plan för kommunens och regionens vattenförsörjning.

## Vattenförsörjning - ett riksintresse

En utredning som ska peka ut anläggningar för vattenförsörjning av riksintresse pågår just nu och leds av havs- och vattenmyndigheten. I förslaget till nya riksintressen för vattenförsörjning pekas Gävle-Valboåsen med influensområde ut. Läs mer i kapitel "Riksintressen och miljö kvalitetsnormer".

*Tabell: Sammanfattning av SMHI:s översiktliga klimatförändringsanalys avseende parametrar som är relevanta för dricksvattenförsörjningen. (SOU 2015:51).*

Parameter	Förändring
Lufttemperatur	Ökning i hela landet, främst i norra Sverige och främst vintertid.
Medelnederbörd	Ökning i hela landet, främst i Norrlands inland och framför allt vinter och vår.
Kraftig korttidsnederbörd	Ökning i hela landet.
Vattentillgång	Ökning av årsmedel i hela landet förutom östra Götaland, Ökningen är störst på vintern. Minskning på sommaren, främst i östra Götaland.
100-årsflöde och 200-årsflöde	Ökning i stora delar av landet. Minskning i Norrlands inland, norra kustlandet samt nordvästra Svealand.
Lågflöden	Mer vanligt i Götaland och Svealand, främst östra Götaland.
Havsnivåer	Stigande havsnivå, nettoökningen störst i södra Sverige.



## Klimatpåverkan på vattenförekomster

Vid framtida klimatförändringar förväntas förutsättningarna för vatten påverkas genom ökad humushalt i såväl grund- som ytvatten, vilket ökar vattenverkens behov av rening. Påverkan kommer även att ske på grund av ökad nederbörd och skyfall, framför allt genom högre risk för översvämningar. Det finns även risk att grundvattenbildningen minskar då mer vatten rinner av på ytan och inte hinner infiltreras lika mycket. Både ytvatten och grundvatten kan få förändrade nivåer, vilket kan leda till att vattnet kommer i kontakt med förorenade områden i större utsträckning. Det i sin tur kan leda till ökad spridning av föroreningar. Läs vidare i kapitlet ”Miljö- och riskfaktorer”.

## Råvarutillgångar och areella näringar

### Torvtäkter

Torv utvinns främst för energiproduktion men även för produktframställning. Sverige står för cirka tio procent av världens torvutvinning, men den utgör ändå endast en marginell del av den totala energiproduktionen.

Inom Gävle kommun finns idag runt tio täkter för energitorv och en för torv i materialsyfte. Samtliga bedrivs av Neova AB som är en stor aktör i branschen. Majoriteten av täkterna är belägna mellan Valbo och Hedesunda, men det finns även täkter i Hamrånge och längs E4:an mot Uppsala.

Torven bryts ur myrmarker och återväxten är långsam. Det råder delade meningar om torven ur energiproduktionssynpunkt ska räknas som fossilfri eller inte. Det kan dock konstateras att när en myr brutits på sin torv kommer ingen ny brytning att kunna ske inom överskådlig framtid. Torven bör därför i ett planeringsperspektiv hanteras som ändlig resurs.

### Torvtäkternas miljöpåverkan

Täkterna innebär en påverkan på omgivningen genom buller och utsläpp till luft, speciellt damm. Flödena i nedströms liggande vatten kan påverkas och miljögifter som är lagrade i myrarna kan frigöras till vattnen. Vidare ger verksamheten upphov till transporter.

Naturen och landskapsbilden förändras genom utvinningen. Tåktverksamheterna innebär att myrarna måste torrläggas, men de kan efter avslutad verksamhet sedan omvandlas till våtmark.

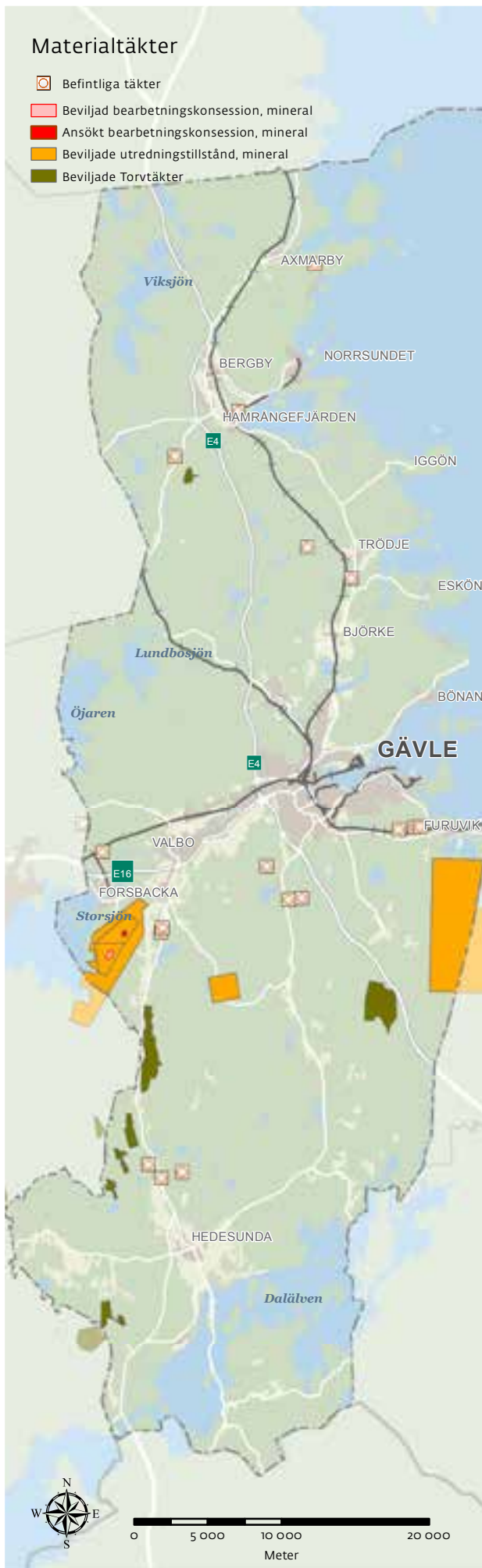
Myrarna fyller en viktig funktion i ekosystemet. De renar vatten, utjämnar vattenflöden, bidrar till den biologiska mångfalden och är uppskattade för rekreatiönsändamål. Myrarna är även viktiga för ett flertal hotade arter. Torvtäkter får därför enligt lag inte tillkomma i myrmarker som utpekats som värdefulla ur naturskyddssynpunkt.

### Hantering av torvtäkter i Gävle kommun

För att minska påverkan från täkterna bör dessa planeras i områden som är mindre känsliga för störning, till exempel på behörigt avstånd från bostäder och i områden där naturens värden bedöms som mindre värdefulla. Samtidigt är verksamheterna bundna till områden med rätt kvalitet på torven. En avvägning mellan de olika aspekterna måste därför göras. Vid planeringen bör även myrmarkernas funktion som vattenrenare och flödesutjämnare beaktas.

Med tanke på att tillgången på torv är begränsad och myrmarkerna överlag anses som värdefulla, samtidigt som det råder oklarheter

Energitorvtäkterna prövas enligt torvlagen och materialtorvtäkterna enligt miljöbalken innan de får påbörjas, eller om förlängning av brytningen önskas. Kommunen har då möjlighet att yttra sig om lämplighet, lokalisering och vilka skyddsåtgärder som krävs för verksamheten. Kommunen bedriver tillsyn enligt miljöbalken över materialtorvtäkterna.



gällande torvens bidrag till klimatpåverkan, bör alternativa energikällor övervägas.

## Materialtäkter

I täktverksamheterna inom Gävle kommun utvinns främst bergmaterial, morän och naturgrus. Dessa material användas främst vid byggnationer, men även för produktframställning. Då denna typ av material är en ändlig resurs och täktverksamheterna ger upphov till oåterkalleliga förändringar av naturen är det viktigt att hushålla med resursen. Detta gäller framförallt naturgrus, då tillgången på dessa material är mest begränsad och de åsar ur vilka dessa bryts ofta är viktiga grundvattenresurser. För närvarande ersätts naturgrus i allt större utsträckning med bergmaterial och morän.

Inom Gävle kommun finns idag runt femton täkter för materialutvinning. Dessa drivs av olika aktörer och är belägna runt om i kommunen, även om majoriteten finns kring Gävle stad. När brytning är klar avslutas täkten och nya tillkommer på andra platser. Då samhällena växer finns ett ökat behov av dessa material. Materialen kan även levereras ut respektive in över kommungränsen.

Materialutvinningen i täkterna är mycket viktig för samhällsutvecklingen. Användandet av dessa resurser måste dock noga planeras för att de ska räcka till i framtiden och att påverkan på omgivningen minimeras. Där det är möjligt och hållbart bör alternativa material användas. Detta gäller framförallt naturgrus, som finns i begränsad mängd och ofta är värdefull ur ett dricksvattenperspektiv.

## Materialtäkternas miljöpåverkan

Täkterna innebär en påverkan på omgivningen genom buller, vibrationer och utsläpp till luft. Vidare ger verksamheterna upphov till transporter. Naturen och landskapsbilden förändras genom utvinningen. Många gånger utgör verksamheten en risk för grundvattnet, framförallt vid brytning i åsar och andra naturgrusformationer. Inom vattenskyddsområden är nyetablering av täktverksamheter ofta förbjuden. Efter avslutad verksamhet är utövaren skyldig att efterbehandla området. Ekonomisk säkerhet ska finnas ställd för att försäkra att det blir utfört.

## Hantering av materialtäkter i Gävle kommun

För att minska påverkan från täkterna bör dessa placeras i områden som är mindre känsliga för störning, till exempel på behörigt avstånd från bostäder och i områden med mindre värdefull och känslig natur. Samtidigt är verksamheterna bundna till områden med rätt kvalitet på materialet. Närhet till de platser där materialet ska användas ger mindre påverkan från transporter. En avvägning mellan de olika aspekterna måste därför göras. Många gånger är det ur störningsperspektiv bättre att utöka befintliga täkter istället för att etablera nya.

Gävle kommun bör med tanke på samhällsutvecklingen

främja att det finns tillgång på efterfrågade material. Nya täktverksamheter bör planeras så att de inte äventyrar drickvattenförsörjningen och stör omgivningen så lite som möjligt. Samtidigt bör det finnas täkter i de delar av kommunen där materialet efterfrågas.

Där så är möjligt bör befintliga täkter utökas i stället för att nya områden tas i anspråk. Bostäder och annan bebyggelse som riskerar att störas bör inte planeras i anslutning till täkterna.

Genom att arbeta på detta sätt kan kommunen bidra till att minska påverkan från täkterna och de transporter de genererar, samtidigt som tillgången av material säkras.

## Gruvor

I gruvverksamhet utvinns olika mineraler för produktframställning. Mineralerna är en ändlig resurs.

Det finns inga aktiva gruvor i Gävle kommun, men ett flertal tillstånd för att söka efter mineraler har beviljats under årens lopp. Dessa tillstånd är tidsbegränsade. I dagsläget finns gällande undersökningstillstånd för tre områden i kommunen. I ett av dessa områden har en ansökan om bearbetningskoncession, rättigheter till en mineraltillgång, lämnats till Bergsstaten. Området är beläget vid Brunnsvik, söder om Forsbacka. Om koncession beviljas prövas gruvan enligt miljöbalken innan brytning kan komma till stånd. Kommunen har vid prövningen möjlighet att tycka till om lämplighet, lokalisering och vilka skyddsåtgärder som krävs för den eventuella verksamheten.

En eller flera gruvetableringar i Gävle kommun skulle kunna leda till stor påverkan i närområdena och nedströms liggande vatten. Samtidigt skulle dessa under den tid de är aktiva bidra till arbetstillfällen. Endast en marginell del, två promille, av värdet hos de brutna mineralerna tillfaller dock samhället och markägarna.

### Gruvors miljöpåverkan

Gruvor innebär en stor påverkan på omgivningen genom buller, vibrationer och utsläpp till mark, luft och vatten. Både yt- och grundvatten riskerar att påverkas. Vidare ger verksamheterna upphov till transporter. Naturen och landskapsbilden förändras genom utvinningen. Även efter avslutad drift kan störningar för omgivningen förekomma, främst i form av spridning av föroreningar. Gruvorna kan också utgöra säkerhetsrisker genom exempelvis rasrisk och dammbrott vid sandmagasin.

Att återställa en avslutad gruvverksamhet innebär ofta stora kostnader. Dessa kostnader tas i bästa fall av gruvbolaget men det finns exempel där samhället fått ta ansvar för efterbehandlingen. Krav på att gruvbolaget lämnar ekonomisk säkerhet för efterbehandlingen måste därför ställas i samband med tillståndsgivning.

### Hantering av gruvor i Gävle kommun

Gävle kommun ska verka för att eventuella gruvverksamheter inte placeras på olämpliga platser ur störningssynpunkt och att de bedrivs och efterbehandlas så att påverkan på omgivningen minimeras.

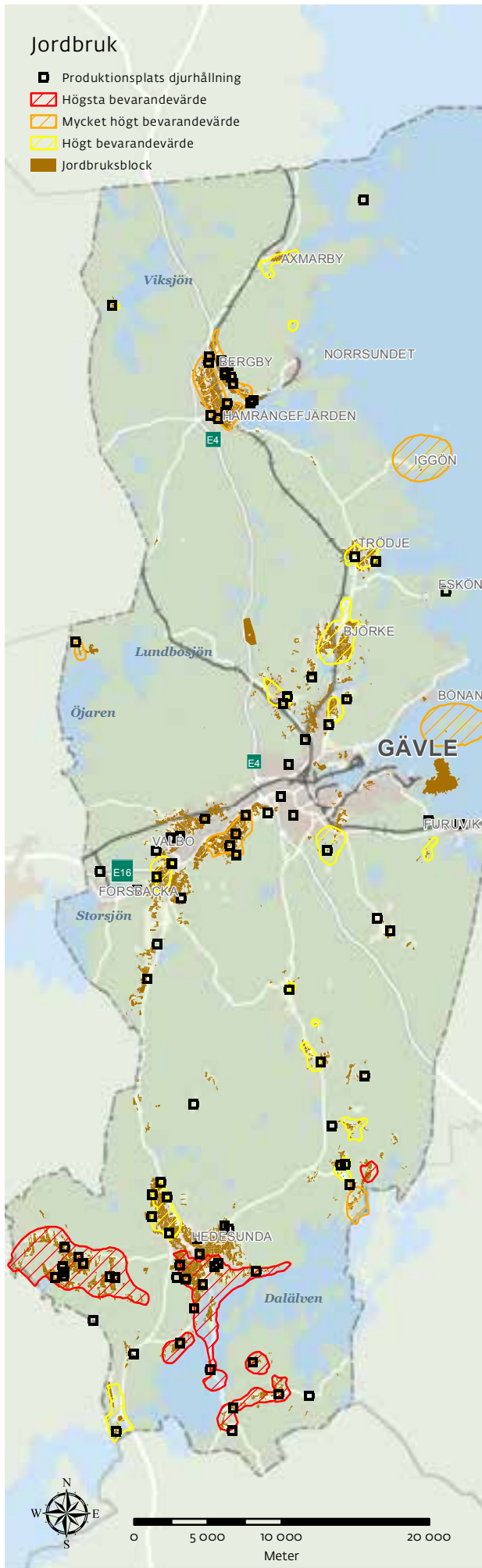
Det är viktigt att krav ställs i samband med tillståndsgivning på att gruvbolagen vidtar tillräckliga skyddsåtgärder med syfte att minimera påverkan på omgivningen och ställer tillräckligt stor ekonomisk säkerhet för efterbehandlingen.

Bostäder och annan bebyggelse som riskerar att störas bör inte placeras i

I dagsläget finns ingen materialförsörjningsplan för regionen. Sveriges Geologiska Undersökning arbetar dock med att ta fram sådana för andra delar av landet och förhoppningsvis även för vår region. En sådan plan skulle vara värdefull vid kommunens planering.

Regeringen antog 2013 en ny nationell mineralstrategi. Denna syftar till att stärka Sveriges position som EU:s ledande gruvnation. Målet är att gruvindustrin expanderar samtidigt som brytningen sker på ett hållbart sätt. I strategin framgår att hänsyn ska tas till andra intressen, som miljö- och naturvärden.





anslutning till etablerade eller planerade gruvverksamheter.

Vid en eventuell etablering kan vägnätet i det aktuella området behöva ses över och anpassas till den ökande mängden tung trafik.

## Jordbruk

Jordbrukets främsta uppgift är att producera livsmedel och fibrer, men bidrar även till natur- och kulturvärden, rekreationsmöjligheter och ett öppet och variationsrikt landskap. Dessa värden upprätthålls genom jordbrukets aktiva brukande av marken.

Det lokala jordbruket ger miljömässiga fördelar. Genom att finnas nära slutanvändaren minskar transporter av livsmedlet och klimatpåverkan blir mindre.

En trend inom djur- och livsmedelproduktionen är att enheterna blir allt större, för att jordbruket ska vara lönsamt. Jordbruk behöver ofta mer mark än själva odlingsytan. Eftersom vissa växter är beroende av en specifik växtföljd betyder det att vissa livsmedelsprodukter inte kan odlas flera år i rad på samma ställe och kräver därför flera gånger större yta. För jordbruksmaskiner och transporter krävs även tillgänglighet till jordbruksmarken från kringliggande fastigheter. Lantbruksföretagen är beroende av närhet till varandra för maskinsamarbete och kunskapsutbyte. Utspridd bebyggelse och exploatering som skiljer de olika jordbruken åt försämrar möjligheten att dra nytta av synergieffekterna.

### Verksamhet och näring

Jordbruket ska i första hand betraktas ur näringslivsynpunkt då det förser samhället med såväl arbetstillfällen som livsmedels- och energiproduktion. Jordbrukarna idkar ofta verksamhet som omfattar mer än jordbruket, till exempel väghållning, skogsarbete och snöröjning. Verksamheten måste drivas långsiktigt för att säkerställa arbetstillfällen och för att kunna investera, expandera och upprätthålla befintlig verksamhet.

### Natur- och kulturmiljövärden

Jordbruket är en viktig del i bevarandet av naturvärden och det kulturhistoriskt värdefulla landskapet. Det finns flera biotoper som är kopplade till jordbruket. Den biologiska mångfalden är beroende av större sammanhängande stråk och måste därför tas i beaktande vid exploatering eller ändrad användning av jordbruksmark och närliggande områden. Jordbruket bidrar också till naturvård genom att djur som betar håller landskapet öppet.

Jordbruket är en viktig del av vår gemensamma historia och har ett kulturhistoriskt värde. Genom att hålla landskapet öppet med betes- och foderproduktion skapas rika odlingslandskap och en levande landsbygd.



### Jordbruket och klimatet

Jordbruket kommer att påverkas i väsentlig utsträckning av ett förändrat klimat. Sammantaget är bedömningen från klimatdebatten att förändringarna i Sverige i det stora hela är positiva genom en längre växtsäsong, möjlighet till ökade och fler skördar samt att det blir möjligt att odla nya grödor. En längre växtsäsong innebär också en förlängd betessäsong, vilket gynnar den djurbaserade produktionen. Samtidigt påverkas jordbruket negativt av ökad nederbörd, ändrade nederbördsmönster, ökade skadedjursangrepp och förändrad utbredning och förekomst av ogräs. Växtskyddsproblemen kommer att öka i omfattning och inom animalieproduktionen ökar risken för nya smittor.

### Jordbruket i Gävle kommun

I Gävle kommun finns ett antal områden med samlad jordbruksmark som bidrar till en öppen landskapsbild, karakteriserad av odling och jordbruk. Dessa större och mindre odlingslandskap finner vi i norra kommunen runt Axmar by, Hamrånge och Trödje, norr om Gävle stad runt Björke, Hille, och Åbyggeby, väster om Gävle stad i Valbo längs E16 och norra delarna av Valbo och vidare söderut längs riksväg 56, i södra delen av kommunen i Hedesunda och Vinnarsjö (se kartan på föregående sida). Samtliga områden, förutom norra delen av Valbo, finns utpekade som odlingslandskap med högt bevarandevärde i Länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapet.

### Hantering av jordbruksmark i Gävle kommun

Konkurrensen om jordbruksmarken ökar. Expanderande samhällen, infrastruktursatsningar och rekreativsmöjligheter är exempel på intressen som gör anspråk på jordbruksmark utöver själva produktionen. Exploatering för bebyggelse och infrastruktur innebär ofta oåterkalleliga förändringar av markanvändningen. Eftersom jordbruksmarken är en naturresurs av nationell betydelse för produktion av livsmedel och fibrer har samhället i 3 kap. 4 § miljöbalken reglerat under vilka förutsättningar den får användas till annat än jordbruksproduktion.

Det har tagit lång tid att skapa dagens jordbruksmarker. Ny jordbruksmark kan endast skapas på vissa typer av marker. Eftersom tillgången på jordbruksmark är begränsad kan befintliga marker få ökad betydelse i framtiden i och med omställningen mot ett mer hållbart

Andelen åkermark i träda inom Gävle kommun har förändrats från sex till tio procent mellan 1981 och 2007. Under perioden minskade den totala åkerarealen i kommunen med åtta procent. Andelen åkermark i träda inom riket har förändrats från två till tio procent under samma period, samtidigt som den totala åkerarealen minskade med tio procent i riket.

#### 3 kap. 4 § Miljöbalken:

Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Brukningsvärd jordbruksmark avser mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (prop. 1985/86:3 s. 158).

samhälle. Det är därför viktigt att inte nyttja jordbruksmarken med oåterkalleliga exploateringar. Läs mer om hanteringen av jordbruksmark under ”Riktlinjer” och i kapitlet ”Byggd miljö, prioriteringsgrunder för exploatering”.

### Djurhållning

Boverket har i ett regeringsuppdrag i rapport 2011:6, ”Vägledning för planering för och invid djurhållning”, fastlagt hur bedömning av lämplighet för djurhållning eller annan markanvändning nära djur ska ske.

Djurhållning med tillhörande betesmarker och marker för foderodling finns spridda inom kommunen. De utgör en viktig del av verksamheter på landsbygden och i närheten av mindre orter. Större anläggningar med djurhållning finns också nära ren tätbebyggelse, exempelvis Gävletravet. Djurhållning gör att markerna hålls öppna om djuren betar. Produktion av jordbruksprodukter är också viktig som föda till människor. Det öppna kulturlandskapet och biologisk mångfald är beroende av jordbrukens djur och odlingar. Problem med bostadsbebyggelse nära djurhållare uppstår när avstånden är alltför små eller om antalet djur är alltför stort i förhållande till tillgängliga arealer.

## Skogsbruk

Gävle är en kommun med stor andel skogsmark. Skogen har både ekonomiska, ekologiska och sociala värden. Enligt Skogsvårdslagen 1§, är skogen en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Miljöbalken 3 kap. 4§, beskriver skogen som ett nationellt intresse, och skyddar den mot åtgärder som påtagligt försvårar ett rationellt skogsbruk.

### Skydd av värdefull skog

Arbetet med formellt skydd av skogsmark är en viktig del i bevarandet av värdefulla skogar. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har tillsammans fastställt en länsstrategi för hur biologiskt värdefulla skogar ska bevaras. Strategin beskriver hur arbetet med bildande av naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal ska genomföras. Länsstyrelsen arbetar med naturreservatsbildning som det viktigaste verktyget i skyddsarbetet, medan Skogsstyrelsen använder sig av skyddsformerna biotopskydd och naturvårdsavtal. Kommunen har också möjlighet att bilda naturreservat i skogsmark, vanligtvis med fokus på tätortsnära rekreationsskogar med höga sociala värden.

### Tätortsnära skog

Skötseln av den kommunägda tätortsnära skogsmarken bedrivs med stor hänsyn till naturvärden och det rörliga friluftslivet. I bostadsnära områden prioriteras sociala, estetiska och miljömässiga aspekter. Skogs-skötseln inriktas på att skapa variationsrika skogs- och

grönområden. I den tätortsnära skogsmarken bör hyggenas storlek inte överstiga 0,5-4 hektar beroende på hur nära de ligger bostadsbebyggelse. Om möjligt ska fröträd och miljöträd lämnas orörda. Målet är att det tätortsnära skogsbruket trots dessa hänsynstaganden ska ge ett ekonomiskt överskott.

## Fiske

I Gävle kommun, liksom utmed resten av kusten, finns få aktiva yrkesfiskare kvar. Det finns dock goda förutsättningar för sportfiske och kommunen ser positivt på en utveckling av hållbar fisketurism.

Åtgärder som underlättar för naturligt förekommande fiskebestånd ska stödjas. Det kan innebära att freda grunda havsvikar eller att undanröja vandringshinder i kustmynnande vattendrag. Sådana åtgärder kommer såväl yrkes- som sportfisket till gagn.

## Vattenbruk

Anläggningar för vattenbruk kan medföra nya arbetstillfällen och närproducerad mat. Kommunen anser däremot att höga miljökrav ska ställas vid prövning av sådana anläggningar. Till exempel ska lokalisering av vattenbruksanläggningar undvikas helt inom värdefulla och känsliga vattenmiljöer eller där vattengenomströmningen är liten. Etablering av fiskodlingar är olämpligt inom ett avstånd av 50 kilometer från Dalälvens mynning, då detta kan hota avelsfisket och kompensationsodlingen av den unika laxen och havsöringen från Dalälven.



## RIKTLINJER FÖR NATURRESURSER

### Vatten

- Ny exploatering och åtgärder får inte medföra risk för förorening av kommunens vattentäkter eller minska tillgången på grundvatten i tälkten. Utöver befintliga vattentäkter gäller detta även för:
  - » prioriterade vattenresurser utpekade i översiktsplanen, se kartmaterial
  - » potentiella framtida vattentäkter
- Om ny exploatering eller åtgärd kan antas medföra skada på vattentälkten enligt första punkten, är exploatören skyldig att göra en utredning.
- Ny exploatering eller åtgärd enligt första och andra punkten måste även beakta vattenresursens influensområde.
- Underlag ska redovisa influensområden för kommunens vattentäkter och områden för framtida vattenförsörjning.
- Gävle kommun ska verka för att minska föroreningar i kommunens vattentäkter.
- Gävle kommun ska verka för att förbättra statusen i kommunens vattenförekomster.

### Torvtäkter

- Innan nya torvtäkter tillåts behöver det tilltänkta myrområdets funktion i ekosystemet klarläggas. På myrmarker som fyller en viktig funktion ur naturskydds- eller vattensynpunkt ska inga täkter tillåtas.
- Nya täktverksamheter ska inte lokaliseras så att de stör omgivningen mer än nödvändigt.
- Bostäder och annan bebyggelse som riskerar att störas ska inte planeras i anslutning till tälkterna.
- Kommunen ska verka för att tälkterna bedrivs så att påverkan på omgivningen minimeras.

### Materialtäkter

- Nya täktverksamheter ska inte lokaliseras så att de äventyrar dricksvattenförsörjningen eller så att de påtagligt stör omgivningen.
- Kommunen ska verka för att tälkterna bedrivs så att påverkan på omgivningen minimeras.
- Där så är möjligt ska befintliga tälkter utökas istället för att nya områden tas i anspråk.

### Gruvor

- Gävle kommun ska verka för att eventuell gruvverksamhet inte förläggs på olämpliga platser ur störningssynpunkt, samt att de bedrivs och efterbehandlas på ett sätt så påverkan på omgivningen minimeras.

### Jordbruk

- Exploatering av brukningsvärd jordbruksmark ska undvikas.
- Exploatering av områden nära jordbruksmark får inte medföra olägenhet för jordbruksnäringen.
- Vid lämplighetsprövning av exploatering av jordbruksmark ska följande aspekter alltid beaktas och vägas mot exploateringsintresset:
  - » Jordbruksmarkens bördighet.
  - » Jordbruksmarkens förutsättningar för rationellt jordbruk i form av exempelvis bördighet, markens sammanhängande struktur och omgivning.
  - » Exploaterings påverkan på landskapet.
  - » Exploaterings påverkan på kulturmiljön
  - » Exploaterings påverkan på naturmiljön
- Underlag och bedömninggrunder ska tas fram för ovanstående punkter.

### Skogsbruk

- Kommunal planläggning och annan exploatering ska göras på ett sådant sätt att det inte hindrar eller försvårar ett rationellt skogsbruk.
- Skogsbruket ska vara långsiktigt hållbart.
- Den tätortsnära skogen ska brukas med extra stor hänsyn till de sociala och ekologiska värdena.
- Skogens potential för naturturism och friluftsliv ska tas tillvara och värnas.

### Fiske

- Etablering av fiskodlingar ska inte tillåtas inom ett område om 50 kilometer från Dalälvens mynning.
- Etablering av fiskodlingar ska inte tillåtas i:
  - » grundområden
  - » avsnörda vikar med dålig vattenomsättning
  - » vatten med mindre vattendjup än tio meter



# Klimatförändringar och klimatanpassning



# Klimatförändringar

Översiktsplanen planerar för ett befolkningsmål med stor tillväxt i kombination med målet att bli en av Sveriges bästa miljökommuner. Klimatförändringarna kommer att påverka planeringen på olika sätt. Åtgärder för att anpassa oss till ett förändrat klimat kommer att behövas. Klimatscenarioer fram till år 2100 visar att nederbördsmängderna kommer att öka i större delen av landet och att en större andel av nederbörden kommer att utgöras av intensiva regn. Var för sig och i samverkan kommer dessa faktorer att försämra stabiliteten och ge problem med ras och skred. Det finns även en risk för översvämningar. Positiva effekter av ett ändrat klimat kan vara lägre uppvärmningskostnader vintertid och möjligheter att odla andra typer av grödor. Skogen kan även komma att växa snabbare.

## Klimatförändringar

FN:s klimatpanel (IPCC) har med cirka fem års mellanrum tagit fram en vetenskaplig sammanfattning av klimatförändringar orsakade av människan. Klimatpanelen konstaterade redan 2007 att medeltemperaturen har ökat på grund av av människans aktiviteter, vilket fastslogs med ännu större säkerhet i 2013 års rapport. Den globala medeltemperaturen har ökat med i genomsnitt 0,85 grader Celsius mellan 1880 och 2012. De senaste tre decennierna har varit varmare vid jordytan än samtliga tidigare årtionden sedan 1850. På norra halvklotet är de senaste tre decennierna sannolikt de varmaste under de senaste 1400 åren. Samtidigt som det blivit varmare i atmosfären har även haven värmts upp och under de senaste 40 åren har temperaturen i de översta 75 meterna ökat med 0,11 grader Celsius per årtionde.<sup>1</sup>

Framtidens klimatscenarios visar hur stora de klimatpåverkande utsläppen tillåts bli. Forskarnas sammanställning visar att det är 66 procents sannolikhet att temperaturökningen vid en fördubblad koldioxidhalt blir mellan 1,5 och 4,5 grader. FN:s klimatpanel redovisar att klimatförändringen går att begränsa men det kräver omfattande minskningar av koldioxidutsläppen. Klimatet förändras och i Norden får vi stigande temperaturer. Det innebär tidigare vår och längre vegetationsperiod. På våren kommer nederbörden att öka för att minska sommartid, främst i södra Sverige. Vi kan också vänta oss intensivare skyfall och mindre snö.

<sup>1</sup> Naturvårdsverket, FN:s klimatpanel: Klimatförändring 2013- Den naturvetenskapliga grunden, 2013

## Förändrade medeltemperaturer

Den svenska "Klimat- och sårbarhetsutredningen" har kartlagt det svenska samhällets sårbarhet för klimatförändringar och kostnader som dessa kan ge upphov till. Utredningen har också föreslagit åtgärder som minskar samhällets sårbarhet för både successiva klimatförändringar och enstaka extrema väderhändelser. Klimat- och sårbarhetsutredningen räknar med att förändringen av medeltemperaturen kommer att vara 3-7 grader vintertid och 2-4 grader sommartid. För södra norrlandskusten innebär detta bland annat varmare vintrar, häftigare regn, längre vegetationsperiod och fler tropiska nätter.

## Klimatförändringarnas konsekvenser

Hela samhället påverkas av klimatförändringarna, allt från teknisk infrastruktur, mark och bebyggelse, natur, ekosystem, fysisk planering, energiförsörjning, kommunikation, kulturmiljö, vatten och avlopp, jordbruk, djur och skogsbruk, till vård och hälsa.

Ökad skogsproduktion är en annan konsekvens, liksom ökade risker för insektsangrepp och andra skador. Jordbruksproduktionen ökar men samtidigt får vi ökad risk för torka i södra Sverige. Behovet av uppvärmning av hus minskar, samtidigt som kylbehovet ökar. Risken för smittspridning ökar när jordbruksmark, deponier och avloppssystem riskerar att översvämmas. Det är svårt att uppnå flera av våra miljömål, såsom biologisk mångfald, minskad övergödning, frisk luft (ökad ozonhalt) och levande sjöar och vattendrag (utläckage av kväve och humus).

Vid förhöjda temperaturer blir vintrarna varmare, vilket innebär risk för skador på byggnader genom ökad fukt i material som leder till mögel och svampväxt. Om byggnaderna vilar på mark som har dålig hållfasthet innebär det en ökad risk för ras och skred vid vattenmättade jordarter i sluttningar.

## Nationella och regionala mål och riktlinjer

Enligt SMHI som sammanställer information om klimatförändringarna finns idag ingen nationell myndighet med övergripande ansvar för klimatanpassningsfrågan. Det finns ett 30-tal myndigheter som arbetar med förebyggande åtgärder, ökad kompetens och kunskap och som verkar för bättre beredskap vid störningar i viktiga samhällsfunktioner. Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att samordna klimatanpassningsarbetet regionalt.



Länsstyrelsen är den regionala tillsynsmyndigheten för naturvård och miljöskydd enligt miljöbalken, liksom för frågor kring dricks- och dagvatten. I såväl prövning som tillsyn av miljöfarlig verksamhet, samt i naturvårdsarbetet bör de risker som kan förväntas med anledning av klimatförändringarna beaktas. Länsstyrelsen har även ansvar för att tillhandahålla underlag till kommunerna för deras miljöarbete.

### **Klimatförändringar som påverkar Gävle kommun**

Från 2007 och framåt har IPPC kunnat göra detaljerade prognoser med det underlag som togs fram till klimat- och sårbarhetsutredningen. För Gävle kommuns del kvarstår fokus fortfarande på riskerna för översvämningar, ras, skred, häftiga regn samt värmeböljor. Gävle kommun gjorde en risk- och sårbarhetsanalys 2014 och i avsnittet om klimatanpassning redovisas de åtgärder som kan minska påverkan från ett förändrat klimat.

Testeboån är det vattendrag som har störst risk att drabbas av höga flöden. Dalälven och Gavleån är reglerade, så där finns större möjligheter att parera höga flöden. Å andra sidan kan extrema flöden medföra dammkollaps vid kraftverksdammarna.

Det vi idag definierar som 100-årsflöden riskerar i framtiden komma med tätare intervall. Det finns dock osäkerheter i bedömningen. Bland annat skulle mindre snö under vintern kunna innebära färre 100-årsflöden.

Mer regn och extrema skyfall ökar risken för översvämningar i redan bebyggda områden, vilket innebär att det behövs en kartläggning av kommunens riskområden. Vi bör ta fram en karta över områden som inte är lämpliga att bebygga. Ytor som kan ta emot extrema regnmängder behöver finnas i tätorter och på landsbygden. Mer vatten i marken kan öka risken för ras och skred.

Vid förhöjd temperatur får vi en längre odlingssäsong, vilket är bra för våra jord- och skogsägare, men det gynnar dessvärre även nya skadeinsekter. Vi kommer att få möjlighet att odla nya typer av grödor än de som finns idag. Vi kan också få fler tropiska nätter, vilket innebär att nattens temperatur inte understiger +20 grader. Dessa nätter kommer vid värmeböljor när luften inte kan kylas på naturlig väg. Det innebär också att inomhustemperaturerna kan hålla en hög nivå under längre perioder, vilket kan innebära ökad risk för förvärrade sjukdomstillstånd och i värsta fall död för känsliga människor.

# Klimatanpassning

Klimatanpassning definieras som förändringar i ekologiska, sociala eller ekonomiska system till följd av verkliga eller förväntade klimatförändringar. Förändringar i processer, metoder och strukturer, antingen i syfte att mildra negativa förväntade effekter eller i syfte att utnyttja nya möjligheter som uppstår till följd av klimatförändringarna, är exempel på anpassning. Källa: Citerat ur IPCC, Smit et al 2001, kap 18, första stycket ur "Executive Summary".

Andra avsnitt i denna översiktsplan, exempelvis "Transporter och teknisk försörjning" pekar på flera åtgärder för klimatanpassning. Det krävs tydliga och långsiktiga beslut om kommande åtgärder med utgångspunkt bland annat i det miljöstrategiska programmens mål. Gävle kommuns risk- och sårbarhetsanalys från 2014 omfattar åtgärder för att minska påverkan av klimatförändringar på kort och lång sikt.

## Åtgärder för minskad klimatpåverkan

### Regional klimatanpassningsplan

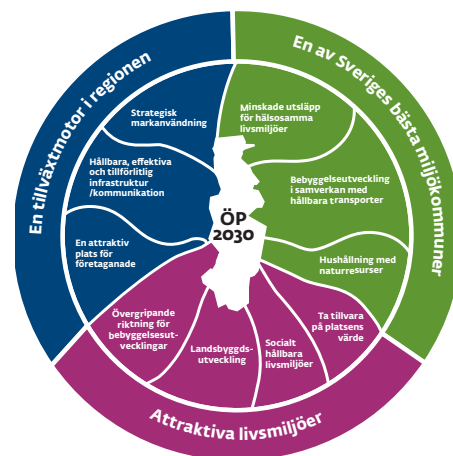
Länsstyrelsen i Gävleborg har tagit fram en regional klimatanpassningsstrategi som antogs 2014 och som ska stödja kommunernas arbete med underlag, kunskaper och nätverk. Planens fokus är kunskapsutbyte, faktainsamling och aktiva nätverk för länets kommuner.

### Kommunens miljöstrategiska program

Gävle kommun antog 17 juni 2013 ett miljöstrategiskt program med mål som ersatte de tidigare lokala miljömålen. Världen står inför stora utmaningar att minska de utsläpp som förstärker växthuseffekten och påverkar klimatet. I det miljöstrategiska programmet finns delmål för att förhindra klimatförändringar i flera målområden. Tillsammans ska delmålen bidra till det övergripande målet att Gävle kommun ska vara klimatneutral år 2050.

Det övergripande målet om klimatneutralitet visar på en långsiktig riktning. Än så länge saknas dock ett bra sätt att mäta de totala utsläppen. En betydande utsläppsminskning krävs för att minska klimatförändringarna. Inom verksamheterna i Gävle kommun krävs anpassningar, såsom att minska användningen av fossila bränslen för uppvärmning, elproduktion och transporter. Kommunen måste också finna åtgärder som minskar påverkan på befolkningen från extrema värmeböljor och försämringar av kvaliteten på dricksvattnet.

Implementeringen av det miljöstrategiska programmet har skett sedan 2014 och förslag på åtgärder har tagits fram utifrån målen. Om kommunen lyckas med åtgärderna tar vi stora steg mot en klimatanpassning fram till 2050.



Avsnittet "Klimatanpassning" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och "Gävle en tillväxtmotor i regionen" och särskilt strategierna:

- Hushållning med naturresurser
- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter
- Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur och kommunikation

## Behov av planer och program för klimatanpassning

Här följer några exempel på åtgärder för klimatanpassning utanför det miljöstrategiska programmet:

- En ny skogsstrategi för kommunens innehav av skogsmark behövs för att minska påverkan av stora regn och värmeböljor och öka biologisk mångfald från områden strax utanför bebyggda områden.
- Åtgärder för förbättrad livsmiljö i staden i ett förändrat klimat krävs för att minska effekter av värmeböljor eller extrem nederbörd. Fortsatt arbete innebär att utreda och anta en strategi för att skydda bebyggelse och människor.
- Kommunen ska verka för att öka procentandelen yta med krontäckning av den totala ytan skogar ägda av kommunen eller i parkerna. Sådana ytor har en klimatutjämnande effekt, främst avseende svalka och skuggning vid värmebölja.
- Kommunen ska arbeta konsekvent för planering av klimatanpassade byggnader; det vill säga inom eller i stråk nära fjärrvärmenätet, nära gång- och cykelvägar och nära kollektivtrafikstråk.
- Bilda naturreservat enligt reservatsstrategin för kommunen så att örtbackar och andra mindre naturområden med höga natur- eller rekreationsvärden nära bebyggelse får skydd.
- Gävle Energi kan skapa incitament och möjliggöra småskalig energiproduktion på näten. Kommunkoncernen kan möjliggöra förnybar energiproduktion i översiktsplaner och detaljplaner, och i dialogen med byggherrarna uppmuntra till investeringar i småskalig energiproduktion på eller vid fastighet.
- Kommunens näringslivsavdelningen ska stödja och driva på satsningar inom förnybar energiproduktion.
- Vid försäljning av kommunal mark ska områden som kan översvämmas vid extrema regn undantas från all exploatering.



## Övergripande mål och delmål från det miljöstrategiska programmet

Målområde	Övergripande mål	Delmål
Energi	Energianvändningen ska minska och energin ska användas effektivt	Näringslivet och gävleborna ska energieffektivisera och minska energianvändningen med 15 % fram till år 2020 jämfört med 2010.
Energi	Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutral år 2050	Näringslivets och gävlebornas energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri år 2030.
Energi	Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutral år 2050	Produktionen av förnybar energi ska öka.
Energi	Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutral år 2050	Produktionen av biogas ska öka med 400 % fram till år 2017 jämfört med 2012.
Energi		Gävle kommun uppmuntrar gävleborna och näringslivet till förnybar energiproduktion. Gävle Energi kan skapa incitament och möjliggöra småskalig energiproduktion på näten. Kommunen kan möjliggöra förnybar energiproduktion i översiktsplaner och detaljplaner, och i dialogen med byggherrarna uppmuntra att investera i småskalig energiproduktion på eller vid fastigheten.
Transporter	Minska resor och transporter	Körsträckan med bil i Gävle kommun ska år 2025 ha minskat till 600 mil per invånare och år.
Transporter	Öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel	Antalet resor med kollektivtrafik ska år 2025 ha ökat till 15 miljoner per år.
Transporter	Öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel	Antalet resor med cykel ska fördubblas fram till år 2025.
Transporter	Miljöanpassa resor och transporter	Gävlebornas och näringslivets resor och transporter ska vara fossil fria år 2030.
Natur	Den biologiska mångfalden ska bevaras och förstärkas	Ytterligare minst 1000 hektar värdefulla natur- och rekreationsområden ska vara långsiktigt skyddade år 2020 jämfört med 2011. Alla åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) som berör Gävle kommun ska vara implementerade i kommunkoncernens verksamhet senast år 2020.
Mark och bebyggd miljö	Lokalisera, utforma och underhålla hållbart	Nya byggnader och anläggningar ska anpassas till ett förändrat klimat.
Vatten	Alla vattenförekomster ska ha god ekologisk och kemisk status	Gävle kommunkoncern ska minimera risken för negativa miljö- och hälsoeffekter vid översvämningar och ökade flöden till följd av ett förändrat klimat. Förorenat vatten och dagvatten ska inte släppas till sjöar, vattendrag eller kustområden. Miljöbelastningen från spillvatten ska minska.

# Miljö- och riskfaktorer



# Miljö- och riskfaktorer

De miljö- och riskfaktorer som beskrivs är sådana faktorer som kan påverka kommunens planering på olika sätt. Vissa av dem innebär ett ökat krav på detaljerade utredningar när detaljplaner ska tas fram, andra på att kommunen uppdaterar underlag eller genomför helt nya utredningar eller beräkningar. Med hänsyn till de klimatförändringar som kommer att uppstå under planeringsperioden, behöver många underlag granskas och i vissa fall omvärderas. Det gäller även ställningstaganden och riktlinjer. En del av de framtida osäkerheterna återfinns under rubriker som "fortsatt arbete" och "klimatanpassning". För att målen om ökad befolkning, minskade klimatutsläpp och hållbara transportsystem ska kunna uppfyllas, kommer frågor om miljö, hållbarhet och risker för människors hälsa att vara än mer väsentliga i planeringen, vilket ställer krav på omvärldsbevakning och proaktiva politiska beslut.



Avsnittet "Miljö- och riskfaktorer" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner" och "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" samt strategierna:

- Hushållning med naturresurser
- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Socialt hållbara livsmiljöer

## Buller

Buller är framför allt ett problem i större tätorter. I Europa liksom i Gävle kommun utgör vägtrafiken den vanligaste orsaken till bullerstörning. När människan utsätts för buller är den vanligaste reaktionen en känsla av obehag, men buller kan också orsaka stressreaktioner, trötthet, irritation, blodtrycksförändringar och sömnstörningar.

Det är främst inom tätorter, längs större vägar såsom E16 och E4, längs järnvägen, samt närområdet kring flygplatsen Rörberg och skjutbanor som är bullerutsatta i Gävle kommun. Ny infrastruktur och ny bebyggelse ska planeras så att en god ljudmiljö skapas. Indirekt påverkas även ljudnivån i bebyggda områden av kommunens ställningstaganden kring hållbara transportsystem och användandet av mindre bullrande alternativ som gång, cykel och mer tystgående kollektivtrafik.

## Bullerkartläggning i Gävle kommun

Större kommuner med över 100 000 invånare ska genomföra bullerkartläggningar och utarbeta åtgärdsprogram. Reglerna som styr detta finns i förordningen (2004:675) om omgivningsbuller och i miljöbalken.

Bullerkartläggningen från 2013 inkluderar väg-, tåg- och flygtrafik, industribuller från Gävle hamn och dess farled, samt skjutbanor. Industribuller inkluderas inte eftersom det i Gävle kommun inte finns några IPCC-anläggningar. Metoden syftar primärt till att kartlägga antalet boende i bullerutsatta områden, inte att ge ett detaljerat planeringsunderlag. Hela resultatet finns i rapporten, "Bullerkartläggning, Gävle kommun 2012-12-05, reviderad 2013-09-25. WSP Akustik".

Kartläggningen visar att det finns områden längs trafikerade vägar och järnvägar där boende utsätts för skadligt buller. Hur många personer som är bosatta i dessa områden är redovisat. Gävle kommun kommer att fortsätta bevaka frågan och sammanställa de områden som är mest utsatta.

## Vad är buller?

Buller definieras som icke önskat ljud och mäts som ljudstryka eller ljudtryck i enheten decibel. Buller kan uppkomma från exempelvis industrier, fläktar, vägar, järnvägar och skjutbanor, men man kan även störas av ljud från konserter, grannar, tvättstugor och marknader.

Påverkan från buller kan vara en orsak till sämre hälsa genom bland annat skadlig påverkan på hjärta, kärl och blodtryck. Störst hälsopåverkan uppstår från nattligt buller och från buller som inte kan förutses. Buller från tågtrafik som återkommer regelbundet upplevs som mindre störande än skjutbaneljud exempelvis.

## Fortsatt arbete

Kommunen arbetar aktivt med bulleråtgärder i utsatta områden. Då invånarantalet överskrider 100 000 ska ett förslag till åtgärdsprogram upprättas och fastställas.

Medel för åtgärder längs kommunala vägar behöver anslås.



### Kommunens arbete med bullerskyddsåtgärder

Kommunen arbetar med bulleråtgärder längs kommunala vägar genom hastighetsbegränsningar, genom att vid bussupphandling välja tysta fordon, anlägga gena gång- cykelstråk, använda restidskvoter vid planering som gynnar kollektivtrafiken, gång och cykellösningar, parkeringsnorm, norm för antal cykelparkeringar vid ny bostadsbebyggelse med mera. Trafikverket arbetar med riktade bullerskyddsåtgärder längs statliga vägar och järnvägar.

### Förändringar i miljöbalk, plan- och bygglag

I juni 2015 antogs en ny förordning om trafikbuller (2015:216). Även ändringar i miljöbalken och plan- och bygglagen januari 2015 syftar till att förbättra samordningen av miljöbalken och plan- och bygglagen för att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer.

Ändringarna innebär bland annat nya krav i plan- och bygglagen på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller vid utformning och placering av bostadsbyggnader. Vidare ställs nya krav i plan- och bygglagen på redovisning av bullervärden vid planläggning och bygglovsprövning.

Enligt miljöbalken får tillsynsmyndigheten som huvudregel inte besluta om förelägganden eller förbud vid tillsyn av omgivningsbuller vid en bostadsbyggnad, om det i en planbeskrivning till en detaljplan eller i ett bygglov har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden.

Boverket och Naturvårdsverket har gemensamt tagit fram vägledningar för industri och annat verksamhetsbuller som är antagna 2015.

### Planering av ny bebyggelse

Vid planering av nya bostäder och verksamheter ska hänsyn tas till bullerpåverkan på eller från omgivningen. I Gävle är det främst buller från vägar och järnvägar som är av betydelse men även från flygplats och industrier. Enligt miljöbalken är det rekommenderade riktvärden för respektive bullerkälla som ska vara utgångspunkten vid planläggning. För avsteg ska mer detaljerade utredningar göras som visar att en bra ljudmiljö för bostäder, kontor, skol- och vårdlokaler kan åstadkommas. Vid beräkningar av ljudnivåer vid nybygge av bostäder ska hänsyn tas till prognoser för ökad mängd trafik och "bullerregn".

Gävle kommun följer den nya förordningen 2015:216 men även Boverkets allmänna råd från 2008 angående rekommendationer för avstegsfall vid planering av nya bostäder i trafikbullerutsatta lägen.

### Buller i parker och grönområden

I parker och grönområden i tätorterna är behovet av tystnad stort. Utredningar visar att människan upplever ett område som tyst om det har 20 dB(A) lägre ljudnivå än omgivningen (se även "Tysta områden"). Gävle eftersträvar att parker och grönområden ska skyddas mot trafikbuller.

### Tysta områden

Tysta områden är kartlagda i bullerutredningen från 2013. De är områden med liten eller ingen fordonstrafik, långt från industrier, flygplats, hamnar, järnvägar och skjutbanor. För att bevara dessa områden krävs skyddsavstånd till den verksamhet som orsakar bullret. Kommunen kan bevara tystnaden genom exempelvis detaljplan eller områdesbestämmelser.

### Bullrande verksamheter

Verksamheters bullerriktvärden regleras genom tillstånd enligt miljöbalken. Det gäller även buller vid konserter och andra evenemang utomhus. Skjutbanor får sina tillstånd via polismyndigheten. I tillstånden anges tider då skjutning pågår och vilken typ av ammunition som kommer att användas. Skjutbanors buller är redovisat i "Bullerkartering 2013".

Från och med den 2 januari 2015 gäller en ny regel som på sikt påverkar tillsyn av buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar vid vissa bostadsbyggnader.

### Rörbergs flygplats

Rörbergs flygplats har en bullerpåverkan på områden runt flygplatsen. En ny beräkning gjordes 2006 och är översiktsplanens utgångspunkt. Det bullerstörda området är idag mindre än 1986 vilket gör att flygplatsen kan fortsätta med verksamheten. Flygplatsen fick nytt tillstånd enligt miljöbalken för sin verksamhet 2008. Gävle kommun vill att Rörbergs flygplats ska kunna utvecklas. Det nya miljötillståndet ger möjlighet till det. Vid kommande tillståndsprövningar påverkar den nya förordningen om trafikbuller, 2015:216 de villkor som kan komma att ställas.

## Farligt gods

Transporter av olika slags varor sker bland annat längs vägar och järnvägar. Vissa varor klassas som farligt gods och kan få stor påverkan på omgivningen vid en olycka. Som farligt gods räknas ämnen som kan explodera, omvandlas till farlig gas eller som kan förstöra vattendrag och brunnar vid utsläpp, eller som på annat sätt är farliga för människor och miljön.

Länsstyrelsen anvisar rekommenderade vägar för transporter av farligt gods. De rekommenderade vägarna är i huvudsak europa- och riksvägar samt vissa sträckor till tex större industriområden. Transporter med farligt gods sker även längs vägar inne i Gävle stad och andra tätbebyggda områden. Delvis på grund av att alla målpunkter har inte en rekommenderad väg, och delvis på grund av att transporten har rätt att köra där så länge vägen inte är förbjuden för farligt gods.

Det saknas idag nationella riktlinjer för när en riskanalys ska tas fram vid exploatering av mark i närheten av en väg eller järnväg där transporter av farligt gods sker. Enligt Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) handbok om transporter av farligt gods från juni 2012 föreslås att risken vidare bör undersökas om placering av verksamheter eller bostäder sker inom 150 meter från en farligt-godsled. Denna vidare undersökning görs då med hjälp av en riskanalys. Avståndet inom vilket en riskanalys bör genomföras kan vara både längre och kortare, beroende på vilken typ av ny markanvändning som övervägs. SKL framhåller att avståndet 150 meter inte är en nationellt fastställd riktlinje. Däremot finns regionala riktlinjer och rekommendationer som olika länsstyrelser tagit fram. Flera av dessa förordar att en riskanalys bör genomföras inom 150 meter från en transportled för farligt gods.

Längs de rekommenderade vägarna måste riskerna för olyckor och eventuella åtgärder mot skador beaktas. Gävle kommun anser att ett markområde på minst 25- 30 meter närmast transportleder för farligt gods ska lämnas helt obebyggt. Om byggnader ska uppföras närmare än 150 meter från väg och järnväg ska en bedömning av behovet av skyddsåtgärder göras.

Vad en riskanalys för farligt gods bör innehålla och förslag på riskreducerande åtgärder och gestaltningen av dessa går att läsa i SKL:s handbok om transport av farligt gods från 2012. När det finns en utredning om riskerna med bedömning av sannolikheten och konsekvenserna för en olycka, kan åtgärder som fasader utan fönster, olika typer av varningslarm, vall, dike eller plank göra att avstånden kan minskas utan att risken för skador vid en olycka ökar.

Gävle kommun anser att säkra uppställningsplatser för fordon som fraktar farligt gods ska finnas längs alla rekommenderade vägar. Ett samarbete mellan länsstyrelsen, polisen och kommunen behövs för att se över var uppställningsplatser kan placeras och hur de ska skyltas.

### Fartygstrafik i hamnarna och inom farleder

Gävle hamn med Fredriksskans och Granudden tar emot mer än 1000 fartyg per år. Flera av dessa är lastade med farligt gods. Farleden är muddrad och de största fartygen behöver lots vid passagen förbi Holmudden in mot hamnarna. Risken för en olycka med utsläpp av miljöfarliga ämnen eller kemikalier finns och går inte att bortse från. Det finns även trafik med större fartyg till havs med risk för olyckor genom kollisioner, grundstötning eller annat. Påverkan av en olycka till havs eller i kustområdet blir stor och kostsam. Sjöfartsverket reglerar säkerheten till sjöss. Gästrike räddningstjänst ansvarar för att avgränsa och minska spridningen av det farliga ämnet.

## Farliga verksamheter

### Allmänt

I Gävle kommun finns i dagsläget ett antal farliga verksamheter enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO) och verksamheter som omfattas av Seveso-lagstiftningen. Dessa verksamheter finns i anslutning till tätorter och bostäder. Konsekvenser av en olycka på någon av dessa anläggningar skulle därför kunna bli allvarlig. Vid alla farliga verksamheter och Seveso-verksamheter finns vissa risker som är direkt kopplade till riskavståndet. Riskavståndet är till för att verksamheten ska kunna fungera även på sikt på den aktuella platsen med hänsyn till de speciella förhållanden som råder i form av till exempel terräng och vegetation. Vid planering av ny markanvändning eller ändring av befintlig markanvändning i anslutning till dessa verksamheter ska riskerna som förknippas med verksamheterna alltid beaktas.

Verksamheter som klassas som farliga eller som ingår i Seveso-lagstiftningen ska kontinuerligt värdera sina egna risker och arbeta för att minska dem. Vissa av verksamheterna är också skyldiga att informera allmänheten i närområdet om risker i verksamheten.

Med hjälp av de riskavstånd som verksamheterna kommer fram till i sina riskanalyser kan kommunen genomföra en effektiv och säker planering av nytt eller befintligt område.

Vid förtätningar eller nyetableringar i anslutning till dessa verksamheter ska kommunen i ett tidigt skede föra en dialog med den aktuella verksamheten, Gästrike Räddningstjänst och kommunens säkerhetsavdelning. Dialogen syftar till att vidare utreda lämplighet, och eventuella åtgärder som behöver vidtas innan området runt den farliga verksamheten eventuellt kan bebyggas.

På grund av den inneboende risken med dessa typer av verksamheter ska kommunen alltid sträva efter att placera nya farliga verksamheter och Seveso-verksamheter så långt bort från allmänheten som möjligt.

### Farlig verksamhet

Verksamheter där en olycka kan innebära allvarlig skada på människor eller miljö klassificeras som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4§ i lagen om skydd mot olyckor (LSO 2:4).

### Seveso

Vissa verksamheter omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:381). Denna lag kallas även Seveso-lagstiftningen och bygger på ett EU-direktiv. Enligt lagen delas Seveso-verksamheter in i en högre

och en lägre kravnivå. Indelningen beror på mängden kemikalier som verksamheten hanterar.

### Övriga verksamheter

I kommunen finns även andra verksamheter med inneboende risker som också bör beaktas i detaljplaneringen. Det kan röra sig om industrier som hanterar gaser, brandfarliga eller explosiva varor. Dessa verksamheter omfattas inte nödvändigtvis av lagar som Seveso eller LSO men bör ändå beaktas i planeringen.

Kommunen ska sträva efter att hålla verksamheter med inneboende risker så långt från allmänheten som möjligt.

## Luftföroreningar

Luften består av 78 procent kvävgas och 21 procent syrgas. Det är i den sista återstående procenten som alla de förorenande gaser och partiklar som skadar hälsa och miljö finns. Luftföroreningar kommer framförallt från biltrafiken, energisektorn och industriell verksamhet. De består av kemiska föreningar, metaller och förbränningspartiklar.

Luftföroreningar från bland annat trafik, uppvärmning och industriprocesser orsakar flera problem i miljön. På nationell nivå är det främst städerna som har problem med dålig luftkvalitet. Olika partiklar och kvävedioxid är de största källorna till problem och kan även påverka invånarnas hälsa. Luftföroreningar förvärrar astma, ger luftrörsbesvär och kan orsaka hjärt- och kärlsjukdomar och kronisk bronkit.

Luftföroreningar bidrar även till bildning av ozon och sprids långa sträckor med vindarna. Detta kan i sin tur orsaka försurning och övergödning av mark och vatten. Även miljögifter som dioxin, polycykliska aromatiska kolväten (PAH), kvicksilver och kadmium sprids med utsläpp till luften.

I Gävle kommun är trafiken den största källan till luftföroreningar och halterna är direkt kopplade till mängden trafik. Även gaturummets öppenhet påverkar halterna. I avgaserna finns bland annat kvävedioxid, bensen och små partiklar från förbränningen. Vägdamm som virvlar upp innehåller också partiklar som uppstår när vägbanor, däck och andra bildelar slits. Även uppvärmningsanläggningar kan påverka luftkvaliteten - bland annat bildar vedeldning partiklar. Partiklar förs även hit med vindar från andra länder. Industri och verksamheter i kommunen bidrar också med utsläpp.

Goda möjligheter för gång- och cykel, samt väl fungerande kollektivtrafik anges i översiktsplanen som viktiga faktorer för att minska biltrafiken. En medveten



placering av bostäder och service kan också minska behovet av att använda bilen.

En fortsatt fjärrvärmeutbyggnad minskar utsläppen från ved- och oljeeldning.

Miljökvalitetsmålet "Frisk luft" utgör det långsiktigt hållbara målet för nivåer av föroreningar i luften. Dessa halter är beräknade så att de inte ska kunna skada människor eller miljö. Miljökvalitetsmålets halter är betydligt lägre än de som utgör miljökvalitetsnormer.

Övervakningen av luftkvaliteten i Gävle kommun följer de nationella riktlinjer som tagits fram av Naturvårdsverket. Övervakning sker genom mätningar och beräkningar som östra Sveriges luftvårdsförbund gör. För kommunen beräknas kontinuerligt kvävedioxid-, partikelhalter (PM<sub>10</sub>) och andra luftföroreningar. Dessa beräkningar visar att miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar (PM<sub>10</sub>) inte överskrids inom Gävle kommun. De högsta halterna återfinns på några vägsträckor med stora trafikmängder (exempelvis E4 och E16) och i trånga gaturum som exempelvis Staketgatan, Västra vägen, Fältskärsleden och Södra Kungsgatan. Miljökvalitetsnormerna gäller där människor stadigvarande vistas. Det innebär att exempelvis en trottoar i innerstaden omfattas, medan en vägren intill en motorväg inte gör det.

Mätningar av partiklar (PM<sub>10</sub>) och kvävedioxid (NO<sub>2</sub>) har utförts på Södra Kungsgatan i Gävle under 2013 och 2014. Mätningarna visar att miljökvalitetsnormerna sannolikt inte överskrids vid ett normalår, men att ytterligare mätningar behövs för att säkerställa detta. Risk för överskridande av miljökvalitetsnormer gäller framförallt NO<sub>2</sub> och miljökvalitetsmålen klaras inte för varken PM<sub>10</sub> eller NO<sub>2</sub>.

Enligt Luftvårdsförbundet är halterna av bensen låga till mycket låga inom Gävle kommun. Inte heller arsenik, kadmium, bly, nickel, bens(a)pyren, svaveldioxid och kolmonoxid utgör något problem för hälsa och miljö inom kommunen, då halterna är mycket låga och långt under miljökvalitetsnormen enligt Luftvårdsförbundets utredning.

### Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Miljökvalitetsnormer finns i miljöbalken, utifrån EG-direktivet för utomhusluft, och reglerar de luftföroreningshalter som inte får överskridas. Normerna är satta för att skydda mot ohälsa och gäller främst i miljöer där människor vistas. Miljökvalitetsnormerna anger en högsta acceptabel föroreningsnivå till skydd för människors hälsa och miljö. Flera luftföroreningar har skadeverkan även under nivån för miljökvalitetsnormerna och därför måste halterna hållas så låga som möjligt.

Miljökvalitetsnormer i utomhusluft finns för kvävedioxid, partiklar (PM<sub>10</sub>, PM<sub>2,5</sub>), svaveldioxid, kolmonoxid, bensen, bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel, bly och ozon. Kommunen ansvarar för att kontrollera att miljökvalitetsnormerna följs. Ozon övervakas och kontrolleras av Naturvårdsverket.

Även om miljökvalitetsnormerna inte överskrids är det viktigt att vi minskar luftutsläppen. Forskning visar att människors hälsa påverkas mer av luftföroreningar än man tidigare kunnat visa. Biltrafiken ökar, vilket gör att utsläppen också ökar. Därför krävs insatser som motverkar denna trend. Attitydpåverkan för ökad användning av kollektivtrafiken, bättre bilar och minskad dubbdäcksanvändning är viktiga åtgärder för att minska påverkan från biltrafiken.

En större överflyttning från bil till andra trafikslag är bara möjlig i tätorter, andra större orter samt i de stråk med en väl utbyggd kollektivtrafik. I övriga delar av kommunen kommer den tekniska utvecklingen av fordonen att ha störst betydelse för minskad negativ miljöpåverkan.

Gävle kommun verkar för att miljökvalitetsnormerna för luftkvaliteten inte överskrids genom att skapa möjligheter för hållbara transporter och genom att planeringen medverkar till ett minskat bilberoende. På längre sikt ska även miljökvalitetsmålet uppfyllas. Åtgärder kan bli aktuella längs centrala gator i Gävle eftersom även mätvärdena vid Södra Kungsgatan var höga 2014. Åtgärder som kan bli aktuella är exempelvis förbättrad gatuhållning, dammbindning, restriktioner i dubbdäcksanvändning, förändrad hastighet, trafikminskande åtgärder och satsningar på cykelvägnätet.

### Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas, som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radonhalten mäts i enheten bequerel per kubikmeter inomhusluft (Bq/m<sup>3</sup>) och ska inte vara högre än 200 i bostäder. När gasen i sin tur sönderfaller bildas radondöttrar, som är radioaktiva metallatomer som lätt binder sig till rök och damm. Vi andas in dem vilket kan skada våra luftrör och lungor när de radioaktiva metallatomerna sönderfaller och sänder ut alfastrålning. Det kan leda till lungcancer.

Strålsäkerhetsmyndigheten uppskattar att mellan 400 och 500 lungcancerfall per år i Sverige orsakas av radon i inomhusmiljön. Ungefär 90 procent av dessa är rökare. Om radonhalten sänks i alla hus som har halter över gränsvärdet 200 Bq/m<sup>3</sup> kan man på lång sikt undvika cirka 200 lungcancerfall varje år.

**Radonsäkert utförande**

Vid radonsäkert utförande ställs höga krav på att byggnaden är tät mot inläckande jordluft. Någon av följande kombinationer brukar användas:

- Kantförstyvad betongplatta utförd så att den blir så tät att jordluft inte kan sugas in i huset.
- Genomföringar av rör görs lufttäta.
- Källarytterväggar utförs i betong.
- I det kapillärbrytande lagret under huset läggs dräneringsslangar. Dessa kopplas samman till ett rör som dras upp genom huset eller ut till plattans ytterkant. Om lufttrycket under huset måste sänkas, monteras en fläkt på röret.

**Radonskyddat utförande**

Ett radonskyddat utförande är golv och väggar som inte ger uppenbara otätheter mot mark.

- Undvik kantisolering som släpper igenom jordluft längs ytterkanterna på betongplattan.
- Bygg så att sättningar undviks.
- Täta där rör går genom husets bottenplatta och källarytterväggar.

**Fortsatt arbete****Översyn av ras- skred och erosionsrisker**

När nya höjddata och nya beräkningar av kommande höjningar av havsytan tillgängliggörs för hela kommunen ska en ny strandlinje längs kusten markeras och en förnyad bedömning av ras-, skred- och erosionsrisk i intressanta områden längs vattenförekomster utföras.

Radongas i bostäder kan komma från tre olika källor:

- Marken under och runt huset
- Byggnadsmaterialet
- Vatten som används i hushållet

Inom Gävle kommun finns utpekade låg- och högriskområden för markradon. Radonhalten i mark ger dock ett osäkert underlag för att bedöma radonvärdet inomhus. Gränsvärdet 200 Bq/m<sup>3</sup> är så lågt att det är lämpligt och motiverat att bostäder och andra byggnader där människor stadigvarande vistas ska byggas radonskyddat. I Gävle kommun anser vi, utifrån erfarenhet från mer än 18 000 mätresultat, att byggnader skall uppföras med radonskyddat byggnadssätt i hela kommunen, utom längs rullstensåsar, där radonsäkert byggande ska tillämpas.

**Erosion, ras och skred**

Erosion, skred och ras är exempel på snabba massrörelser i jordtäcknet eller i berg. Stora skador kan orsakas dels på mark och byggnader inom det drabbade området, dels inom det nedanförliggande markområde där erosions-, skred- och rasmassorna hamnar. Påverkan på miljön och naturen kan bli stora då massorna kan innehålla farliga ämnen som sprids i vattnet.

Erosion, skred och ras kan ha många olika orsaker, dels naturliga och dels genom människans ingrepp. Ofta är det en kombination av flera orsaker. Störst risk för skred och ras råder i jordslänter som innehåller jordlager med låg hållfasthet och i bergslänter med svagheter i berggrunden.

Det är vanligt med erosion, skred och ras i samband med snösmältning, tjällossning, under perioder med stora regnmängder och vid hårda vindar på havet. Under våren och hösten dunstar inte regnvattnet bort lika lätt som under varma sommarkvar. En stor del av det regn som då faller stannar kvar i jorden. När vattentrycket blir högt i marken kan ett skred eller ett ras inträffa. Klimatförändringarna kan innebära mer regn och längre regnperioder vilket ökar risken för ras och skred. En högre havsnivå innebär att områden som inte tidigare utsatts för erosion påverkas.

I Gävle kommun finns förutsättningar för erosion längs kusten: vid inre fjärden, i den norra delarna av yttre fjärden och vid Hilleviksfjärden. En högre havsnivå till följd av klimatförändringarna kan innebära att 15-55 meter av kusten kan komma att påverkas av ökad erosion utöver den erosion som redan förekommer. Ett schablon med cirka 25 procent på utsträckningen kan läggas till på grund av stormar, översvämning, tillfälliga högvatten eller andra säsongsbetonade effekter.

Längs vattendragen i Gävle kommun finns förutsättningar för erosion utmed Gavleån, från Gävle till Valbo samt utmed Testeboån, främst från Gävle och fram till cirka fem kilometer norr om Åbyggeby.

Klimatförändringarna innebär i huvudsak att medelhöga vattenflöden kan förväntas få längre varaktighet, vilket innebär att erosionen även längs vattendrag kan komma att öka.

Områden med förutsättningar för skred och ras har inventerats översiktligt av MSB (dåvarande Räddningsverket) 2008. Gavleån, Testeboån, Hamrångeån och Norrsundet ingick i stabilitetskarteringen. En zonindelning togs fram som visar grundförutsättningarna för skred och ras.

Förutsättningarna för ras, skred och erosion längs kuststräckan har också utretts. Utredningen pekar ut områden vid Axmarfjärden, Norrsundet, Hamrångefjärden, Olvikarna, Harskärsfjärden samt Inre och Yttre fjärden.

I den översiktliga ras- och skredriskkarteringen finns rekommendationer för vilka utredningar som krävs inom respektive stabilitetszon. Gävle kommun följer dessa rekommendationer.

## Förorenad mark

Historiskt har många verksamheter hanterat kemikalier och farligt avfall på ett sätt som förorenat mark och vatten i sin närhet. Exempel på sådana verksamheter är impregneringsverksamheter, sågverk, verkstadsindustrier, gasverk, bensinstationer, skrotningsverksamhet, ytbehandlingsindustri och deponier. Marken kan också ha förorenats av att förorenade massor använts vid utfyllnad. Vanliga föroreningar som påträffas är tungmetaller, alifatiska och aromatiska kolväten, PCB och dioxiner.

### Inventeringar av förorenad mark

Gävle kommun har inventerat förorenade områden på norra Brynäs, Näringen och i Svedens industriområde i Valbo. Länsstyrelsen har dessutom inventerat flera branscher, bland annat sågverk och impregneringsverksamheter.

### Föroreningar i känsliga områden

Flera potentiellt förorenade områden ligger inom Gävle kommuns vattenskyddsområde, bland annat flera fastigheter i Svedens industriområde. Eventuella föroreningar på sådana platser utgör en särskilt stor risk eftersom de kan förorena vårt dricksvatten. Gävle kommun prioriterar undersökningar och sanering av föroreningar inom känsliga områden högst.

### Deponier

Det finns idag ett antal nedlagda deponier i Gävle kommun som riskerar att påverka omgivande miljö. Beroende på spridningsförutsättningar i marken inom eller i närheten av deponierna kan risker uppstå för miljön och människors hälsa. Översvämning ökar risken för spridning. Deponierna är undersökta och riskklassade av Gävle kommun, som ansvarar för efterbehandlingen.

### Föroreningar och klimatförändringar

Klimatförändringarna förväntas innebära mer regn och skyfall, kraftigare högflödessituationer i vattendrag samt ökad ytavrinning. Grundvatten nära markytan kan kontamineras av regn som för med sig föroreningar från vägar, järnvägar, förorenade industriområden, bekämpningsmedel från jord- och skogsbruk, direkt till grundvattenmagasinet.

Om markanvändningen ändras från miljöfarlig verksamhet till en mer känslig markanvändning, exempelvis bostäder, skola eller parkom-

#### Fortsatt arbete:

#### Klimatförändringars påverkan på förorenad mark

En översyn av ställningstaganden för förorenad mark bör ske när ny fakta kommer fram om hur klimatförändringar påverkar förorenade områden.

Fortsatt inventering av identifierade förorenade kommunala objekt enligt MIFO.



råde ska markundersökningar utföras. Detta gäller vid all fysisk planering, såsom planläggning, bygglov och förhandsbesked. Om en befintlig miljöfarlig verksamhet förändras, byggs ut eller liknande kan kommunen ställa krav på undersökningar. Resultaten av undersökningarna avgör behovet och omfattningen av en eventuell sanering. Sådana bedömningar görs med stöd av miljöbalken.

## Översvämning

Klimatanalyser visar på förändringar i avrinningens säsongsfördelning. För de större vattendragen i kommunen pekar medelvärdena av klimatscenerierna på en tidigare vårflood med lägre flödestopp i slutet av seklet. Detta beror på minskade snömagasin till följd av högre temperaturer vintertid. Av samma skäl förväntas tillrinningen öka vintertid medan tillrinningen sommartid bedöms vara relativt oförändrad eller minska något. Sammanfattningsvis innebär detta en längre varaktighet av medelhöga flöden medan mycket höga flöden, som idag återkommer framförallt under vårflooden, blir mer ovanliga.

Klimatförändringarna tyder på en minskande trend av 100-årsflödets storlek under detta sekel. Översvämningar till följd av framtida 100-årsflöden bedöms därför inte bli mer omfattande än översvämningar till följd av dagens 100-årsflöde.

Risken för översvämning längs vattendrag minskar om vattendraget är reglerat genom vattenkraftsdammar eller andra dammar. Så är förhållandena i Gavleån och Dalälven. Områden längs Testeboån är mer utsatta för översvämningssrisker eftersom ån har färre dammar i sitt lopp genom kommunen. Risken för översvämning längs med kusten beror främst på klimatförändringar.

Översvämningsskartläggningen är beroende av noggrannheten i data för topografin. Höjddata har förbättrats de senaste åren. För hela Gävle kommun genomfördes en laserscanning med helikopter 2008. Det innebär att högre noggrannhet i beräkningar av riskerna för översvämning kan erhållas.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap gjorde en översvämningsskartering längs Gavleån 2014. Där ingår också Storsjön, Jädraån från Kungsfors och Hoån från Hofors. Den ersätter 2002 års kartläggning för dessa vattendrag. *Ny källa.* Dalälven och Testeboån kommer att kartläggas med nya, mer detaljerade höjddata under 2015-2016. Beräknade framtida havsnivåer för Bottenhavet kring Gävle kommun togs fram 2012 av Sveriges geotekniska institut.

## Testeboån

I Gävle kommun rinner Testeboån från Lundbosjön ner till utloppet i Bottenhavet. Den enda reglering som finns kvar söder om Lundbosjön är det gamla kraftverket i Strömsbro. Ån har historiskt sett haft kraftiga förändringar i vattenflödet under året och har vid tre tillfällen de senaste 100 åren haft flöden över det så kallade 100-års flödet. Det är främst området söderut från Åbyggeby som är bebyggt och som kan vara i riskzonen för översvämningar.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap kommer under 2015-2016 att göra en ny översiktlig översvämningsskartering med nya mer detaljerade höjddata. Den översiktliga skarteringen av översvämningssrisker från 2002 kompletterades 2009 genom omfattande översvämningsskarteringar längs Testeboån. Resultatet används i Gävle kommuns GIS-system. Skillnaderna mellan de två skarteringarna är att den senare har laserskannad höjddata och även lodade tvärsektioner i å-fåran, vilket ger högre säkerhet i beräkningarna. Under 2011 utfördes även översvämningsskyddsplaner för två områden längs Testeboån: vid Ävägen i Forsby och vid Stigs Gård. Kontroll av tidigare utförda beräkningar och förnyade nivåberäkningar gjordes.

Ävägenområdet har cirka tio byggnader som riskerar att bli översvämmade vid 100-års flöden. Översvämningsskyddsplanen ger förslag på hur en permanent skyddsbarriär kan skapas, bland annat genom att använda den befintliga vägen som skyddsvall. Det krävs dock andra åtgärder som kompletterade vallar och förberedda pumpgröpar samt blockering av trummor.

Området kring Stigs gård har bättre förutsättningar att motstå högre flöden. Vid 50-årsflödet riskerar vattnet stiga så högt att Storgatan i Strömsbro sätts under vatten. Detta vatten följer sedan Storgatan fram till sydost om kraftverket där det åter rinner ned i Testeboån. Det finns viss risk att översvämmat vatten kan följa dagvattenledningar inom området och rinna bakvägen upp i ledningssystemet och ge problem inom området. I övrigt sker inga större översvämningar i området upp till 100-årsflödet.

## Gavleån

Den översiktliga skarteringen som MSB gjorde 2014 visar på små risker med översvämningar. Sträckan från Storsjön ner till utloppet är i sin helhet reglerad genom en rad vattenkraftverk som ägs av Gävle Energi. Detta gör att det finns få och små översvämningsskänsliga områden längs sträckan. Eventuellt bör en ny bedömning göras om avtappningsmöjligheterna från Storsjön ändras i samband med omprövningen av miljödomen för vattenkraftverket i Forsbacka.

## Dalälven

Hedesundafjärden och Bramsöfjärden är de områden i Gävle som berörs av höga flöden i Dalälven. Relativt få byggnader berörs av 100-årsnivån i utredningen från 1999. Beräkningarna indikerar att ett flertal byggnader finns på översvämningskänslig mark men det är osäkert om detta stämmer på grund av upplösningen av höjddata. Även Ö-vägen och campingen på Ön riskeras att översvämmas vid denna nivå. Vid planering och bygglovsärenden måste detta detaljstuderas. MSB gör ny kartläggning 2015-2016.

I samband med arbetena med att begränsa den stora förekomsten av stickmyggor gjordes en laserskanning av Hedesundafjärden och Bramsöfjärden. Modernare beräkningar av flöden och översvämmade nivåer gjordes och jämfördes med Räddningsverkets tidigare bedömningar. Stora avvikelser kunde konstateras, bland annat beroende på att noggrannare höjddata fanns tillgänglig. Utredningen från 2006 tyder på att större områden än vad som tydliggjordes 1999 riskerar att drabbas av översvämning.

## Storsjön

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, uppdaterade 2002 års översvämningskartering 2014. Under 2011 utfördes en översvämningskyddsplan för Forsbackaområdet vid Storsjöns utlopp. Då gjordes kontroller av tidigare beräkningar, liksom förnyade nivåberäkningar.

Av översvämningskartorna framgår att flertalet flöden endast har ringa påverkan, både i Storsjön och i Övre Säljet. Ett antal fastigheter berörs dock. Först vid beräknat högsta flöde (BHF) sker omfattande översvämning och då finns risk att Forsbacka kringgärdas av vatten, genom att ett nytt utlopp skapas norr om Forsbacka som rinner ned till Gävleån nedströms dammarna. Bebyggelsen vid förträngningen mellan Storsjön och Övre Säljet ligger på en så pass hög nivå att det inte finns någon risk för översvämning, oavsett flöde.

## Övriga sjöar och vattendrag

Underlaget för sjöar, vattendrag och kustområden i norra delen av kommunen är tämligen begränsat. Det finns inga karteringar gjorda förutom den översiktliga stabiliseringskarteringen från 2008. Det är främst kring Hamrångefjärden, Hamrångeån och Norrsundet som det finns byggnader som kan påverkas. Hamrångeån är ett reglerat vattendrag och risken bedöms därför som mycket liten.

## Bottenhavet

Den framtida medelvattennivån i havet längs kommunens kust kan, med dagens kunskap, förväntas bli 50-60 centimeter högre fram till 2100 jämfört med dagens förhållanden om man tar hänsyn till landhöjningen. Historiskt sett har landhöjningen i Gävleborgs län varit större än havsnivåhöjningen. Vid extremvattenstånd vid tillfälliga lågtryck kan havsytan uppgå till ungefär två centimeter över dagens medelvattennivå.

En utredning avseende förutsättningar för naturolyckor längs kuststräckan utfördes för Gävle kommun 2012. Vattenståndet beräknades kunna höjas med 0,28 meter så att medelvattenståndet år 2100 ligger på 0,355 meter (RH2000) och 100-årsnivån år 2100 på 1,66 meter (RH2000). Längst in i Gävle hamn, Norrsundet, Hamrångefjärden och Axmarfjärden är nivåerna 0,10 meter högre på

## Principen för bedömning av risker för översvämmningar i sjöar och vattendrag

### Markområden med stor sannolikhet för översvämmningar

I områden som hotas av 100-årsflöde ska det inte tillkomma någon bebyggelse alls, med undantag för komplementbyggnader så som garage och uthus.

### Markområden med viss sannolikhet för översvämmningar

Områden som hotas av högsta dimensionerade flöde kan ha samhällsfunktioner av mindre vikt. Exempel är byggnader av lägre värde, byggnader av mer robust konstruktion, vägar med förbifartsmöjligheter, enstaka villor, fritidshus och mindre industrier med liten miljöpåverkan.

### Markområden med låg sannolikhet för översvämmningar

I områden som inte hotas av 100-årsflöde eller högsta dimensionerade flöde ska riskobjekt och samhällsfunktioner av betydande vikt placeras. Några exempel är offentliga byggnader som sjukhus, vårdhem, skolor, infrastruktur av stor betydelse såsom riksvägar och andra vägar utan reella förbifartsmöjligheter, järnväg, vatten- och avfallsanläggningar, el- och teleanläggningar samt industrier med stor miljöpåverkan. Även sammanhållen bostadsbebyggelse bör placeras ovanför nivån för högsta dimensionerande flöde.

## Fortsatt arbete:

### Översyn av översvämningsrisk

Översvämningskartor som redovisar översvämningsrisken längs Gävleån ska revideras utifrån aktuell miljödom för vattenkraftverket i Forsbacka. När nya data kring höjdnivåer är tillgängliga för alla delar av Gävle kommun ska översvämningskartorna uppdateras.

grund av *vinduppstuvning*. Kartor som visar vattenståndet med 100-års återkomsttid togs också fram.

2012 fanns det endast höjddata av god kvalitet för södra delen av kommunen. Det kustparti som omfattas är större delen av Norrlandetskusten, Römaren samt Limön. Det innebär att kartan över översvämningskänsliga områden har högre noggrannhet på denna kuststräcka jämfört med övriga kustpartier. När nya nivåer är tillgängliga för övriga delar av Gävle kommun ska kartorna uppdateras. En ny nationell höjdmodell (NNH) ska finnas för hela Sverige 2015.

## Elektromagnetiska fält

Vid kraftledningar uppstår elektriska och magnetiska fält. Strålsäkerhetsmyndigheten har utfärdat föreskrifter och allmänna råd med gränsvärden. Målet är att skydda boende mot alltför höga nivåer av strålning från ledningarna. På grund av misstankar om samband mellan elektromagnetiska fält och cancersjukdom manar Strålskyddsmyndigheten till viss försiktighet.

## Lågstrålande områden

Sedan ett flertal år pågår en diskussion i samhället om strålning från lokala tekniska strålkällor kan påverka hälsan. Det finns personer som upplever stort obehag av el- och magnetfält och som söker en plats i vår kommun där strålningen är mycket liten eller obefintlig. Strålsäkerhetsmyndigheten har det nationella ansvaret för frågan. De har ett vetenskapligt råd som i rapport 2013:19 och rapport 2014:16 sammanfattat de forskningsrapporter som finns på området. Strålsäkerhetsmyndigheten har även gett ut en broschyr: "Magnetfält och hälsorisker" som upplysning till allmänheten.

Elöverkänsligas förening i Jönköping har definierat vad de anser att ett lågstrålande område ska uppfylla för krav för att vara intressant som bostadsort för en el- och strålningsöverkänslig person. Definitionen finns att läsa på hemsidan [www.elkanslig.se](http://www.elkanslig.se).

I Gävle kommun finns många stora kraftledningar och ett flertal mobilmaster. Överflygning sker av flygplan och flera järnvägar går genom kommunen. Här finns mindre områden där strålning via elektromagnetiska fält från kraftledningar, transformatorstationer och järnvägar är relativt liten.

Hela Gävle kommun påverkas av sändare från mobilmaster och överflygning av flygplan. Vissa små områden ligger i radioskugga, men dessa kan idag inte säkert kartläggas och varierar dessutom över tid. Till exempel kan ett skyddande skogsområde avverkas och radioskuggan upphöra. Kommunens bedömning i översiktsplanen är att Gävle kommun inte har några områden med tillräckligt låga halter strålning för att kunna klassas som lågstrålande.

Läs om djurhållning i avsnittet "Naturresurser".

En sammanfattning av miljökvalitetsnormer finns under avsnittet "Riksintressen och miljökvalitetsnormer".



## RIKTLINJER FÖR MILJÖ- OCH RISKFAKTORER

### Buller

- Rekommenderade riktvärden för respektive bullerkälla är utgångspunkt i planläggning och lovgivning. Gävle kommun följer riksdagens riktvärden för trafikbuller samt Boverkets allmänna råd 2008:1 för avstegsfall vid ny bostadsbebyggelse och förordning 2015:16. Vid avsteg ska mer detaljerade utredningar göras som visar att en bra ljudmiljö för bostäder, skol- och vårdlokaler kan åstadkommas. Vid bullerberäkningar ska sammanvägd bullerpåverkan och "bullerregn" redovisas.
- Bullerkartläggning ska upprepas vart femte år.
- Gävle kommun ska verka för att ljudklass B används vid nybyggnation av bostäder i bullerutsatta områden.

### Farligt gods

- Gävle kommun anser att ett markområde om minst 25- 30 meter närmast transportleder för farligt gods ska lämnas helt obebyggt.
- Gävle kommun anser att om byggnader ska uppföras närmare än 150 meter från transportled för farligt gods ska en bedömning av behovet av skyddsåtgärder göras. Gästrike Räddningstjänst och kommunens säkerhetsavdelning ska alltid kontaktas i ett tidigt skede då ny markanvändning övervägs i anslutning till leder där farligt gods transporteras.
- Säkra uppställningsplatser för fordon som fraktar farligt gods ska finnas längs alla rekommenderade transportvägar.

### Luftföroreningar

- Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft ska följas.
- Klimat- och hälsopåverkande utsläpp från biltrafiken ska minska. Antalet gator med NO<sub>2</sub> i intervallet 48-60 µg per kubikmeter och antalet gator med partiklar (PM<sub>10</sub>) i intervallet 39-50 µg per kubikmeter i utomhusluft ska minska.

### Radon

- Inom Gävle kommun ska bostäder och andra byggnader där människor stadigvarande vistas alltid byggas radonskyddat, förutom längs med rullstensåsar där det alltid skall byggas radonsäkert.

### Erosion, ras och skred

- Bedömning om risk för ras och skred längs vattendrag i Gävle kommun ska göras utifrån de olika stabilitetszonerna.

### Förorenad mark

- Gävle kommun ska arbeta proaktivt med förorenade områden för att få en bättre kunskapsbild av hur belastningen ser ut både från pågående och nedlagda miljöfarliga verksamheter. Känsliga områden, exempelvis vattenskyddsområden, ska prioriteras för

att skydda människors hälsa och miljön. Risken för att förorenad mark frigör gifter till vattendrag och dricksvattentäkter genom översvämningar, ras och skred ska beaktas.

- Vid ändrad markanvändning från miljöfarlig verksamhet till mer känslig markanvändning, som bostäder, skola, eller park ska markundersökningar utföras. Detta gäller vid all fysisk planering av exempelvis planläggning, bygglov och förhandsbesked.

### Översvämningar

Byggnads- och miljönämnden fastslog riktlinjer för att minska risken för skada i samband med översvämning i ett beslut den 21 mars 2012. Vid fysisk planering och hantering av olika lov följer Gävle kommun riktlinjerna nedan, om inte mer detaljerade utredningar görs, åtgärder vidtas eller om det inte finns starka motiv för att göra avsteg.

- Generella riktlinjer vid sjöar och vattendrag: Nya huvudbyggnader i områden lägre än den vattennivå som uppstår vid 100-årsflöden längs sjöar och vattendrag ska inte medges. Undantag görs för enkla byggnader som garage och uthus. Infrastrukturanläggningar ska inte uppföras under Beräknat Högsta Flöde (BHF). I tveksamma ärenden ska en riskanalys upprättas av fastighetsägaren för att klargöra eventuella risker. Analysen bör även påvisa vilka åtgärder som kan reducera risken till acceptabel nivå.
- För Storsjön används Sandvikens kommuns riktlinjer: Som lägsta nivå för grundläggning och isolering, ska en nivå om +64,40 meter (RH2000), medges för bygglov för nya huvudbyggnader.

För nivåer mellan +63,50 och +64,40 meter (RH2000) kan bygglov ges till mindre tillbyggnader och för nivåer under +63,50 meter (RH2000) kan bygglov endast ges för enklare isolerade komplementbyggnader.

- Bottenhavet: Detaljplaner och bygglov för nya huvudbyggnader, större bryggor och vägar på markområden lägre än +2,00 meter (RH2000) i Bottenhavet medges inte.

Större infrastrukturanläggningar ska klara +2,50 meter (RH2000) för att detaljplan/bygglov ska medges.

Nivåerna avser bostadens lägsta nivå för undersida av isolering i golvbjälklag.

### Elektromagnetiska fält

Ny etablering av bostäder, skolor och förskolor ska inte ske där elektromagnetiska fält från kraftledningar och andra elinstallationer överskrider 0,4 µT.

### Lågstrålande områden

I Gävle kommun finns inget område som har tillräckligt låga halter strålning för att kunna klassas som lågstrålande.



# Riksintressen och miljö kvalitets- normer

RIKSINTRESSEN



# Riksintressen

## Vad är ett område av riksintresse?

Områden av riksintresse är geografiska områden som är av nationell betydelse för en rad olika samhällsintressen. Områdena kan vara viktiga av olika skäl, som höga natur- eller kulturmiljövärden, kommunikationer eller energiproduktion. Områden som är av riksintresse pekas ut genom Miljöbalkens hushållningsbestämmelser i kapitel 3 och 4. I översiktsplanen redovisar kommunen hur riksintressena ska tillgodoses.

## Vad innebär det att ett område pekats ut som riksintresse?

Riksintresseområden ska beaktas när det finns planer på att ändra markanvändningen och ändringen kräver någon form av beslut från en myndighet för att kunna genomföras. Exempel på sådana är ansökan om förhandsbesked, detaljplanläggning, koncessionsansökningar, byggande av väg och järnväg. Om den planerade markanvändningen skulle innebära påtaglig skada på ett riksintresse så är huvudregeln att ändringen inte får tillstånd. Pågående markanvändning påverkas inte av att området pekats ut som riksintresse.

## Övergripande ställningstagande

Kommunen delar i huvudsak de statliga myndigheternas uppfattning om utpekade riksintresseområden. Kommunen har tagit hänsyn till riksintressena i översiktsplanen och kommer så långt det är möjligt att tillgodose och bevaka riksintressena i samband med detaljplanering, bygglovsgivning och förhandsbesked, samt vid annan tillståndsprövning. Under varje riksintresse nedan anges hur kommunen övergripande kommer att tillgodose riksintressena.

## Riksintresseområden för naturvård

Enligt miljöbalkens 3 kap 6§ ska områden som är av riksintresse för naturvärden skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. I Gävle kommun finns 18 områden som är riksintresse för naturvärden.

## Natura 2000

Natura 2000 är EU:s gemensamma nätverk av värdefulla naturområden. Dessa områden omfattas av riksintresse enligt Miljöbalkens 4 kap. 8§. För varje område ska det finnas en bevarandeplan som beskriver naturvärden, möjliga hot, förslag till skötsel och bevarandeåtgärder. Länsstyrelsen upprättar planerna som är ett kunskaps- och planeringsunderlag.

I Gävle kommun finns 39 Natura 2000-områden. I översiktsplanen anges att alla kommunens riksintresseområden för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar naturmiljön. I alla kommunens naturreservat och Natura 2000-områden ska natur- och rekreationsvärdena bevaras och utvecklas.

Riksintresseområden för naturvård	ObjektID
Skärjeån	X 73
Axmarkusten	X 74
Axmar högmosse-Gnagmur	X 81
Hamrångeån	X 82
Lindön-Björnön-Iggösundet	X 83
Testeboån-Lundbosjön med Testeboåns delta	X 84
Myrarna öster om Öjaren	X 85
Mårdängsjön-Hillesjön	X 86
Harkskärsfjärden	X 87
Gavleån och Östra Storsjön	X 88
Limön-Orarna	X 90
Eggegrund – Lövggrund	X 91
Lomsmuren-Lomsjön-Svartsjömuren (delar av riksintresseområdet ligger inom Gävle kommun)	X 92
Kalkområdet sydost om Gävle	X 93
Karinmossen-Karinsjön-Kalkmossen-Bysjön-Bysjömossen-Buksjömossen	X 94
Nedre Dalälven	X 96
Hilleviksfjärden	X131
Runstensängen	X 132



Riksintresseområden för vattendrag	ObjektID
Nedre Dalälven	

## Riksintresseområde för vattendrag

Nedre Dalälven omfattas av riksintresse för vattendrag enligt 4 kap 6§ miljöbalken. Inom riksintresseområdet får inte vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverföring för kraftändamål utföras.

Riksintresseområden för kulturmiljö	ObjektID
Gävle stad	K 800
Strömsbro	K 801
Norrlandet – Utvalnäs	K 802
Oslättfors bruk	K 805
Hedesunda – Ön, (två områden)	K 807
Södra Valbobygden	K 808
Forsbacka bruk	K 811
Sätra	K 812

## Riksintresseområden för kulturmiljövård

I Gävle kommun finns åtta områden som är av riksintresse för kulturmiljövård. Dessa områden omfattar värdefulla bebyggelsemiljöer, fornlämnings-områden och öppna odlingslandskap. Inom dessa områden ska särskild hänsyn tas till den kulturhistoriska miljön och landskapsbildningen så att riksintresset inte påtagligt skadas.

Ett kulturmiljöprogram för norra, västra och södra kommundelarna är framtaget parallellt med översiktsplanen. Programmet kompletterar befintliga kulturmiljöbilagor, vilket innebär att det nu finns en kommuntäckande vägledning hur kulturmiljön i Gävle kommun ska värnas i fortsatt planering.

Riksintresseområden för friluftsliv	ObjektID
Nedre Dalälven	

## Riksintresseområden för friluftsliv

I Gävle kommun finns ett område av riksintresse för friluftsliv vid Nedre Dalälvsområdet.

I översiktsplanen anges att detta område ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar friluftslivets värden.

Riksintresseområde för kommunikation och infrastruktur	ObjektID
Järnväg	
Stomnätet – Ostkustbanan, Bergslagsbanan, Norra Stambanan	
Bangård för godshantering	
Järnvägsspår Gävle hamn- säkerställande av transportfunktionen	
Planerad ny Ostkustbana Gävle - Sundsvall	
Väg	
E4	
E16, del av Västervägen	
Riksväg 56	
Vägar som förbinder kommunikationsanläggningar av riksintresse Hamnleden, Spångersleden, Österbågen och Korsnäs vägen	
Planerad ny riksväg 56	
Sjöfart	
Gävle hamn	
Farleder	

## Riksintresseområde för kommunikation och infrastruktur

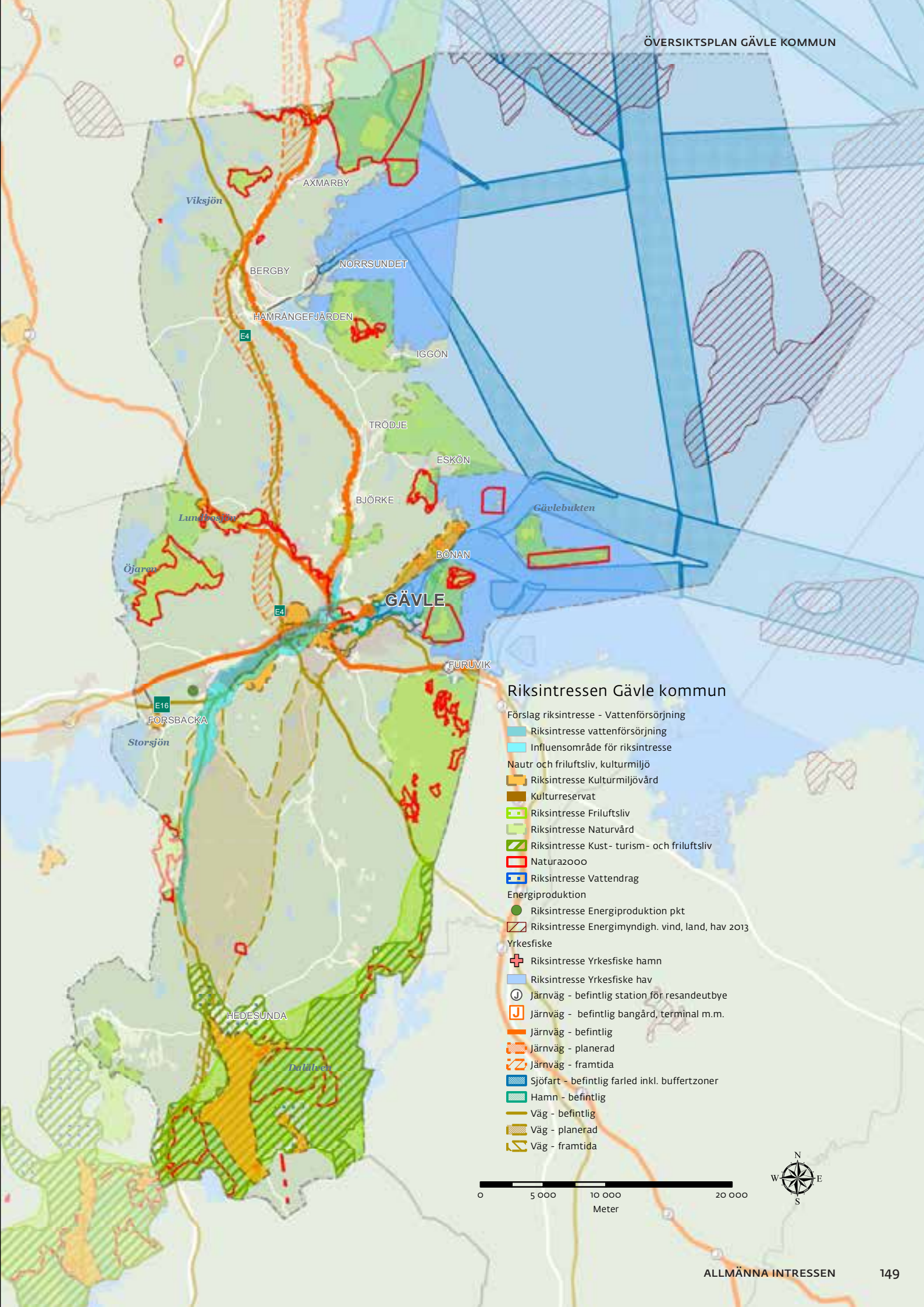
Riksintresse för infrastruktur innebär att mark- och vattenområden som är av särskild betydelse för nationell infrastruktur ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjande av anläggningen. I Gävle kommun är infrastruktur som europavägarna, stambanan för järnväg, Gävle hamn, farleder med flera riksintressen. Annan infrastruktur som bangårdar, kommunikationslänkar mellan transportsystemområden och riksväg 56 är också av riksintresse. De nationella infrastrukturerna har ett stort värde för utvecklingen av Gävle.

Flera av de stora infrastrukturerna är belägna på eller korsar Valboåsen, som utgör en viktig naturresurs för Gävle kommuns vattenförsörjning. Valboåsen är också föreslagen som riksintresse för dricksvattenförsörjning. Det är av vikt att åtgärder på den nationella infrastrukturen fortsätter ske så att risken för olyckor som kan leda till förorening av grundvattnet minimeras.

### Järnväg

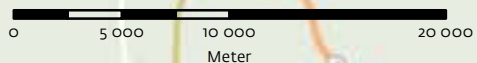
I översiktsplanen lyfts viktiga infrastruktursatsningar av nationell betydelse fram:

- Utbyggnad av Ostkustbanan med dubbelspår väster om E4:an
- Elektrifiering av järnvägsspår till Gävle hamn
- Kapacitetshöjande åtgärder på Gävle central



Riksintressen Gävle kommun

- Förslag riksintresse - Vattenförsörjning
  - Riksintresse vattenförsörjning
  - Influensområde för riksintresse
- Natur och friluftsliv, kulturmiljö
  - Riksintresse Kulturmiljövård
  - Kulturresevat
  - Riksintresse Friluftsliv
  - Riksintresse Naturvård
  - Riksintresse Kust- turism- och friluftsliv
  - Natura2000
  - Riksintresse Vattendrag
- Energiproduktion
  - Riksintresse Energiproduktion pkt
  - ▨ Riksintresse Energimyndigh. vind, land, hav 2013
- Yrkesfiske
  - + Riksintresse Yrkesfiske hamn
  - Riksintresse Yrkesfiske hav
- Järnväg - befintlig station för resandeutbye
- Järnväg - befintlig bangård, terminal m.m.
- Järnväg - befintlig
- ▨ Järnväg - planerad
- ▨ Järnväg - framtida
- Sjöfart - befintlig farled inkl. buffertzoner
- Hamn - befintlig
- Väg - befintlig
- ▨ Väg - planerad
- ▨ Väg - framtida



- Markreservat för ny järnvägsdragning av Bergslagsbanan norr om Hageström/ Valbo

Av regional betydelse är även satsningar på nya regionalstågstationer Gävle västra och Hagsta, samt Hamrångebygden.

Läs mer under ”Kommunikation och infrastruktur”.

## Väg

Riksväg 56 är ett viktigt stråk genom Gävle kommun och förbinder Norrköping och Gävle. Sträckan Hedesunda - Valbo är olycksdrabbad och där finns ett starkt behov av att öka trafiksäkerheten. Förstudier och vägutredningar kring vägen har pågått under många år och ger en osäkerhet för markägare och boende kring de alternativa vägdragningarna som föreslagits. Det markområdet som riksintresset för planerad infrastruktur för riksväg 56 utgör, upptar en stor del av sydvästra kommundelen. Det är av stor vikt att processen fortsätter och genomförs.

## Sjöfart

Gävle hamn är av riksintresse för kommunikationen. Riksintresset och dess influensområde finns beskrivet i Trafikverkets rapport ”Riksintresset Gävle hamn – precisering av riksintresse, 2013”. För att göra en framtida expansion för hamn- och verksamhetsområdet möjlig lyfter översiktsplanen fram behovet av översyn av en fördjupad översiktsplan för Avan-Fredriksskans från 2004. Farlederna för yrkessjöfarten ska prioriteras där de sammanfaller med andra allmänna intressen.

## Riksintresseområde för yrkesfisket

En stor del av Gävle kommuns havsområde längs kusten utgörs av riksintresse för yrkesfisket. Tre hamnar är utpekade i Engesberg, Bönan och Utvalnäs. Översiktsplanens riktlinjer säger att riksintresseområden för yrkesfiske och viktiga områden för fiskens reproduktion ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden.

Riksintresseområden för yrkesfisket	ObjektID
Yrkesfiske hamn	
Engesberg	
Bönan	
Utvalnäs	
Yrkesfiske hav	
Skårså Ljusnefjärden Axmarfjärden Iggön	
Gävlebukten Lövstabuketen Storfjärden	

## Riksintresseområden för energiproduktion

I Gävle kommun finns tre områden som är av riksintresse för energiproduktion. I översiktsplanen föreslås att etablering av stora och medelstora vindkraftetableringar i första hand ska göras inom områden som utpekats som riksintresse för vindkraft eller inom kommunalt utredningsområde för vindkraft.

Riksintresseområden för energiproduktion	ObjektID
Mackmyra vattenverk	
Vindkraft	
Storgrundet	
Finngrundet	

## Riksintresseområden för vattenförsörjning

Förslag till riksintresseområde för dricksvattenförsörjning har varit ute för remiss under 2015. Området omfattar Valboåsen med influensområde. Översiktsplanen innehåller riktlinjer för att skydda både befintliga vattentäkter och framtida vattenresurser. Se även avsnitt Naturresurser.



# Miljökvalitetsnormer

Kommunen har ansvar för att uppnå miljökvalitetsnormerna genom planering, åtgärder eller inriktningsbeslut. Översiktsplanen redovisar hur kommunen planerar att uppnå gällande miljökvalitetsnormer.

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes i miljöbalken 1999 för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk. Miljökvalitetsnormerna går att hitta i miljöbalkens femte kapitel med tillhörande förordningar.

Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) trädde i kraft 2000 och har implementerats i svensk lagstiftning i miljöbalken, dess förordningar och i fler föreskrifter från Naturvårdsverket och Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). Direktivet syftar till att åstadkomma en bra vattenkvalitet och en långsiktigt hållbar användning av vatten. Grundvatten har ett eget dotterdirektiv, Direktivet om skydd av grundvatten (EG-direktiv 2006/118/EG).

Vattenmyndigheten inom Bottenhavets vattendistrikt antog en förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer samt åtgärdsprogram för distriktets vattenförekomster 2009. Det innebär att det finns kvalitetskrav för vattenmiljöerna, så kallade miljökvalitetsnormer (MKN) för större sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. En ny förvaltningsplan och åtgärdsplan är under framtagande. De kommer att gälla till 2021.

Myndigheter och kommuner är skyldiga att genomföra de åtgärder som fastslagits i åtgärdsprogrammet för att uppnå miljökvalitetsnormerna. Inom vattenförvaltningen används miljökvalitetsnormerna för att ange krav på vattnets kvalitet i flera olika avseenden. Ett sätt att få en bild av status och kvalitet på en vattenförekomst är att använda vattenkartan, en webbaserad kartapplikation där vattendistriktet redovisar aktuell status på vattenförekomster.

Läs mer om miljökvalitetsnormer för vatten under avsnitt Naturresurser.

## Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Regeringen utfärdade en förordning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft 1998. Normerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla gemensamma krav inom EU. Förordningen har reviderats flera gånger. Miljökvalitetsnormerna

omfattar idag ett tiotal olika ämnen. EU-kommissionen genomför en omfattande översyn av Europas luftpolitik och det är troligt att fler ämnen kommer att omfattas av miljökvalitetsnormer efter 2020.

Det är en kommunal uppgift att övervaka luftkvaliteten och vidta åtgärder om en norm för något ämne överskrids eller riskerar att överskridas.

Läs vidare under Miljö- och riskfaktorer.

## Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

Det finns såväl miljömål som miljökvalitetsnormer för störande buller. Enligt förordningen om omgivningsbuller (2004:675) har Trafikverket och kommuner med över 100 000 invånare en skyldighet att kartlägga och upprätta åtgärdsprogram för buller. Under den period som översiktsplanen gäller, kommer Gävle kommun att passera 100 000 invånare, varför en kartläggning med förslag till åtgärder ska påbörjas.

## Miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten

Det finns även miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten (i förordning 2001:554). I Gävle kommun finns idag inga vatten som omfattas av fisk- eller musselvattendirektivet.

### Fortsatt arbete

Åtgärdsprogrammet för vattenförekomster innebär att flera kommuner ska samarbeta i vattenråd för gemensamma vattenavrinningsområden. Beslut krävs om vem som ska ansvara för det arbetet. Medel behöver avsättas för åtgärder.

Målen i miljöstrategiska programmet om klimatneutralt och fossilfritt kan innebära lägre halter av luftföroreningar. Medel ska avsättas för bevakning och för eventuella åtgärder för att klara miljökvalitetsnormerna för utomhusluft när stadens befolkning växer.

När kommunens invånarantal når över 100 000 ska en utredning visa var bullret överskrider riktlinjerna. Kommunen ska redovisa vilka åtgärder som ska vidtas för att minska bullerstörningarna.



# Geografiska fördjupningsområden

Kust och hav

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Ortsfördjupningar Forsbacka, Hamrådebygden, Hedesunda





KUST OCH HAV

# Kust och hav

# Kust och hav

Kusten och havsområdet är värdefulla och viktiga utvecklingsområden för Gävle kommun. Kustens attraktionskraft gör att många dras hit. Här kan man bo nära naturen och samtidigt ha ett rimligt avstånd till servicen i Gävle eller något av de andra kustsamhällena. Andra söker sig till havet för att bada, fiska, åka skridskor, köra skoter, fågelskåda, åka båt eller njuta av havet på annat sätt. För att ytterligare utveckla kusten med havsnära bostäder och större besöksmål krävs satsningar på kollektivtrafik.

För att öka attraktiviteten kring kommunens havsområde behöver satsningar ske på tillgängligheten till kusten både från land och vattnet. Även den visuella kontakten med havet är viktig för att vi ska se och uppleva havet från land. Kommunen vill möjliggöra fler bostadsområden längs kusten, stärka yrkesfisket och utveckla turismen och friluftslivet. Utvecklingen av kustområdet och havet ska ske på ett sådant sätt att de värden som finns i naturområdena likväl som i kulturhistoriskt viktiga miljöer stärks och bevaras. Gävle kommuns planeringsområde för kust och hav omfattar området från kustområdet på land ut till territorialgränsen (2,2 mil utanför baslinjen). Området mellan baslinjen och den ekonomiska zonen omfattas av en havsplan som Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tar fram. Den kommunala översiktsplanen och havsplanen överlappar varandra till viss del.

## Gällande planer

Det finns sex fördjupade översiktsplaner som berör kust och hav i Gävle kommun: Gävle stad 2025, antagen 2009, Norrlandet, antagen 2012, Eskön, antagen 2009, Furuviik, antagen 2007, Gävle hamn - Avan-Fredriksskans, antagen 2004, samt Gävle kustvatten, antagen av kommunfullmäktige 1992. Den sistnämnda ersätts med detta kapitel.

## Allmänhetens tillgänglighet till kustområdet

Människors möjlighet att se och uppleva havet har en stark framtoning i planen. Därför pekar planen ut turistnoder, värdefulla havsbad, sju stora områden av särskilt intresse för friluftslivet, samt båtlivets viktiga infrastruktur. Kustområdets vägnät har sin stomme i den gamla E4:an (väg 583). Den går i nordsydlig riktning längs kusten och är aldrig längre än fem kilometer från strandlinjen. Väg 583 är försedd med kollektivtrafik. Bussförbindelse finns även längs Bönnavägen. Norr om Harkskär saknas väg nära strandlinjen som kan knyta ihop byarna längs kusten, bortsett från ett antal skogsbilvägar med låg standard. Från hav och land är stora delar av kustlinjen otillgänglig då marken är blockig och på sina ställen oländig. Det är svårt att ta sig från land till kusten annat än vid de större orterna och möjligheterna till att anlägga med båt från havet är begränsade.

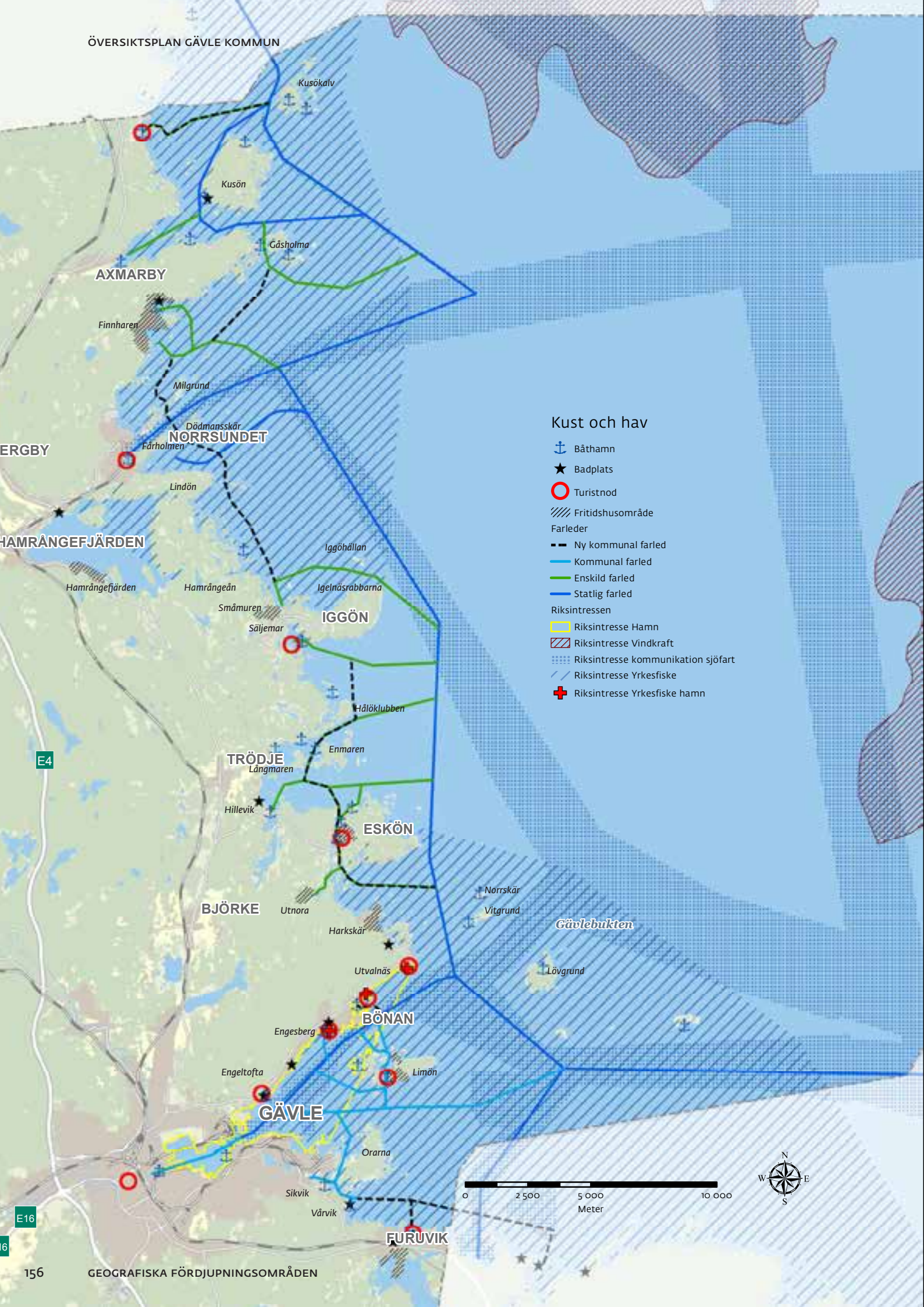
Havs- och vattenmyndigheten är den myndighet som ansvarar för Sveriges havsområde. Syftet med att ta fram havsplaner är att verka för havets långsiktiga förvaltning och utveckling.

[www.havochvatten.se](http://www.havochvatten.se)










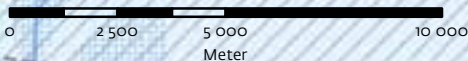
Kartan visar vilka områden i havsområdet som är av särskilt intresse för friluftslivet.





Kust och hav

-  Båthamn
-  Badplats
-  Turistnod
-  Fritidshusområde
- Farleder
-  Ny kommunal farled
-  Kommunal farled
-  Enskild farled
-  Statlig farled
- Rikssintressen
-  Rikssintresse Hamn
-  Rikssintresse Vindkraft
-  Rikssintresse kommunikation sjöfart
-  Rikssintresse Yrkesfiske
-  Rikssintresse Yrkesfiske hamn





Kommunen ska verka för att öka tillgängligheten till havet både från land och från vattnet. I översiktsplanen lyfter vi fram sju områden vid havet som är av särskilt intresse för det rörliga friluftslivet (se karta i kapitlet "Natur och Friluftsliv"). Vid planeringen av kustnära bostäder ska bebyggelsen samlas och koncentreras. Allmänhetens tillgänglighet och närhet till stranden ska värnas. Vid all planering av ny bebyggelse planeras i möjligaste mån för åtkomst till stranden och för gemensamma båtplatser i stället för enskilda bryggor och pirar.

### Farleder för yrkestrafik och småbåtar

Möjligheten för fartyg att ta sig till och från hamnarna i Gävle och Norrsundet, samt att kunna trafikera de transportleder för sjöfart som finns inom Gävle kommuns havsområde, är viktiga för såväl Gävle som region och för Sverige. Stor vikt läggs idag vid att underlätta för yrkessjöfarten och dess framkomlighet på havet. På de ställen där intresset för farlederna för yrkestrafiken sammanfaller med andra intressen anser kommunen att farlederna för yrkestrafiken ska prioriteras. Farlederna till Norrsundet, Gävle Hamn och Skutskär utgör riksintresse för kommunikation och är viktiga både för kommunen, länet och Sverige.

### Inomskärsled för fritidsbåtar

Förutom farleder för yrkestrafik finns flera småbåtsleder till fritidshamn i Gävle, Sikvik, Vårvik, Furuviik, Limön, Norrlandet, Eskön, Hillevik, Finnahren, Säljemar, Gåsholma och Axmarfjärden. Kommunen ansvarar för några av dessa leder vilket innebär ansvar för utprickning och underhåll av leden. I övrigt sköts lederna av ideella krafter, i många fall fritidsbåtklubbar. För några farleder är underhållsansvaret oklart, som exempel kan nämnas farleden in till Axmar bruk och Axmar brygga. Dessa farleder löper risk att plockas bort från sjökorten om ingen tar på sig ägarskapet. En inomskärsled för fritidsbåtstrafik som kopplar ihop kuststräckan med Älvkarleby kommun och Söderhamns kommun är möjlig att ordna och skulle stärka attraktiviteten för besöksnäringen i kommunen.

Underhåll och drift av farleder är relativt dyrt och måste genomföras kontinuerligt för att upprätthålla standarden och sjösäkerheten. En genomgång av de farleder som finns inom kommunens havsområde behöver ske.

Kommunen ska verka för att underhålla och anlägga en inomskärsled för fritidsbåtar. En viktig länk för kajakpaddlare vore en passage innanför Iggön för att slippa paddla ut på öppet hav vid hård vind. Kommunen ska samverka med intilliggande kommuner för att öka tillgängligheten från Gävle kommun till fina målpunkter vid havet, även i Älvkarleby och Söderhamns kommun. Utvecklingen av gästhamnar i kustområdet och på öarna har ökat och det finns flera gästhamnar

med varierande standard. Vissa utgörs endast av en brygga och andra är fullt utrustade med bränslepump, toalett, restaurang, med mera. Nya kommunala satsningar på gästhamnar ska prioriteras till de turistnoder som anges nedan.

### Fler attraktiva kustnära bostäder

Längs kusten finns flera orter med viktiga funktioner för kommunen och med tydlig historisk förankring i landskapet: Axmarbruk, Axmar by, Gåsholma, Hari, Norrsundet, Säljemar-Iggön, Hillevik, Eskön, Utnora, Harkskär, Utvalnäs, Bönan, Engesberg och Furuviik. Möjligheten att utveckla attraktiva bostads- och fritidshusområden i vattennära lägen vid dessa orter är stor. Orterna har stora rekreativvärden som är knutna till boende vid havet. Fler bostäder ger underlag till att stärka tätortsservicen på respektive ort.

Inom befintliga detaljplanelagda bebyggelseområden finns en reserv i form av obebyggda tomter. Det är angeläget att dessa marknadsförs och bebyggs. Vissa områden som ligger inom strandskydd, så kallade LIS-områden (Landsbygdsutveckling I Strandnära läge), pekas ut som lämpliga för bebyggelse i planen. Ungefär 50 nya bostäder möjliggörs på detta sätt vid kusten vid Axmarby och Norrsundet. Läs mer i fördjupningskapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära läge". Ungefär 30 bostäder föreslås även i "Ortsfördjupningen för Norrsundet".

För att ha möjlighet att utveckla bostäder i större skala behöver vattenförsörjningen säkras och en utbyggnad av kollektivtrafiken ske. Flera av byarna har idag svårt med vattenförsörjning och vattentillgång. Där är endast enstaka kompletteringar av bostadshus möjliga. En kapacitetsutredning kring vatten, avlopp och utbyggnad av kollektivtrafik är nödvändig för att möjliggöra framtida större bostadsetableringar i kustområdet.

### Bönan, föreslagen ny serviceort

Med ett växande invånarantal ökar behovet av bostäder i attraktiva kustnära lägen. I avsnittet "Övergripande riktningar för bebyggelseutveckling" föreslås 800 nya bostäder i Norrlandet i alternativ *Nordligt stråk och serviceorter*. Den fördjupade översiktsplanen för Norrlandet anger cirka 400 nya bostäder, jämt fördelade längs hela kustremsan. För att öka servicenivån längs Norrlandet föreslås Bönan som ny serviceort. Bönan har en historia som serviceort med bland annat skola och lanthandel. Om ny bebyggelse kan samlas med en högre täthet vid Bönan har orten goda förutsättningar att i framtiden innehålla samhällsservice som kan gagna ett större omland. Utbyggnad av förskola, skola, handel och satsningar på det offentliga rummet gör att området får fler attraktioner än att enbart vara havsnära. Att utveckla Bönan till ny serviceort skulle höja attraktiviteten längs hela

### Utdrag ur riktlinjer för bebyggelseutveckling på landsbygden

- Nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas. Enstaka ny bebyggelse kan dock vara möjlig.
- Gävle kommun är positiv till nya områden för fritidshusbebyggelse.
- Gävle kommun är positiv till omvandling av befintlig fritidshusbebyggelse till permanentbostäder om kraven på lämplig vatten- och avloppslösning, närhet till kollektivtrafik, god standard på vägar med mera kan lösas.

I alternativ nordligt stråk och serviceorter möjliggör översiktsplanen ca 1300 nya bostäder vid kusten. I alternativ öst-västligt stråk är antalet ca 900.

Furuvik 300 bostäder, Norrlandet 400-800 bostäder, Eskön 70 bostäder, LIS Norrsundet och Axmar by 50 bostäder, Ortsförjupning Norrsundet 30 bostäder.

Norrlandet. Läs mer i kapitlet ”Strategier och riktlinjer för bebyggelseutveckling”.

### Utveckla besöksmål vid havet

För att kusten ska utvecklas måste den vara tillgänglig för besökare. Det ska vara lätt att ta sig till och från kusten både från land och vatten. Det finns flera platser med höga värden ur natur- och kulturperspektiv att besöka längs kusten.

För att stärka besöksnäringen vid kust och hav krävs att satsningar samordnas och samlas vid turistnoder. På detta sätt stärker aktiviteterna varandra och satsningar på infrastruktur underlättas. Följande platser föreslås vara turistnoder som kommunen ska prioritera i framtida reinvesteringar: Furuvik, Limön, Engeltofta, Engesberg, Bönan, Utvalnäs, Eskön, Säljemar-Iggön, Norrsundet och Axmarbruk. Dessa noder utgör målpunkter för turister till stor del tack vare kulturhistoriska värden. Orterna erbjuder dessutom service, båthamn och i de flesta fall badplats. Framtida satsningar för besöksnäringen kan med fördel ske vid dessa platser för att ytterligare förstärka målpunkterna. De äldre fiskelägen som finns längs kusten är kulturhistoriskt intressanta utflyktsmål med aktiva yrkesfiskare som erbjuder besökare och ortsbor att köpa fisk direkt från havet. För den fiskeintresserade erbjuds goda möjligheter till sportfiske.

Även Gävle stads koppling mot havet ska stärkas och fler aktiviteter utvecklas i anslutning till inre fjärden där havet möter staden. En blandning av urbana och marina aktiviteter ska synas i stadsbilden och utvecklas för att marknadsföra Gävle som kuststad.

### Natur- och kulturvärden

I kustområdet är sex riksintresseområden utpekade, som antingen rör naturvård eller kulturmiljö. Dessutom finns ett stort antal naturreservat och Natura-2000 områden, samt ett kulturresevat. Längs hela kusten gäller generellt strandskydd om 100 meter, vilket på flera ställen utvidgats till 300 meter för områden som bedömts som särskilt värdefulla. Samtliga skyddade områden omfattas av föreskrifter som behöver tas i beaktande vid en eventuellt framtida omvandling och exploatering. De natur- och kulturresevat som finns ska utvecklas för att bli välbesökta besöksmål med ett levande näringsliv.

#### Strandskydd

I Sverige omfattas alla stränder av strandskydd om 100 meter. Strandskyddet gäller från strandlinjen, både in mot land och ut i vattnet. Undervattensmiljön omfattas alltså också av skyddet. För områden som är särskilt värdefulla gäller ett strandskydd om 300 meter. I Gävle kommun omfattas stora delar av kuststräckan av utökat strandskydd. Strandskyddslagstiftningen finns till för att säkra den biologiska mångfalden och säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden. Inom den strandskyddade zonen gäller förbud mot att:

- Uppföra nya byggnader eller ändra befintliga för att använda dem till något annat ändamål.
- Gräva eller på annat sätt förbereda för byggnationer.
- Uppföra andra anläggningar som försämrar tillgängligheten eller väsentligt förändrar livsvillkoren för växter och djur. Exempel på detta är båthamnar, bryggor, parkeringsplatser och golfbanor.

- Utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv, till exempel fälla träd, gräva eller gödsla.

### Två djuphamnar

Gävle kommun är en kustkommun som dragit stor nytta av sitt geografiska läge. Inom kommunen finns två djuphamnar: Gävle hamn och Norrsundets hamn. Båda hamnarna är djuphamnar som gör det möjligt för stora fartyg att anlägga. Gävle hamn är dessutom ett riksintresse för kommunikation. Hamnarna är mycket viktiga näringar för kommunen och bör ges utrymme att utvecklas. En avvägning behöver ske mellan hamnarnas behov och omkringliggande tätorters behov av expansion för bostadsbebyggelse. Risk- och säkerhetsaspekter samt störningar från hamnarna i form av buller och försämrade luftkvalitet behöver utredas och åtgärdas inför den framtida markanvändningen.

#### Norrsundets hamn

I Norrsundet är hamnen av stor vikt för möjligheten att locka entreprenörer och företag att etablera sig på orten. Vid nyetableringar ska hamnens intressen prioriteras före utveckling av bostäder. Norrsundets hamn behöver detaljplanläggas för att klargöra framtida markanvändning i området.

#### Gävle hamn

Gävle hamn (Fredriksskans och Granudden) har det senaste året investerat stort i bland annat nya kajer, anläggningar för bulkprodukter och biobränslen, ökad kapacitet i oljehamnen, större uppställningsytor, bättre infrastruktur och större ytor för lagring inom hamnområdet. Gävle hamns expansion fortsätter och ställningen som ostkustens logistiknav förstärks ytterligare. Stockholm kommer att lägga ned ett antal hamnar vilket kan innebära en betydande ökning av verksamheter i Gävle hamn. Hamnens befintliga område kommer att räcka för utvecklingsbehovet fram till 2030. Behovet på längre sikt är ytor i kajnära läge. Dessa ytor är idag upptagna av magasin och mindre verksamheter som har hamnrelaterad verksamhet, men som inte specifikt behöver ligga i kajnära läge. För att frigöra utrymme nära kajerna behövs därför mark längre inåt land, men som ändå ligger i anslutning till hamnen. I Gävle stad är bostadsbehovet stort. För att hamnens långsiktiga expansion och framtida markanspråk ska kunna tillgodoses i samklang med bostadsutvecklingen behöver en ny fördjupad översiktsplan tas fram som visar den framtida markanvändningen kring hamnområdet. Ett så kallat influensområde, som visar luftkvalitet och utbredningsområde för bland annat buller, behöver definieras för att visa hur hamnen och bostäderna kan lokaliseras. Gävle hamn utgör ett riksintresse för sjöfarten.

### Pappersindustri

Den tunga pappers- och massaindustrin kräver stora resurser från havet och är lokaliserad i direkt närhet till

vattnet med god tillgång till hamnar och kylvatten till industrin. I Gävle kommun finns idag endast en stor pappersindustri, på Granudden i Bomhus, sedan pappersindustrin i Norrsundet lades ned. Historiskt sett har industrierna varit stora arbetsgivare och flera orter har vuxit fram i anslutning till fabrikena. Industrierna har bidragit till stora utsläpp i havsmiljön och idag finns problem kopplade till fiberbankar och tungmetaller i vatten och bottensediment. Utsläppen bidrar på vissa håll i kommunen till en försämrade ekologisk status i havsmiljön och påverkar fisket negativt då dioxiner i vissa fiskarter överstiger de gränsvärden som rekommenderas för födointag hos människor. Länsstyrelsen driver ett uppföljningsprojekt med syfte att följa upp vilka effekter nedläggningen av Norrsundets bruk har på kust- och vattenmiljön. Framöver bidrar nedläggningen till förbättrad boendemiljö, möjligheter att utveckla besöksnäringen och ökad attraktivitet i området. Industriområdet i Norrsundet kan användas för nya ändamål.

### Fiske

Gävle kommuns kuststräcka har en lång historia som fiskevatten. När norrlandskusten industrialiserades på 1800-talet omvandlades fiskelägen till fasta bosättningar. Havet har alltid haft stor betydelse för överlevnaden för de samhällen som finns utspridda längs kusten. Idag finns 20 fiskare med yrkesfiskelicens i kommunen, vilka bör beredas möjlighet att fortsätta sin verksamhet framöver.

En förutsättning för ett fungerande fiske är att kommunen identifierar och skyddar de områden i havet som är viktiga för fiskens reproduktion, exempelvis lekområden.





Markområden på land behöver också säkerställas för yrkesfiskets verksamhet, liksom pågående verksamhet i kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Då fisket är en del av det ursprungliga nyttjandet för flera av kustsamhällena bör denna verksamhet gå hand i hand med ett utvecklande och bevarande av dessa miljöer. Kommunen har två stora riksintresseområden för yrkesfisket.

### Vattenbruk

Vattenbruk är ett samlingsnamn för odling av akvatiska djur och växter, vilket innefattar odling av fiskar, musslor, kräftdjur och alger. Förfrågningar för vattenbruk längs norrlandskusten har ökat under de senaste åren, men inte inom Gävle kommuns vattenområde.

Gävle kommuns kustområde är flackt med en märkbar landhöjning, vilket skapat unika och känsliga miljöer längs stora delar av kusten. Flera viktiga vattendrag för vildlax och vildöring mynnar ut i havet. De kustmyndande vattendragen är av stor betydelse för yrkes- och fritidsfisket. Dessa vattendrag bör därför värnas. En etablering av vattenbruksverksamhet skulle påverka såväl den närmaste marina miljön som landskapsbilden och friluftslivet. Detta kan på sikt skada de marina värden som finns i området genom exempelvis smittspridning till den vilda fisken, korsningar mellan vild och odlad fisk, samt övergödning.

Möjligheterna för framtida vattenbruksverksamhet inom kommunens havsplaneringsområde bedöms som små. Landbaserade fiskodlingar som nyttjar fjärrvärme eller spillvärme från större industrier till odlingsbassängerna bedöms däremot vara möjliga.

### Riksintressen för yrkesfiske

Vattenområdet mellan Utposten, Västra Banken och Eggegrund är av riksintresse för yrkesfisket. Även vattenområdena i norra delen av kommunen utgör del av ett större område av riksintresse för yrkesfisket. Områdena har betydelse bland annat som lek- och uppväxtområde för strömming och sik, och som vandringsstråk för lax, havsöring och sik. Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden för yrkesfisket. Tre hamnar är utpekade som riksintresse för yrkesfisket: Bönan, Utvalnäs och Engesberg.

### Riksintressen för vindkraftproduktion

Finngrundet och Storgrundet är utpekade som riksintressen och strategiskt viktiga för vindkraftsproduktion. Ytterligare ett havsområde är utpekade som utredningsområde för vindkraft. Läs mer om i kapitlet "Teknisk försörjning".

### Framtida anspråk och risker

Havsplanering och de resurser som tas i anspråk av verksamheter och aktiviteter kopplade till havsmiljön påverkar miljön på flera olika sätt. På havet är

siktlinjerna långa och stora konstruktioner syns på långt håll, vilket innebär att de kan upplevas från land och påverka uppfattningen av landskapet och havsmiljön. De marina miljöerna är känsliga och vi delar vår havsmiljö med samtliga nationer runt Östersjön. Detta bidrar till att resurserna måste samutnyttjas och planeras för framtida hållbarhet.

I dagsläget finns inga kända planer på ytterligare anspråk på havet men i framtiden kan förfrågningar kring havskablar, utvinning av grus, dricksvattenutvinning med mera inkomma till kommunen. Dessa frågor kräver utredningar och samarbeten mellan olika kommuner och länder beroende på läge.

Samarbeten krävs även kring de risker som idag hotar vår havsmiljö. För att få bukt med problem som övergödning, döda bottnar och utarmning av biologisk mångfald krävs krafttag. Vi människor står för i stort sett alla utsläpp och annan påverkan på havsmiljön. Flera av de utsläpp som påverkar havsmiljön kommer från landbaserade aktiviteter och företag kring kusten. Historiskt sett har flera stora pappersbruk nyttjat våra kuststräckor vilket har bidragit till problem med utsläpp i havet.

### Delområden

Kustvattnet har indelats i åtta delområden. Varje område beskrivs kortfattat och den huvudsakliga markanvändningen anges.

#### Axmar skärgård

Axmar skärgård är det största sammanhängande skärgårdsområdet längs den södra bottenhavskusten. Det är relativt oexploaterat och huvuddelen är naturreservat. Inom området finns Natura 2000-områden bildade för Gåshälma, Synskär och Gåshällan, samt för ett större område runt Kusön och Kusökalv. I Axmar skärgård finns ett värdefullt reproduktionsområde för fisk samt stora fångstområden av betydelse för såväl yrkes- som fritidsfisket. Skärjåns mynningsområde i Axmar bruk och det utanförhögande grundområdet är ekologiskt känsliga.

Vattnet håller hög ekologisk status i Axmarfjärden. Utanför Kusökalv, Kusön och Gåshällan har vattnet måttlig ekologisk status enligt VISS (Vatteninformationssystemet i Sverige). Vattenområdet är opåverkat av större direkta utsläpp, men påverkas av utsläpp från bebyggelsen i Gåsholma, Axmar by och Axmar bruk. Inom dessa områden är vatten- och avloppsfrågorna delvis lösta.

Området har fina paddlingsmöjligheter och är ett av kommunens viktigaste områden för rörligt friluftsliv

till havs (se karta i kapitlet "Frluftsliv och rekreation").  
 Iläggingsplatser för kajak finns i Trollharen, som ligger utanför kommunen, Axmarbruk, Axmarby och Gåsholma. Inom området finns ett flertal bryggor och naturhamnar. En sandstrand för bad finns på Kusöns sydvästra sida.

Axmar bruk är en stor turistnod i länet. Farleden in till Axmar brygga är så pass djup att segelbåtar tar sig in. Idag råder oklarheter om vem som är ansvarig för farleden. I Axmar bruk finns förutom gästhamn även en havscamping, gästbrygga och Axmar brygga havskrog. Området utanför Axmar bruk omfattas av ett kulturresevat. Oavsett om du paddlar, snorklar eller är sportdykare, kan du uppleva gästrikekusten under vattenytan här.

Kusö fiskeläge, liksom Gåsholma, Synskär, Gåshällan, Axmar by och Axmar bruk utgör en särskild värdefull miljö ur kulturhistorisk synpunkt.

Framtida markanvändning:

Axmarkusten utgör med sina stora naturvärden ett område av riksintresse. Området ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Det ska framför allt användas för naturvård men även för fiske och friluftsturism. Axmar bruk ska fortsätta utvecklas som regional turistnod. I Axmar by och Axmar bruk föreslås LIS-områden, läs mer under kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen". Gävle kommun är positiv till ny bebyggelse i och intill Axmar by, Axmar bruk och Gåsholma. Detta förutsätter att bland annat att vatten- och avloppsproblemen kan lösas på ett tillfredsställande sätt. Bebyggelse utanför befintliga samhällen ska undvikas. Vattenområdet ska normalt inte få fyllas ut eller överbyggas. Ägarskapet för småbåtsfarleden in till Axmar brygga ska utredas och fastställas.

### Finnharsfjärden

Området omfattar området söder om Gåsholma ner till Norrsundet. I norra delen finns Hari, som är kommunens största fritidshusområde med ett havsbad i privat ägo. I Norrsundet finns en av kommunens två djuphamnar. Industriområdet har tidigare inrymt en större pappermassaindustri och ska fyllas med nya företag. Det finns bland annat planer på en terminal för flytande naturgas (LNG-terminal). Industriområdet omfattas av områdesbestämmelser.

Vattenområdet mellan Sundsmarnäset (Skämmingsön) och farleden in till Norrsundet har tidigare påverkats av utsläpp från sulfatfabriken, sågverket och det kommunala avloppsreningsverket. Inom området finns ett större lek- och uppväxtområde för fisk. Det har tidigare påverkats negativt av utsläppen från cellulosaindustrin. Vattnet har måttlig ekologisk status i hela området enligt VISS. Ett projekt med avsikt att minska



miljöpåverkan av den före detta cellulosaindustrin pågår.

På industriområdet i Norrsundet finns både industri- och småbåtshamn med gästhamn, liksom möjlighet till tankning av båtar. Vid Kvistholmen finns en badplats.

Ön Granskär, som ligger direkt utanför industriområdet, är industriområde i den södra delen, medan den norra delen samt Milgrund har betydelse för skogsbruk och rörligt friluftsliv. Det finns ett 20-tal fritidshus utanför Hari, men området saknar detaljplan. För Dödmansskär utanför Norrsundet finns en byggnadsplan med 19 tomter avsedda för fritidsbebyggelse.

#### Framtida markanvändning:

Området är viktigt för friluftsliv, fiske, fritidsbebyggelse med mera. Vattenområdet har tidigare tagit emot utsläpp från bland annat skogsindustrin. Vattenkvaliteten i området bör förbättras ytterligare genom miljösaneringsåtgärder för att säkra fiskens lämplighet som livsmedel. Norrsundets verksamhetsområde med djuphamn ska ges möjlighet att utvecklas. Hamnen och industriområdet är viktiga förutsättningar för ortens framtid. Vid en avvägning mellan olika allmänna intressen ska hamnens intressen väga tungt. Nya verksamheter kan placeras här förutsatt att de inte påverkar vattenkvaliteten eller inkräktar på områdets användning för fritidsändamål. Norrsundet kan utvecklas till en viktig turistnod i kommunen eftersom här finns god service. Läs mer om Norrsundet i kapitlet "Ortsfördjupningar". En detaljplan behöver upprättas för Norrsundets hamn för att klargöra förutsättningar för framtida etableringar i och intill hamnen. Småbåtshamnen i Norrsundet kan utvecklas med mer service. Småbåtsfarleden in till Hari med hamn och badplats ska utvecklas. En prickad inomskärsfarled mellan Iggön och Gåsholma föreslås i översiktsplanen.

#### Saltharsfjärden

Saltharsfjärden, mellan Norrsundet ner till Iggön och vatten utanför, är relativt opåverkad av tidigare utsläpp från Norrsundet. Saltharsfjärden har i jämförelse med Hamrångekusten i övrigt speciella förutsättningar. Vattendjupet är förhållandevis stort, också helt nära land. Det gör att vattenutbytet är relativt gott, vilket gör området mindre känsligt för miljöpåverkan. Detta ger möjlighet till ett mångsidigt nyttjande av området. Samtidigt har området genom sin närhet till samhället en särskild betydelse för friluftslivet. Området kring Hamrångefjärden samt kustområdet söder om Lindön är ett av kommunens viktigaste områden för rörligt friluftsliv till havs (se karta i kapitlet "Friluftsliv och rekreation"). Delar av området är av riksintresse för naturvård. Anledningen är bland annat de ostörda landhöjningsserier från havsvik till sjö som här finns representerade, samt övergången från bräckt till sött vatten vid Hamrångeåns mynning vid

Bondsundet. Området är i hög grad känsligt, särskilt mynningsområdet och grundområdena. Dess fortsatta naturvärde är bland annat beroende av en bibehållen god vattenkvalitet. Inom området finns viktiga fiskreproduktionsområden och fångstområden av betydelse för såväl yrkes- som fritidsfisket.

I söder vid Iggön ligger Småmurens fritidshusområde, där det även finns en badplats. Det finns önskemål att kunna passera med kanot och kajak innanför Iggön. Strömsundet, den tidigare naturliga passagen mellan fastlandet och Iggön har nämligen växt igen. Vattnet har måttlig ekologisk status i hela området enligt VISS.

#### Framtida markanvändning:

Vattenområdet ska användas för naturvård, friluftsliv, fritidsfiske, sjöfart, yrkesfiskets anläggningar med mera. Markanvändning som behövs för att stärka friluftslivet i området ska prioriteras. Områdets naturvärden behöver formellt skydd och naturreservatsutredningar pågår. En prickad inomskärsfarled mellan Iggön och Gåsholma föreslås i översiktsplanen. Passage innanför Iggön för kanot och kajak bör tas fram. Området vid Säljemar, Iggön och Småmuren kan utvecklas till en viktig turistnod i kommunen eftersom orterna tillsammans innehåller många besöksmål.

#### Trödjefjärden och Hilleviksfjärden

Hilleviksfjärden är grund och rik på öar, vilket bildar en vacker skärgård. Den norra delen, vid Iggön, är av riksintresse för naturvärden. Området i Hilleviksfjärden är ett av kommunens viktigaste områden för rörligt friluftsliv till havs (se karta i kapitlet "Friluftsliv och rekreation"). Upplevelsevärdena för båt- och friluftslivet är stora. Flera mindre naturliga hamnar finns för båtlivet, bland annat på Hälön.

Trödjefjärden har speciella förutsättningar tack vare sitt stora bottendjup och skyddade läge. Här finns till exempel en av Gävlekustens få goda naturhamnar.

Hilleviksfjärden är av stor betydelse för fisket, dels tack vare sina grunda bottnar som lämpar sig för många fiskarters lek, uppväxt och födosök. Trödjeån är dessutom tillgänglig för havsvandrande fisk.

Området är direkt påverkat av endast ett mindre utsläpp från Trödje reningsverk. Vattnet har måttlig ekologisk status i hela området enligt VISS.

Två fågelskyddsområden finns i områdets yttre delar: Gräsabbarna och Skommarrevet.

#### Framtida markanvändning:

Vattenområdet ska användas för sjöfart, naturvård, friluftsliv och fiske. Det är viktigt att behålla och helst förbättra vattenkvaliteten i området. En prickad inomskärsfarled mellan Eskön och Iggön föreslås i översiktsplanen. Eventuellt bör gästhamn ordnas. Ett



lämpligt läge är i Trödjefjärden tack vare vattendjupet eller vid Eskön/Hillevik för att även ge närhet till service och andra upplevelsevärden.

### Harskärsfjärden

Harskärsfjärden är liksom Hilleviksfjärden grund och relativt rik på öar. Området har stor betydelse för många fiskarters lek och uppväxt. De inre delarna av Harskärsfjärden är ett Natura 2000-område och av riksintresse för naturvård. Strandängarna är ekologiskt känsliga och beroende av god vattenkvalitet. Vattnet har hög ekologisk status i hela området enligt VISS.

Området är ett av kommunens viktigaste för rörligt friluftsliv till havs (se karta i kapitlet "Friluftsliv och rekreation"), framför allt eftersom det ligger nära Gävle stad och kan erbjuda ett stadsnära friluftsliv. Det gäller såväl de inre delarna av området som öarna Norrskär och Vitgrund längre ut. Dessa öar är både naturreservat och Natura 2000-område. Inom området finns ett fågelskyddsområde, Skrammelhararna.

För Eskön gäller fördjupad översiktsplan för Eskön, antagen av kommunfullmäktige den 26 oktober 2009.

#### Framtida markanvändning:

Kust och vattenområdet ska användas för naturvård, friluftsliv och fiske. Det är viktigt att den goda vattenkvaliteten bibehålls, framför allt i de inre delarna av Harskärsfjärden. Friluftslivet bör främjas genom att småbåtsleden innanför Eskön hålls öppen och genom anläggning av gästhamn vid Eskön enligt förslag i den fördjupade översiktsplanen för Eskön. Eskön kan utvecklas till en viktig turistnod i kommunen. Platsen sammanlänkar två viktiga fritidsområden innehåller viss service, badplats och gästhamn.

### Inre fjärden

Inre fjärden är det vattenområde som sträcker sig från Gävles centrala delar ut till Gävle hamn. Vattenområdet med angränsande stränder utgör ett tätortsområde som rymmer alla de verksamheter som finns i en större tätort, som bostadsområden, arbetsområden, rekreationsområden. Området är av mycket stort intresse för såväl stadsutveckling, naturvård, friluftsliv och fiske.

Stora delar av områdena kring Inre fjärden har omvandlats från hamn- och industriområde till nya bostads- och verksamhetsområden. Gävle stad byggs ut österut för att möta havet och skapa nya attraktiva stadsdelar. På norra sidan fjärden finns Testeboås delta som är av riksintresse för naturvården, samt ett stort grönområde med golfbana och ridklubb. Från staden kan man gående- eller med cykel färdas via norra hamnpiren och järnvägsbanken över till Barsgrundet och vidare till Norrlandet. Barsgrundet fungerar idag som ett visuellt skydd mellan Inre fjärden och hamnen.

Gävle hamn är länets största hamn och nationellt prioriterad. Den har möjlighet att transportera ankommande och avgående gods via Ostkustbanan, stambanan, Bergslagsbanan, samt Europavägarna E4 och E16. Gävle hamns expansion fortsätter och ställningen som ostkustens logistiknav förstärks ytterligare. Dessutom ska Stockholm lägga ner några hamnar vilket kan innebära en betydande ökning av verksamheten i Gävle hamn. Läs mer om hamnen i kapitlet "Kommunikation och infrastruktur".

På fjärdens södra strand finns T-uddens naturreservat med möjlighet till rekreation, båtangöring och fritidsfiske från brygga. T-udden är ett tätortsnära grönområde som har stor betydelse för stadens attraktivitet och för folkhälsan. På södra sidan finns också en stor hamn för fritidsbåtar (Fliskär).

Vattenområdet är påverkat av många olika utsläpp, inte bara från verksamheter i Gävle utan också från Gavleån och Testeboån som mynnar i fjärden.

Vattenomsättningen i fjärden är dock snabb, vilket är positivt för vattenkvaliteten i området. Vattnet har måttlig ekologisk potential i hela området, enligt VISS.

#### Framtida markanvändning

Kust- och vattenområdet ska användas för stadsutveckling, hamn, sjöfart, naturvård, friluftsliv och fiske. Den pågående omvandlingen skapar nya förutsättningar för Inre fjärden och dess strandområden. För hamnområdet Avan/Fredrikskans behövs en ny fördjupad översiktsplan som visar hur hamnens intressen kan kombineras med en samtida utveckling av staden och havsområdet nära hamnen. Gena och lättorienterade kopplingar i gång- och cykelnätet från innerstaden ut till omgivande kustområden ska särskilt värnas i planeringen. I fjärdens bottensediment finns höga halter av metaller med delvis okänt ursprung.



## Yttre fjärden

Yttre fjärden sträcker sig från Fredriksskans och ut till det grunda området kring Limön och Orarna. Kvaliteten på vattenmiljön påverkas av tillförseln av föroreningar från Inre fjärden och från Korsnäsverken samt genom utlösning av ämnen som lagrats i sedimenten på fjärdens botten. Vattenutbytet i fjärden är litet och andelen ackumulationsbottnar är hög. Vattnet har måttlig ekologisk potential i hela området enligt VISS.

För Yttre fjärdens norra strand, Norrlandet, finns en gällande fördjupad översiktsplan.

Även om tillgängligheten till stranden är begränsad, har området ändå stor betydelse för rekreation och friluftsliv främst tack vare närheten till staden. Flera badplatser finns längs strandsträckan, bland annat vid Engeltofta och Engesberg. Vidare finns hamnar för fritidsbåtar. Vattnen utanför Norrlandet utnyttjas också för vattenaktiviteter. Fjärdens södra strand upptas helt av hamn- och industriverksamhet.

Yttre fjärden genomkorsas av flera farleder, såväl till Fredriksskans som till Granudden, Korsnäs och Inre fjärden.

### Framtida markanvändning

Området ska användas för sjöfart, hamn- och industriverksamhet, bostäder, friluftsliv, båt- och fiske. I avsnittet ”Övergripande riktningar för bebyggelse-utveckling” redovisas i alternativ Nordligt stråk och serviceorter, 800 nya bostäder på Norrlandet. Nu gällande plan för Norrlandet anger cirka 400 nya bostäder, relativt jämt fördelade längs hela kustremsan. För att öka servicenivån längs Norrlandet föreslås Bönan som ny serviceort i alternativ 1. Det skulle innebära att bebyggelsen koncentreras vilket ger underlag för samlad service. Vattenkvaliteten i Yttre fjärden bör förbättras ytterligare genom miljöskydds-åtgärder i cellulosaindustrin. Dessa rekommendationer skall ses mot bakgrund av att fjärden har mycket dåliga förutsättningar som recipient.

## Gävlebukten och öarna

Området sträcker sig från Norrlandet vid Holmudden i norr, till kusten vid Sikvik och Furuviik i söder och omfattar öarna Vitgrund, Limön, Orarna, Lövgrund och Eggegrund. Samtliga är av riksintresse för naturvård. Området påverkas av utsläppen från Korsnäsverken och under vissa förhållanden också av utsläppen från Skutskärsverken. Området är av stor betydelse för såväl det fasta som det rörliga friluftslivet. Fritidshus och båthamnar finns på alla öar utom Orarna. Vattenområdet utanför öarna har betydelse för såväl fritidsfiske som yrkesfiske. Eggegrund är, med sin fyrplats, av betydelse för sjöfarten och ingår i riksintresseområdet för yrkesfiske. Eggegrund är ett naturreservat och

kommunen jobbar med naturreservatsbildning för Limön.

Området har förutsättningar för ett rikt och varierat växt- och djurliv. Grundområdena är viktiga för många fiskarters lek och uppväxt. Vattnet har hög ekologisk status i hela området enligt VISS. Området har god vattenomsättning och liten andel ackumulationsbottnar. Det betyder att föroreningar som tillförs området i stor utsträckning transporteras vidare, troligen så långt som till Ålands hav. Trots dessa förutsättningar är området påverkat av utsläppen från främst cellulosaindustrin i Gävle och Skutskär. Dessutom sker påverkan genom Dalälvens utflöde. Området är delvis av riksintresse för yrkesfiske och av betydelse för fritidsfiske.

Gävlebukten och öarna är av riksintresse för yrkessjöfarten. Förutom den norra farleden, som har en trång passage förbi Holmudden, genomkorsas området av ytterligare en farled, mellan Limön och Orarna. Lotsarna är stationerade i Bönan. Området har också stor betydelse för fritidssjöfarten, inte minst för seglingstävlingar. Det gäller främst området mellan Limön, Utvalnäs och Lövgrund, ett område som också är strategiskt för yrkessjöfarten.

På Lövgrund finns en allmän bastu och brygga. Limön har två badplatser och övernattningsbostäder. Kommunen äger en lägenhet på Eggegrund som hyrs ut till allmänheten.

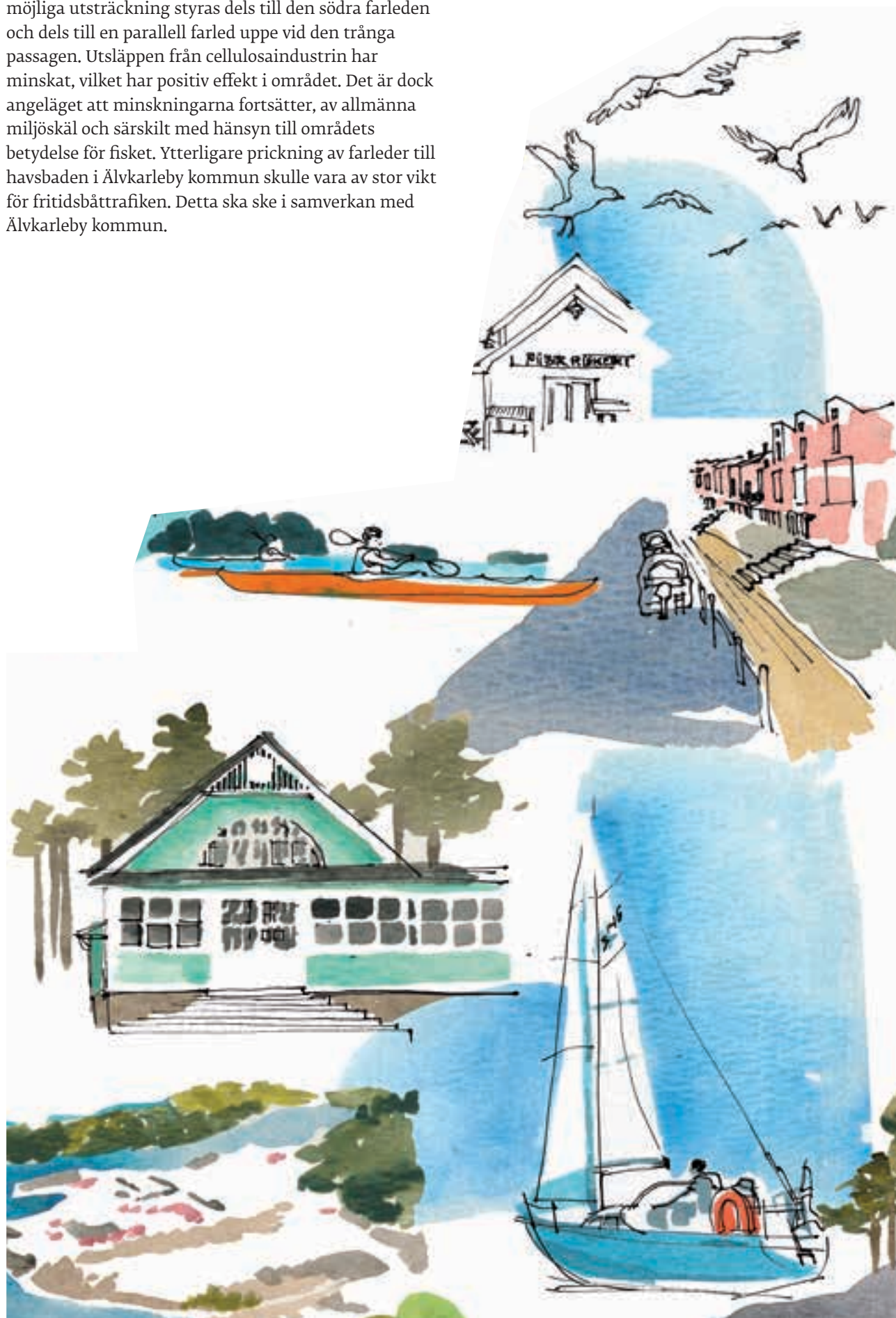
Området har vidare mycket stor betydelse för friluftslivet, med bland annat Engesbergsbadet och campingen i norr, Limön med turbåtsförbindelser, Vårviksbadet och Furuviik i söder. Såväl Furuviik som Vårvik, Limön, Engeltofta, Engesberg, Bönan och Utvalnäs är platser som är viktiga för besöksnäringen i kommunen.

### Framtida markanvändning

Området ska användas för sjöfart, fritidssjöfart, friluftsliv, naturvård, fiske och turism. Det är angeläget att bibehålla en god vattenkvalitet i området, inte minst med tanke på dess betydelse för fisket. Ytterligare minskade utsläpp från cellulosaindustrin är mycket angeläget.

Länsstyrelsen jobbar med naturreservatsbildning för Orarna. Småbåtslederna inom området föreslås utvecklas. Det är av stor vikt att farleden på insidan av Orarna behålls som en skyddad farled inomskärs mellan Furuviik och Gävle. Furuviks gästhamn och havscamping utvecklas och i området bör ett havsbad anläggas för att ytterligare förstärka turistnoden Furuviik. Kajanläggningen vid Bönan bör rustas och möjliggöra fler båtplatser då Bönan är en viktig målpunkt vid kusten. Det är angeläget att minska fritidsbåttrafiken i den norra farleden, som så långt möjligt

bör reserveras för yrkessjöfarten. Passagen är trång utanför Holmudden och man bör undvika att blanda olika sorters trafik där. Fritidsbåtarna bör i största möjliga utsträckning styras dels till den södra farleden och dels till en parallell farled uppe vid den trånga passagen. Utsläppen från cellulosaindustrin har minskat, vilket har positiv effekt i området. Det är dock angeläget att minskningarna fortsätter, av allmänna miljöskäl och särskilt med hänsyn till områdets betydelse för fisket. Ytterligare prickning av farleder till havsbaden i Älvkarleby kommun skulle vara av stor vikt för fritidsbåttrafiken. Detta ska ske i samverkan med Älvkarleby kommun.





## RIKTLINJER FÖR KUST OCH HAV

- Gävle kommuns kustområde ska bli ett känt besöks mål och en attraktiv plats för bostäder.
- Nya bostäder ska utvecklas i anslutning till befintliga orter och fritidshusområden med närhet till kollektiv trafik. En kapacitetsutredning för vatten- och avlopp för kusten ska genomföras.
- Bönan/Engesberg föreslås som framtida serviceort på Norrlandet i alternativ Nordligt stråk och serviceorter.
- Utvecklingen av kust- och havsområdet ska ske på ett sådant sätt att de värden som finns i området stärks och bevaras. Det gäller för både naturområden och kulturhistoriskt viktiga miljöer.
- Furuviik, Limön, Engeltofta, Engesberg, Bönan, Utvalnäs, Eskön, Säjemar-Iggön, Norrsundet och Axmarbruk är viktiga turistnoder vid kusten.
- För att stärka turistnoderna vid kusten ska investeringar i infrastruktur och offentlig miljö prioriteras, exempelvis farleder, bryggor, gästhamnar, båtplatser, dass, skyltning och parkeringsplatser.
- Allmänhetens tillgänglighet till kusten och havet ska öka. För detta krävs investering i kollektivtrafik och att det rörliga friluftslivet prioriteras längs stranden och till stranden.
- Vattenbruk inom havsplaneringsområdet bör undvikas. Möjlighet till landbaserat vattenbruk behöver utredas närmare.
- Intresset för farlederna för yrkessjöfarten ska prioriteras där de sammanfaller med andra allmänna intressen.
- De två hamnar som finns i Gävle kommun, Gävle hamn och Norrsundets hamn, ska ges utrymme att utvecklas. En avvägning ska ske mellan hamnarnas behov och omkringliggande tätorters behov av expansion för bostadsbebyggelse. För Gävle hamn behövs en ny fördjupad översiktsplan. I Norrsundet behövs en detaljplan som klarlägger hamnens markanvändning.
- Riksintressen för yrkesfisket och vattenområden som är viktiga för fiskens reproduktion ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden. Reproduktionsområden för fisk samt fångstområden för fritids- och yrkesfiske ska kartläggas.
- Kommunen ska verka för att underhålla och anlägga en inomskärsled för fritidsbåttrafiken som länkar ihop Gävle kommun med Älvkarleby och Söderhamns kommuner. Verksamheter som försvårar eller hindrar genomförandet av småbåtleden skall så långt möjligt undvikas. Samtliga farleder för fritidsbåttrafiken inom kommunens havsområde bör utredas för att säkerställa vem som är drifts- och underhållsansvarig.







# Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Gävle kommun vill stimulera en positiv utveckling av landsbygden och öka befolkningsunderlaget för att upprätthålla service i kommunens mindre tätorter. Det gör kommunen bland annat genom att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (fortsättningsvis benämnt LIS-områden) för bostadsändamål, verksamheter och fritidsändamål. Stränder skyddas generellt av strandskyddslagstiftningen. Inom LIS-områden kan dispens från strandskyddet ges.

## Strandskyddsbestämmelser

Strandskyddet regleras i miljöbalken och har två syften, dels att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och dels att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet gäller för strandområden vid kuster, sjöar, vattendrag och för undervattensmiljön.

Den lagändring som gjordes 2009 har förändrat strandskyddslagstiftningen. Ändringen innebär att ett nytt skäl för dispens från strandskyddet tillkommit, vilket gör att kommunerna kan peka ut särskilda LIS-områden. Förutsättningen är att strandskyddets syfte tillgodoses långsiktigt samt att planerade åtgärder ger långsiktiga och positiva effekter på sysselsättningen eller bidrar till att bevara servicen på landsbygden. Att ett område pekats ut som LIS-område i översiktsplanen innebär alltså inte automatiskt att strandskyddet upphävs. Det grundläggande kravet på särskilda skäl enligt 7 kap. 18 d § alternativt 18 c § i miljöbalken gäller fortfarande för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet.

### Villkor för att LIS-områden ska kunna pekas ut:

- Området ska ha liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften
- Området får inte innebära att tillgången till stränder för allmänheten och för ett rikt växt- och djurliv inte tillgodoses långsiktigt
- Området ska direkt eller indirekt bidra till positiva sysselsättningseffekter eller ökat serviceunderlag på landsbygden

### Särskilda skäl vid ansökan om dispens för strandskydd

För att dispens ska kunna beviljas gäller generellt att allmänhetens tillgång till strandområden inte får försämrats. Likaså får livsvillkoren för växt- och djurlivet inte väsentligt förändras. Om dessa villkor uppfylls

finns möjlighet till upphävande av eller dispens från strandskyddet, om också något av de särskilda skäl vilka återfinns i 7 kap. 18 c § samt 18 d § miljöbalken uppfylls.

### De särskilda skälen för dispens är:

- Området är redan ianspråktaget, inom hemfridszon eller tomtplatsavgränsning på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syfte.
- Området är väl avskilt från stranden av till exempel en större väg, järnväg, eller annan bebyggelse.
- Området behövs för en anläggning som måste ligga vid vatten och behovet inte kan tillgodoses utanför området.
- Området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området.
- Området behöver användas för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför strandskyddsområdet.
- Området behöver användas för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Utöver dessa sex skäl för strandskyddsdispens kan också en byggnad, anläggning, verksamhet eller åtgärd som bidrar till utvecklingen av landsbygden och ligger inom ett utpekad LIS-område beaktas som ett särskilt skäl till dispens från strandskyddsbestämmelserna. Området måste dock uppfylla de skäl som gäller för särskild dispens inom ett strandskyddsområde.

## Definitioner av landsbygd

Med utgångspunkt i de olika definitioner av landsbygd som finns i Sverige definierar vi hela Gävle kommun, med undantag av Gävle stad och Valbo tätort som landsbygd. Detta baseras på att ingen av de övriga tätorterna har ett invånarantal som överstiger 3000 personer.

## Gävle kommuns kriterier för LIS

I arbetet med att ta fram LIS-områden har det framkommit ett behov av olika kriterier beroende på vilken form av verksamhet som anses lämplig. Vi har i arbetet valt att dela in kriterierna i tre kategorier:

- Allmänna kriterier, som gäller övergripande, oavsett vilken typ av etablering som anses lämplig.
- Bostads- och fritidshuskriterier gäller i de områden där kommunen anser det lämpligt med exploatering i form av bostads- och/ eller fritidshusbebyggelse.



- Verksamhetskriterier gäller i de områden där kommunen anser det lämpligt med en exploatering i form av verksamheter.

Kommunen ställer ett generellt krav på att planläggning och framtagande av detaljplan för områdena ska ske innan exploatering kan ske. I detaljplaneskedet kommer förutsättningarna för en eventuell framtida exploatering att utredas närmare och områdets lämplighet för exploatering bedömas bland annat utifrån övervägningar kring översvämningsrisk, risk för ras och skrev samt säkerställan av allmänhetens tillgänglighet till stränderna. Att ett område pekats ut som LIS-område i översiktsplanen betyder inte att det kommer att bedömas som lämpligt i nästa skede.

#### Kriterierna för utpekande av LIS områden:

##### Allmänna kriterier

- Att stimulera till ett ökat befolkningsunderlag i kommunens glesbygd.
- Orörda områden eller områden med höga naturvärden ska i största möjliga mån lämnas orörda.
- Ny bebyggelse vid orörda sjöar och vattendrag ska i möjligaste mån undvikas.
- Områden med stor risk för översvämnning, ras, skred och dylikt anses mindre lämpliga som LIS-områden och bör undvikas.

- Tillämpliga miljömål och miljö kvalitetsnormer ska användas.

##### Bostads- och fritidshuskriterier

- Området är lokaliserat på ett maximalt avstånd om 200 meter från befintlig bebyggelse.
- Acceptabel vatten- och avloppslösning finns.
- Befintlig infrastruktur finns i närområdet.
- Möjlighet att stödja och stimulera utvecklingen av servicefunktioner och samhällsservice, såsom skola, butik, apotek, vårdcentral finns.
- Området ligger på sådant avstånd att pendling till kommunens och omkringliggande kommuners tätorter är möjligt och rimlig.
- Kollektivtrafiknära - kommunens bedömning är att avståndet till en hållplats ska vara högst två kilometer för att räknas som kollektivtrafiknära
- Områden av stort värde för friluftslivet ska i möjligaste mån lämnas orörda.

##### Kriterier för verksamheter

- Området ska ge positiva sysselsättningseffekter för bygden.
- Befintliga turismanläggningar ska ha möjlighet att utvecklas.
- Nya verksamheter, för vilka det är en förutsättning eller avsevärd fördel att de ligger vid vattnet ska prioriteras.

## Förslag på LIS-områden i Gävle kommun

I Gävle kommun föreslås totalt 24 LIS-områden. Dessa områden bedöms ge möjlighet till en positiv inverkan på landsbygdsutvecklingen och sysselsättningseffekten, samt stimulera till ett ökat befolkningsunderlag. Fem av områdena pekas ut för verksamheter och 19 för bostäder. LIS-områden pekas ut i hela kommunen och återfinns såväl i dess norra del som i dess västra och södra.

Elva av de föreslagna områdena för bostadsändamål har god tillgång till kollektivtrafik. Därutöver utnyttjas och bevaras de befintliga natur- och kulturvärden i kommunen på bästa sätt. Inom dessa områden uppskattas att ungefär 300 nya bostäder får plats.




Inom de övriga åtta uppskattas cirka 200 nya bostäder få plats.

Ett antal av de föreslagna områdena har stora avstånd till kollektivtrafik och uppfyller inte det allmänna kriteriet om tillgång till kollektivtrafik eller det krav som kommunen ställt upp i sitt miljö-strategiska program. En exploatering i dessa lägen bedöms ändå ge så positiva effekter på landsbygds-utvecklingen att avsteg från kollektivtrafikkravet anses motiverat.





**Teckenförklaring LIS-kartor**

-  Bostäder
-  Bostäder utan närhet till kollektivtrafik
-  Verksamheter

**1. Axmar bruk****Områdesbeskrivning**

Axmar bruk ligger i Gävle kommuns norra del, nära gränsen till Hälsingland. Bruket ligger vid havet och omges av skogsmarker. Kusten utanför bruket är vacker och har stora naturvärden. Här ligger Gävleborgs läns största naturreservat, Axmar naturreservat, vilket innefattar såväl kusten som vattnet och öarna utanför. Landskapet bär tydliga spår av landhöjningen och kusten är flack med steniga partier. Skogen är blandbarrskog. Naturreservatet är även utpekade som Natura 2000-område i enlighet med fågeldirektivet och här häckar flera olika sorters fåglar. Bruksmiljön och delar av havsmiljön är naturreservat. LIS-området ligger inom ett område som markerats som kulturhistorisk bebyggelse i kulturmiljöprogrammet. Läs mer i "Kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna".

**Inriktning**

Den generella inriktningen är verksamhetsområden med fokus på turistnäringen. Möjlighet ska ges att utveckla befintliga näringar såsom restauranger, samt att komplettera med övernattningsmöjligheter, som camping och stugor.

**Motiv för utpekande av LIS-område**

Området ska vara lokaliserat i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde och vidare in mot land. Det ska också ligga inom strandskyddsområde i sin helhet. För att ha möjlighet att utveckla de verksamheter som idag finns i området är ett LIS-område av största vikt. Möjligheten för verksamheter att etablera sig i området har stor potential att bidra till landsbygdsutveckling avseende fler arbetstillfällen i kommunens norra delar och möjliggör en utveckling av besöksnäringen i kommunen och regionen.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Axmar bruk.

**2. Axmar by****Områdesbeskrivning**

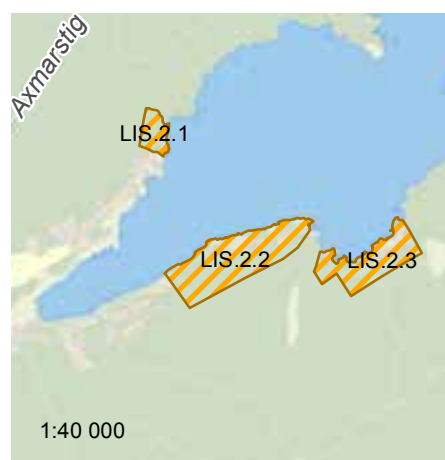
Axmar by är beläget i Hamrånge socken. Längre försörjde sig de boende i Axmar by på skogs- och jordbruk samt fiske, där fisket var huvudnäringen, något som tydligt präglade byn. Axmar by är belägen vid Axmarfjärden och kantas av sjöbodrar, båthus och bryggor. Tre LIS-områden föreslås i Axmar by.

**Inriktning**

Samtliga områden föreslås för bebyggelse av permanentbostäder och fritidshus. Befintlig bebyggelse kompletteras med ytterligare bostäder.

**Motiv för utpekande av LIS-område**

Axmar by har stor potential att utvecklas mot fler permanentboenden. Befintlig bebyggelse ligger vackert vid fjärden och kan utan större ingrepp i miljön kompletteras. Utbyggnad inom området skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i norra delen av Gävle kommun och skapa underlag för service i Bergby och Norrsundet.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås i Axmar by.

### 3. Fårholmen och Saltharsfjärden

#### Områdesbeskrivning

Fårholmen är en skogsbeklädd halvö nära Norrsundet. Naturen består till största delen av barrblandskog med en hel del äldre tallar och stora lövträd. Stränderna är steniga och flacka. I öster finns Saltharsfjärden, en grund fjärd med mycket tydlig landhöjning.

#### Inriktning

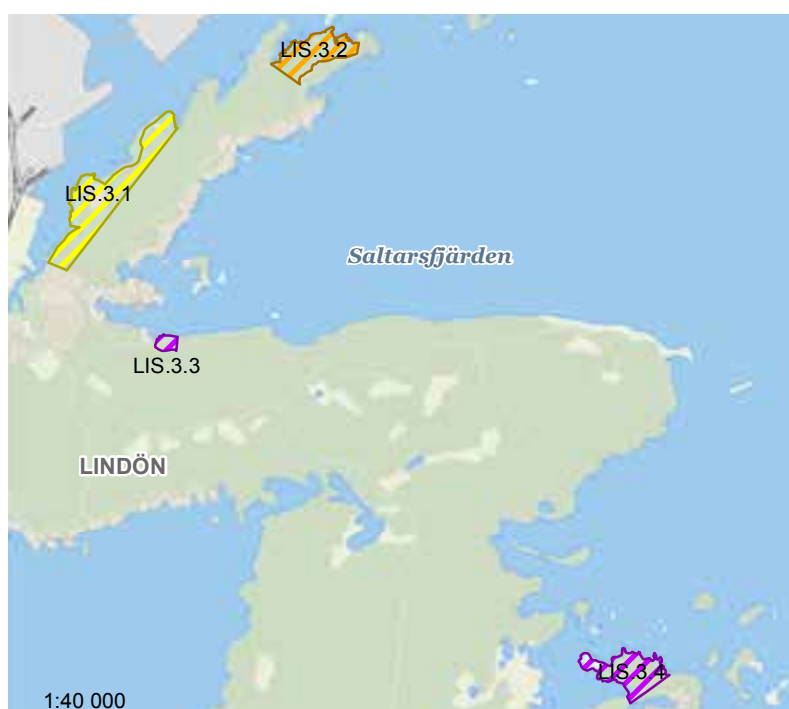
LIS-områdena på Fårholmen avser fritids- och permanentbebyggelse (3.1, 3.2). LIS-området i Saltharsfjärden avser verksamheter kopplade till turismnäringen, i första hand camping och enklare övernattningsstugor (3.3). Söder om Lindön pekats ett område ut som avser verksamheter kopplade till friluftsliv och besöksnäring (3.4).

#### Motiv för utpekande av LIS-område

Utbyggnaden på Fårholmen och i Saltharsfjärden skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i direkt närhet till Norrsundet, samt skapa underlag för service i Bergby och Norrsundet. Stora möjligheter finns också att skapa attraktiva boendemiljöer med närhet till djuphamn och rika fiskevatten, samt möjlighet att eventuellt koppla på kommunalt vatten och avlopp.

Lämpligheten för LIS-området på västra sidan Fårholmen (3.1) är beroende av utvecklingen inom Norrsundets fabriksområde. Det är även viktigt att utreda närheten till reningsverket och säkerställa att en utbyggnad av bostäder i området inte påverkar reningsverkets möjligheter att utvecklas och bedriva verksamhet negativt.

Vid havsbadet i Saltharsfjärden (3.3) föreslås ett område för verksamheter med fokus mot fritids- och temporärt boende, till exempel en camping. Möjlighet ges också att utveckla badet till en attraktiv målpunkt i kommunen. För att ha möjlighet att utveckla platsen och göra området attraktivt är ett LIS-område av största vikt. Möjligheten för verksamheter att etablera sig i området har stor



Kartan visar de LIS-områden som föreslås på Fårholmen och Saltharsfjärden.

potential att bidra till landsbygdsutveckling och fler arbetstillfällen i kommunens norra del. De möjliggör också en utveckling av besöksnäringen i kommunen och regionen.

Söder om Lindön föreslås ett område för verksamhetsområde (3.4). Området är tänkt för utveckling av fritidsverksamheter i form av en vildmarkscamping med fokus på friluftaktiviteter. Den skulle bidra till ökad turism vid kusten. Idag finns ett fåtal äldre byggnader på platsen som historiskt använts som fiskeläger. Tillgång till platsen finns genom en befintlig skogsväg. Genom att komplettera befintlig bebyggelse med ett fåtal byggnader som är väl anpassade till platsen och förankrade i naturen, kan vi tillgängliggöra de kvaliteter som finns i området. För att ha möjlighet att utveckla dessa verksamheter är ett LIS-område av största vikt. Möjligheten för verksamheter att etablera sig i området har stor potential att bidra till landsbygdsutveckling, fler arbetstillfällen i kommunens norra del och en utveckling av besöksnäringen i kommunen och regionen. En etablering av verksamheter på platsen kommer även tillgängliggöra kuststräckan för allmänheten och bidra till ökad nyttjande av de naturvärden som finns i området.

#### 4. Hamrångefjärden och Hamrångeån

##### Områdesbeskrivning

Hamrångeån förbinder Hamrångefjärden och Bottenhavet med varandra. Ån rinner genom Norrsundet och är idag reglerad för att utnyttja vattenkraften och hålla en jämn vattenyta i Hamrångefjärden. Längs ån finns flera vackra och uppskattade strövområden samt spridd bebyggelse längs de östra delarna av ån, med en förtätning närmare Norrsundet. Ån och naturen runt omkring har höga naturvärden i form av strövområden och närrekreationsstråk.

Totalt föreslås tre områden som landsbygdsutveckling i strandnära läge i anslutning till Hamrångefjärden.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås i Hamrångefjärden och Hamrångeån.



### Motiv för utpekande av LIS-område

Områdena kring Hamrångefjärden och Hamrångeån avser fritids- eller permanentbebyggelse. Utbyggnaden inom området skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i direkt närhet till tätorterna Norrsundet och Hamrånge, samt skapa underlag för service i Bergby och Norrsundet. Möjlighet att eventuellt koppla på kommunalt vatten och avlopp finns. Området i anslutning till Hamrångeån (4.1) ligger mellan Norrsundets tätort och kraftverket vilket hjälper till att reglera vattennivån i Hamrångefjärden. Ny bebyggelse här skapar ett sammanhållet bebyggelsestråk längs ån och ger tillgång till vattnet och stranden för samtliga i området.

Området i Hällskär (4.2) ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Möjlighet finns att komplettera bebyggelsen och få till ett attraktivt bostadsområde med nära tillgång till kollektivtrafik, service och badplats. Området i Hamrångefjärden (4.3) berör ett antal tomter vilka tidigare behandlats som lucktomter, idag är de oanvända och stort värde finns i möjligheten att komplettera bebyggelsen längs stranden för att få en sammanhållen helhet.

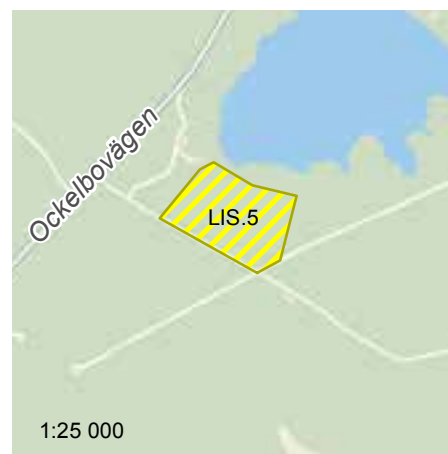
## 5. Skäggaren

### Områdesbeskrivning

Skäggaren är en mindre sjö i kommunens nordvästra del längs väg 303 mot Ockelbo. Sjön omges av skogsmark, främst barrskog, men med inslag av lövskog. Strandlinjen är på sina håll sumpig och det finns områden bestående av sumpskog i anslutning till området. I norr passerar väg 303 nära sjön med fin utsikt över vattnet. I nordöst och sydväst finns ett fåtal fritidshus, men i övrigt är sjön oexploaterad.

### Motiv för utpekande av LIS-område:

Områdena avser fritids- eller permanentbebyggelse. Området ligger strategiskt placerat längs den infrastrukturellt viktiga vägen som knyter samman de norra delarna av kommunen med Ockelbo kommun. På sikt har området stor potential att utvecklas om Ostkustbanans nya planerade dragning blir av och ett tågstopp byggs i Hagsta. Möjligheterna till arbets- och boendependling till och från området ökar kraftigt med ett tågstopp där och kommunen bedömer att ny bebyggelse skulle bidra positivt till underlag för service i Bergby och Norrsundet.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Skäggaren.

## 6. Storsjön

### Områdesbeskrivning

Gävle kommun delar Storsjön med Sandvikens kommun. På Gävles sida är strandområdena högt exploaterade. Forsbacka tätort gränsar till sjön och flera fritidsaktiviteter har sin bas här. Endast ett fåtal naturliga natursläpp finns kvar ner mot vattenytan. Kring Storsjön finns en problematik med övergödning och utsläpp, vilket påverkar vattenkvaliteten negativt. Ett omfattande arbete med att få bukt med detta har påbörjats och vattenkvaliteten börjar sakta förbättras. Sjön har sitt utlopp i Gavleån och vattenytan regleras till viss del av en kraftanläggning som anlades i utloppet för att försörja dåvarande Forsbacka järnbruk.

Sjön hyser höga natur och rekreationsvärden och används till både sommar- och vinteraktiviteter där man exempelvis kan fiska, åka båt, paddla, åka vattenskidor och långfärdsskidor. Tre LIS-områden föreslås i anslutning till sjön.

### Motiv för utpekande av LIS-område

Områdena avser fritids- eller permanentbebyggelse. Utbyggnaden inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i direkt närhet till Forsbacka och skapa underlag för service i tätorten. Område 6.2 och 6.3 bidrar även genom att bygga ihop Forsbacka med Forsbacka by och skapa en sammanhållen bebyggelse, samt minska de upplevda avstånd som finns mellan orterna.

Samtliga områden ligger på acceptabelt avstånd från kollektivtrafik. I delområde 6.2 och 6.3 går det lätt att koppla nya byggnader till kommunens vatten- och avloppsnät. I delområde 6.2 finns ett fåtal byggnader sedan tidigare, medan delområde 6.3 är obebyggt och ingår i karaktärsområdet för Forsbacka. Läs mer i "Kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna". För delområde 6.1 behövs ett samarbete med Sandvikens kommun för att lösa frågan kring vatten- och avlopp på ett tillfredställande sätt. Här finns spridd befintlig bebyggelse och en komplettering med fler byggnader skulle bidra positivt till områdets utveckling.

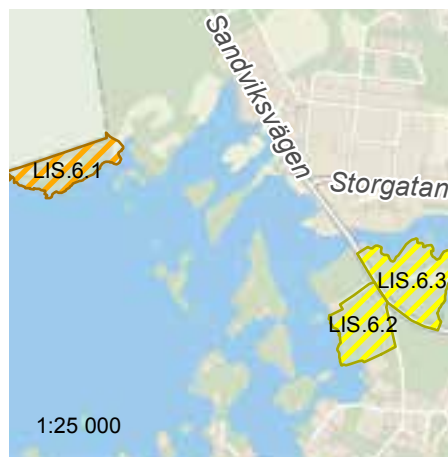
## 7. Åsbyvallen vid Fäbodsjön

### Områdesbeskrivning

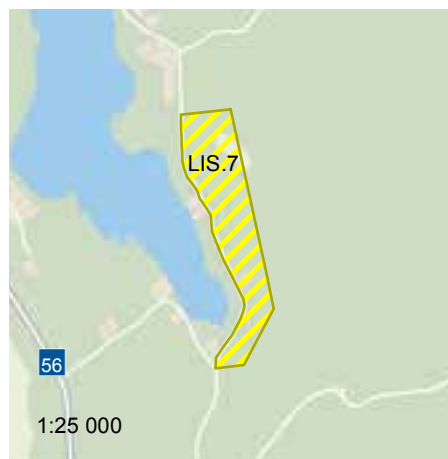
Åsbyvallen ligger i anslutning till riksväg 56 norr om Hedesunda. Fäbodsjön ligger på åsen och är omgiven av skogsmark. I direkt anslutning till Fäbodsjön finns den tidigare fäbodvallen Åsbyvallen, som har kulturhistorisk intresse. Läs mer i "Kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna". I norr är området relativt oexploaterat, i övrigt finns flera fastigheter längs sjön och en väg löper nästan hela vägen kring sjöns östra, västra och södra delar.

### Motiv för utpekande av LIS-område

Områdena avser fritids- eller permanentbebyggelse. En utbyggnad skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i närheten av Hedesunda och skapa underlag för service i tätorten.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås vid Storsjön.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Åsbyvallen.

## 8 - 13 Dalälven

### Områdesbeskrivning

Dalälven rinner genom södra delen av Gävle kommun och hyser mycket höga landskapsbildsvärden. Älven tar sig fram genom landskapet och är på sina ställen mycket bred, med en variation av trögt flytande vatten och forsar. Landskapet som älven rinner genom har varit befolkat under lång tid och här finns rikligt med fornlämningar. De viktigaste fornlämningsplatserna i Gävle kommun ligger kring Hedesunda och Ön, som är en del av Hedesundaåsen som är synlig ovan Dalvälvens vattenyta. Ön har länge varit ett naturligt ställe att passera älven på.

Dalälven är utpekad som riksintresse för naturmiljö, friluftsliv, vattendrag och kulturmiljö. Området hyser höga landskapsbilds-, natur-, kultur- och rekreationsvärden. Riksintresset för naturmiljö är enligt Länsstyrelsens registerblad med förtydligande om riksintressevärden (nedre Dalälvsområdet 96-1 Jordbärsmuren, Nr X 96) kopplat till naturtyperna mosse, strandängar, våtmarksområden, älvängar, översvämningsskärr och lövdominerande naturskogar. Kommunen bedömer att inga av de föreslagna LIS-områdena påverkar värdena för riksintresset då dessa naturtyper inte återfinns i dessa områden. Således bedöms påverkan på riksintresset som liten.

Invid Dalälven föreslås åtta LIS-områden vilka presenteras nedan med motiveringar.

### 8. Kågbo

#### Områdesbeskrivning

Kågbo är en äldre jordbruksby i slutet på en vik i nordöstra delen av Dalälven. Området bär tydliga spår av långvarigt jordbruk och här finns ett fåtal aktiva bönder kvar. Landskapet bär tydliga spår av lantbruk och här finns bland annat en grävd kanal som idag skapar en tydlig holme i Dalälven.

Marken består till största delen av barrskog med inslag av sumpigare partier där lövträd frodas. Flera äldre exemplar av tall och gran finns i området och dessa har ett högre skyddsvärde. Närmast strandkanten löper stigar och rekreationsstråk. Vattnet utanför Kågbo är ett populärt fiskeområde och en uppläggningsplats för båtar finns i anslutning till det föreslagna LIS-området.

#### Motiv för utpekande av LIS-område

Området avser fritids- eller permanentbebyggelse. Utbyggnaden inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder och skapa underlag för service i Hedesunda. Området är vackert beläget och flera attraktiva tomter kan skapas. Skolbussen trafikerar området medan övrig kollektivtrafik utgår från riksväg 56. Vid hållplatsen finns en mindre pendlarparkering.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Kågbo.



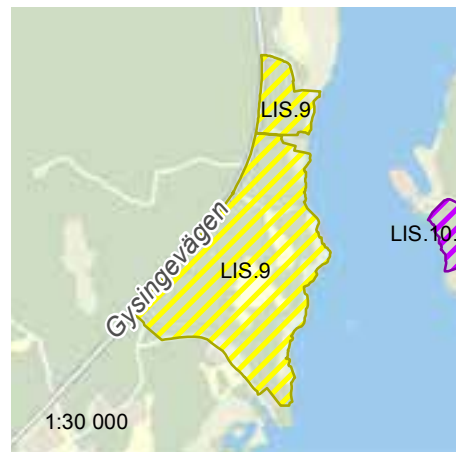
## 9. Ålbo

### Områdesbeskrivning

Området ligger mellan de äldre radbyarna Ålbo och Böle/ Vretas där ett aktivt småskaligt jordbruk bedrivs. Det ligger i sin helhet inom avgränsningen för riksintressen för kulturmiljön, friluftslivet, naturmiljö och vattendrag. Marken består till största delen av barrskog med inslag av lövträd och sumpigare partier. Skogen går ned till vattenbrynet och det är begränsad tillgänglighet till vattnet. Längs strandlinjen finns flera vackra utblickar över Dalälven och Ön. Inom området finns en del jordbruksmark som för tillfället ligger i träda men brukas aktivt andra år. Denna mark bör undantas från LIS-området och ej bebyggas. På vissa ställen finns bryggor och båtar som används av privatpersoner. Det finns ett fåtal äldre byggnader i området, men till största del är det obebyggt.

### Motiv för utpekande av LIS-område

Området avser fritids- eller permanentbebyggelse. Utbyggnaden inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder samt skapa underlag för service i Hedesunda. Området är vackert beläget och flera attraktiva tomter kan skapas. God tillgänglighet till kollektivtrafik och service med koppling till Hedesunda finns.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Ålbo.

## 10. Ön

### Områdesbeskrivning

Ön är en del av Hedesundaåsen som sticker ut i Dalälven och korsar denna i nord-sydlig riktning. Området har historisk varit en naturlig korsningspunkt av älven och är det än idag. Spår finns kvar av långvarigt brukande på hela platsen. Ön hyser höga natur- och kulturvärden och det finns rikligt med fornlämningar i området. Den ligger inom avgränsning för riksintressena kulturmiljö, naturmiljö, friluftsliv och vattenområde.

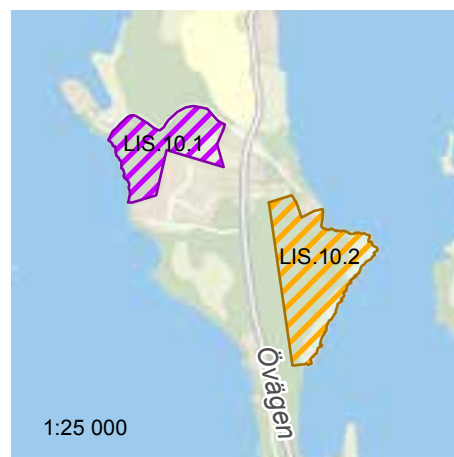
På Ön föreslås två LIS-områden, ett för verksamheter och ett för bostäder.

### Motiv för utpekande av LIS-område

Delområde 1 (10.1) finns bredvid campingen och är avsedd för verksamhet. Syftet är att ge campingen möjlighet att växa och utvecklas, samt eventuellt locka hit någon annan aktör som fokuserar på turismverksamhet. Det skulle tillgängliggöra de kvaliteter som finns i området för besökare och boende. För att kunna utveckla befintliga verksamheter är ett LIS-område av största vikt. Möjligheten för verksamheter att etablera sig i området har stor potential att bidra till landsbygdsutveckling och fler arbetstillfällen i kommunens södra del. Dessutom får vi möjlighet att utveckla besöksnäringen i kommunen och regionen.

Delområde 2 (10.2) avser fritids- eller permanentbebyggelse.

Utbygganden inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder samt skapa underlag för service i Hedesunda. Området är vackert beläget och flera attraktiva tomter kan skapas.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås på Ön.

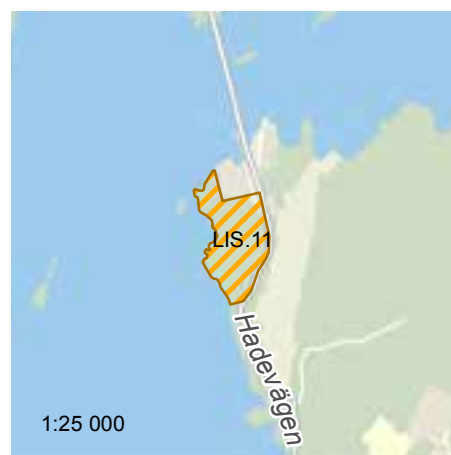
## 11. Södra sundet

### Områdesbeskrivning

Området ligger direkt söder om Ön vid Dalälvens strand och är av riksintresse för natur, kulturmiljö, friluftsliv och vattenområde. Platsen består av en relativt stenig strand som i stort sett är flack, men vissa höjdskillnader finns längre inåt land. Vegetationen på platsen består av en blandning av barr- och lövträd. I norr gränsar området till en bebyggd tomt som används som permanentbostad.

### Motiv för utpekande av LIS-område

Området avser fritids- eller permanentbebyggelse. Utbyggnaden inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder och skapa underlag för service i Hedesunda. Området är vackert beläget och attraktiva tomter kan skapas.



Kartan visar det LIS-område som föreslås vid Södra sundet.

## 12. Hadeholm

### Områdesbeskrivning

Området ligger i en oexploaterad vik i de södra delarna av Dalälven. Marken är skogsbeklädd med barrträd och ett visst inslag av lövträd. Delar av området är blött och viken är delvis igenväxt med vass. En skogsbilväg leder nästan hela vägen fram till området, men i övrigt är det oexploaterat. Vackra utblickar finns över Dalälven.

### Motiv för utpekande av LIS-område

Området avser verksamheter i form av ett fåtal stugor avsedda för konferens, uthyrning och fisketurism. För att ha möjlighet att utveckla verksamheter i området är ett LIS-område av största vikt. Möjligheten för verksamheter att etablera sig i området har stor potential att bidra till landsbygdsutveckling och ger möjligheter för besöksnäringen i kommunen och regionen att utvecklas.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Hadeholm.

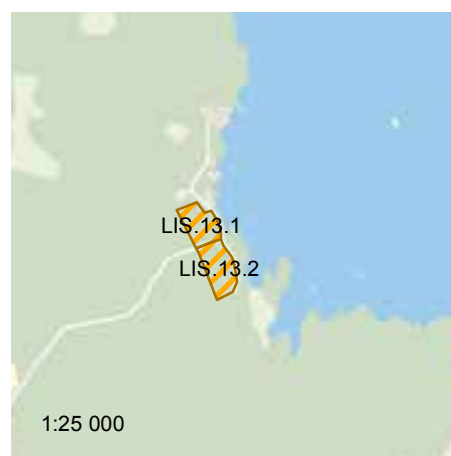
## 13. Hällskog

### Områdesbeskrivning

Hällskog är beläget i sydöstra delen av Dalälven, i närheten av Sevallbo. Området består till största delen av produktionsskog. Marken på platsen sluttar något mot vattnet, men höjdskillnaderna är små. Närmare stranden blir höjdskillnaderna större men dessa områden ligger utanför föreslagen avgränsning för LIS. En befintlig bilväg leder fram till området, som är bebyggt med sex fritidsfastigheter. Gemensam hamn och badplats finns i direkt närhet till områdena. God tillgänglighet till infrastruktur såsom el och bilväg finns.

### Motiv för utpekande av LIS-område

Två områden föreslås som LIS-områden, ett på vardera tillfartsvägen till hamnområdet. Underlaget och bedömningen för områdena är samma. Områdena avser fritids- eller permanentbebyggelse. En exploatering på platsen skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder och skapa underlag för service i Hedesunda. Områdena är vackert belägna och attraktiva tomter kan skapas.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås i Hällskog.



# Ortsfördjupningar för Forsbacka, Hamrångebygden och Hedesunda

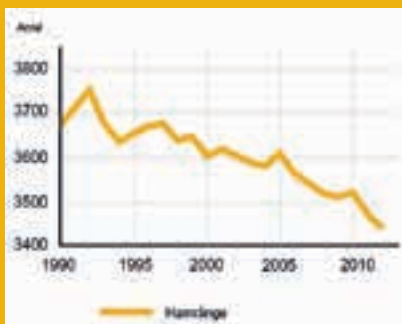




## Om Hamrångebygden

**Invånare:** cirka 3600 personer bor i Hamrångebygden och 650 i omlandet (4 procent av kommunens totala invånarantal).

Största åldergruppen är 45- 64 år. Åtta procent är över 70 år.



Befolkningsutveckling 1990 - 2012 för Hamrångebygden.



Befolkningens åldersfördelning 2012.

Sex procent är födda utanför Sverige.

72 procent i åldern 20 - 64 år är förvärvsarbetande (SCB 2012).

Eftergymnasial utbildning: 13 procent män, 22 procent kvinnor (SCB 2010).

Offentlig service: Bergby skola f-9, Norrsundets skola, f-3, Solberga vård- och omsorgsboende.

## Kortfattad historik och beskrivning av Hamrångebygden

Hamrångebygden ligger cirka 30 kilometer norr om Gävle stad och består av en komplex storskalig jord- och skogsbygd som täcker stora delar av norra Gävle kommun.

Bygden har länge varit befolkad och spår från flera olika tidsåldrar är väl synliga på flera platser. Orterna Bergby, Hamrångefjärden, Axmar och Norrsundet är de större orterna som återfinns idag med Bergby som centralort och Norrsundet som bygdens historiska industricentrum. Till Hamrångebygden räknas även flera mindre byar, bland annat Axmar bruk, Katrineholm och Hamrångefjärden.

Traditionellt har befolkningen försörjt sig genom jord- och skogsbruk, fiske, järnframställning och förädling av skogsråvaror. Det gynnsamma läget vid havet och den lugna viken har gett bygden många historiska fördelar med bördig mark och kontroll över vattentransportvägar. Idag har landet rest sig ur vattnet och Hamrångefjärden, som tidigare var viktig som hamn, är nästan helt avsnörd från havet. Endast två smala utlopp finns kvar. Det är idag omöjligt att ta sig från havet in i fjärden med båt. Hamnen ligger sedan lång tid tillbaka i Norrsundet.

Närheten till vatten har varit avgörande för var orterna vuxit fram baserade på olika näringar och präglar starkt än idag deras identiteter - sjön Hamrångefjärden, Hamrångeån, havet och jord- och skogsbruk.

### Kulturmiljövärden

I Hamrångebygden finns områden med höga kulturmiljövärden som ska värnas och vara utgångspunkt i planering av var ny bebyggelse placeras och dess utformning.

I Kulturmiljöprogrammet är områden med kulturhistorisk bebyggelse och olika karaktärområden utpekade i Bergby, Norrsundet, Saltharsfjärden, Axmar by, Axmar bruk, Lindön, Häckelsängs fäbod, Gåsholma med flera. Läs mer i "Kulturmiljöprogrammet".





## Bergby

*Flygbild över Bergby och omkringliggande byar.*

Bergby är historiskt sett Hamrångebygdens administrativa centrum och här finns många viktiga servicefunktioner, såsom vårdcentral, bibliotek, skola i årskurserna f-9, Solberga vård- och omsorgsboende samt ett stort kommersiellt serviceutbud.

Serviceorten Bergby är viktig både för sina egna invånare och för befolkningen i hela Hamrångebygden. För att stärka Bergbys roll som serviceort och attraktiv boendeort föreslår Gävle kommun:

- Nya bostäder i attraktiva centrala lägen eller med med utblick över odlingslandskap.
- Nya bostäder utanför Bergby i strandnära lägen vid Hamrångefjärden eller genom varsam kompletteringar av omkringliggande bymiljöer.
- Ett utbud av varierande bostadsformer så att Bergby kan erbjuda ett boende under livets alla skeden.
- Centrala mötesplatser för människor från orten och hela bygden.
- Samlade servicefunktioner i stråket Totravägen/Vijvägen.



- Förbättrat gång- och cykelvägnät till Norrsundet, Hamrångefjärden och Hagsta.
- Förbättrad kollektivtrafik med ny regional tågstation, motorväghållplats och pendelparkering i Hagsta.
- Utveckling av den tätortsnära grönskan för lek och rekreation.
- Skydd av större sammanhängande värdefulla grönområden för friluftsliv och biologisk mångfald.

### Bebyggelse- och gatustruktur

Bergby har en stark och tydlig identitet som jordbruksbygd. Orten ligger på en ås omringad av dalgångar där den bördiga jorden brukas som åkermark. Äldre jordbruksbebyggelse och gårdar finns både i och omkring tätorten. Bergby bildades ursprungligen på mark från fyra olika byar.

#### Bebyggelse och landmärken

Orten har en sammanhållen, relativt tät bebyggelse som övervägande utgörs av friliggande villor. Inslag finns också av radhus, parhus och flerbostadshus. Bebyggelsen är en blandning av karaktärer från olika tidsåldrar. Där huvudgatorna Totravägen och Vijvägen möts finns ortens centrum. Här är bebyggelsen högre och tätare med flerbostadshus, butiker, samlingslokaler, skola och torg. Kyrkan och den gamla brandstationen i västra Bergby är tydliga landmärken och skapar en identitet i orten. Kyrkan ligger på en skogsklädd höjd i ortens utkant och syns tydligt i det öppna landskapet.

#### Gator och entréer till orten

För att ta sig till Bergby söderifrån kan man antingen köra Hamrångevägen eller E4 norrut mot Sundsvall, via avfart vid Hagsta. Hamrångevägen löper mellan Gävle och Bergby för att sedan fortsätta upp mot Söderhamn. Vägen ansluter till Bergby söderifrån och passerar väster om det som idag är ortens centrum. Bergby har flera tydliga entréer och längs ortens huvudgator Totravägen och Vijvägen ligger de flesta servicefunktionerna samlade. Gatorna utgör tydliga stråk som förbinder orten i nordsydlig och östvästlig riktning.

#### Ostkustbanan

I ortens västra kant ligger järnvägen, Ostkustbanan, som bildar en barriär ut mot angränsande odlingslandskap och Hamrångeån. Inga tågstopp sker idag i Bergby. I den fördjupade översiktsplanen för Ostkustbanan planeras en omlokalisering av järnvägen väster om E4 samt möjlighet till regional tågstation i Hagsta, cirka fem kilometer från Bergby.

#### Gång- och cykelvägar

I Bergby finns gång- och cykelväg längs Bergbyvägen,

på sträckan från parhusen i söder, fram till skolan. Totravägen och Vijvägen kantas till viss del av trottoar. I övrigt samsas bilar, cyklister och fotgängare på samma yta.

Behov av nya gång- och cykelbanor finns både för att tas sig mellan orterna Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet och inom orterna. I Bergby behöver en översyn ske av trafiksäkra skolvägar till skolan. Vid byggnation av regional tågstation i Hagsta bör nya gång- och cykelvägsförbindelser mellan stationen, Bergby och Hamrångefjärden anläggas.

#### Kollektivtrafik

Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet är väl försörjda med kollektivtrafik. Bussen går med god turtäthet till och från Gävle med en restid på 45 minuter. Axmar by har lägre tillgänglighet till kollektivtrafik. Det finns ingen kollektivtrafik alls i nordlig riktning mot Söderhamn och Hudiksvall.

En ny resandenod för Hamrångebygden föreslås i Hagsta, med regional tågstation och motorväghållplats. Det skulle avsevärt öka möjligheterna för arbetspendling och fritidsresor norrut.

#### Kulturmiljövärden

Kulturmiljövärdena i Bergby är kopplade till de rika fornlämningar som finns i området och bygdens långa tradition som boendeort, samt till det öppna jordbrukslandskapet. Dalgångarna som omger Bergby bör hållas öppna och användas som jordbruksmark även fortsättningsvis. Gårdarna och det öppna odlingslandskapet har ett mycket högt bevarandevärde för kulturmiljön.

Fornlämningsområden från yngre järnåldern, med järnbruk och större gravfält finns i bygdens norra del och söder om Bergby skola.

Det går även att spåra ortens långa historia i de vägar som används idag. Sträckningarna är i stort sett samma som när vägarna anlades som kyrkvägar på 1200-talet.

#### Vifors bruk

Norr om Bergby finns Vifors bruk med sin herrgårdsmiljö och bevarade bruksbostäder. De påminner om att även Bergby har haft ett järnbruk. Stora delar av den äldre bebyggelsen har en tradition tillbaka till 1200-talet.

**LÄS MER**i planeringsunderlaget  
Ortsanalys för Hamrångebygden**BERGBYS STARKA OCH SVAGA SIDOR**

Bergbys starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

**Styrkor**

- Sammanhållen bebyggelse - närhet till skola och service
- God lokal service.
- Närhet till höga natur- och kulturmiljövärden samt vatten.
- Vacker omgivning, utblickar över odlingslandskap och vatten

**Svagheter**

- Få allmänna platser
- Kollektivtrafik endast söderut - saknas mot Ockelbo, och norrut mot Söderhamn och Hudviksvall.
- Långa avstånd till andra orter med offentlig - och kommersiell service och kringliggande arbetsmarknader.

**Möjligheter**

- Utveckla näringar inom turism och rekreation
- Attraktiva boendemiljöer med goda pendlingsmöjligheter.
- Bra förutsättningar för att kunna öka andel kollektivtrafik.

**Hot**

- Ekonomi - för höga kostnader och risktagande för nyproduktion av bostäder
- Minskad befolkning ger minskad servicenivå
- Minskade arbetstillfällen lokalt
- Minskat kollektivtrafikutbud

**Samlad bedömning - förslag till åtgärder**

I den samlade bedömningen lyfts ortens möjligheter fram och hur ortens goda kvaliteter kan användas för att öka ortens attraktivitet.

**Stärk Bergby som serviceort och attraktiv boendeort.**

Bergby ligger vackert på en ås omsluten av öppna odlingslandskap. Skapa möjlighet till attraktiva bostadslägen med utblickar över odlingslandskapet.

Skapa möjlighet till attraktiva vattennära bostadslägen vid Hamrångefjärden.

Öka andelen tillgängliga bostäder för en åldrande befolkning.

Värna och utveckla platser där människor möts i vardag och fest.

Se över platbildning i centrala lägen.

Samla centrumfunktioner i centrala stråk.

**Utveckla näringslivet**

Ta tillvara på läget vid kusten med vacker natur, hav och värdefulla kulturmiljöer genom att utveckla näringar kring turism och friluftsliv.

Lokala näringslivet - förbättra bredband

Skapa möjlighet till ett nytt verksamhetsområde vid den nya resandenoden Hagsta.

**Förbättra kommunikationer**

Öka antal resande med kollektivtrafik och cyklister genom:

- en ny regionaltågstation i Hagsta med motorvägshållplats för regionala busslinjer.

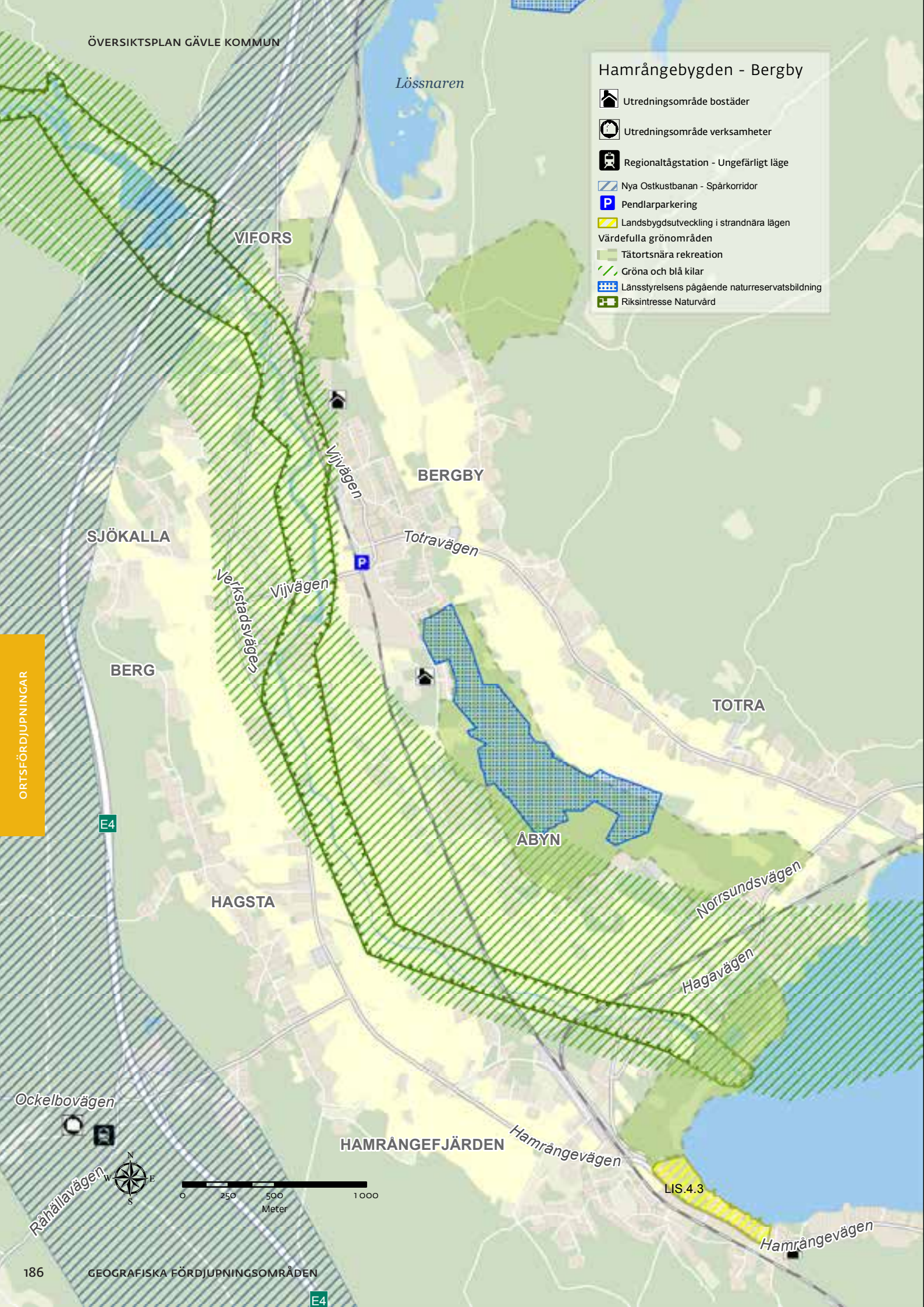
- förbättrat gång- och cykelvägnät mellan Bergby, Hagsta, Hamrångefjärden och Norrsundet.

Utdrag från "Ortsanalys Hamrångebygden".



### Hamrångebygden - Bergby

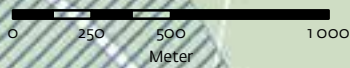
-  Utredningsområde bostäder
-  Utredningsområde verksamheter
-  Regionaltågstation - Ungefärligt läge
-  Nya Ostkustbanan - Spårkorridor
-  Pendlarparkering
-  Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
-  Värdefulla grönområden
-  Tätortsnära rekreation
-  Gröna och blå kilar
-  Länsstyrelsens pågående naturreservatsbildning
-  Riksintresse Naturvård



ORTSFÖRDJUPNINGAR

Ockelbovägen

Råhällavägen



## Ny bebyggelse i attraktiva lägen

### Övergripande bebyggelseriktning

Det finns två alternativ på bebyggelseutveckling i Gävle kommun. Alternativ Nordligt stråk och serviceorter, skulle innebära fler bostäder i serviceorterna. De 100 nya bostäder som föreslås i Bergby, det vill säga en tredjedel av de totalt 300 nya bostäderna i serviceorterna, föreslås tillkomma dels genom förtätning i centrala lägen, kompletteringar i ortens utkanter samt i vattennära lägen vid Hamrångefjärden.

Lokaliseringsriktlinjer för ny bebyggelse på landsbygden ska följas, lämplig vatten- och avloppslösning ska kunna ordnas på plats och infrastrukturen ska erhålla tillräcklig standard.

I planeringen av nya bostadsområden ska natur- och kulturmiljövärden ses som en resurs, kvalitet och utgångspunkt för utvecklande av området och ortens identitet. I områden med höga kulturmiljövärden ska kulturmiljöprogrammets rekommendationer följas.

Vid planering i översvämningsämnningsbenägna områden eller område med ras-, skred- eller erosionsrisk ska riktlinjerna i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer" följas.

### Ny bebyggelse i centrala Bergby

Förtätningar i centrala lägen kan ske genom att bygga på redan ianspråktagen för att ge den en mer effektiv markanvändning, eller genom omvandling av befintlig bebyggelse och tomter. Andra förtätningssätt kan vara att höja exploateringen i centrala delar genom påbyggnad av befintliga byggnader. Möjlighet finns att förtäta Bergby med cirka 40-60 nya bostäder, främst i flerbostadshusen. Vid planering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till hur områdets kulturmiljövärden och den tätortsnära grönskan påverkas.

Vid en omlokalisering av Ostkustbanan till ett läge väster om E4:an öppnas nya möjligheter för exploatering av mark i de centrala delarna. Den centrala marken bör i första hand utnyttjas för tätare bebyggelse av bostäder, offentliga servicefunktioner och kommunal verksamhet.

Utredningsområde för ett nytt mindre småhusområde föreslås i söder längs Bergbyvägen. Området ligger nära centrumfunktioner, skola och ett rekreativområde. Stor hänsyn till områdets avgränsning behöver tas till eventuella fornlämningsområden.

Det finns ett utredningsområde för ett mindre antal småhustomter i norra delen av orten, söder om hembygdsgården.

### Ny bebyggelse vid Hamrångefjärden

Längs Hamrångefjärden föreslås kompletteringar av totalt 20-40 nya småhustomter till befintliga bebyggelsegrupper i Hamrångefjärden, Fagervik och Hällskär. Dessa områden finns med i utbyggnadsplanen för kommunalt vatten- och avlopp, 2018.

Området söder om Hamrångefjärden påverkas idag starkt av järnvägen. Vid en omdragning av Ostkustbanan öppnas nya möjligheter för fler bostäder i vattennära lägen. Bebyggelsen längs Hamrångefjärden utgörs till stor del av fritidshusbebyggelse, exempelvis i Fagervik, som på sikt kan omvandlas under förutsättning att vatten- och avloppslösningarna förbättras.

### LÄS MER

om kulturmiljöer i kapitlet "Kulturmiljö och i Kulturmiljöprogrammet för norra, västra och södra kommundelarna".

### Övergripande riktning för bebyggelseutvecklingen i Gävle kommun

I kapitlet "Byggd miljö" redovisas två alternativ till bebyggelseutveckling för landsbygden och serviceorterna till år 2030.

#### Nordligt stråk och serviceorter

- 300 nya bostäder i serviceorterna Bergby, Forsbacka och Hedesunda.
- 200 nya bostäder på landsbygden och i övriga mindre orter.

#### Öst-västligt stråk

- 200 nya bostäder på landsbygden och i serviceorterna Bergby, Forsbacka och Hedesunda.

Vid planering av nya tomter längs sjön ska risker för översvämning, ras-, skred- eller erosionsrisk beaktas. Riktlinjer finns i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer".

### Brett utbud av bostadsformer

För att ge möjlighet för boende under livets olika skeden behövs ett utbud av blandade bostadstyper, upplåtelseformer och bostäder med god tillgänglighet. Särskilt viktigt är att serviceorten Bergby kan erbjuda ett varierat utbud av bostäder.

I Hamrångebygden finns idag generellt ett underskott på framför allt lägenheter och hyresrätter. Det finns också brister i befintliga lägenheter. Flerfamiljshusen har i hög utsträckning halvtrappor och saknar hiss. Bristen på tillgängliga bostäder och ökningen av en åldrande befolkning gör att behovet av bland annat trygghetsbostäder ökar. I Hamrångebygden arbetar lokala utvecklingsgrupper tillsammans med Gävle kommun för att utreda möjligheten för nyproduktion av trygghetsbostäder.

## Natur, grönstruktur och rekreation

### Natur och grönska

Bergby är ett backigt område med kuperad terräng som omges av två långsträckta parallella dalgångar på var sida av åsen. De öppna dalgångarna är brukade odlingslandskap och den mer kuperade terrängen och åsarna består av blandskog. Dalarna har var sin å som flyter igenom dalgången och som mynnar ut i Hamrångefjärden. Dalgångarna skiljs åt av en bred och låg skogsbevuxen bergsrygg, i folkmun kallad Näset, som är rik på mossa och svamp. Skogsområdet har ett stort värde som tätortsnära rekreativ område

Odlingslandskapet flikar in i Bergby och bidrar med grönska och öppenhet i orten och förstärker intrycket av att orten är grön. Det omslutande odlingslandskapet innebär även att tillgången på tätortsnära skog och natur för rekreation är begränsad. Nya gröna länkar i öst- västlig riktning bör eftersträvas vid ny planering.

Närheten till vattnet med Hamrångeån, Hamrångefjärden och havet medför stora kvaliteter och möjligheter för ett rikt friluftsliv.

### Hamrångeån

Väster om järnvägen rinner Hamrångeån från Viksjön i norr, genom orten och över de öppna fälten ner till Hamrångefjärden. Ån är kantad av lummig grönska, stora träd och buskar och är ett uppskattat friluftsinslag då det går att fiska och paddla här. Det finns några iordninggjorda offentliga platser längs ån som ökar tillgängligheten till vattnet. Området längs ån är av stort värde för tätortsnära rekreation.

Både Hamrångeån och Hamrångefjärden har regionala värden eftersom de är potentiella lekvatten för

havsöring. Här finns också en rik och exklusiv flora med ovanligt stora botaniska värden.

### Värdefulla grönområden för rekreation

I närheten till Bergby finns ett flertal värdefulla grönområden som särskilt ska värnas:

- Hamrångeån är av riksintresseområden för naturvård och ett värdefullt rekreativ område för Hamrångeborna.
- Norr om Bergby, väster om sjön Lösnaren, ligger Hådells gammelskog, som både är ett Natura 2000-område och naturreservat.
- "Näset" är ett viktigt tätortsnära skogs- och strövområde på åsen vid Bergby. Länsstyrelsen utreder en eventuell naturreservatsbildning.
- "Skolskogen" norr om hembygdsgården används till rekreation av skolan och är en utflyktsplats för eleverna. Ett viktigt tätortsnära rekreativ område.

### Idrottsplatser, spårrområden och badplatser

I norra Bergby ligger ortens idrottsplats som består av två fotbollsplaner. Området är mycket uppskattat och välanvänt. I anslutning till Bergby finns även ett spårrområde som nyttjas både vinter och sommar. Där finns elljus och anlagda längdskidspår.

Vid Hamrångefjärden ligger Totrabadet, som är en stor mötesplats och rekreativ område sommartid med badplats och brygga. Området kring idrottsplatserna, spårrområden och badplatser i bygden är viktiga mötesplatser och rekreativ områden. De ska värnas och utvecklas.

### Offentliga platser och parker

I Bergby och Norrsundet föreslås en översyn av de offentliga platserna då behoven av mötesplatser är stort och utbudet begränsat. Möjligheten till fler parker och platser behöver utredas. Idag finns en mindre offentlig lekplats samt en stor lekyta i anslutning till Bergby skola. Vid skolan finns utrustning för olika åldrar och spelplaner för fotboll och basket.

### Samhällsservice, kommersiell service och verksamheter

Bergby har under lång tid varit administrativt, servicecenter och kommersiellt centrum för bygden. Här fanns tidigare kommunalhus och ting. Orten utgör än idag serviceort för bygden med ett relativt stort utbud av både offentlig och kommersiell service.

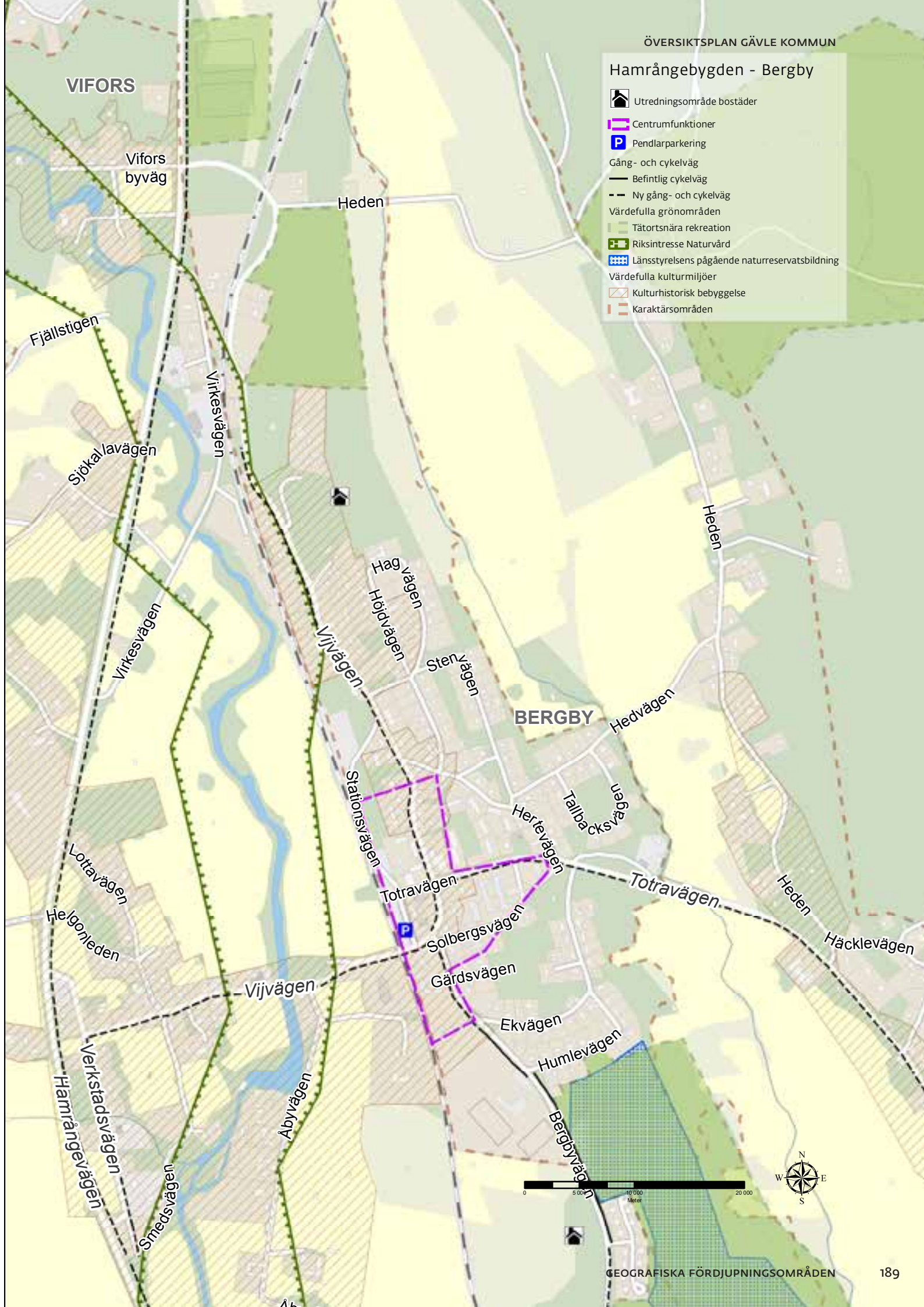
### Utveckla och stärk centrum

I Bergby finns en tydlig central platsbildning med torget i korsningen Totravägen-Vijvägen. Här finns stora delar av serviceutbudet samlat, med dagligvaru-



Hamrångebygden - Bergby

-  Utredningsområde bostäder
-  Centrumfunktioner
-  Pendlarparkering
- Gång- och cykelväg
- Befintlig cykelväg
- - - Ny gång- och cykelväg
- Värdefulla grönområden
-  Tätortsnära rekreation
-  Riksintresse Naturvård
-  Länsstyrelsens pågående naturreservatsbildning
- Värdefulla kulturmiljöer
-  Kulturhistorisk bebyggelse
-  Karaktärsområden







handel, restauranger, butiker och samlingslokaler.

Bergbys centrala delar är viktiga mötesplatser för bygden och föreslås utvecklas och stärkas för att bibehålla sin attraktivitet och service. Servicefunktionerna föreslås samlas längs befintliga stråk och platser längs Vij- och Totravägen.

#### Verksamheter

Nytt verksamhetsområde i Hagsta föreslås vid väg 303 och ny regionaltågstation i nordväst. Området får då god tillgänglighet till E4 och väg 303.

#### Teknisk försörjning

Bergby försörjs idag med vatten från vattenverket i Totra. Avloppsvattnet leds sedan till reningsverket i Norrsundet. Kapaciten i vattenverket i Totra är begränsad och åtgärder krävs för att möjliggöra de exploateringar om 100 bostäder som föreslås i alternativ "Nordligt stråk och serviceorter". En utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp till Hamrångefjärden är planerad till år 2018.

#### Miljö- och riskfaktorer

Fler tåg på järnvägen, ny dragning av Ostkustbanan och en regionaltågstation kommer att påverka nya områden och ge mer buller. Vid nya exploateringar behövs större skyddsområden mot bullerpåverkan från järnvägen än idag eller större krav på åtgärder och placering av nya bostäder.





Flygbild över Norrsundet.

## Norrsundet

**Norrsundets strategiska läge vid havet skapar stora möjligheter för orten att utvecklas vidare som en attraktiv ort för boende, besökare och näringsliv.**

Översiktsplanens förslag till utveckling av orten är att stärka Norrsundet som en kustort, genom att ge möjlighet till:

- utveckling av centrum som mötesplats och ökad kontakt mot havet
- ny bostadsbebyggelse i centrala, å- och havsnära lägen
- utveckling av småbåtshamnen och havsbadet
- värna och utveckla natur- och rekreationsområden vid Fjärdön och Skatudden
- norrsundets hamn och industriområde ska ha möjlighet att utvecklas i första hand inom befintligt område och därefter i västlig riktning

### Kort historik om Norrsundet

Norrsundet var från början ett segelbart sund in till Hamrångefjärden. Platsen användes tidigt som fåbodom för bönderna kring dagens Bergby, där man även hade sina fiskeplatser. På 1600-talet började marken kring sundet användas som lastplats för järnvaror från bruket i bygden. Under 1800-talet blev platsen lastplats för timmervaror, en såg anlades 1868 och en fast bosättning grundades på platsen.

Norrsundet har främst prägel av industriort. Orten växte fram i slutet av 1800-talet då såg- och massafabriken lokaliserades hit. Livet i orten har till stora delar kretsats kring arbetet på sågen och massafabriken. Samtidigt fanns en stark och levande fiskenäring. Mycket av bebyggelsen är präglad av dåtidens ideal kring egnahemsrörelsen och av att arbetarna skulle ha en dräglig livsmiljö.

### Bebyggelse- och gatustrukturer

#### Bebyggelse

Bebyggelsen i Norrsundet består främst av småhus av olika karaktärer och tidsåldrar, men även en mindre del flerfamiljshus. Järnvägsgatan är Norrsundets huvudgata. Den förbinder orten i nord-sydlig riktning. Längs gatan ligger centrumfunktioner som affär, kiosk, pizzeria, skola och samlingslokaler samlade. Området med Norrsundets hamn och kringliggande industri- och verksamhetsområde matas via Norrsundsvägen som går strax utanför orten i väster.

Väster om Järnvägsgatan ligger bebyggelsen i ett tydlig rutnätsstruktur. Här finns lägre flerfamiljshus, radhus och friliggande småhus. Delar av området utgörs av ett egnahemsområde med en enhetlig karaktär i en tydlig rutnätsstruktur.

Ortens östra del har en betydligt friare struktur. Bebyggelseområdet öster om ån, Kvistholmen, var från början ett komplementsamhälle till orten, där de som inte kom överens med brukspatronen fick tillstånd av



markägaren att uppföra sina bostäder. Längre ner mot havet ligger Saltharsfjärdens fiskeläge, där det idag finns en verksam fiskare kvar.

### Gator, entréer och järnväg

För att ta sig till Norrsundet söderifrån kan man köra Hamrångevägen eller E4 norrut mot Sundsvall via avfart vid Hagsta. Norrsundet nås från Hamrångevägen via Norrsundetvägen.

Norrsundetvägen övergår till Järnvägsgatan när den passerar genom orten. Järnvägsgatan är ortens huvudgata och går genom de centrala delarna av Norrsundet, ut till industriområdet där den övergår i Fabriksvägen och fortsätter i en båge runt ytterkanten, för att sedan ansluta till Norrsundetvägen. Järnvägen, ett industrispår, skär rakt genom orten.

### Gång- och cykelvägar

I Norrsundet finns en gång- och cykelväg parallellt längs hela Järnvägsgatan, en gång- och cykelväg från skolan och norrut, samt två mindre sträckningar där den ena är en passage över ån och den andra binder ihop bostadsområdena öster om ån. I övrigt samsas cyklister och bilar på samma vägar. I Norrsundet är Vallvägen utpekad som rekommenderat cykelstråk.

Behov av nya gång- och cykelbanor finns för att tas sig mellan orterna Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet. I Bergby finns många viktiga målpunkter för Norrsundsborna, exempelvis Bergby skola f-9.

### Kollektivtrafik

Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet är väl försörjda med kollektivtrafik. Buss går med god turtäthet till och från Gävle med en restid på 45 minuter. Det finns däremot ingen kollektivtrafik i nordlig riktning mot Söderhamn och Hudiksvall.

En ny resandenod föreslås för Hamrångebygden i Hagsta med regionaltågstation samt motorvägs-hållplats. Stationen och hållplatsläget skulle avsevärt öka möjligheterna för arbets- och studiependling samt fritidsresor norrut för Norrsundsborna.

### Kulturmiljövärden

Norrsundet har sitt ursprung både som gammalt fiskeläge och bruksort och har kulturmiljövärden kopplade till båda dessa.

De äldsta delarna av Norrsundet, kring Kvistholmsvägen och Lindövägen, har höga kulturhistoriska värden och här finns äldre bebyggelse och smala gator som vindlar sig fram mellan bebyggelsen. Byggnaderna uppfördes ursprungligen som arbetarbostäder till sågfabrikens arbetare. Även Saltarsfjärdens fiskeläger hyser ett kulturhistoriskt värde. Här är mycket av den ursprungliga bebyggelsen

och gatustrukturen bevarad från den tid då platsen var ett livligt fiskeläge.

### Hamrångefjärden

Hamrångefjärden växte fram under 1900-talet och består av randbebyggelse längs sjön Hamrångefjärden. Orten består av flera tidigare små bosättningar som växt samman. Där dagens ort finns, fanns tidigare flera fiskebodnar och fåbodvallar som idag infogats i bebyggelsen.

### Axmar

Axmar är ett jordbrukssamhälle och ligger vackert vid havet. Timmerflottning, skogsbruk, tjärning och fiske var förr, utöver jordbruk viktiga näringar för orten.

Axmar bruk grundlades 1671 då bergmästaren Klas Depkean fick privilegier för en masugn. Axmar bruk brändes ned under rysshärjningarna på 1700-talet men byggdes upp igen. 1865 stod herrgården färdig, men revs 1970. Idag finns endast ett litet lusthus och den engelskinspirerade parken kvar. Dock finns flera äldre byggnader som användes vid järnframställningen bevarade. Bruket hade sin glansperiod under 1800-talet då flera hundra personer hade sin försörjning här och levde på bruksområdet.

## Nya bostäder i attraktiva lägen

### Ny bebyggelse i Norrsundet

Ny bebyggelse kan ske genom förtätning och kompletteringar i ortens utkanter, i centrala och vattennära lägen. Genom att förtäta orten på central mark som tidigare använts för bebyggelse och industri kan attraktiva områden för flerbostadshus och verksamheter skapas.

Utredningsområden för nya centrala bostäder, flerbostadshus, föreslås längs Hamrångeån. Hänsyn måste tas till närhet till järnväg och översvänningsrisk från ån och havet.

Östra Fårholmen och norra delen av Fårholmen har potential att utvecklas med nya havsnära bostadstomter med närhet till service. Östra delen av Fårholmen är starkt påverkad av Norrsundets hamns verksamhetsområde och reningsverk men kan i framtiden vara intressant för bostadsbebyggelse beroende på hur industriområdet utvecklas. Verksamhetsområdet vid Norrsundets hamn ges möjlighet att vidgas i västlig riktning.

Kompletteringar i befintliga bymiljöer med närhet till kollektivtrafik

De mindre byar som finns utspridda i Hamrångebygden ligger ofta nära ett kollektivtrafikstråk. Ny bebyggelse kan med varsamhet infogas och kompletteras i dessa miljöer. Bebyggelseområden bör hållas samlade.

Ny bebyggelse ska ta hänsyn till och anpassas utifrån miljön och karaktären i närområdet. För områden med höga kulturmiljövärden, se Kulturmiljöprogrammet.

Ny bebyggelse och kompletteringar i vattennära lägen med närhet till kollektivtrafik

Ny bebyggelse kan tillkomma i vattennära lägen med närhet till kollektivtrafik. Större orörda områden och strandsträckor ska lämnas orörda för att värna om strandskydd, grönstråk och allmänhetens tillgänglighet till vattnet.

Utredningsområden för ny bostadsbebyggelse föreslås i:

- Axmarby. Här finns möjlighet till attraktiva tomter i vattennära läge i byns förlängning på båda sidor om viken. För verksamheter föreslås ett område i anslutning till Axmar brygga.
- Hamrångefjärden, där det går att integrera nya bostadstomter intill befintlig bebyggelse.
- I Hällskär finns möjlighet att integrera nya tomter med befintlig bebyggelse i ett attraktivt vattennära läge.
- På Lindön finns ett tiotal obebyggda tomter för småhus norr om vägen. Marken är detaljplanelagd.

Se också avsnittet ”Landsbygdsutveckling i strandnära lägen”.

## Natur, grönstruktur och rekreation

Natur och grönska

Norrundet består till stor del av friliggande villor med trädgårdar och upplevs på grund av detta som väldigt grönt. Det är nära till havet och öppet vatten, vilket präglar orten. Norrundet är omgiven av skogsmark och närheten till naturen är påtaglig.

Tillgänglighet till Hamrångefjärden och befintlig badplats, utveckling av havsbadet och tillgänglighet till kulturmiljön längs forsarna ska prioriteras.

Skatudden och Fjärdön är viktiga rekreationsområden och bör ges en fortsatt utveckling av naturvärden och möjlighet till rekreation. Arbetet med att stötta skyltning av stigar och slingor har påbörjats. Skatudden är en del av riksintresseområdet för naturvård för Lindön, Björnön och Iggösundet.

Idrottsplatser, spårområden och badplatser

I sydvästra Norrundet ligger ortens idrottsplats. Här finns fotbollsplaner på sommaren som spolats till is på vintern. Då finns också möjlighet att åka längdskidor från idrottsplatsen, som har elljusspår med dragna längdspår. Vid Saltharsfjärden ligger Norrundets havsbadplats som har utvecklingspotential. Området pekas ut som ett av verksamhetsområdena i avsnittet

”Landsbygdsutveckling i strandnära lägen”.

Vid Hamrångefjärden ligger Totrabadet som är en stor mötesplats och rekreationsområde sommartid med badplats och brygga.

Området kring idrottsplatsen, spårområdet och badplatserna i bygden är viktiga mötesplatser och rekreationsområden. De ska värnas och utvecklas.

## Offentliga platser och parker

I både Bergby och Norrsundet föreslås en översyn av de offentliga platserna då behoven av mötesplatser är stort och utbudet begränsat. Möjligheten till fler parker och platser behöver utredas.

Närparker och lekplatser

I Norrsundet finns en lekplats vid skolan samt en offentlig lekplats i parken på Egnahemsgatan. Denna är nyligen rustad och består av gungor, rutschkana och en sandlåda.

Norrundet har två offentliga parker. Parken vid Bergsgatan består till största del av naturmark men det finns även en ordnad del med gräsmatta och plattsättningar. Parken på Egnahemsgatan består av gräsytor och sittmöbler i anslutning till en lektyta. I övrigt finns några offentliga gräsytor och ett torg i anslutning till livsmedelsaffären, som består av grusytor omringade av planteringar. I anslutning till de gamla arbetarbostäderna finns en parkliknande miljö med vattendrag och en grön ö i mitten. Området genomkorsas dock av en bilväg.

## Samhällsservice, kommersiell service och verksamhet

Norrundet har grundläggande samhällsservice med, förskola och grundskola med klasser upp till årskurs tre. Därefter hänvisas eleverna till Bergby skola. I orten finns dagligvaruhandel och mindre restauranger. Serviceutbudet är samlat längs Järnvägsgatan - Skolgatan med god tillgänglighet då samtliga servicefunktioner är väl synliga och lättillgängliga från vägarna.

Utveckla och stärk centrum

Norrundets centrala delar är viktiga mötesplatser för ortsborna och bör utvecklas och stärkas för att bibehålla sin attraktivitet och service. Servicen och utbudet på orten föreslås samlas i befintliga stråk och platser längs Järnvägsgatan- Skolgatan.

Den mark som idag är avsatt för storskalig industri kan utvecklas för flera mindre företag. Närheten till havet och den befintliga djuphamnen är viktiga att bevara och gör området intressant för flera olika typer av verksamheter. Om det finns behov av expansion av industri bör detta i första hand ske på redan ianspråktagen mark och därefter i västlig riktning.

**LÄS MER**

i planeringsunderlaget  
Ortsanalys för Hamrångebygden

**NORRSUNDETS STARKA OCH SVAGA SIDOR**

Norr Sundets starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

**Styrkor**

- Närhet till service, skola
- och rekreation
- Infrastruktur
- Vacker natur och omgivning
- Närhet till vatten
- Blandade bostadsformer

**Svagheter**

- Isolerat läge
- Få allmänna platser
- Kollektivtrafik - västerut och norrut
- Dåligt med gång- och cykelvägar
- Få arbetsplatser
- Tudelad identitet, industriort och fiskeläge

**Möjligheter**

- Utveckla näringar inom
- turism och rekreation
- Attraktiva boendemiljöer i vattennära lägen med goda pendlingsmöjligheter

**Hot**

- Ekonomi - för höga kostnader/ risktagande för nyproduktion av bostäder
- Minskad befolkning - minskad servicenivå
- Minskade arbetstillfällen lokalt.
- Inskat kollektivtrafikutbud

**Samlad bedömning - förslag till åtgärder**

I den samlade bedömningen lyfts ortens möjligheter fram och hur ortens goda kvaliteter kan användas för att öka ortens attraktivitet.

**Utveckla Norrsundets läge vid havet och Hamrångefjärden**

Utveckla Norrsundets läge vid havet och Hamrångefjärden med nya sjö- och havsnära bostäder

Öka andelen tillgängliga bostäder för en åldrande befolkning.

Förnya centrumbildningen med större kontakt mot havet och Hamrångeån samt omkringliggande bostadsbebyggelse.

Värna och utveckla platser där människor möts i vardag och fest. Se över platsbildning i centrala lägen, samla centrumfunktioner och utveckla attraktiva mötesplatser.

Öka tillgängligheten och skydda natur- och rekreationsområden vid Fjärdön och Skatudden.

Utveckla området vid havsbadet.

Utveckla området vid småbåtshamnen

**Utveckla näringslivet**

Ta tillvara på läget vid kusten, vacker natur, hav och värdefulla kulturmiljöer genom att utveckla näringar kring turism och friluftsliv.

Ta tillvara äldre industribyggnader och ge dem nya användningsområden.

Lokala näringslivet - förbättra bredband och utveckla verksamhetsområdet Norrsundets hamn.

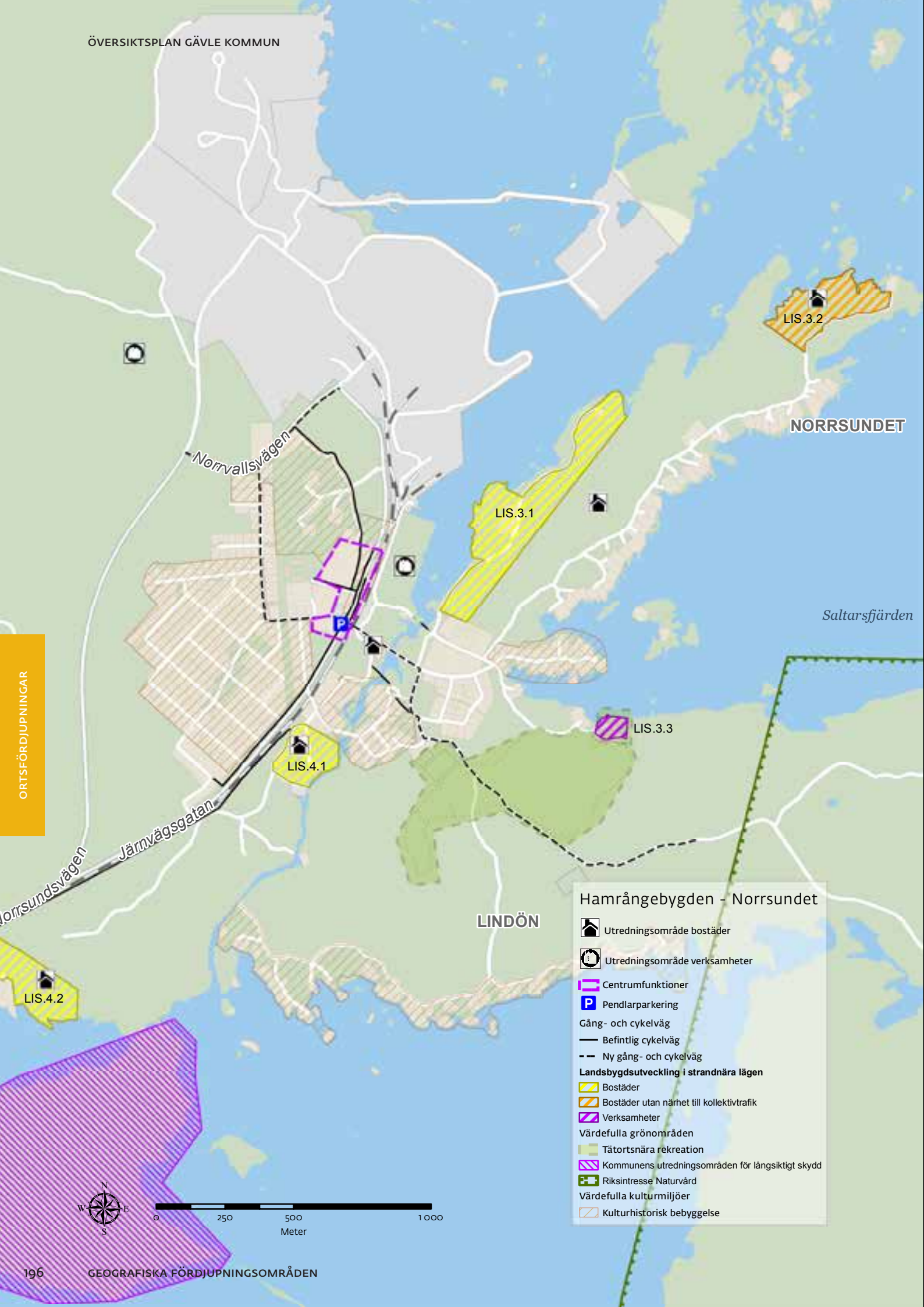
**Förbättra kommunikationer**

Öka antal resande med kollektivtrafik och cyklisterna genom:

- en ny regional tågstation i Hagsta med motorväghållplats för regionala busslinjer.

- förbättrat gång- och cykelvägnät mellan Bergby, Hagsta, Hamrångefjärden och Norrsundet.





ORTSFÖRDJUPNINGAR

**Hamrångebygden - Norrsundet**

- Utredningsområde bostäder
- Utredningsområde verksamheter
- Centrumfunktioner
- Pendlarparkering
- Gång- och cykelväg
- Befintlig cykelväg
- Ny gång- och cykelväg
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen**
- Bostäder
- Bostäder utan närhet till kollektivtrafik
- Verksamheter
- Värdefulla grönområden**
- Tätortsnära rekreation
- Kommunens utredningsområden för långsiktig skydd
- Riksintresse Naturvård
- Värdefulla kulturmiljöer**
- Kulturhistorisk bebyggelse



### **Teknisk försörjning**

Norrlandet försörjs idag med vatten från vattenverket i Totra. Avloppsvattnet leds vidare till reningsverket i Norrlandet. Kapaciteten i Totra är begränsad och åtgärder krävs för att möjliggöra de större exploateringar om 100 bostäder som föreslås i alternativ 1, nordligt stråk och serviceorter. En utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp till Hamrångefjärden är planerad till år 2018.

### **Miljö- och riskfaktorer**

Vid planering av bostäder i centrala Norrlandet behöver hänsyn tas till buller från järnvägen, industrispåret.

Norrlandets läge vid vatten, hav och Hamrångeån innebär även att hänsyn behöver tas till översvämningssrisker, ras, skred och erosionsrisker i områden för havet och Hamrångeån vid planering av ny bebyggelse. Se riktlinjer miljö- och riskfaktorer i kapitlet "Allmänna intressen".

**RIKTLINJER FÖR FORTSATT PLANERING AV HAMRÅNGEBYGDEN**

Riktlinjer som presenteras nedan gäller för utveckling av Hamrångebygden. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas i kapitlet "Allmänna intressen".

**Bostäder**

I Hamrångebygden ska ny bostadsbebyggelse i första hand ske som:

- komplettering till och förtätning av befintlig bebyggelse inom Bergby och Norrsundets tätorter
- kompletteringar i befintliga bymiljöer med närhet till kollektivtrafik
- komplettering av befintlig bebyggelse i vattennära lägen (LIS-områden)

**Kulturmiljö**

Värdefulla kulturmiljöer och byggnader ska skyddas och värnas. Vid detaljplanering.

Öppna odlingslandskap i de dalgångar som omger Bergby ska värnas.

Natur, grönska och rekreation

Ta vara på de höga natur- och rekreationsvärden som finns i bygden genom utveckling av befintliga naturreservat.

Näsets och Fjärdöns värdefulla natur- och rekreationsvärden bör skyddas genom reservat.

Värna i planeringen de tätorts nära grönområden, gröna stråk och kilar för rekreation.

Idrottsplatser, spår områden och badplatser i bygden ska värnas och ges möjlighet till utveckling.

Större orörda områden och strandsträckor ska lämnas orörda för att värna strandskydd, grönstråk och allmänhetens tillgång till vattnet.

**Infrastruktur**

Ny regional tågstation, motorvägshållplats och pendlar-parkering föreslås i Hagsta, varvid gång- och cykelvägnät bör anläggas till stationsläget.

Nya gång- och cykelvägar bör anläggas mellan orterna Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet.

Ny gång- och cykelväg bör anläggas mellan Bergby skola och Bergby centrum.

Småbåtshamnen i Norrsundet ska ges möjlighet till utveckling.

**Verksamheter**

Etableringar av industri hänvisas i första hand till redan ianspråktagen mark på exempelvis Norrsundets industri- och hamnområde. I andra hand ges verksamhetsområde vid Norrsundets hamn- och industriområde möjlighet att utvecklas i västlig riktning.

**Centrum och mötesplatser**

Samla centrum- och servicefunktioner i centrala stråk i Bergby längs Vijvågen/Totravågen och i Norrsundet längs Järnvägsgatan - Skolgatan.

Utveckla Bergby och Norrsundets centrum som mötesplatser.



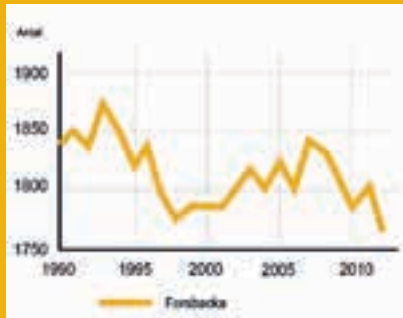


## Om Forsbacka

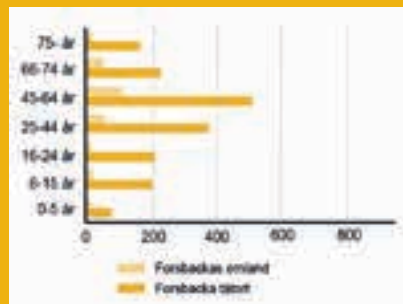
Invånare: 1 740 i Forsbacka, och ytterligare 310 i omlandet (2 % av kommunens invånare)

Största åldergruppen (30 procent) är 45- 64 år. 14 procent är över 70 år.

10,5 procent är födda utanför Sverige (5,5 procent i omlandet)



Befolkningsutveckling 1990 - 2012 för Forsbacka.



Befolkningens åldersfördelning 2012.

78 procent i åldern 20 - 64 år är förvärvsarbetande (SCB 2012).

Eftergymnasial utbildning: män 20 procent, kvinnor 33 procent (SCB 2010).

Offentlig service: Forsbacka skola F-6, förskola

Värna om tillgängligheten och tillgången på natur och tätortsnära rekreatiomsområden för boende och besökande:

- Forsbackas läge vid Storsjöns och Gavleåns stränder ger vackra utblickar och möjlighet att bo och vistas vid vattnet.

Stärka och utveckla ortens identitet och kulturmiljövärden:

- Forsbackas vackra bruksmiljöer ger orten en egen stark karaktär och identitet. Stärk ortens identitet genom att bygga vidare på ortens karaktär och struktur vid planering av ny bebyggelse och gestaltning av allmänna platser.
- Ge liv till de gamla bruksbyggnaderna som idag står oanvända, genom omvandling till ny användning. Värna och skydda kulturmiljövärden hos bebyggelse och miljöer.

Utveckla Forsbackas verksamhetsområde:

- Läget vid E16 mitt emellan Gävle och Sandviken ger Forsbacka goda förutsättningar för näringsidkare som söker en etableringsort med goda kommunikationsmöjligheter. I Forsbacka finns möjlighet till transporter både på väg och järnväg.

Öka attraktiviteten för hållbart resande:

- Öka attraktiviteten för att resa kollektivt genom att erbjuda snabbare och tätare pendlingsmöjligheter. Ny motorväghållplats föreslås vid E16.
- Skapa förutsättningar för arbetspendling med cykel till de stora arbetsplatsområdena i Sandviken och Valbo. Nya gång- och cykelvägar föreslås längs de större vägarna, Valbovägen och Stentorpsvägen.

## Bebyggelse och kulturmiljö

### Forsbacka bruk

Det är läget vid de stora forsarna, med Gavleån som rinner ut ur Storsjön, som gett orten sitt namn, Forsbacka, backen vid forsens eller forsarna. Det är även läget vid forsens och möjligheten till vattenkraft som skapade förutsättningarna för den järnhantering som skett på platsen sedan slutet av 1500-talet. Brukets födelseår brukar anges till 1651 när det fick tillstånd att driva en hammare med två härdar.

Forsbackas framväxt är i stor utsträckning sammanvävd med järnbruket utveckling. Det var bruket som på 1800- och tidigt 1900-tal stod för den offentliga servicen på orten och byggandet av bostäder. Idag kan vi se spår av Forsbackas brukshistoria i den vackra bruksmiljön med herrgård, bruksbostäder, park, skola, industribyggnader och den rätvinkliga gatustrukturen. Det är dessa miljöer med höga kulturmiljövärden som ger Forsbacka sin egen identitet och karaktär och som särskiljer orten från andra orter i kommunen. Bruksmiljön är omtyckt och lyfts fram och värnas av Forsbackaborna.





### Kulturmiljövärden Forsbacka bruk

*Forsbacka bruks hergård*

Forsbackas bruksmiljö är unik i kommunen, men är också ett riksintresse för kulturmiljön. Forsbacka bruks bebyggelse och planstruktur är arkitekturhistoriskt riksintressant. Riksintresset omfattar herrgård-sanläggningen med ekonomibyggnaderna, bruksparken från 1700-talet, samt industri- och bostadsbebyggelse från det förra sekelskiftet. De flesta gamla verkstadsbyggnaderna från järnbrukets industriområden intill bruksdammen är bevarade.

Riksintresset omfattar även tjänstemannavillorna från 1800- och 1900-tal. Bruksbostäderna från slutet av 1800-talet som ligger längs Storgatan är också skyddade, liksom flera industribyggnader inom det så kallade gamla järnverksområdet, gamla bruket, som är från början av 1900-talet.

Riksintresseområdet sammanfaller med det område som i Kulturmiljöprogrammet är utpekat som en ort med högsta värde avseende kulturhistorisk bebyggelse.

För att stärka och bibehålla bruksmiljöns värden och kvaliteter krävs en gemensam medvetenhet och vilja hos alla fastighetsägare, boende och verksamhetsutövare att utveckla och bevara värdefulla miljöer, strukturer och kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Ortsborna har själva i ortsanalysdialogen pekat ut miljön vid gamla bruket, herrgårdsmiljön och bruksparken, samt Storgatan som värdefulla miljöer att värna om.

#### LÄS MER

om kulturmiljöer i kapitlet "Kulturmiljö" och i "Kulturmiljöprogrammet för norra, västra och södra kommundelarna".



## LÄS MER

i planeringsunderlaget  
Ortsanalys för Forsbacka

## FORSBACKAS STARKA OCH SVAGA SIDOR

Forsbackas starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

**Styrkor**

- Forsbacka bruk - mljöerna kring bruket
- Närhet till Storsjön och Gavleån
- Föreningslivet
- Blandad bebyggelse
- Geografiska läget mellan Gävle och Sandviken

**Svagheter**

- Service
- Kollektivtrafik
- Allmänna platser
- Gång- och cykelvägsnätet

**Möjligheter**

- Utveckla orten till en attraktiv boendeort.
- Utveckla näringslivet inom orten

**Hot**

- Ekonomi - minskade arbetstillfällen inom orten
- Minskat serviceutbud
- Urbaniseringen
- Bruksmiljöer förfaller.
- Klimatförändringar-översvämningsrisker

**Samlad bedömning - förslag till åtgärder**

I den samlade bedömningen lyfts ortens möjligheter fram och hur ortens goda kvaliteter kan användas för att öka ortens attraktivitet.

**Stärk Forsbacka som attraktiv boendeort och serviceort**

Utveckla läget vid Storsjöns och Gavleåns stränder. Läget ger möjlighet till vackra utblickar och miljöer för vistelse vid vattnet både för rekreation och som boendemiljöer.

Skapa nya attraktiva bostadstomter med vattennära lägen.

Förnya centrumbildningen med större kontakt mot Storsjön.

Utveckla och öka tillgängligheten till naturmiljöer och rekreation både för boende och besökande.

Forsbackas vackra bruksmiljöer ger orten en egen stark karaktär. Stärk identiteten och bygg vidare på ortens karaktär i planering av ny bebyggelse och gestaltning av allmänna platser. Fyll de gamla bruksbyggnaderna som idag står oanvända med ny användning. Värna kulturmiljövärden hos bebyggelse och i miljöer.

**Utveckla service och mötesplatser**

Förbättra kommunikationer. En stor del, 2/3 delar, av de förvärvsarbetande på orten arbetspendlar ut från Forsbacka. Öka kollektivtrafikandelen genom att erbjuda snabbare och tätare pendlingmöjligheter. Bygg cykelvägar längs de större vägarna, Valbovägen och Stentorpsvägen.

**Utveckla näringslivet**

Forsbacka har ett bra läge kommunikationsmässigt med närhet till E16 och geografiskt läge mitt mellan Gävle och Sandviken. Industriområden norr om E16 har goda expansionsutrymmen. Fler företag eller utökade verksamheter skulle ge orten fler arbetstillfällen och kanske även skapa ett större utbud av olika typer av arbeten.

Marknadsför orten turistiskt - stora rekreativsvärden och kulturmiljövärden.

Ta tillvara äldre industribyggnader och ge dem nya användningsområden.

Stora kulturhistoriska värden är en tillgång för orten, men i viss mån även en belastning. God omsorg och underhåll av värdefull bebyggelse och miljöer krävs för att upprätthålla de goda kvaliteter som bruksmiljön skapar. Nedgångna och extensivt utnyttjade industribyggnader i centrala miljöer kan skapa otrygga miljöer. Den äldre värdefulla bebyggelsen bör ges möjlighet att förändra sin användning med beaktade av de kulturhistoriska värdena. Här krävs samverkan och dialog mellan fastighetsägare, kommun och länsstyrelsen för att tydliggöra möjligheterna till förändring.

## Nya attraktiva bostäder

Forsbacka har många starka kvaliteter som skapar förutsättning för en fortsatt god utveckling av Forsbacka som boendeort. De främsta kvaliteterna är ortens läge, bruksmiljön, vattenkontakten och närheten till natur och rekreationsområden. För att attrahera nya invånare och behålla befintliga förutsätts ett visst basutbud på orten av bland annat en god offentlig service, omsorg och skola, god kollektivtrafikförsörjning och viss kommersiell service. Orten måste även upplevas som en trygg och säker plats att leva på.

I övergripande riktning för bebyggelseutveckling föreslås två alternativ till bebyggelseutveckling för Forsbacka. I alternativ ett, nordligt stråk och serviceorter, föreslås en satsning på bland annat 100 bostäder i Forsbacka, det vill säga en tredjedel av de totalt 300 bostäder som ska byggas i serviceorterna. I alternativ 2, öst- västligt stråk, sker en särskild satsning på Forsbacka med 300 nya bostäder. Det högre antalet bostäder kräver att områden i centrala delarna exploateras mer, väl avvägt mot kulturmiljöns intressen, behovet och tillgång till tätortsnära grönska och möjlighet att bygga i kollektivtrafknära lägen. Det är viktigt att slå vakt om kvaliteten som närheten i orten utgör och inte sprida ut bebyggelsen för långt från de centrala delarna och ortens serviceutbud.

Stora delar av Forsbacka tätort är detaljplanlagd från olika årtionden. Outnyttjade byggrätter finns vid Birkavägen. Områdena vid Skottvallen och väster om Forsbacka by har funnits med i tidigare planering av Forsbackas utveckling (fördjupad översiktsplan för Gävle kommun 1990).

Nya bostäder föreslås i olika typer av boendemiljöer för att öka mångfalden av livsmiljöer på orten. De nya bostäderna har gemensamt att de ska samverka med områdets natur- och kulturmiljövärden och ligga kollektivtrafknära.

Forsbackas bostadsbebyggelse är tydligt indelad i olika karaktärer: bruksmiljön, bymiljöer, den vattennära bebyggelsen längs Storsjön samt de friliggande småhusgrupperna i norra delen av Forsbacka och Skottvallen. Ny bostadsbebyggelse ska utgöra komplettering eller sammanlänkning av befintliga bebyggelsegrupper. Bebyggelsen ska antingen stärka de olika områdeskaraktärerna och vara del av en befintlig struktur, eller utgöra en länk mellan befintliga bebyggelsegrupper.

Ny bostadsbebyggelse föreslås ske som kompletteringar till befintlig bebyggelse i anknytning till:

- bruksmiljön
- befintliga bymiljöer med närhet till kollektivtrafik i Forsbacka by, Skottvallen och Solbacka
- ny bebyggelse i vattennära lägen vid Storsjöns och

### Övergripande riktning för bebyggelseutveckling i Gävle kommun

I kapitlet "Byggd miljö" redovisas två alternativ till bebyggelseutveckling för landsbygden och serviceorterna till år 2030.










#### Nordligt stråk och serviceorter

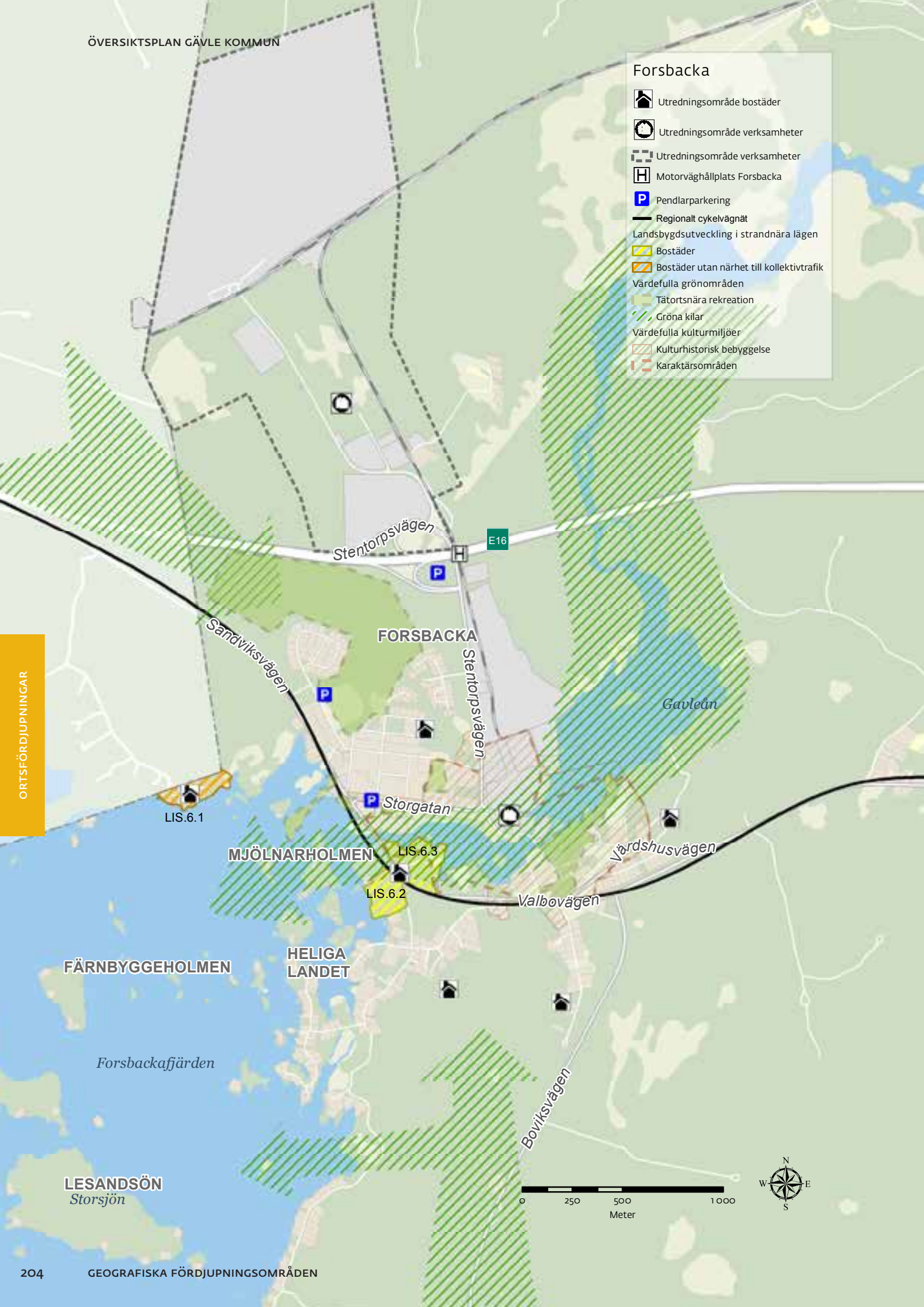
- 300 nya bostäder i serviceorterna Bergby, Forsbacka och Hedesunda.
- 200 nya bostäder på landsbygden och i övriga mindre orter.

#### Öst-västligt stråk

- 200 nya bostäder på landsbygden och i serviceorterna Bergby, Forsbacka och Hedesunda.

### Forsbacka

-  Utredningsområde bostäder
-  Utredningsområde verksamheter
-  Utredningsområde verksamheter
-  Motorväghållplats Forsbacka
-  Pendlarparkering
-  Regionalt cykelvägnät
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
-  Bostäder
-  Bostäder utan närhet till kollektivtrafik
- Värdefulla grönområden
-  Tätortsnära rekreation
-  Gröna kilar
- Värdefulla kulturmiljöer
-  Kulturhistorisk bebyggelse
-  Karaktärsområden



LIS.6.1

MJÖLNARHOLMEN

LIS.6.3

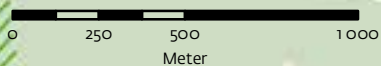
LIS.6.2

FÄRNBYGGEHOLMEN

HELIGA LANDET

LESANDSÖN  
Storsjön

Forsbackaffjärden





Gavleåns stränder, med närhet till kollektivtrafik. Se även ”Landsbygdsutveckling i strandnära lägen”.

Utbud av olika bostadstyper, upplåtelseformer  
Forsbacka har idag ett brett utbud av olika bostadstyper och upplåtelseformer. I orten finns villor, radhus, kedjehus och flerbostadshus. Ett brett utbud av bostadsformer skapar en god förutsättning för en blandad befolkning och ger möjlighet att bo på orten under livets olika skeden.

## Infrastruktur

Forsbacka ligger strategiskt mitt mellan Gävle och Sandviken, strax söder om E16. Avståndet till Valbo är åtta kilometer, Gävle 20 kilometer och Sandviken, tio kilometer. Till Forsbacka kommer man i östvästlig riktning via E16 (trafikplats Forsbacka och Stentorpsvägen) eller via Valbovägen/ Sandviksvägen/Gävlevägen från Sandviken eller Överhärde/ Valbo. Tillgängligheten till orten är god med bil.

I ortens centrala delar har gatorna till stora delar kvar sin ursprungliga rutnätsstruktur. Ortens huvudgator utgörs av Storgatan i väst-östlig riktning och Stentorpsvägen i nord-sydlig riktning.

## Gång- och cykelvägar

I Forsbacka norr om ån finns ett utbyggt gång- och cykelvägnät som förbinder bostadsområden med varandra och med Storgatan. Undantaget är bostadsområdet i nordväst och gång- och cykelvägar som ansluter till arbetsplatsområden längs Stentorpsvägen. Gång- och cykelvägar som ansluter söderut till Forsbacka by saknas, vilket begränsar tillgängligheten för gående och cyklister som rör sig mellan Forsbacka by och Storgatan. Gång- och cykelvägar saknas även längs Valbovägen/ Sandviksvägen som ansluter till stora arbetsplatsområden på Sandvik och i Valbo köpcentrum.

I ortsanalysdialogen har orsborna lyft frågor kring otrygga miljöer på grund av brister och avsaknad av belysning vid gångvägar, busshållplatser och korsningspunkten Valbovägen/ Vårdshusvägen/ Skottvallen.

Översiktsplanen föreslår:

- nya gång- och cykelvägar som förbinder Forsbacka by och verksamhetsområden längs Stentorpsvägen med centrum
- ett regionalt cykelvägnät mellan Gävle (Valbo-Forsbacka) och Sandviken genom utbyggnad av gång- och cykelvägar längs Valbovägen/ Gävlevägen

## Kollektivtrafik

För att stärka och öka attraktiviteten för kollektivtrafiken som färdmedel behöver turtäthet och restid ses över. Forsbacka klarar inte av översiktsplanens ställningstagande om en restidskvot på 1,5 för buss jämfört med bil. Planen pekar ut möjligheten att förlägga en motorväghållplats på E16 med intilliggande pendelparkering för att kunna ta del av expressbusstrafiken mellan Sandviken och Gävle.

Forsbacka kollektivtrafik försörjs med stadstrafiklinje 91 som går sträckningen Gävle – Valbo – Forsbacka – Sandviken. Turtätheten är en gång i timmen. Restiden mellan Forsbacka och Gävle är 38 minuter, till Valbo elva minuter och till Sandviken 15 minuter.

Linjesträckningen för bussen och befintliga hållplatslägen gör att stora delar av tätortens bostadsområden ligger inom 300 meter från en busshållplats. Områden som har längre är bostadsområdet i nordost, delar av Forsbacka by samt industriområdet i öst.

Norr om Forsbacka, på E16, går direktbuss 41 mellan Sandviken och Gävle. Närmaste hållplats är Valbo, ungefär åtta kilometer bort, eller vid Lövbacken i Sandvikens kommun cirka 4 kilometer bort.

## Natur, grönstruktur och rekreation

Området kring Forsbacka med Storsjöns stränder och Gavleån samt skogslandskapet erbjuder vackra naturmiljöer och goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv. Området är populärt för året-runt-boende och fritidshus. Stora delar av strandremsan söder om Forsbacka är exploaterade.

Forsbacka är inramat av vatten och skogsområden och tillgången på tätortsnära natur är god. I dagsläget finns inga naturreservat anslutna till Forsbacka.
















## Gröna värden i bruksmiljön

Stora delar av centralorten ingår i riksintresset för kulturmiljö, som även omfattar Bruksparken. Längs Storgatan och de övriga gatorna intill flerbostadshusen finns trädader på var sida om gatan som förstärker de raka planerade gaturummen och den rutnätsstruktur som planerades i slutet av 1800-talet.

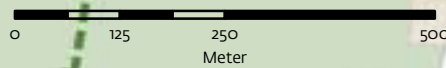
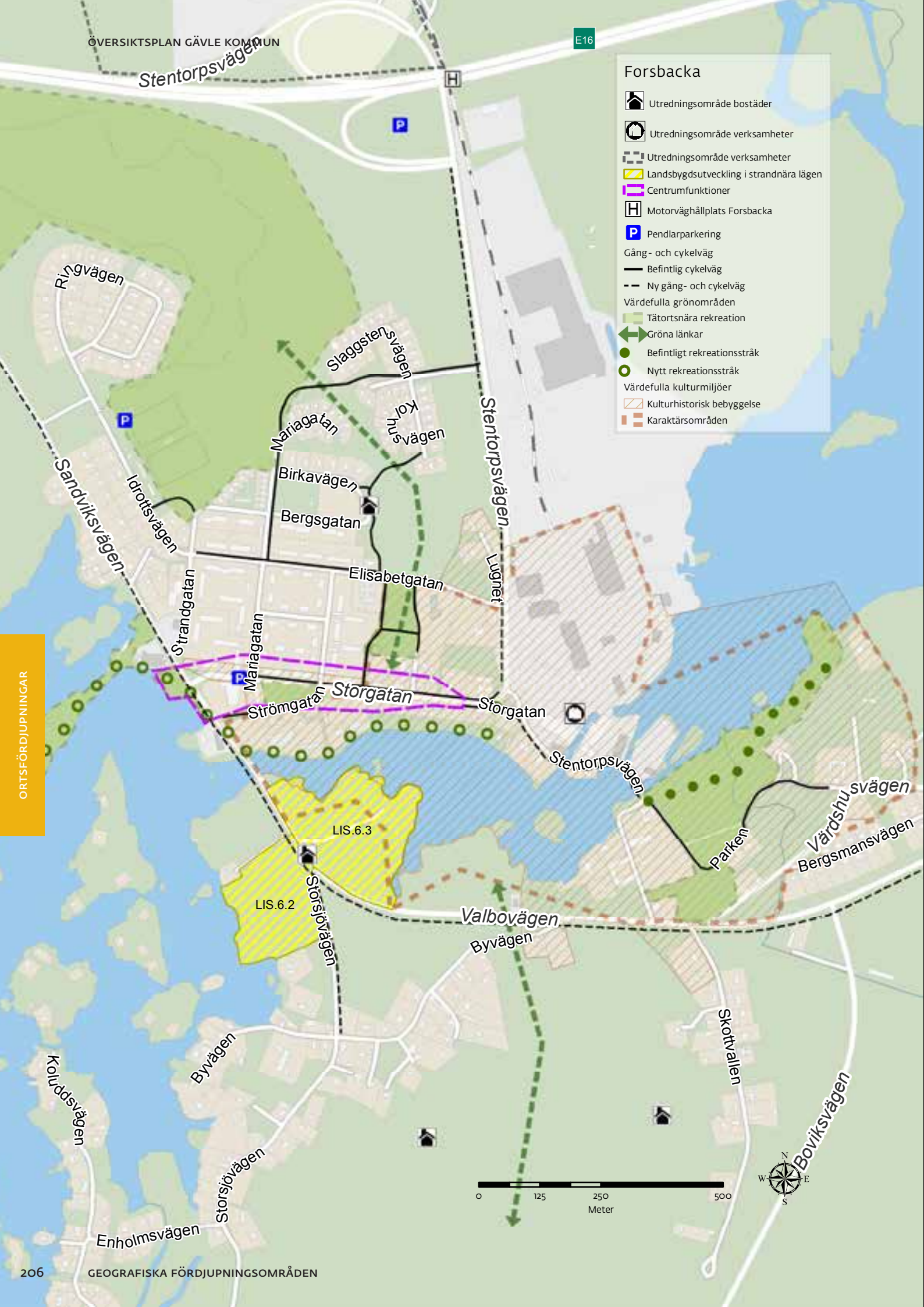
## Närparker och lekplatser

Forsbacka upplevs i huvudsak som grön med ett centralt beläget allmänt parkområde, Pilparken. Parken utgör en viktig mötesplats och erbjuder lek, utegym, hundrastgård och platser för vila. Området i sin helhet har stort värde för grönstrukturen i Forsbacka. I anslutning till Pilparken ligger Forsbacka kyrka omgiven av bevarad natur. Orten är genomsprängd av informell grönstruktur i villaträdgårdar och här finns många värdefulla, äldre träd på privat mark.

Forsbacka

-  Utredningsområde bostäder
-  Utredningsområde verksamheter
-  Utredningsområde verksamheter
-  Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
-  Centrumfunktioner
-  Motorväghållplats Forsbacka
-  Pendlarparkering
- Gång- och cykelväg
-  Befintlig cykelväg
-  Ny gång- och cykelväg
- Värdefulla grönområden
-  Tätortsnära rekreation
-  Gröna länkar
-  Befintligt rekreativstråk
-  Nytt rekreativstråk
- Värdefulla kulturmiljöer
-  Kulturhistorisk bebyggelse
-  Karaktärsområden

ORTSFÖRDJUPNINGAR





## Rekreation

Den stora bredden av rekreativsmöjligheter är en kvalitet på orten. Här finns olika slags parker, miljöer och områden som uppfyller olika behov, men också behöver värnas och underhållas för att bibehålla sitt värde: motionsspår, elljusslinga, promenadstråk, parker för lek, grönska, idrottsplats och badplats.

### Värdefulla rekreativsområden

- Området vid idrottsplatsen, Mariehov, och grönområden vid motionsspåret är viktiga mötesplatser och rekreativsområden.
- Bruksparken är viktigt att värna både ur ett kulturhistoriskt och rekreativsmässigt perspektiv. För att bibehålla sitt värde krävs kontinuerligt underhåll av parkmiljön.
- Laduholmen är en viktigt och omtyckt nöjes- och rekreativsplatser för Forsbackaborna, med badplats och dansbana. På sikt kan hela området och holmen utvecklas mot rekreation och publika ändamål.
- Pilparken, Forsbackas stadsdelspark med den enda allmänna lekplatsen är belägen i parken intill Forsbacka kyrka.
- Småbåtshamn vid Valbovägen.
- Rekreativsstråk och promenadvägar längs Gavleån.

### Storsjön och Gavleån

Vattnet är en stor tillgång. I Forsbacka och dess närområde finns stora natur-, rekreativs- bebyggelse- och landskapsbildsvärden knutna till Storsjön och Gavleån. Vattenkontakten är och har varit en viktig del i Forsbackas identitet både visuellt, upplevelsemässigt och som energikälla.

Storsjön med dess öar erbjuder massor av aktiviteter på sommaren, som båtliv, fiske, kanot och bad. På vintern plogas en bana för skridskoåkning upp. Söderut vid Forsbacka by och framförallt vid Heliga Landet är stora delar av stränderna exploaterade med få platser där allmänheten kommer ned till strandkanten.

Vid Gavleån, Övre säljet, ges vackra utblickar över vattnet från de omkringliggande bebyggelsemiljöerna. Bebyggelsen sträcker sig ofta ner till vattnet och det finns få områden som är iordningställda platser eller stråk för allmänheten att vistas på vid vattnet.

Tillgängligheten till vattnet ska värnas och föreslås utvecklas genom anordnade av rekreativsstråk, platser och fler upplevelser med koppling till vatten.

## Service och verksamheter

Forsbacka är till stora delar en bostadsort, där cirka 2/3 av den förvärvsarbetande befolkningen arbetar utanför orten. Ungefär 380 personer arbetade i Forsbacka 2010, främst inom branscherna tillverkning, utvinning, handel, transport och kommunikationer, samt personliga och kulturella tjänster. Största arbetsplatsen är Ovako.

Det finns ett visst utbud av offentlig och kommersiell service på orten, exempelvis Forsbacka skola f-6, kyrka, idrottsanläggning, bibliotek och Lergökens förskola. Av kommersiell service finns dagligvaruhandel, frisör, kiosk, restauranger, café, bilreparatör och tvätterier.

Valbo, som ligger cirka åtta kilometer från Forsbacka, har den service som inte finns i orten, exempelvis apotek, vårdcentral, detaljhandel och bank.

### Centrum

Dagens centrumbildning ligger vackert belägen strax intill Storsjön vid Valbovägen/Storgatan. Platsen har en stark visuell kontakt med vatten men inget fysiskt samband. Kommunen föreslår att centrum utvecklas så att man tar vara på vattenläget och utformar platsen med en tydligare förbindelse med Storsjön. Utveckling av platsen skulle även skapa en mer inbjudande entré till Forsbacka.

### Verksamhetsområden

Norr om E16 finns ett verksamhetsområde med goda anslutningar till järnväg och E16. Området är inte fullt utbyggt, utan det finns möjligheter för nya etableringar. Gävle kommun har cirka 50 hektar ledig mark i området. I området finns Mullbacken Gästrike Återvinnares kompostanläggning och för delar av området pågår en lokaliseringsprövning för biogas-anläggning. Översiktsplanen föreslår en utveckling av verksamhetsområdet.

Centralt i Forsbacka längs Stenstorpsvägen finns ett större verksamhetsområde med bla Ovako, Lindberg & Son och Gamla bruket. Den äldre industribebyggelsen innehåller stora kulturhistoriska värden och är en värdefull del av Forsbackas identitet som bruksort. Det är värdefullt att den äldre industribebyggelsen kan utvecklas genom nya användningar och verksamheter.

## Teknisk försörjning

Forsbacka och Forsbacka by har kommunalt vatten och avlopp. Hushållen försörjs med vatten från Valbo vattenverk och avlopp leds till Duvbackens reningsverk i Gävle. Kapaciteten i ledningsnätet och vattentillgången är begränsade faktorer vid exploatering i Forsbacka. En särskild utredning krävs inför exploatering.



Utbyggnad av kommunalt avlopp till Heliga Landet är planerad till år 2020.

## Miljö- och riskfaktorer

I området runt den gamla industrin finns markområden där mer eller mindre miljöfarlig verksamhet har bedrivits genom åren. Vilka områden som är förorenade är inte känt i detalj. Vid ny exploatering krävs utredning och markprover för att bedöma riskerna.

Vattendomar för Storsjöns reglering kommer under översiktsplanens tidsperiod att omprövas med hänsyn bland annat till förändrat klimat.

Vissa delar av bebyggelsen runt Storsjön på Gävle kommuns sida kommer att anslutas till det kommunala ledningsnätet. Övriga delar kommer att behålla enskilda lösningar. Risken för översvämningar begränsar det område nära Storsjön där enskilda avloppsanläggningar och dricksvattenbrunnar kan anläggas. Problem finns med kvaliteten (järn, mangan, färg) på det grundvatten som används i grävda brunnar.

I planeringen av ny bebyggelse ska hänsyn tas till risker för översvämning, ras, sked och erosion. Riktlinjer för dessa finns i "Miljö- och riskfaktorer".

## RIKTLINJER FÖR FORSBACKA

Riktlinjer som presenteras nedan gäller för utveckling av Forsbacka. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas i kapitlet "Allmänna intressen".

### Bostäder

Ny bostadsbebyggelse ska ske genom komplettering av befintliga miljöer, eller genom att länka och bygga samman olika bebyggelsegrupper. Ny bebyggelse ska främst ske i anslutning till bruksmiljön, bymiljöer och i vattennära lägen.

### Kulturmiljö

Värdefulla kulturmiljöer och byggnader ska skyddas och värnas. Detaljplanering ska skydda miljö och byggnad.

Värdefulla kulturmiljöer ska skyddas, samtidigt som verksamheter i byggnader ges möjlighet att utvecklas och användningen förändras.

### Natur, grönska och rekreation

Värna värdefulla tätortsnära grönområden, gröna stråk och kilar för rekreation. Värna och öka tillgängligheten till vatten för alla. Skapa rekreativstråk i vattennära lägen. Öka upplevelsen av vatten genom att skapa och upprätthålla siktlinjer ner mot vattnet från bebyggelsen.

### Infrastruktur

Mark för ny motorvägshållplats för busstrafik reserveras vid E16. Möjlighet ges för anordnade av cykel- och bilpendlingsparkering.

Mark reserveras för utbyggnad av gång- och cykelnätet mot intilliggande byar, mot Sandviken - Valbo och längs Stentorpsvägen mot E16.

### Verksamheter

Verksamhetsområdet norr om E16 ges möjlighet att expandera.

### Mötesplatser och centrum

Utveckla Forsbacka centrum med tydligare vattenkontakt och fler mötesplatser. Centrumfunktioner samlas i huvudsak längs Storgatan.



# Hedesunda

Hedesunda har stora möjligheter att utvecklas vidare till en attraktiv boendeort med förankring i sin historia och med vackra boendemiljöer i direkt närhet till natur och rekreation. Närheten till Dalälven ger goda möjligheter att utveckla upplevelseturism och besöksnäring.

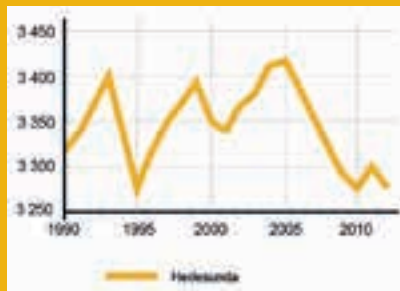
Översiktsplanens förslag till utveckling av orten:

- Hedesunda är omgiven av ett öppet jordbrukslandskap, med närhet till Dalälven, vilket ger vackra utblickar och tydlig naturkontakt. Möjligheten till öppna landskap och vyer ska värnas där så är möjligt. Tillgänglighet och tillgång till natur och tätortsnära rekreationsområden bör värnas och utvecklas för boende och besökare.
- Utbyggnad ska ske på den mark som ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Jordbruksmarken ska så långt som möjligt sparas. Komplettering av bebyggelse inom strandskyddat område vid Dalälven får ske inom de så kallade LIS-områdena.
- Bygden har en rik historia och kulturmiljö. För att utveckla bygden och bidra till fler boende får kompletteringar av bebyggelse ske i bymiljöer runt Hedesunda.
- Läget i närheten av riksväg 56 är gynnsamt och möjlighet till att etablera fler industritomter ska ges i det så kallade Bojeppsområdet. Här finns möjlighet till snabb och bra kommunikation på väg.

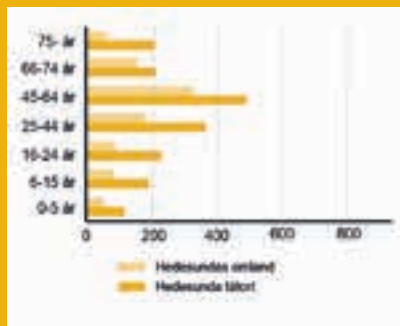


## Om Hedesunda

**Invånare:** 1 780 i Hedesunda, och ytterligare 910 boende i omlandet (2 % av kommunens invånare).



Befolkningsutveckling 1990 - 2012 för



Befolkningens åldersfördelning, 2012

Största åldergruppen, 30 procent är 45- 64 år. 10 procent är över 70 år.

3,8 procent är **födda utanför Sverige** (4,5 procent i Hedesunda omland)

82 procent av befolkningen i åldern 20- 64 år förvärvsarbetar (SCB 2010).

Eftergymnasial utbildning: 11 procent män, 31 procent kvinnor (SCB 2010).

**Offentlig service:** Hedesunda skola f-6, förskola, vård- och omsorgsboendet Ängslyckan.

## Kort historik om Hedesunda

Hedesundabygden är en gammal jordbruksbygd i Gävle kommuns södra delar, intill Nedre Dalälven och dess rika natur och friluftslivsområden. Centralorten Brunn ligger vid Hedesundaåsens sydsluttning och bestod från början av fem mindre byar som med tiden förtätades och växte ihop. Bostadsbyggelsen i Hedesunda tätort består till största del av småhusbebyggelse. Hedesunda utgör idag centrum för en stor del av kommunens sydligaste delar.

Riksväg 56, Råta linjen, passerar väster om orten och riksväg 509 går rakt igenom bebyggelsen. Avståndet till Gävle är 40 kilometer, Valbo 30 kilometer och Uppsala 80 kilometer.

Hedesunda har länge varit en jordbruksbygd, vilket på ett tydligt sätt har påverkat bebyggelsens karaktär och struktur. Bygdens centrala delar utgjordes i äldre tid av kyrkbyn, med anor från medeltiden. Under 1800-talets senare hälft försköts Hedesundas centrum norrut när tätorten Brunn utvecklades. Brunn har sitt ursprung i de fem jordbruksbyarna Rångsta, Vall, Ås, Harv och Brunn som låg i en båge kring åsens södra del och som med tiden kom att växa ihop. 1901 blev orten ett stationssamhälle och den största av byarna, Brunn, gav orten dess namn. Hedesunda var från början en egen kommun, men införlivades i Gävle kommun 1969.

## Bebyggelsestruktur och kulturmiljö

Hedesundas historia som utpräglad jordbrukssamhälle gör sig påmind genom bebyggelsens karaktär, med även hur det omgivande åkerlandskapet tränger in i orten och skapar vackra utblickar. Hedesunda tätort har en småstadsbetonad prägel, den upplevs som sammanhållen och relativt tät, trots att bebyggelsen överlag är låg med en majoritet av tvåvåningsvillor. Orten är med andra ord centrerad och inte utspridd i olika villaområden som vi kan se i många andra orter.

På åsen som löper i nord-sydlig riktning längs östra Hedesunda ligger bland annat missionskyrkan, Hedesunda skola, biblioteket och vattentornet. Missionskyrkan och vattentornet är så pass höga att de blir framträdande och fungerar därför som landmärken. Det som uppfattas som identitetsskapande bebyggelse för Hedesunda, och som särskiljer orten från andra är den äldre jordbruksbebyggelsen som är integrerad i orten, och som gör ortens historia närvarande.

Delar av Hedesunda utgör riksintresse för kulturmiljö tack vare dess karaktär som odlingslandskap i förhistorisk centralbygd, med både fornlämningar och bebyggelse knutna till gamla kommunikationsleder. Här finns stenåldersboplatser, gravfält från såväl äldre som yngre järnålder och järnframställningsplatser på åsen i Dalälven. Det finns även rester av våtmarksslätter utmed älven som ingår i riksintresset.

Det mesta av marken i Hedesunda är planlagd och inom orten finns 25 olika gällande detaljplaner. Det finns ett fåtal planlagda tomter som ännu ej bebyggs. Orten har ett stort behov av fler bostäder för en åldrande befolkning, exempelvis seniorboenden. Dessa behöver en central placering inom orten för att bli attraktiva. En exploatering av områden med byggnation av huvudbyggnader i vattennära lägen bör föregås av detaljplanering. Syftet är att med ett helhetsperspektiv kunna ta tillvara på områdets vattennära läge, utblickar mot vatten





**LÄS MER**  
i planeringsunderlaget  
Ortsanalys för Hedesunda

**HEDESUNDAS STARKA OCH SVAGA SIDOR**

Hedesundas starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

<p><b>Styrkor</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Brett och nära serviceutbud</li> <li>• Vackra omgivningar, odlingslandskap och Dalälven.</li> <li>• Egenföretagande</li> </ul>	<p><b>Svagheter</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Smalt bostadutbud - övervägande småhus</li> <li>• Saknas gång- och cykelvägar</li> <li>• Brist på allmänna platser</li> </ul>
<p><b>Möjligheter</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Skapa attraktiva boendemiljöer</li> <li>• Utveckla näringslivet</li> <li>• Förbättra kommunikationer</li> </ul>	<p><b>Hot</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ekonomi - för höga kostnader och risktagande för nyproduktion av bostäder</li> <li>• Minskad befolkning ger minskad servicenivå</li> <li>• Minskade arbetstillfällen lokalt</li> <li>• Minskat kollektivtrafikutbud</li> </ul>

**Samlad bedömning - förslag till åtgärder**

I den samlade bedömningen lyfts ortens möjligheter fram och hur ortens goda kvaliteter kan användas för att öka ortens attraktivitet.

**Stärk Hedesunda som attraktiv boendeort och serviceort**

Skapa nya attraktiva bostadstomter med vattennära lägen.

Läget vid Dalälven. Dalälven gen upphov till rika möjligheter för friluftsliv och utomhusaktiviteter likväl som vackra utblickar.

Utveckla och öka tillgängligheten till naturmiljöer och rekreation både för boende och besökande.

**Utveckla service och mötesplatser**

Skapa attraktiva allmänna platser. Genom att skapa och höja kvaliteten på de allmänna platser såsom parker och torg kan ortens attraktivitet stärkas.

**Utveckla näringslivet**

Bättre IT-kommunikation/bredband. Tillgång till bra IT-kommunikation är en förutsättning för utveckling av näringslivet.

Marknadsför orten turistiskt - stora rekreativvärden och kulturmiljövärden.

**Förbättra kommunikationer**

Utökad kollektivtrafik. Tätare turer skulle öka möjligheterna för pendling med kollektivtrafik och kan attrahera folk, framförallt ungdomar eller äldre utan bil, att bo kvar eller flytta till orten.

Utdrag från "Ortsanalys för Hedesunda".



Våren 2014 hölls ett samråd med ortsborna kring ortsanalys för Hedesunda. Synpunkter som inkom är sammanfattade i "Planeringsunderlag Ortsanalys för Hedesunda". Bilden visar ord och platser som lyftes vid samrådet.







och ta hänsyn till värden för naturmiljön, kulturmiljön och areella näringar.

### Nya attraktiva bostäder

I övergripande riktning för bebyggelseutveckling föreslås i alternativ 1, nordligt stråk och serviceorter, en satsning på fler bostäder i serviceorterna Bergby, Forsbacka och Hedesunda. 100 nya bostäder föreslås till Hedesunda, vilket är en tredjedel av de totalt föreslagna 300 bostäder i serviceorterna. Bostäderna blir till genom förtätning i centrala lägen, genom varsam komplettering i befintliga bymiljöer och i vattennära lägen vid Dalälven.

#### Hedesunda centralort

Hedesundas karaktär med centrerad bebyggelse och omgivande öppna odlingslandskap ska bevaras. Ny bebyggelse bör i första hand ske som förtätning inom orten. Förtätning kan ske genom att omvandla befintliga fastigheter och byggnader till annan användning, eller bygga på lucktomter inom bebyggelseområdet. Det finns flera redan planlagda tomter, främst i Brunn, som är planlagda för ny bebyggelse. I övrigt finns möjlighet till nyetableringar i området runt den gamla stationsbyggnaden. Plats för flerfamiljshus finns på planlagd mark i anslutning till vård- och omsorgsboendet och befintliga flerfamiljshus.

Orten föreslås växa inåt, där större sammanhängande jordbruksmark utanför ortsgränsen lämnas orörd och åsen värnas som värdefullt område för närrekreation. På sikt eller vid större etableringar kommer ny mark att behövas för ny bebyggelse. Översiktsplanens riktlinjer innebär att brukningsvärd jordbruksmark undantagsvis ska kunna tas i anspråk för byggnation av väsentligt samhällsintresse. I avvägande mellan de olika intressena och möjligheten för Hedesunda att kunna utvecklas, föreslås delar av den insprängda jordbruksmarken kunna nyttjas för ny bebyggelse. Väsentliga samhällsintressen för Hedesundas utveckling bedöms vara byggnation av bostäder, offentlig service som förskola, skola, vård- och omsorgsboenden, samt utveckling av näringslivsverksamhet. Det är viktigt att området inte byggs igen helt utan att grönstråk och siktlinjer bevaras ut mot jordbruksmarken som omger orten. Riktlinjer för prioriteringsgrunder för exploatering ska följas med framtagande av lokaliserings- och konsekvensanalys.

Kompletteringar i befintliga bymiljöer med närhet till kollektivtrafik  
Ny bebyggelse kan varsamt infogas i de äldre bymiljöerna som ligger i anslutning till kollektivtrafikstråken, exempelvis Ölbo. I byarna finns möjlighet att skapa vackra attraktiva tomter i skogskanten med utblick över det öppna landskapet. Här finns även möjlighet att kombinera boende med olika former av djurhållning, exempelvis hästar.

Ny bebyggelse i vattennära lägen vid Dalälven, med närhet till kollektivtrafik

Attraktiva vattennära tomter för friliggande bebyggelse föreslås på Ön, norr om Ålbo, Östveda och vid Södra sundet. Ny bebyggelse ska inordna sig i landskapsbilden och ta hänsyn till områdets kulturmiljövärden. Delar av områdena ligger inom strandskyddsområde och är utpekade som LIS-områden, se vidare i avsnittet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen".

### Övergripande riktning för bebyggelseutveckling i Gävle kommun

I kapitlet "Byggd miljö" redovisas två alternativ till bebyggelseutveckling för landsbygden och serviceorterna fram till år 2030.

#### Nordligt stråk och serviceorter

- 300 nya bostäder i serviceorterna Bergby, Forsbacka och Hedesunda.
- 200 nya bostäder på landsbygden och i övriga mindre orter.

#### Öst-västligt stråk

- 200 nya bostäder på landsbygden och i serviceorterna Bergby, Forsbacka och Hedesunda.



Hedesunda

Utredningsområde bostäder

Utredningsområde verksamheter

Utredningsområde verksamheter

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Bostäder

Bostäder utan närhet till kollektivtrafik

Verksamheter

Värdefulla grönområden

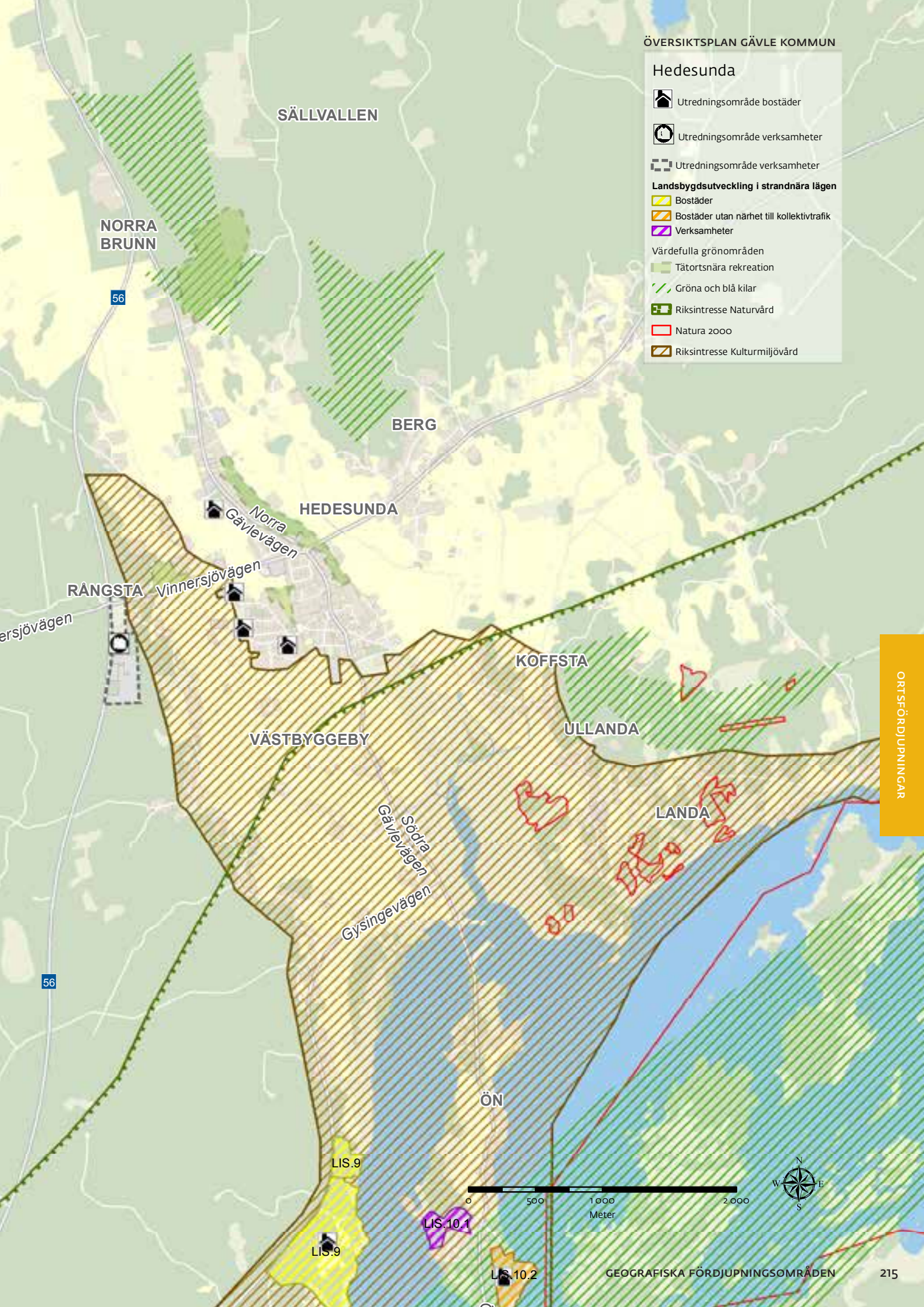
Tätortsnära rekreation

Gröna och blå kilar

Riksintresse Naturvård

Natura 2000

Riksintresse Kulturmiljövård



ORTSFÖRDLUPNINGAR



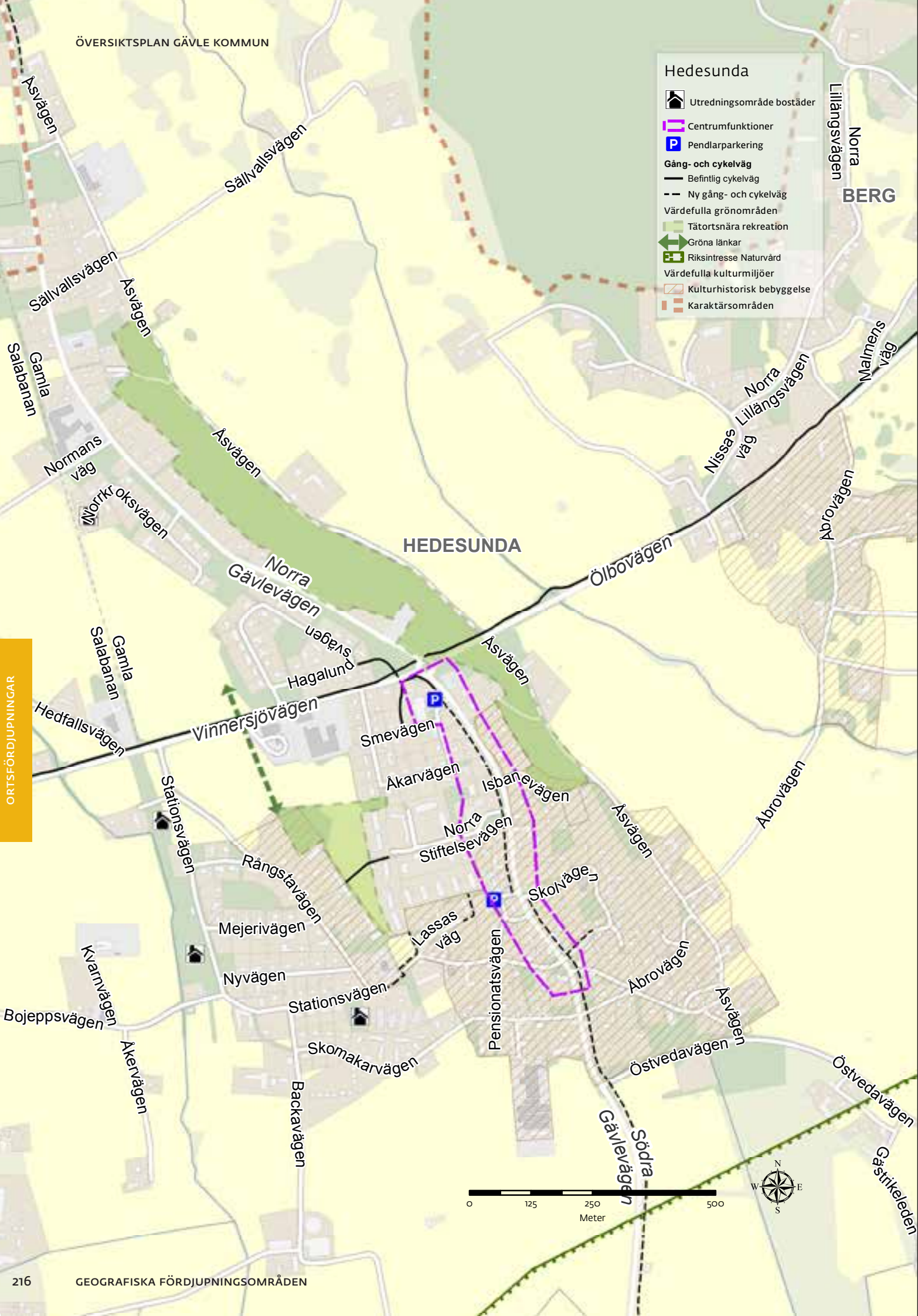
Hedesunda

-  Utredningsområde bostäder
-  Centrumfunktioner
-  Pendlarparkering
- Gång- och cykelväg**
-  Befintlig cykelväg
-  Ny gång- och cykelväg
- Värdefulla grönområden**
-  Tätortsnära rekreation
-  Gröna länkar
-  Riksintresse Naturvård
- Värdefulla kulturmiljöer**
-  Kulturhistorisk bebyggelse
-  Karaktärsområden

Norra BERG  
Lillångsvägen

HEDESUNDA

ORTSFÖRDJUPNINGAR





## Infrastruktur

Väster om Hedesunda går riksväg 56 som sträcker sig i nord-sydlig riktning. Vinnarsjövägen korsar riksväg 56 och leder in till Hedesunda tätort, varefter den övergår till Ölbovägen. För att ta sig till de centrala delarna av Hedesunda fungerar Södra Gävlevägen som en huvudgata, och det är längs den vägen som den mesta av servicen i orten finns. Södra Gävlevägen fortsätter förbi centralorten söderut och förbinder Ön med fastlandet. Bostadsgatorna inne i centralorten har en småskalig karaktär där de flesta saknar trottoar.

### Gång- och cykelstråk

Längs Ölbovägen och Vinnarsjövägen löper en gång- och cykelväg som knyter ihop Berg och Ölbo med Hedesunda centralort. Dessa är separerade från bilvägen med belysning vid sidan av cykelvägen. Längs Södra Gävlevägen finns en gång- och cykelväg fram till Hedesundatorg och skolan. Söderut till Öns olika besöksmål och friluftsområden saknas gång- och cykelväg.

### Kollektivtrafik

Genom Hedesunda går två busslinjer, 48 och 49. Länsbussarna stannar på två hållplatser i de centrala delarna, Hedesunda busstation och Hedesundarondellen. Linje 49 fortsätter mot Ölbo och Berg, och linje 48 fortsätter norrut längs Norra Gävlevägen. Linje 49 har betydligt fler avgångar än linje 48 som enbart har sju avgångar på vardagar, medan linje 49 har 16 avgångar. Bussresan tar 46 minuter mellan Gävle och Hedesunda.

Stora delar av de boende i Hedesunda har mindre än 300 meter till en busshållplats. Småhusområdet i västra Hedesunda och delar av småhusområdet norr om Vinnarsjövägen, samt delar av den äldre villabebyggelsen i sydöst har dock mer än 300 meter till närmaste busshållplats.

## Natur, grönstruktur och rekreation

### Naturmiljö och rekreation

I Hedesunda finns ingen anlagd grönska, såsom alléer och trädtrader i gaturummen och det är brist på anlagda parker. Trots det uppfattas Hedesunda som grönt, vilket beror på trädgårdarnas grönska och kontakten med omkringliggande åkerlandskap. Den omkringliggande åkermarken tränger in i orten, vilket skapar en stark kontakt med odlingslandskapet och det finns öppningar i bebyggelsen som skapar vackra utblickar. Här finns med andra ord god kontakt med grönska ur ett visuellt perspektiv. I kontrast till åkerlandskapet finns naturmark uppe på åsen i öst som mestadels består av tall och en. Detta område är viktigt ur närrekreations-synpunkt då det råder brist på parker och offentliga platser.

Dalälven och Ön är ett värdefullt natur-, kulturmiljö- och rekreationsområde. Området längs Dalälven är av riksintresse för både natur och kulturmiljö samt kommunens enda riksintresseområde för friluftsliv.

På Ön finns flera viktiga besöksmål för de boende i bygden och besökare, som festplatsen, Åsudden, Ögården, Sandnäsbadet och Skaparbyn.

### Tätortsnära grönska

Det finns inga stora anlagda offentliga parker i Hedesunda, utan enbart små platsbildningar, exempelvis bänken under trädet vid torget och bänkarna runt brunnen vid banken. Den tydligaste platsbildningen i Hedesunda är torget vid korsningen Södra Gävlevägen och Skolvägen. Handelscentrumet har legat kring detta torg de senaste 150 åren.

En närpark med lekplats finns i de västra delarna av Hedesunda, mitt i småhusbebyggelsen, mellan Mejerivägen och Rångstavägen. Parken har en halvprivat karaktär och består av en större sammanhängande gräsyta med två fotbollsmål, samt en nyare lekplats med färgglada och moderna lekredskap för alla åldrar. Parken har olika slags ytor för lek, vilket är viktigt då det finns begränsat med allmänna lekplatser i orten.

Värdefulla rekreationsområden och besöksmål:

- Dalälven är ett värdefullt område för friluftsliv och naturvård.
- Ön är ett värdefullt rekreationsområde med höga natur- och kulturmiljövärden. På Ön finns flera viktiga besöksmål för de boende i bygden och besökare, som festplatsen, Åsudden, Ögården, Sandnäsbadet och Skaparbyn.
- Idrottsområdet och spårområdet.
- Området på Hedesundaåsen är ett värdefullt område för närrekreation i skogsmark och är utpekad som utredningsområde för långsiktigt skydd av naturområde.

### Service och verksamheter

Hedesunda har ett relativt stort utbud av service, både offentlig och kommersiell. Utbudet är viktigt både för orten och för ett större omland. Serviceutbud, mötesplatser och centrumfunktioner är främst lokaliserat längs Södra Gävlevägen med exempelvis hälsocentralen, dagligvaruhandeln ICA, Folkets hus, skola, restauranger och kollektivtrafik.

Arbetet med att stärka centrum och trafiksäkerheten för gående och cyklister har pågått under perioden 2014- 2015. Ny gång- och cykelväg har byggts längs

Södra Gävlevägen och Hedesunda torg har byggts om under 2015.

### Verksamheter

Området kring ”Bojepps”, riksväg 56 och riksväg 509, är idag planlagt för industri. Störande och transportintensiva etableringar ska i första hand hänvisas till området. Behov finns av fler industritomter och utökad planläggning av verksamhetsområde i anslutning till riksväg 56 och Bojeppsområdet.

Ett centralt beläget verksamhetsområde vid riksväg 509 och ICA är intressant för icke störande verksamhet som vill ligga närmare bostadsbebyggelse och service. Detaljplanering pågår för utvidgning av verksamhetsområdet.

Området på Ön är viktig för besöksnäringen vid Dalälven. LIS-utredningen pekar på möjligheter att utveckla området norr om campingen för verksamheter. Se även kapitlet ”Landsbygdsutveckling i strandnära lägen”.

För näringslivets utveckling i Hedesunda är det viktigt att inte enbart titta på attraktiva lägen för verksamheter utan ta ett helhetsperspektiv: attraktiva livsmiljöer, god kommunikation, vägar, kollektivtrafik och bredband. Här är även de LIS-områden som pekas ut för verksamheter och bostäder viktig, då de möjliggör bostadsbyggande och verksamheter i attraktiva strandnära lägen.

### Teknisk försörjning

Hedesunda centralort försörjs genom kommunalt vatten och avlopp. Ortens vattentäkt är Hedesundaåsen vilken är en del av Gävle-Valboåsen. Det finns inga ytterligare vattentäkter som nyttjas idag. Kapaciteten för vatten och avloppsförsörjningen är god och bedöms kunna möjliggöra en utbyggnad enligt bebyggelseriktning alternativ Nordligt stråk och serviceorter, det vill säga cirka 100 nya bostäder i Hedesunda.

De mindre orterna runt Hedesunda förses till största delen av enskilda vatten- och avloppslösningar.

### Miljö- och riskfaktorer

Området runt Hedesunda tätort är präglad av aktiva jordbruk. Den verksamheten ska skyddas när nya exploateringar planeras.

Skyddsområdet för vattentäkten kommer att utökas. Hur stort det blir är inte känt men klart är att det blir större än idag. Även regler kring användning av marken kommer att förändras så att vattentäkten får ett starkare skydd.

## RIKTLINJER FÖR HEDESUNDA

Riktlinjer som presenteras nedan gäller för utveckling av Hedesunda. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas under "Allmänna intressen".

### Bostäder

I Hedesunda ska ny bostadsbebyggelse i första hand ske som:

- kompletteringar och förtätningar inom Hedesunda centralort. Centralorten föreslås växa inåt med en blandad bebyggelse av bostäder och icke störande verksamheter. Värdefull jordbruksmark bevaras
- kompletteringar i befintliga bymiljöer med närhet till kollektivtrafik
- ny bebyggelse och kompletteringar i vattennära lägen med närhet till kollektivtrafik

### Kulturmiljö

Värdefull kulturmiljö och byggnader ska skyddas och värnas. Vid detaljplanering ska skydd av miljö och byggnad ske.

### Natur, grönska och rekreation

Ta vara på de höga natur- och rekreationsvärden som finns i bygden genom utveckling av befintliga naturreservat och skydd av värdefulla områden.

Värna och utveckla i planeringen tätortsnära grönområden, gröna stråk och kilar för närrekreation.

Utredningsområde för skydd av tätortsnära natur och rekreationsområden föreslås vid åsen i centrala Hedesunda.

Behåll och utveckla idrottsplatsen och spårområdet.

Stärka rekreationsmöjligheterna och kulturmiljön på Ön.

Öka tillgängligheten till Dalälven och möjligheten till friluftsliv, fiske och vattennära rekreation.

### Infrastruktur

Förbättra möjligheten att ta sig med cykel från Hedesunda till badplatsen och festplatsen på Ön.

### Verksamheter

Utveckla verksamheter inom turism och besöksnäring i vattennära lägen norr om campingen på Ön (LIS-område).

Utveckla industriområdet Bojeps för fler verksamheter.

### Mötesplatser och centrum

Centrumfunktioner samlas i huvudsak längs Södra Gävlevägen.



# Konsekvensbeskrivning av översiktsplanen

# Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömning

Nedan redovisas en sammanfattning av hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning för översiktsplan Gävle kommun. Texten är ett utdrag från "Miljökonsekvensbeskrivningen för Översiktsplan Gävle kommun, Ramböll AB, 2015".

## Bakgrund

Gävle kommun arbetar med att ta fram en ny kommuntäckande översiktsplan för att ersätta den gamla översiktsplanen - ÖP90. Översiktsplanen för Gävle kommun presenteras nu som en samrådshandling. Denna miljökonsekvensbeskrivning redovisar en bedömning av samrådshandlingen.

## Redovisning av alternativ

I nollalternativet beskrivs hur utvecklingen bedöms ske i Gävle kommun om ny översiktsplan inte antas. Gävle kommun har 15 översiktsplaner som kommer att styra utvecklingen i kommunen enligt nollalternativet. Planeringsbefolkningsmängden för nollalternativet är 102 000 invånare år 2025, vilket innebär en befolkningsökning runt 600 nya invånare/år.

I planförslaget föreslår Gävle kommun att befintliga översiktsplaner som bedömts inaktuella utgår och ersätts av ny översiktsplan för Gävle kommun respektive gällande Översiktsplan Gävle stad. Planförslaget medför att befolkningen i Gävle kommun kan öka till 120 000 invånare år 2030 och till 150 000 invånare år 2050. Det motsvarar ungefär 1375 nya invånare/år fram till 2030 - alltså mer än det dubbla mot nollalternativet.

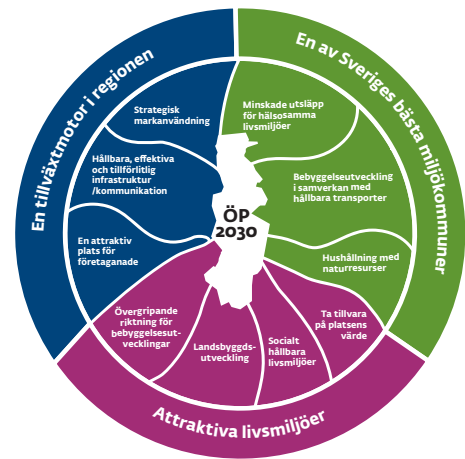
Två alternativ till utbyggnadsriktningar, Nordligt stråk respektive Öst-Västligt stråk, presenteras för dialog med Gävleborna. Efter samrådet kommer ett alternativ att väljas och redovisas i nästa skede.

## Huvudsakliga miljökonsekvenser

Planalternativet medför exploatering i huvudsak i anslutning till Gävle stad samt serviceorter. Detta ger ett i huvudsak samlat markanspråk och att negativa effekter av utspridd bebyggelse i mångt och mycket kan undvikas.

Gällande de markanspråk som redovisas på karta i översiktsplanens underlag kan en del ge upphov till stora eller mycket stora, negativa lokala konsekvenser. Det bör poängteras att bedömningen här är osäker och i stor utsträckning beror på hur kommunen prioriterar och planerar i kommande skeden.

Gällande de riktlinjer som presenteras är det framför allt riktlinjer kring exploatering av park och natur, utveckling av kustzonen och farleder, förtätning och exploatering nära infrastruktur, omvandling av fritidsbebyggelse samt riktlinjer kring översvämningsdrabbade områden som kan ge upphov till stora eller mycket stora, negativa



Översiktsplanens mål och strategier.

kommunala konsekvenser. Det bör poängteras att också här är bedömningen osäker och påverkas i stor utsträckning av hur kommunen prioriterar och planerar i kommande skeden.

De huvudsakliga positiva miljökonsekvenser som översiktsplanen medför är kopplade till skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer, skydd av vattentäkter, minskat markanspråk för torvtäkt och vissa verksamhetsområden, utbyggnad av gång- och cykelbanor, riktlinjer avseende uppförande av ny bebyggelse i förhållande till framtida vattennivåer samt utbyggnad av VA och LIS-områden i strategiska lägen.

De två utbyggnadsstråken medför markbehov inom lite olika områden och skiljer sig åt genom att Nordligt stråk medför ett något större markanspråk.

Tabell 1 sammanfattar konsekvenser av riktlinjer, markanspråk och utbyggnadsstråk.

## Hållbarhetsbedömning

En hållbar utveckling ekologiskt sett bedöms stärkas av förbättrade kommunikationer, exploatering i områden som redan är delvis ianspråktagna, utbyggnad av fjärrvärme och fjärrkyla baserat på förnybart bränsle, möjliggörande av vindkraft och solfångare. En hållbar utveckling ekologiskt sett bedöms motverkas av markanspråk för och drift av vindkraft (kollisionsrisk för flygande arter), markanspråk nära hav eller vattenmiljöer samt exploatering av jordbruksmark. En hållbar utveckling socialt sett bedöms stärkas av förbättrade kommunikationsmöjligheter, utveckling enligt ortsanalyserna, utbyggnad av gång- och cykelbanor samt vissa av LIS-områdena.

En hållbar utveckling ekonomiskt sett bedöms stärkas av förbättrade kommunikationer, exploatering i områden som redan är delvis ianspråktagna, förtätning av staden, attraktiva områden för företagande, LIS-områden vid kusten och möjliggörande av vindkraft. En hållbar utveckling ekonomiskt sett bedöms delvis motverkas av vissa LIS-områden för bostäder. Här skulle översiktsplanen behöva prioritera och skärpa en del av riktlinjerna.

De två utbyggnadsstråken medför markbehov inom lite olika områden och skiljer sig åt genom att Nordligt stråk medför ett något större markanspråk. Det ligger inte heller i anslutning till befintlig infrastruktur i lika stor utsträckning och vänder sig inte heller till lika stor del mot angränsande kommuner. Nordligt stråk bedöms därför som ett sämre alternativ ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv.






Även om översiktsplanen stärker de övergripande målen om en hållbar utveckling är det inte säkert att man når dit. För att utvecklingen ska gå åt rätt håll är det av största vikt att både de övergripande målen och de planeringsbeslut som tas följs upp, utvärderas och omformuleras vid behov.

## Samlad bedömning

Kommunen har via planeringsprocessen med översiktsplan och miljöbedömning påbörjat utredning av riktlinjer för och alternativa lokaliseringar för olika typer av verksamheter. Översiktsplanen är i de flesta frågor anpassad efter de högsta skyddsvärden som förekommer inom kommunen och i miljöbedömningen föreslås förslag till ytterligare utredningar, åtgärder och liknande. Fortsatt planering kommer att utreda de

Tabell 1. Sammanfattning av kommunala och lokala konsekvenser av nollalternativ och ny översiktsplan\*.

	Övergripande konsekvenser av ÖP:s riktlinjer (sammanvägt)	Lokala konsekvenser av ÖP:s markanspråk (sammanvägt)						
		Bostäder (LIS, ortsanalys)	Verksamheter (LIS, hamn, tågstopp)	Friluftsliv & turism (LIS, ortsanalys)	Kommunikationer & infrastruktur	Teknisk försörjning	Nordligt stråk	Öst-västligt stråk
Kulturmiljö								
Naturmiljö								
Rekreation								
Hälsa & säkerhet								
Naturresurser								
Klimat-anpassning								

	Mycket stora negativa konsekvenser		Stora negativa konsekvenser		Måttliga negativa konsekvenser		Små negativa konsekvenser		Positiva konsekvenser
---	------------------------------------	---	-----------------------------	---	--------------------------------	---	---------------------------	---	-----------------------

\*Tabellen sammanfattar de bedömningar av konsekvenser i kartor och tabeller som finns i de olika avsnitten av kapitel 3. Färgerna redovisar graden av konsekvens enligt teckenförklaringen ovan. För vissa av aspekterna kan olika riktlinjer eller markanspråk ge flera olika grader av konsekvenser. Tabellen redovisar i dessa fall en sammanvägd konsekvensbedömning av det som redovisas i de olika avsnitten av kapitel 3. Där det finns risk för en konsekvens har MKB hanterat detta som en möjlig konsekvens för att frågan inte ska glömmas bort utan utredas vidare. Det medför att konsekvenser generellt sett kan vara överskattade och att miljöpåverkan i många fall kan minskas eller undvikas via en fortsatt bra planering.



Kategori	Övergripande mål/strategi för en hållbar utveckling	Nollalternativ		Översiktsplan			
		land	stad	land	stad	NS	ÖVS
Socialt	Socialellt hållbara livsmiljöer med goda uppväxtvillkor						
	Trygga och tillgängliga boendemiljöer med närhet till grönområden, plats för lek mm						
	Värna om tillgången till tätortsnära grönska						
	Varierade bostadsformer, funktionsblandning och kulturutbud						
	Offentliga miljöer med fokus på tillgänglighet och trygghet						
	Bebyggelseutveckling på platser med närhet till god kollektivtrafik och service						
Ekonomiskt	Väl fungerande och hållbara kommunikationer						
	Smidiga och effektiva bytespunkter						
	Teknisk infrastruktur utvecklas inom de övergripande bebyggelseinriktningarna						
	Goda förutsättningar för företagande inom många olika branscher och näringar						
	Tät, attraktiv och funktionsblandad stad						
	Strategiska markområden i närområdet till knutpunkter för infrastruktur utvecklas						
Ekologiskt	Värna och hushålla med naturresurser utan att äventyra kommande generationer						
	Jordbruk, värdefull mark- och vatten, närnatur och biologisk mångfald värnas						
	Hälsosamma livsmiljöer						
	Förorenad mark saneras, miljövänliga material väljs, låg energiförbrukning						
	Skapa förutsättningar för ökad förnybar energiproduktion						
	God kollektivtrafik, omställning till hållbart resande, smidiga bytespunkter						

NS = Nordligt stråk, ÖVS = Öst-västligt stråk

Motverkar målet i hög grad	Motverkar delvis målet	Berör inte målet	Medverkar till målet	Medverkar till målet i hög grad
----------------------------	------------------------	------------------	----------------------	---------------------------------

Tabell 2 redovisar en hållbarhetsbedömning av översiktsplanen utifrån de tre hållbarheterna ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

allmänna hänsynsreglerna ytterligare och mer detaljerat studera miljökonsekvenser, alternativ, förslag till åtgärder osv. Översiktsplanen bedöms vara förenlig med de allmänna hänsynsreglerna.

Riksintressen enligt Miljöbalkens kapitel 3 och ekologiskt särskilt känsliga områden bedöms inte beröras av riktlinjer eller markanspråk. Däremot kan jordbruksmark komma att beröras av exploatering med stöd av översiktsplanen. En sådan exploatering är acceptabel för väsentliga samhällsintressen som infrastruktur, energiförsörjning och liknande. I miljökonsekvensbeskrivningen argumenteras även från andra håll att kommunen bör vara tydligare i sina riktlinjer kring jordbruksmark och undanta denna från exploatering. Med en sådan anpassning bedöms översiktsplanen vara förenlig med hushållningsprinciperna i miljöbalkens kapitel 3.

Exploatering med stöd i översiktsplanens riktlinjer skulle kunna påverka riksintressen. Såvida exploateringen gäller utveckling av befintliga tätorter, och andra lämpliga alternativ saknas av exploateringen, strider den inte mot miljöbalken. Översiktsplanen bedöms därför vara förenlig med hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens kapitel 4.

Eftersom översiktsplanen är övergripande och generell har påverkan på miljökvalitetsnormer bedömts översiktligt i nuläget. Detaljerad bedömning följer i kommande planeringskedan. Översiktsplanen bedöms ha riktlinjer som för utvecklingen åt rätt håll och överensstämmer med gällande MKN.

Översiktsplanen bedöms i de flesta fall medföra en förbättring jämfört med nollalternativet gällande de nationella miljökvalitetsmålen. Tre mål riskerar dock att påverkas negativt och behöver stärkas i kommande version av översiktsplanen; Myllrande våtmarker, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap. Det är framförallt exploatering eller riktlinjer kring LIS, vindkraft och bebyggelse på jordbruksmark som bedöms medföra att målen riskerar att påverkas.

### MKB:s påverkan på översiktsplanen

Syftet med miljöbedömning och MKB är att integrera miljöaspekter i planarbetet så att en hållbar utveckling främjas. För att integrera miljöaspekterna i planen har arbetet med MKB skett parallellt med planarbetet. Gävle kommun och Ramböll har ingått i en projektgrupp. Arbetet med MKB har också stämts av med länsstyrelsen. Målsättningen har varit att miljöbedömningen ska påverka planens utformning,

men det har i alla frågor inte varit möjligt. Åtgärder som rekommenderas utöver översiktsplanen redovisas under separat rubrik och ingår inte i konsekvensbedömningen.

Följande åtgärder är inarbetade i översiktsplanen på grund av miljöbedömningen:

- Gröna stråk redovisas på karta för utbyggnadsstråken i översiktsplanen.
- Riktlinjer för viktiga rekreationsområden samt tätortsnära rekreation.
- Kartor för rekreation och friluftsliv har kompletterats med utpekade områden (Gröna korridorer, Gröna kilar och Blåkilar, Gästrikeleden, frilufts- och rekreationsområden samt elljusspår).
- Område för tätortsnära rekreation i Bergby har utökats.
- Riktlinjer om att utformning och lokalisering av byggnader, verksamheter, infrastruktur mm behöver anpassas till framtida klimat och konsekvenser av detta.





# Genomförande av översiktsplanen

# Genomförande av översiktsplanen

Översiktsplanen presenterar en framtidsbild som motsvarar Gävle kommuns målsättning fram till år 2030 och med framtidsblick ända fram till år 2050. Framtidsbilden säger att det bor 120 000 invånare i Gävle kommun 2030 och 150 000 invånare år 2050. Det är den planeringsram som kommunen valt och de val vi gör nu ska spegla framtidsbilden om 120 000 invånare år 2030.

För att förverkliga översiktsplanen krävs att hela organisationen tar ett gemensamt ansvar för att uppnå målen. Det krävs en stark samverkan mellan nämnder, förvaltningar och bolag så att prioriteringar och investeringar sker på ett samordnat, strategiskt och målinriktat sätt med långsiktigt perspektiv.

För att lyckas krävs förutom samverkan inom kommunen, även dialog och samverkan med medborgare, liksom nära samarbete med organisationer, företag och myndigheter.

## Utmaningar för genomförande

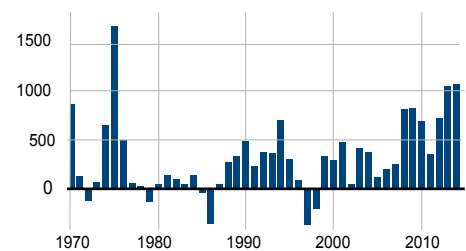
Gävle kommun har från 1970-talet fram till 2007 haft en relativt långsam befolkningsutveckling, medan 2008-2012 visade en något större ökning. Sedan 2013 har kommunen däremot ökat med över 1000 personer per år och den totala befolkningen närmar sig 100 000 i kommunen (se diagram till höger). Det innebär att kommunen måste revidera tidigare befolkningsprognoser med jämna mellanrum.

En stigande befolkningstakt ställer krav på kommunens framförhållning vad gäller utbyggnad. För att uppnå de sociala, ekonomiska och ekologiska målen måste kommunen vara förberedd på en kraftig befolkningsökning, men även på ett mer osannolikt scenario, att befolkningen minskar. Därför tar översiktsplanen sin höjd i 120 000 invånare år 2030, dvs en snittökning på 1400 invånare per år. Det motsvarar en befolkningsmängd på cirka 150 000 invånare år 2050 och är en ökning med ungefär 50 procent på 35 år.

Att befolkningen ökar kraftigt innebär en utmaning för kommunen. Belastningar på den tekniska infrastrukturen i form av bland annat vatten- och avloppsnät, kommunikationsleder, energi och avfallshantering ökar. Belastningen på miljön och naturresurser, såsom vattenförsörjning och materialtäkter ökar också. Kommunen har ansvar för bostadsförsörjningen, vilket också är en utmaning. Kommunen och marknaden måste arbeta tillsammans med att skapa attraktiva boendemiljöer i en attraktiv stad och landsbygd.

I och med kommande belastningar på samhället gäller det att i god tid påbörja en planberedskap för en högre befolkningsökning. Det innebär beredskap för exempelvis bostadsbyggande, byggande av väg och järnvägsinfrastruktur, tekningsk infrastruktur som exempelvis vatten och avlopp, vattenförsörjning, energiförsörjning och bredband.

Alla pusselbitar behöver falla på plats för att kunna skapa ett samhälle med ett effektivt transportnät, utvecklande näringslivsklimat, attraktiva boendemiljöer, renare miljö och robusta infrastrukturer.



Befolkningsutveckling sedan 1970-talet fram till 2014.

**Fortsatt arbete**

För att göra rätt avvägningar och ta rätt beslut krävs kunskap och rätt underlag. Många frågor hittar sin lösning medan vi tar fram översiktsplanen, men absolut inte alla. Översiktsplanen kan däremot redogöra för vilka delar som kommunen behöver fortsätta att arbeta med i fråga om användningen av mark och vatten.

Planen redovisar de övergripande underlag som behövs för att förverkliga översiktsplanens framtidsbild, se tabell på nästa sida. Detta är en nulägesbild som kan komma att förändras.

**Uppföljning av översiktsplanen****Aktualitetsprövning av översiktsplanen**

Kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod avgöra om översiktsplanen är aktuell eller behöver revideras helt eller delvis. Det är översiktsplanen i dess helhet som ska bedömas, inklusive fördjupningar och tillägg.

**Översiktsplanen ska vara aktuell**

I och med att samhället förändras behöver översiktsplanen revideras med jämna mellanrum för att hållas aktuell. Enligt plan- och bygglagen ska kommunens översiktsplan vara aktuell för att kunna vägleda i bygglov, tillstånd enligt miljöbalken och frågor som berör byggande, användning av mark och vatten, samt hushållning med naturresurser. Detta är viktigt även för att den regionala och statliga planeringen ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, exempelvis vid planering av ny infrastruktur. Översiktsplanen är också kommunens chans att ta ställning till regionala och statliga intressen.

Översiktsplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. Däremot kan den påverka utfall vid prövningar av frågor rörande mark- och vattenanvändning i kommunen. Därför krävs att översiktsplanen är aktuell.

**Rullande översiktsplanering**

För att ha en aktuell översiktsplan krävs att kommunen ständigt arbetar med översiktlig planering. Att arbeta fram en kommunövergripande översiktsplan från grunden är ett väldigt omfattande arbete. Med en stadig grund att stå på, kompetens att tillvarata, relevanta underlag och ett uppbyggt samarbete mellan kommunala förvaltningar och bolag, blir arbetet inte lika omfattande.

Därför arbetar vi med ett rullande översiktsplanarbete. Kompetensen förblir hög och vi undviker kraftiga omtag av översiktsplanen. Ett arbetssätt behöver tas fram för att på ett strukturerat sätt kontinuerligt hålla översiktsplanen uppdaterad.

Det är viktigt att strategiska dokument inom kommunen, kopplade till mark- och vattenanvändningen, samverkar med översiktsplanen, exempelvis bostadsförsörjningsprogrammet. Det gör kommunens inriktning tydligare och tillämpningen av kommunala styrdokument blir enklare, men kräver en aktuell översiktsplan.



Övergripande planer, strategier och program som krävs för att komplettera översiktsplanen och nå framtidsbilden.

Planer	Beskrivning
VA-plan 2050	Långsiktigt hållbar plan för vatten och avlopp för hela kommunen, utblick 2050
Vattenförsörjningsplan 2050	Långsiktigt hållbar plan för vattenförsörjningen för hela kommunen, utblick 2050
Översiktsplan Gävle stad	Revidering av FÖP Översiktsplan Gävle stad (2009) enligt nya förhållanden
Utredningar som behöver genomföras inför arbete med Gävle stad:	Trafikutredning, Strategi höga hus, Grönstrukturstrategi, Omvandlings- och förtättningsstrategi, VA-plan, Vattenförsörjningsplan, Godsflödesanalys
Furuvik	Revidering av FÖP Furuvik (2007) enligt nya förhållanden vid val av bebyggelseriktning "Öst- västligt stråk"
Norrlandet	Revidering av FÖP Norrlandet (2012) enligt nya förhållanden vid val av bebyggelseriktning "Nordligt stråk och serviceorter"
Avan – Fredriksskans	Regional nod. Utreda framtida expansionsmöjligheter för Gävle hamn
Teknikparken/Högskolan	Regional nod, strategiskt viktigt område med läge nära centrum, högskolan/kunskapscentrum och E16/E4
Stationsområdet	Regional nod, strategiskt viktigt område. Utveckling av stationsnära läget kring stationen.
Hagsta regionaltågstation	Regional nod, strategiskt viktigt område. Regional tågstation i Hagsta längs nya Ostkustbanan
Gävle Västra inklusive Blåsåsen	Regional nod, strategiskt viktigt område. Plan för stationsområde och stationsnära bebyggelse
Tolvfors verksamhetsområde	Regional nod, strategiskt viktigt område. Verksamhetsområde med förutsättningar för logistik till hamn, väg och järnväg
Ersbo verksamhetsområde	Regional nod, strategiskt viktigt område. Verksamhetsområde
Forsbacka verksamhetsområde	Regional nod, strategiskt viktigt område. Plan för utökat verksamhetsområde
Förfart Hemlingby	Trafikled mellan E4 och Riksväg 76

Strategier och program	Beskrivning
Kulturmiljöstrategi	Kommunalt helhetsperspektiv över hantering av kulturvärden i kommunen
Naturvårds- och friluftslivsprogram	Kommunalt helhetsperspektiv över natur och friluftslivsvärden i kommunen
Fiskevårdsplan	Strategi för fiske (enligt Miljöstrategiskt program)
Grönstrukturstrategi	Strategi för grönstruktur
Omvandlings- och förtättningsstrategi	Strategi för förtätning och omvandling av Gävle stad
Bostadsförsörjningsprogram	Program för bostadsförsörjningen
Energiplan	Strategi för energifrågor (enligt Miljöstrategiskt program)

# Ordlista

**Biogas** = Biogas bildas när organiskt material bryts ner av mikroorganismer i syrefri miljö, så kallad anaerob rötning. Biogas används bland annat för uppvärmning, elproduktion och som drivmedel för fordon.

**Biologisk mångfald** = Ett uttryck för hur många arter eller hur många livsmiljöer, biotoper, det finns inom ett begränsat ekosystem.

**Buller** = Önskat ljud, ofta kallat buller, finns riktvärden som inte får överskridas vid planering och byggnation. Ljud mäts i dB(A). Maximal ljudnivå är det högsta nivå på buller som kan accepteras under en viss tidsperiod. Ekvivalent ljudnivå är en genomsnittlig ljudnivå under en tidsperiod.

**Bygglov** = Skriftligt tillstånd från kommunen att genomföra en byggnadsåtgärd som enligt Plan- och bygglagen, PBL, kräver lov. Ett bygglov ska följa detaljplanen eller områdesbestämmelserna på platsen

**Byggnadsminne** = Det starkaste skyddet en byggnad eller anläggning i Sverige kan ha. Objektet ska vara av nationellt intresse. Byggnader, parker, trädgårdar eller andra anläggningar av kulturhistoriskt värde går under lagen. Objekt som i Sverige är byggnadsminnesmärkta skyddas enligt kulturminneslagen (KML) och förordningen om statliga byggnadsminnen. Beslut om byggnadsminnen meddelas av Länsstyrelsen i respektive län.

**Cykelfartsgator** = Gata anpassad utifrån cyklister. Bilar får köra på gatan men på cyklisternas villkor

**Cykelfält** = Ett körfält på gatan för cyklister

**Dagvatten** = Regn- och smältvatten från t.ex. tak, gator och parkeringar.

**Detaljplan** = Kommunernas planläggning av mark och vatten i detalj. Detaljplaneringsprocessen regleras av Plan- och bygglagen (PBL).

**Expressbuss** = Långväga busstrafik

**Externhandel** = Handel som är lokaliserad utanför etablerade centrum av tätorter och bostadsområden. Handeln består bl.a. av volymhandel och sällanköpsvaror.

**Fjärrkyla** = Fjärrkyla, storskaligt system för kylning som fungerar enligt samma princip som fjärrvärme.

**Fjärrvärme** = Storskalig metod för produktion och distribution av värme. Värmen produceras i en central produktionsanläggning och fördelas genom ett rörsystem till konsumenterna, flerbostadshus, lokaler eller småhus, där den används för uppvärmning genom

radiatorer och/eller för tappvarmvattenproduktion.

**Fornlämning** = Lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna.\*

**Förhandsbesked** = Den som planerar att utföra en bygglovspliktig åtgärd kan ansöka om ett förhandsbesked innan ansökan om bygglov görs. Ett förhandsbesked anger om en viss åtgärd kan tillåtas på en viss plats eller inte.

**Förnybar energi** = Energi som kommer från en energikälla som hela tiden förnyas sig och därför inte kommer att ta slut inom en överskådlig tid. Sol-, vind-, vatten-, bio- och geotermisk energi räknas som förnybara energislag.

**Genhetskvot** = Den faktiska sträckan mellan två punkter dividerat med fågelvägen längd

**Genomfartstrafik** = Trafik utan målpunkt inom ett definierat område

**Gestaltning** = Samordning av olika aspekter och egenskaper till en funktionell och visuell helhet.

**Godsbangård** = Hanterar olika typer av godsvagnar. På godsbangården kan man både lasta och lossa godsvagnar och rangera dem

**Grundvatten** = Vatten som fyller hålrummen i berg och jord och som nedåt begränsas av ett ogenomträngligt lager. Det vatten som under en viss nivå utfyller hålrum, porer och öppna sprickor i jordlagren och i berggrunden.

**Grön kil** = Sammanhängande grönområde som löper in mot staden från omgivningarna utanför. Fungerar bl. a. som spridningsväg för växter och djur från det omgivande landskapet och bidrar till att ventilera orten eller staden med frisk luft.

**Grön länk** = Samband mellan olika grön- och vattenområden. Utgör del av gröonstruktur.

**Gröonstruktur** = Ett samlande begrepp för alla gröna områden i orten så som parker, skogar, ängar och rekreativområden.

**Hållbar utveckling** = Utveckling där man tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Ofta pratas om ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

**Influensområde** = Ett område inom vilket det kan finnas olika åtgärder som riskerar att påtagligt försvåra utnyttjandet av en anläggning

**Infrastruktur** = Vägar, järnväg, fiber (bredband), elnät, vatten- och avloppledningsnät är exempel på fysisk infrastruktur.

**Karaktärsområden** = bedömning av odlingslandskap, bebyggelse- och vägstrukturer med tydliga historiska spår som föreslås ska skyddas och värnas.

**Kollektivtrafik** = Passagerartrafik som är tillgänglig för allmänheten med tåg eller buss.

**Kommersiell service** = tillgång till handel och tjänster som inte är offentligt finansierade, tex dagligvaruhandel, frisörer, klädaffärer, banker, restauranger etc.

**Kommunallagen (1991:900)** = Lag som reglerar kommunernas och landstingens organisation och ansvarsområden.

**Kulturhistorisk bebyggelse** = bebyggelseområde med värden som är särskilt betydelsefulla att bevara och skydda.

**Kulturmiljö** = Med kulturmiljö avses i allmänhet den miljö som formats av människan med byggnader och mark som berättar om vår historia och där det finns värden som är särskilt betydelsefulla att bevara och skydda.

**Kulturminneslagen (KML 1988:950)** = Lag om kulturminnen m.m. reglerar fasta fornlämningar, fornlämningsfynd, kyrkliga kulturminnen liksom vissa kulturföremål och värdefulla byggnader. Länsstyrelsen är myndighetsutövare.\*

**Lokaliseringsstudie** = Undersökning om alternativ för var ett projekt ska lokaliseras.

**Lucktomt** = En obebyggd tomt bland flera bebyggda. Långsiktigt skydd = Säkerställande/bevarande av grönområde genom formellt, lagligt skydd, exempelvis genom naturreservatsbildning.

**Miljöbalken (MB)** = Lagsamling som trädde i kraft 1999 och ersatte femton tidigare lagar, däribland naturresurslagen. Den bestämmer bl.a. tillämpningsområde, övergripande regler och bestämmelser, regler för miljö- och naturvård, olika former av verksamheter samt hur prövning av olika ärenden och tillstånd ska gå till.

**Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)** = En MKB används för att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad verksamhet kan medföra. Miljökon-

sekvensbeskrivning krävs för alla verksamheter som påverkar miljön.

**Miljö kvalitetsnorm (MKN)** = Föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, utfärdade av regeringen efter beslut inom EU, för att skydda hälsa eller miljö.

**Naturgas** = Naturgas är en blandning av gaser, främst lätta kolväten såsom metan, som finns i fickor i jordskorpan. Naturgas utvinns ur separata gasfyndigheter, eller i samband med oljeutvinning.

**Naturreservat** = Mark- eller vattenområde som, med stöd av Miljöbalken 7 kap, skyddas efter beslut av länsstyrelsen eller kommunen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

**Offentlig service** = benämns också samhällsservice. Offentligt finansierad verksamhet såsom förskolor, skolor, hälsocentraler, tandvård, hemtjänst, vård- och omsorgsboenden, kollektivtrafik etc.

**Personbangård** = Hanterar personvagnar och här kan även visst underhåll och städning av vagnarna ske  
**Personekvivalent** = Föroreningsbelastning som används vid dimensionering av enskilda avlopp och motsvarar den mängd som en person avger schablonmässigt på ett dygn.

**Plan- och Bygglagen (PBL 2010:100)** = Reglerar planläggning av mark, vatten och byggande. PBL innehåller bland annat bestämmelser för översiktsplaner, detaljplaner, bygglov och bygganmälan.

**Recipient** = En sjö, ett vattendrag eller kustvatten i havet som tar emot smutsigt vatten från en verksamhet.

**Regionala noder** = Korspunkt där olika större infrastrukturer möts.

Restidskvot = Total restid med cykel eller buss dividerat med restid med bil mellan två punkter

**Riksintresse** = Riksintresse i Sverige är mark- eller vattenområden som långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada det värde som konstituerat riksintresset. Riksintressen skyddas enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap i miljöbalken.



**Sammanhållen bebyggelse** = Är bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark (9 kap 7 § PBL)

**Serviceort** = En ort med god samhälls- och kommersiell service som kommunen bedömer utvecklingsbar inför framtiden. Ortens serviceutbud vänder sig till både ortens invånare och bygden runt om. Orten har eller kan ges god kollektivtrafikförsörjning.

**Solceller** = En solcell är en liten skiva av ett halvledar-material som har förmåga att avge en elektrisk ström när den utsätts för ljus.

**Spillvatten (ofta benämnt avloppsvatten)** = Beteckningen på vatten som kommer från diskhoar, toaletter, duschar och olika processer i industrin.  
Stationsnära lägen = Markområden i närheten av järnvägsstation.

**Strandskydd** = Strandskyddet regleras i Miljöbalken 7 kap och omfattar land- och vattenområdet intill 100 - 300 m från strandlinjen vid medelvattenföring. Inom strandskyddsområde är det förbjudet att uppföra nya byggnader eller att vidta andra åtgärder som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda området eller som väsentligt skadar växt- och djurlivet.  
Vattendirektivet = Ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) kallas ofta för Vattendirektivet eller Ramdirektivet. Syftet med direktivet är att skapa en helhetssyn på Europas och de enskilda ländernas vattenresurser och att få en enhetlig, sammanhållen och övergripande lagstiftning för vatten.

**Vattenskyddsområden** = Ett vattenskyddsområde är i Sverige ett av länsstyrelse eller kommun inrättat geografiskt område till skydd för en vattenförekomst med betydelse för vattentäkt, antingen för en existerande vattentäkt eller möjlig framtida vattentäkt.

**Vattentäkt** = Med vattentäkt avses bortledande av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning, värmeutvinning eller bevattning. (MB 11:5)

**Verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA-område)** = Område inom vilket det finns kommunalt vatten och avlopp.

**Vindkraftverk** = Vindkraftverk är en maskinkonstruktion som omvandlar kinetisk energi ur vinden till elektricitet.

**Ytvatten** = Sjöar, vattendrag och hav. Motsatsen till ytvatten är då grundvatten.

**Åtgärdsvalsstudie** = Metod som används i tidigt planeringsskede och ska leda till transportlösningar som ger större effekt tillsammans+

**Översiktsplan (ÖP)** = Plan som visar den översiktliga mark- och vattenanvändningen inom en kommun. Ska enligt lag finnas i varje kommun och ska aktualitetsprövas under varje mandatperiod. Översiktsplanen är vägledande för fortsatt planering och lovgivning, men översiktsplanen är inte juridiskt bindande.









Gävle kommun  
80184 Gävle  
[www.gavle.se](http://www.gavle.se)